

pensioenfonds

JAARVERSLAG 2023

STICHTING PENSIOENFONDS PGB

JAARVERSLAG 2023

71ste BOEKJAAR

Dit is ons jaarverslag van 2023

In 2023 kwam er eindelijk duidelijkheid rondom het nieuwe pensioen: de nieuwe pensioenwet kwam door de Eerste Kamer en is daarmee definitief. In de wereld om ons heen bleef het onrustig. En dat had natuurlijk ook effect op de financiële markten, en dus op ons vermogen. Toch konden we dankzij de stijgende rente de pensioenen opnieuw verhogen. In dit jaarverslag kunt u er alles over lezen. Maar wie niet meteen te diep wil gaan, kan houvast vinden in de 12 'niewwtjes'. Die zijn verspreid door het jaarverslag geplaatst, maar zijn makkelijk te herkennen aan de tijdbalk onderin. Samen geven ze een snel overzicht van wat er zoal speelde bij ons pensioenfonds in 2023.

Inhoudsopgave

Het jaar in vogelvlucht	4
Voorwoord.....	5
Ons profiel	8
Het jaar in één oogopslag	10
Kerncijfers 2019-2023.....	11
2023 op hoofdlijnen.....	12
Een blik op de toekomst	14
Pensioenfonds PGB in 2023	16
Bestuur en toezicht.....	17
Onze pensioenregelingen	27
Pensioenbeheer	33
Balans- en vermogensbeheer	37
Onze financiële situatie	46
Risicomanagement	54
Kosten pensioenfonds	58
Bijlagen bestuursverslag	62
Bijlage 1: Samenstelling fondsorganen.....	63
Bijlage 2: Overige betrokkenen.....	68
Bijlage 3: Samenstelling sectoren	70
Bijlage 4: Statuten- en reglementswijzigingen.....	71
Jaarrekening	74
Balans per 31 december 2023	75
Staat van baten en lasten over 2023	76
Kasstroomoverzicht over 2023	77
Toelichting behorende tot de jaarrekening	78
Toelichting op de balans per 31 december 2023.....	87
Toelichting op de staten van baten en lasten over 2023.....	111
Overige gegevens	116
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	117
Actuariële verklaring.....	127
Verslag van het verantwoordingsorgaan.....	129
Verantwoording van de raad van toezicht.....	136
Statutaire regeling voor de bestemming van het saldo van baten en lasten	140
Bijlagen jaarverslag	142
SFDR – Periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten	143
Overzicht begrippen jaarverslag	153

A photograph of two men in a factory setting. The man on the left is wearing a light blue polo shirt and glasses, looking upwards. The man on the right is wearing a grey polo shirt, glasses, and yellow safety glasses around his neck, holding a laptop and pointing upwards. They are surrounded by industrial machinery, including a large circular structure with many hanging white bags. The scene is lit with industrial lights, and there are semi-transparent circular overlays on the image.

Het jaar in vogelvlucht

Voorwoord

Er staat veel te gebeuren de komende jaren. In de pensioensector wordt hard gewerkt aan de grootste verbouwing van ons pensioenstelsel ooit. Niet alleen afgelopen jaar vroeg dit bij ons veel aandacht, ook de jaren hierna blijven we een sector in verandering. We maken hier bewust tijd en ruimte voor; we moeten onze beloftes aan deelnemers, werkgevers en sociale partners waarmaken en doorbouwen aan de toekomst.

Tegelijkertijd zien we in de wereld om ons heen onverwachte gebeurtenissen waar we op moeten reageren. Er was (en is) nog steeds oorlog in Oekraïne. Daar kwam in het najaar van 2023 het oploeiende conflict in het Midden-Oosten bij. Ook daarvan is, op dit moment, het einde nog niet in zicht. Dichter bij huis, in eigen land, was 2023 een pittig jaar: veel mensen voelden in hun portemonnee dat het leven duurder werd. Ook politiek was er verandering: het kabinet viel in de zomer, met verkiezingen als gevolg. Hoe het nieuwe kabinet er in 2024 uit gaat zien, weet nog niemand met zekerheid. De formatie is begin 2024 nog in volle gang. Deze gebeurtenissen van afgelopen jaar laten samen met de jaren ervoor zien dat we als pensioenfondsen wendbaar moeten blijven om snel te kunnen reageren op veranderende omstandigheden. Ook daar hebben we veel aandacht voor.

Kijkend naar afgelopen jaar ben ik blij dat ondanks de hierboven genoemde onzekerheid, en de effecten die veel van onze deelnemers daarvan voelden, onze financiële positie verder verbeterde. En daardoor konden we in 2023 voor de tweede keer de pensioenen verhogen. En dat deden we op 1 januari 2024 opnieuw. De totale verhoging in de afgelopen twee jaar kwam daarmee uit op 15,2 procent. De pensioenpremie konden we bovendien gelijk houden. In tijden van een hoge inflatie, was dit voor de deelnemers en werkgevers goed nieuws.

Verder kwam er in 2023 duidelijkheid rondom het nieuwe pensioen: de nieuwe pensioenwet kwam door de Eerste Kamer en is daarmee definitief. Naar verwachting gaan we op 1 januari 2027 over naar dit nieuwe stelsel. Om onze sociale partners en werkgevers daarin tijdig mee te nemen gingen we veel met ze in gesprek. Ook ontwikkelden we speciaal voor hen een nieuw digitaal platform. Daarnaast bleven én blijven we natuurlijk ook onze deelnemers houvast bieden. Dat dit aardig lukt, spreekt uit de Gouden Oor Erkenning die we kregen. Daar zijn we blij mee. Maar we blijven scherp op alle kansen om onze dienstverlening naar een hoger peil te brengen.

In het bestuur verwelkomden we een nieuw lid: Anne Kock. Zij heeft als aandachtsgebied balansbeheer en duurzaam beleggen, en is ook de nieuwe voorzitter van de Commissie Balansbeheer. U kunt verderop in dit jaarverslag kennis met haar maken.

Als u meer wil weten over het bovenstaande en over alle andere zaken die afgelopen jaar bij ons speelden: leest u vooral ons jaarverslag. We hebben ons best gedaan het nog toegankelijker en leesbaarder te maken. Ik hoor graag van u of dat gelukt is.

Amstelveen, april 2024

Jochem Dijkmeester
Voorzitter bestuur Pensioenfonds PGB

De merkbeloofte van Pensioenfonds PGB: voor elkaar!

Pensioenfonds PGB wil betekenisvol zijn als een organisatie waar mensen zich in herkennen en zich graag mee verbonden voelen. Daarom formuleerden we in 2023 onze merkbeloofte 'voor elkaar'. En we voegden 'voor elkaar' toe aan ons logo.

Bij ons staat de mens centraal

Solidair zijn met elkaar is de basis van pensioen en de basis van Pensioenfonds PGB. We begeleiden en ondersteunen onze diverse belanghebbenden. We betrekken ze bij beslissingen die we nemen. We luisteren goed naar ze en blijven verbeteren waar nodig. En maken het graag zo persoonlijk, relevant en gemakkelijk mogelijk.

Onze PGB-Familie

We bieden houvast

We vertellen helder hoe wij beleggen. We geven op elk moment financieel inzicht en overzicht. We maken pensioen begrijpelijk en begeleiden bij het maken van keuzes. We willen een betaalbare en moderne pensioenvoorziening bieden. Met als doel een goed pensioen dat op lange termijn zo veel mogelijk zijn koopkracht behoudt. Dat is onze ambitie. We staan altijd klaar voor onze klanten, geven ze persoonlijke aandacht, en brengen mensen samen. Zodat zij voelen dat we er voor ze zijn. En dat ze er niet alleen voor staan.

Daarom is onze merkeloofte: voor elkaar

Door houvast te geven, laten we zien dat we het voor elkaar hebben. En dat we er voor elkaar zijn.

pensioenfonds

Ons profiel

MISSIE

Pensioenfonds PGB biedt houvast voor de toekomst

Dat doen we door onze pensioenregelingen toekomstbestendig en met oog voor de belangen van alle betrokkenen uit te voeren en te streven naar optimale toegevoegde waarde voor de ingelegde premies. Zo zorgen wij er vandaag, morgen en ver in de toekomst voor dat onze deelnemers, ook als ze arbeidsongeschikt worden, op hun oude dag een aanvullend inkomen hebben. En dat hun nabestaanden verzekerd zijn tegen de gevolgen van overlijden. Onze ambitie is een betaalbare, moderne pensioenvoorziening die op de lange termijn zo veel mogelijk koopkracht behoudt.

Pensioenfonds PGB is meer dan geld

Pensioenfonds PGB wil ook op andere manier van betekenis zijn, zowel bij de opbouw van het pensioen als in de periode dat het pensioen wordt uitgekeerd. Vanuit onze sociale traditie geloven wij in samenwerken zonder winst oogmerk en de kracht van collectiviteit. Daarom werken wij via beheerste groei en partnerschappen aan schaalvoordelen in het belang van onze deelnemers. Wij geloven dat we daarmee zowel onze bestaande als nieuwe deelnemers het beste kunnen bedienen. En dat we zo bijdragen aan een gezond en toekomstbestendig pensioenstelsel.

VISIE

Veel mensen zijn onzeker over het geld voor later

De wereld wordt steeds gecompliceerder en pensioen staat toenemend onder druk. Pensioenfonds PGB wil daar iets tegenoverstellen. Wij willen angst en onzekerheid over pensioen wegnemen. Dit doen wij door houvast te bieden, begrijpelijk te zijn, misstanden weg te nemen en door pensioen inzichtelijk te maken.

Inzetten op innovatie en beheerste groei

Pensioenfonds PGB heeft geleerd uitdagingen onder ogen te zien en in actie te komen. We zetten in op innovatie van onze dienstverlening aan deelnemers en werkgevers, pensioenregelingen en beleggingsbeleid. En door te streven naar beheerste groei zijn investeringen en kosten beter op te vangen en worden beleggingsrisico's nog beter gespreid. Doordat meerdere sectoren en bedrijven zich kunnen aansluiten, heeft Pensioenfonds PGB zich ontwikkeld tot een betrouwbaar onderkomen waarin vele sectoren, werkgevers en deelnemers zich nu en in de toekomst thuis kunnen voelen.

WAARDEN

Samen

We geloven in de kracht van collectiviteit en werken samen met onze partners. Dat doen we vanuit de gedachte dat we met elkaar verbonden zijn en we een positieve bijdrage willen leveren.

Betrokken

We besteden aandacht aan onze deelnemers, werkgevers en sociale partners, hun pensioen en hun toekomst. Dat doen we zo persoonlijk mogelijk.

Authentiek

Ons verleden kenmerkt wie we zijn: flexibel en innovatief in het belang van de deelnemers. We bewegen mee met de tijd, maar letten daarbij wel op de kosten.

Helder

Openheid vinden we belangrijk. Net als inzicht bieden in pensioen en het delen van expertise.

STRATEGIE

Het nieuwe pensioenstelsel

Samen met onze deelnemers, werkgevers en de sociale partners gaan we op weg naar een nieuw pensioenstelsel. Onze deelnemers nemen we mee in de veranderingen door tijdens de transitieperiode heldere informatie te geven. We zijn en blijven in gesprek met sociale partners en werkgevers om inzicht te krijgen in hun behoeftes ten aanzien van onze dienstverlening en producten. En we begeleiden hen in de keuzes die ze moeten maken. We zorgen ervoor dat we op tijd en goed voorbereid klaar zijn voor het nieuwe pensioenstelsel en benutten de kansen om de kosten te verlagen, de complexiteit te verkleinen en het vertrouwen te vergroten.

De nieuwe pensioenketen

We werken aan een nieuwe pensioenketen in de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Een nieuw administratiesysteem maakt daar onderdeel van uit en gaat waarde toevoegen voor onze klanten door meer gebruiksgemak, financieel inzicht en online dienstverlening.

Een klantgerichte organisatie

In alles wat we doen, staan onze klanten centraal: deelnemers, werkgevers en sociale partners. Door uitgebreid onderzoek naar verschillende groepen klanten (klantsegmentatie) krijgen we beter inzicht in hun behoeftes. Ook na de overstap naar het nieuwe pensioenstelsel willen we ons meer onderscheiden op klantgerichtheid. We kijken naar een versnelde en soepele uitvoering van bestaande en nieuwe initiatieven om de klanttevredenheid verder te verhogen.

FOCUSPUNTEN VOOR 2024-2028

In de tweede helft van 2023 bekeek het bestuur of een herijking van de strategische thema's voor de jaren 2024-2028 nodig was. Het bestuur zag geen reden om de strategie volledig te herzien, maar gaat door op de ingeslagen weg en legt de focus voor de komende jaren op de volgende thema's:

Een succesvolle transitie naar en invoering van het nieuwe pensioenstelsel

De komende jaren maken we samen met onze deelnemers, werkgevers en sociale partners de overstap naar het nieuwe pensioenstelsel. We ondersteunen hen proactief in de transitie.

Onderscheidende dienstverlening

We richten onze dienstverlening aan deelnemers en werkgevers anders in, passend bij onze rol als betrokken, ondernemend en uniek pensioenfonds. We luisteren naar klantsignalen en zoeken steeds naar verbetering. We bieden houvast en zijn betrokken, relevant en proactief. We richten onze processen zowel digitaal als niet-digitaal zo helder, eenvoudig en persoonlijk mogelijk in.

Klaar voor de toekomst

De komende jaren ligt onze focus op het succesvol afronden van de complexe overgang naar het nieuwe pensioenstelsel met behoud van de huidige aansluitingen. Dat doen we met, en voor elkaar. Deze ontwikkeling biedt ons de kans om een nog duidelijker eigen gezicht te laten zien, passend bij wie we zijn als multisectoraal pensioenfonds. Het zorgt voor zichtbaarheid en een duidelijk, herkenbaar merk. We zijn er voor ondernemend Nederland en staan open voor verdere groei.

Het jaar in één oogopslag

Aantal deelnemers

eind 2023

128.986

deelnemers
die pensioen
opbouwen

99.917

deelnemers
die pensioen
krijgen

213.156

deelnemers
die in het verleden
pensioen opbouwden

Werkgevers

eind 2023

4.049

UFR-dekkingsgraad

eind 2023

112,5%

Beleidsdekkingsgraad

eind 2023

116,5%

Verhoging pensioenen

in 2023

7,0%

Belegd vermogen

eind 2023

€ 32,0
miljard

Rendement

over 2023

11,7%

Kerncijfers 2019-2023

Aan het einde van, respectievelijk over de jaren 2019 t/m 2023.

NB: alle bedragen van de kerncijfers zijn afgerond op miljoenen euro's met uitzondering van de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer die luiden in euro's. De percentages zijn berekend op basis van de niet-afgeronde bedragen.

	2023	2022	2021	2020	2019
Aantal werkgevers					
Aangesloten werkgevers	4.049	4.040	4.004	2.594	2.577
Aantal deelnemers					
Premiebetalende deelnemers	123.079	123.062	119.740	89.139	82.110
Deelnemers met toekenning wegens arbeidsongeschiktheid	5.907	5.623	5.305	4.390	4.262
Premievrije deelnemers ¹	213.156	218.228	217.105	163.123	157.167
Totaal	342.142	346.913	342.150	256.652	243.539
Aantal pensioenen					
Ingegane ouderdompensioenen	72.231	70.141	67.792	58.242	56.511
Ingegane partnerpensioenen	26.728	26.269	25.481	22.669	22.314
Ingegane wezenpensioenen	958	849	851	749	802
Totaal	99.917	97.259	94.124	81.660	79.627
Pensioenuitvoering					
Premiebijdragen	1.032	985	923	814	701
Uitkeringen	900	825	766	719	694
Pensioenuitvoeringskosten	48	44	36	33	31
Reguliere kosten pensioenbeheer per deelnemer	210	195	166	187	188
Beleggingen					
Beleggingen voor risico pensioenfondsen inclusief negatieve derivaten	31.580	28.537	36.568	32.196	29.989
Beleggingen voor risico deelnemers inclusief negatieve derivaten	420	288	311	232	187
Totale waarde beleggingsportefeuille inclusief negatieve derivaten	32.000	28.825	36.879	32.428	30.176
Beleggingsopbrengst totale portefeuille	3.131	-9.274	2.185	2.008	4.105
Totaal rendement in %	11,7	-25,3	6,2	6,8	16,0
Z-score	0,44	0,65	0,75	-0,69	-0,14
Performancetoets	0,45	0,13	0,07	0,18	0,58
Kosten vermogensbeheer in % gemiddeld belegd vermogen	0,46	0,53	0,43	0,41	0,43
Vermogensmutatie en solvabiliteit					
Technische voorzieningen risico pensioenfondsen	28.120	25.253	31.621	30.985	28.229
Technische voorzieningen risico deelnemers	464	328	312	229	185
Eigen vermogen	3.588	3.393	5.380	802	1.536
Aanwezig pensioenvermogen	32.172	28.974	37.313	32.016	29.950
Minimaal vereist eigen vermogen	1.195	1.073	1.349	1.289	1.182
Vereist vermogen o.b.v. strategische beleggingsportefeuille	34.248	30.786	38.002	36.691	34.049
Vrije reserve (+) reservetekort (-) o.b.v. strategische beleggingsportefeuille	-2.076	-1.812	-689	-4.675	-4.099
Gemiddelde rekenrente in %	2,32	2,58	0,56	0,16	0,71
UFR-dekkingsgraad in %	112,5	113,2	116,8	102,6	105,4
Beleidsdekkingsgraad in %	116,5	118,7	111,5	96,3	103,3
Reële dekkingsgraad in %	86,9	90,7	89,7	79,4	83,7
Vereist vermogen in % o.b.v. werkelijke beleggingsportefeuille	120,9	115,8	123,4	116,5	121,0
Vereist vermogen in % o.b.v. strategische beleggingsportefeuille	121,4	121,6	120,0	118,3	120,5
Verhoging ingegane pensioenen en aanspraken per 1 januari in %					
Toeslagverlening ²	7,0	3,0	-	-	-

¹ Pensioengerechtigden die hun pensioen nog niet hebben aangevraagd zijn meegeteld bij premievrije deelnemers.

² Per 1 januari 2024 is de verhoging ingegane pensioenen en aanspraken 5,2 procent.

2023 op hoofdlijnen

Het nieuwe pensioen

Op 1 juli 2023 ging de 'Wet toekomst pensioenen' (Wtp) in. Daarmee gaat de manier waarop Nederlanders pensioen opbouwen veranderen. Kern is de verplichte overstap naar één van de twee nieuwe typen premieovereenkomsten: de solidaire premieregeling en de flexibele premieregeling. Pensioenfonds PGB biedt op dit moment veel maatwerk, wat ertoe heeft geleid dat we honderden verschillende regelingen uitvoeren. Hoewel we flexibiliteit willen blijven bieden, biedt de nieuwe wet ook de kans afscheid te nemen van de vele uitzonderingen die in de afgelopen jaren zijn ontstaan. In 2023 werkten we hard aan het ontwerpen van een nieuw productaanbod. Dit productaanbod is vervolgens aan alle sectoren en werkgevers gepresenteerd. Speciaal voor hen introduceerden we ook een digitaal Wtp-platform, dat houvast biedt bij het maken van keuzes. In 2024 moeten zij hun definitieve keuzes aan ons doorgeven in een transitieplan; dat kan ook via dit platform.

Onze deelnemers informeerden we afgelopen jaar ook over de transitie. Zodat ook zij steeds tijdig op de hoogte zijn en blijven van alle veranderingen en de stappen die we hierin zetten. Vanaf 1 januari 2028 moeten alle pensioenfondsen zijn overgestapt naar het nieuwe stelsel. Pensioenfonds PGB streeft ernaar om op 1 januari 2027 over te gaan op het nieuwe pensioen.

Vernieuwing van de pensioenketen

Om de uitvoering van het nieuwe pensioenstelsel optimaal en kostenefficiënt te kunnen realiseren, werken we samen met onze uitvoerder aan een nieuwe pensioenketen. Daar hoort ook de implementatie van een nieuw pensioenadministratiesysteem bij. Met als doel om waarde toe te voegen voor onze klanten door meer gebruiksgemak, financieel inzicht en online dienstverlening. Ook moet de nieuwe keten leiden tot een efficiëntere uitvoering, onder andere door meer online selfservice. De processen en organisatie worden nu klaargemaakt voor de overgang naar dit nieuwe administratiesysteem. We streven ernaar om in de loop van 2024 onze bestaande producten en regelingen binnen het nieuwe systeem uit te voeren.

Verhogen pensioenen

In 2022 verhoogden we de pensioenen met 3 procent. Doordat onze financiële situatie goed genoeg was, konden we de pensioenen per 1 januari 2023 opnieuw verhogen, dit keer met 7 procent. De verhoging gold voor iedereen die op 31 december 2022 pensioen van ons kreeg, bij ons opbouwde of nog bij ons had staan. Eind december 2022 besloot het bestuur om de vaste toeslagmaatstaf die gold vanaf 2015, aan te passen. Volgens die maatstaf konden we de pensioenen verhogen met maximaal 3 procent. Het bestuur vond dat niet meer evenwichtig en besloot over te stappen op de consumentenprijsindex afgeleid van het CBS. De aanhoudende hoge inflatie en de komst van het nieuwe pensioenstelsel waren daarvoor belangrijke redenen. Hierdoor kunnen we grote prijsstijgingen, zoals in 2022, voortaan beter compenseren. Als bestuur hebben we bij het nemen van deze beslissing de belangen van alle deelnemers van Pensioenfonds PGB evenwichtig afgewogen. Een verhoging moet goed uitpakken voor iedereen die bij ons pensioen opbouwt of krijgt, voor jong en oud, voor nu en in de toekomst. We hebben daarom goed gekeken naar al die verschillende belangen. Eind 2023 viel het besluit om alle pensioenen per 1 januari 2024 met 5,2 procent te verhogen. Deze verhoging is verwerkt in de dekkingsgraad van eind november 2023.

Duurzaam beleggen

In 2023 hebben we onze beleggingsovertuiging en onze risicobereidheid voor duurzaam beleggen opnieuw geformuleerd. In het kort komt het hierop neer: onze belangrijkste taak is om te zorgen voor een goed pensioen in een leefbare wereld. Daarom is duurzaam beleggen noodzakelijk. Duurzaamheid is voor ons ook geen bijzaak meer, maar een onlosmakelijk onderdeel: bij al onze beleggingen maken we een integrale afweging tussen rendement, risico, kosten en duurzaamheid. Tegelijkertijd beseffen we dat onze invloed als pensioenfonds beperkt is. Dus werken we samen met andere pensioenfondsen. En brengen we focus aan in de duurzame doelen die we nastreven. In 2023 hebben we een enquête onder de deelnemers gehouden, zodat we weten welke onderwerpen zij daarin echt belangrijk vinden. Op basis daarvan heeft het bestuur drie focusthema's voor de toekomst vastgesteld: klimaat, biodiversiteit en duurzame voeding. Uit het onderzoek bleek ook dat een ruime meerderheid (70 procent) duurzaam beleggen belangrijk vindt. Slechts een kleine minderheid (5 procent) vindt resultaat belangrijker, en 25 procent is neutraal. In 2023 hebben we ook ons klimaatplan aangescherpt. We zitten nu op koers voor ons doel: halvering van de CO₂-voetafdruk van onze beleggingsportefeuille eind 2030.

Verder hebben we in 2023 besloten dat we voortaan ook de belangrijkste negatieve effecten gaan meenemen in de communicatie over ons beleggingsbeleid (artikel 4 van de SFDR). Dit omdat we nog transparanter willen zijn over onze duurzame doelen en de meetbare resultaten.

Een klantgerichte organisatie

Pensioenfonds PGB wil zich onderscheiden op klantgerichtheid. De klanttevredenheid van onze deelnemers, sociale partners en werkgevers staat daarin centraal. In het afgelopen jaar zetten we hierin belangrijke stappen. Bijvoorbeeld door de ontwikkeling van ons klantsignalenbeleid. Concreet betekent dit dat we onze deelnemers, sociale partners en werkgevers betrekken bij de beslissingen die we nemen. Door het luisteren naar wat zij zeggen meer centraal te stellen, geven we invulling aan een klantgerichte ontwikkeling. Zo introduceerden we in 2023 een feedbackplatform waarmee we deelnemers en werkgevers kunnen vragen naar hun ervaring met ons. We analyseren en verwerken zowel positieve als negatieve klantsignalen. Zo toetsen we of ons aanbod en onze communicatie aansluiten bij de wensen en behoeftes van onze achterban. Dit stelt ons in staat die klantgerichte en zichzelf continu verbeterende organisatie te zijn die we willen zijn. We lieten onafhankelijk onderzoeken hoe goed we naar klanten luisteren en ontvingen hiervoor in 2023 een Gouden Oor Erkenning.

We zetten steeds meer in op digitale dienstverlening om onze klanten sneller te bereiken en beter te kunnen begeleiden. Daarbij is *digitaal* wat ons betreft niet het tegenovergestelde van *persoonlijk*. Bij alle digitale ontwikkelingen staan persoonlijke informatie, toegankelijkheid en persoonlijk contact voorop.

Een blik op de toekomst

Samen met onze deelnemers, werkgevers en sociale partners gaan we de komende jaren op weg naar het nieuwe pensioenstelsel. Een intensieve periode voor alle betrokkenen. Het is voor ons de tijd van waarmaken, en doorbouwen. We zijn klaar voor de uitdagingen die voor ons liggen. Ook de komende jaren blijven we onze deelnemers, werkgevers en sociale partners houvast bieden. Hoe dat eruitziet als het gaat om het begeleiden van werkgevers en sociale partners, onze beleggingen én onze dienstverlening, lichten drie bestuursleden hieronder toe.

Samen op weg naar het nieuwe pensioenstelsel

Hans Kamps: 'De overstap naar het nieuwe pensioen maakt Pensioenfonds PGB naar verwachting op 1 januari 2027. Die overgang is voor ons geslaagd als we alle werkgevers die bij ons zijn aangesloten en hun werknemers, hebben kunnen ontzorgen. En ze het gevoel hebben dat ze voldoende relevante informatie van ons hebben ontvangen. Zodat ze weloverwogen de juiste pensioenkeuzes konden maken. We bieden een adequaat productaanbod tegen een zo efficiënt mogelijke prijs, gecombineerd met een aansprekende dienstverlening.

Voor een multisectoraal fonds als het onze is die transitie een grote opgave. In 2023 investeerden we veel tijd in de goede contacten met onze achterban. We ontwikkelden een Wtp-platform voor sectorcommissies en werkgevers waarmee zij zelf kunnen zien wat hun keuzes voor de diverse pensioenregelingen voor hen betekenen. De komende tijd bouwen we verder aan dit platform. En we kijken vooruit naar de periode ná de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Dat die periode zal worden gekenmerkt door verdere consolidatie, staat voor mij vast. Maar ik ben er ook van overtuigd dat Pensioenfonds PGB dan een vanzelfsprekende partner is die toegevoegde waarde biedt, kostenbewust is en een efficiënte werkwijze voorstaat.

Onze beleggingen

Anne Kock: '2024 is het startpunt voor het toekomstbestendig maken van onze beleggingsportefeuille. Er zijn meerdere factoren waar we als bestuur naar kijken. Bijvoorbeeld de uitkomsten van het risicopreferentieonderzoek onder onze deelnemers. Die zijn medebepalend voor de inrichting van onze beleggingsportefeuille. Daarnaast moeten we ook bekijken: wat past bij de periode op weg naar het nieuwe pensioen? En wat betekent dat voor PGB als langetermijnbelegger en onze beleggingsportefeuille? In het

nieuwe pensioenstelsel zullen mensen direct op hun pensioenoverzicht zien dat er plussen en minnen gehaald worden. De vraag is wat onze deelnemers daarvan vinden. Daar moeten we met goede informatie en inzichten op inspelen. We hoeven waarschijnlijk minder buffers aan te houden. En we kunnen voor jongeren wat meer risico nemen. Dat moet je allemaal goed uitleggen. In de nabije toekomst gaan we dus meer segmenteren op leeftijd in onze beleggingen. Voorop staat dat de collectiviteit, en solidariteit, in ons fonds heel belangrijk blijven. Samen kunnen we meer bereiken dan de som van de delen. Samen kunnen we een duurzame impact hebben. En resultaat halen.'

Onderscheidende dienstverlening

Tim van Dijk: 'Pensioen is voor veel mensen best ingewikkeld. En er gaat veel veranderen de komende jaren. Om houvast te bieden, willen we voor sociale partners, werkgevers, deelnemers en gepensioneerden de gids in de pensioenreis zijn. En dat begint bij goed luisteren naar onze deelnemers en werkgevers. Zodat we begrijpen wat hun behoefte is en onze dienstverlening daarop aanpassen. Alleen dan krijg je de klantgerichte organisatie die we willen zijn. Dat we op het goede spoor zitten, blijkt uit de Gouden Oor Erkenning die we kregen (zie ook

hoofdstuk 'Pensioenbeheer'). We tonen daarmee aan dat we op een consistente manier feedback van klanten naar tevredenheid afhandelen. Maar ook dat we actief om feedback vragen en klantsignalen gebruiken om onze dienstverlening te verbeteren. We willen dat mensen vertrouwen hebben en houden in pensioen in het algemeen, en in ons pensioenfonds in het bijzonder. Dat betekent ook helder communiceren over de keuzes die we maken om zo te blijven zorgen voor draagvlak. Daarom vind ik onze merkbepoofte ook zo goed: 'voor elkaar'. Want we zorgen dat we het voor elkaar hebben. En we doen het voor elkaar. Dat is geen loze belofte: solidair zijn is de basis van pensioen én van Pensioenfonds PGB. Met die mensgerichte klantbenadering willen we ons blijven onderscheiden als een betrokken en uniek pensioenfonds.'

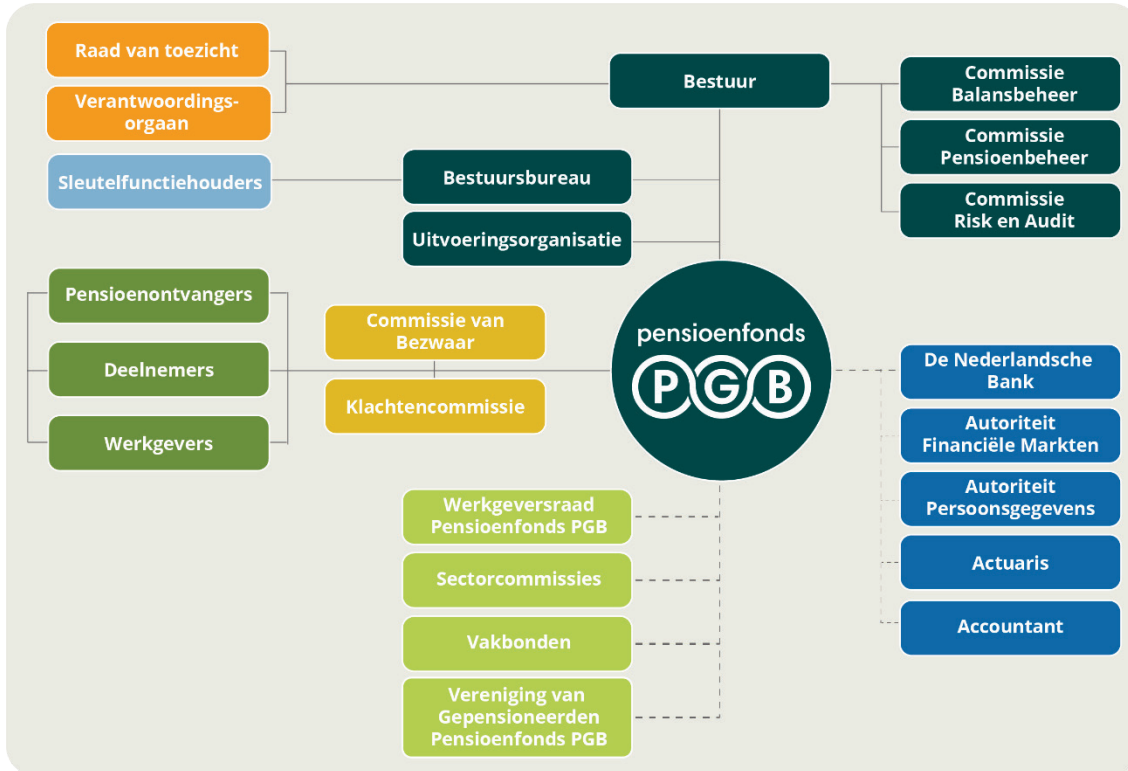
A woman with short brown hair, wearing a blue polo shirt, is smiling and holding a cardboard box. She is in a warehouse or storage area with yellow metal shelving units in the background. The lighting is warm and focused on her. There are several overlapping, semi-transparent circles in shades of yellow and orange in the foreground, partially obscuring the text.

Pensioenfonds PGB in 2023

Bestuur en toezicht

In dit hoofdstuk gaan we in op het bestuursmodel en de organisatie van Pensioenfonds PGB. Het onderstaande schema geeft een overzichtelijk beeld daarvan. In dit hoofdstuk geven we daarop een toelichting.

Figuur 1: Bestuursmodel Pensioenfonds PGB

Bestuur

Het bestuur draagt in overleg met de andere organen van het pensioenfonds zorg voor de vaststelling van de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding, van het pensioenfonds. Het bestuur richt zich op de strategisch relevante aspecten, het beleid, de ontwikkeling van Pensioenfonds PGB, het onderhouden van contacten met sociale partners, het risicobeheer en het toezicht op en de richting van de uitvoering.

De samenstelling van het bestuur is gebaseerd op het 'paritair plus model'. Dit model geeft het bestuur de mogelijkheid zelf twee onafhankelijke bestuursleden te benoemen. Het bestuur vindt het van groot belang dat sociale partners en gepensioneerden ook in het bestuur zijn vertegenwoordigd. Ook hecht het bestuur aan een onafhankelijke raad van toezicht.

In 2023 is een wijziging van de inrichting van het bestuur doorgevoerd met als doel de slagvaardigheid te verhogen. Het bestuur is verkleind van tien leden naar zeven leden. De sleutelfunctiehouder voor het risicobeheer is van het bestuur naar het bestuursbureau overgedragen.

Het bestuur bestaat uit:

- twee *werkgeversleden* die worden voorgedragen door de werkgeversraad van Pensioenfonds PGB;
- twee *werknemersleden* die worden voorgedragen door de werknemersorganisaties, te weten:
 - één door FNV en de Nederlandse Vereniging van Journalisten gezamenlijk en
 - één door CNV Vakmensen;
- één vertegenwoordiger van *pensioenontvangers* die (bij meerdere kandidaten) wordt verkozen door gepensioneerden;
- twee *onafhankelijke leden* die worden benoemd door het bestuur.

Bestuursvergaderingen

Het bestuur vergadert in beginsel twee keer per maand collectief. In één vergadering worden vooral de reguliere rapportages en beleidszaken besproken. Tijdens de andere vergadering komen vooral de onderwerpen aan bod waarvoor bestuurlijke verdieping nodig is.

Belangrijkste onderwerpen bestuurstafel in 2023

De belangrijkste onderwerpen waarover het bestuur zich in 2023 heeft gebogen zijn:

- bestuurlijke besluiten in het kader van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel;
- vernieuwing van de pensioenketen;
- toeslagverlening;
- duurzaam beleggen en duurzaamheidsrisico's;
- klantgerichte organisatie;
- communicatie naar betrokkenen en stakeholders;
- premiebeleid;
- herijkte strategie.

Verder in het jaarverslag leest u meer informatie over de genoemde onderwerpen.

Commissiestructuur

Het bestuur wordt ondersteund door verschillende bestuurscommissies die ieder hun eigen aandachtsgebied hebben.

Commissie Balansbeheer

De Commissie Balansbeheer adviseert het bestuur over strategisch balansbeheer en beleggingsbeleid, duurzaam beleggen, beleggingsstrategieën en -keuzes en de omgang met beleggingsrisico's. Daarnaast kan de commissie zelf besluiten nemen, als dat past in het beleid en het bestuur daarvoor vooraf de ruimte heeft gegeven.

Naar aanleiding van de governance wijziging in de balansbeheer keten zal de Commissie Balansbeheer in 2024 meer dan voorheen een voorbereidende bestuurscommissie worden die het bestuur van PGB adviseert over strategische balansbeheer-onderwerpen. Besluitvorming hierover vindt plaats in het bestuur. Uitvoerende besluiten worden vanaf 2024 door de uitvoeringsorganisatie genomen. De CB monitort en evalueert namens het bestuur de uitvoering van deze opdracht aan de uitvoeringsorganisatie.

Commissie Pensioenbeheer

De Commissie Pensioenbeheer adviseert het bestuur over het pensioenbeheerbeleid, vertaalt het beleid naar een uitvoeringsopdracht en monitort de pensioenuitvoering. Daarnaast bewaakt de commissie een aantal strategische doelen van het pensioenfonds, met name op het gebied van communicatie, dienstverlening, product vernieuwing en relatiebeheer.

Commissie Risk en audit

De Commissie Risk en audit houdt toezicht op de risicobeheersing van het pensioenfonds. Dat doet de commissie door de risico- en controlesystemen te monitoren, risicoanalyses en interne audits te laten uitvoeren en het bestuur te adviseren over aanpassingen van het risicobeleid. Ook houdt de commissie toezicht op informatiebeveiliging, de financiële verantwoording, de beheersing van de bedrijfsvoering en de interne cultuur.

De bevoegdheden van de commissies zijn vastgelegd in afzonderlijke reglementen. Het bestuur kan naast de algemene taken ook specifieke taken delegeren aan de commissies. Het bestuur is en blijft echter integraal verantwoordelijk. Het pensioenfonds maakt daarnaast gebruik van (tijdelijke) werkgroepen voor de uitwerking van bestuurlijke en strategische projecten.

Ontwikkeling samenstelling bestuur

Benoemd

- Mevrouw ir. A.C.C. Kock-de Kreuk is per 20 juni 2023 benoemd als lid van het bestuur op een onafhankelijke zetel.

Afgetreden

- De heer drs. R.W.J. Heerkens is per 1 april 2023 afgetreden als lid van het bestuur.
- De heer mr. M.M. Jansen is per 1 april 2023 afgetreden als lid van het bestuur.

Het bestuur bedankt de heren Heerkens en Jansen voor hun jarenlange inzet en betrokkenheid.

Een overzicht van de samenstelling van het bestuur is te vinden in bijlage 1 'Samenstelling fondsorganen'.

Zelfevaluatie

Het bestuur voert jaarlijks een zelfevaluatie uit en eens per drie jaar vindt een externe evaluatie plaats. Begin 2024 is tijdens een tweedaagse van het bestuur het functioneren geëvalueerd. Tijdens de zelfevaluatie heeft het bestuur de in 2023 doorgevoerde governance wijziging geëvalueerd. De gemaakte keuzes pakken goed uit en dragen bij aan het doel om meer daadkracht en slagvaardigheid te creëren. Het bestuur heeft geconcludeerd dat mede hierdoor de vergaderingen efficiënter verlopen en besluiten gedegener en sneller kunnen worden genomen.

Het bestuur heeft de onderlinge verhoudingen en vertrouwen als positieve punten benoemd, waarbij er ook voldoende ruimte wordt ervaren om elkaar kritisch te bevragen. Er is 2023 in bestuursvergaderingen ruimte op de agenda opgenomen om de vergadering te evalueren. Dit zorgt elke vergadering voor bewustzijn over de gemaakte (vergader-)afspraken, aard van de behandelde stukken en onderlinge dynamiek.

Het bestuur heeft tijdens de zelfevaluatie benoemd nog meer aandacht te willen besteden aan het besluitvormingsproces, door onder andere goed te kijken op welke tafel een bepaald onderwerp thuishoort. Er is aandacht besteed aan de rolzuiverheid van de gremia en stakeholders (raad van toezicht, verantwoordingsorgaan, bestuursbureau, uitvoeringsorganisatie), waaronder ook die van het bestuur en de individuele bestuursleden. Het bestuur wil blijvend aandacht houden voor de druk op de organisatie en de medewerkers.

Het bestuur heeft geconcludeerd dat het met veel vertrouwen in dit team de komende jaren de transitie voor Pensioenfonds PGB, haar deelnemers en sociale partners, succesvol verwacht uit te voeren.

Functiehuis en geschiktheid

Het bestuur werkt met een 'functiehuis'. Dit is bedoeld om diversiteit in kennis, ervaring en persoonskenmerken te stimuleren en zo de kracht van het collectief te vergroten. Bij een vacature wordt aan de hand van het functiehuis en op basis van de behoefte in het bestuur een profiel samengesteld. Bestuursleden moeten beschikken over de vereiste kennis en aantoonbare expertise. Gezien de omvang en complexiteit van het pensioenfonds streeft het bestuur naar minimaal geschiktheidsniveau B voor alle bestuursleden op de algemene deskundigheidsgebieden. Dit overeenkomstig de normen en regelgeving die voor deskundigheid van pensioenfondsbesturen gelden. Alle bestuursleden beschikken over het gewenste geschiktheidsniveau. Als een toekomstig bestuurslid op onderdelen beschikt over geschiktheidsniveau A, wordt er een ontwikkelplan opgesteld om op geschiktheidsniveau B te komen. In dit ontwikkelplan worden opleiding, training, coaching, zelfstudie en eventueel andere activiteiten daartoe uitgewerkt. Het ontwikkelplan en de voortgang bij het realiseren daarvan zijn onderwerp in de periodieke evaluatiegesprekken tussen het bestuurslid en de voorzitter. De voorzitter en vicevoorzitters zien toe op het functioneren van het bestuur als collectief en de rol die individuele leden hierin spelen. De voorzitter houdt periodiek gesprekken met individuele bestuursleden waarin het functioneren en ontwikkelingen aan de orde komen. Het functioneren van de voorzitter zelf wordt met de vicevoorzitters doorgenomen.

Diversiteit

Naast geschiktheid is diversiteit een belangrijk aandachtspunt in het opvolgingsbeleid van Pensioenfonds PGB. Diversiteit is onderdeel van het geschiktheidsbeleidsplan van het fonds. Om de diversiteit te borgen nemen we dit aspect mee bij het onderhouden van contacten met de voordragende partijen. Verder zal Pensioenfonds PGB bij het opstellen van zoekprofielen aangeven waar, voor de diversiteit op dat moment, de (nadrukkelijke) voorkeur naar uitgaat. Diversiteit gaat naast de man-vrouwverhouding en leeftijd ook over diverse achtergronden, kennis en ervaring. Het bestuur weegt diversiteitsaspecten mee bij de beoordeling van de voorgedragen kandidaat/kandidaten. De leeftijdsopbouw en de man-vrouwverhouding hebben de aandacht bij de acceptatie of selectie van nieuwe kandidaten. In 2023 is voor de vacature in het bestuur specifiek aandacht besteed aan diversiteitseisen. Mevrouw Kock-de Kreuk is in april gestart als aspirant-bestuurslid en formeel benoemd per juni 2023. In december 2023 is zij benoemd als voorzitter van de Commissie Balansbeheer. Het fonds biedt een stagepositie aan PensioenLab om jongeren de kans te geven ervaring op te doen in een pensioenfondsbestuur.

Figuur 2: Samenstelling bestuur naar geslacht en leeftijdsopbouw (eind 2023)

20 tot 40		40 tot 50		50 tot 60		60 tot 70		70 tot 80	
Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw
1	-	1	1	3	-	1	-	-	-

Bestuursvergoeding

Het bestuur heeft het beloningsbeleid per 1 januari 2023 aangepast en besloten de hoogte van de vaste vergoeding te baseren op de Wet normering topinkomens (WNT). Met ingang van 2023 is de hoogte van de vaste vergoeding gebaseerd op een (tijds)factor, maal 90 procent van het algemeen bezoldigingsmaximum uit de WNT. Gezien de sociale en maatschappelijke doelstelling van Pensioenfonds PGB heeft het bestuur besloten het bezoldigingsmaximum op 90 procent te stellen. Voor een bestuurslid is de (tijds)factor 0,5 en voor de voorzitter is dit 0,8.

Sommige bestuursleden zijn in dienst van de organisatie die hen voorgedragen heeft. In dat geval ontvangt de voordragende instantie de vergoeding. Pensioenfonds PGB kent geen variabele beloningen en bonussen. Er kan incidenteel een reiskostenvergoeding worden verstrekt als dit reizen buiten het reguliere woon-werkverkeer betreft.

Een overzicht van de vergoedingen van het bestuur en raad van toezicht is te vinden in de jaarrekening.

Intern toezicht

De raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan zijn verantwoordelijk voor het intern toezicht bij Pensioenfonds PGB. Hieronder is meer informatie over de ontwikkelingen bij beide interne toezichthouders toegevoegd.

Raad van toezicht

De raad van toezicht bestaat uit drie leden en houdt toezicht op het beleid van het bestuur, de uitvoering van de strategie en de algemene gang van zaken binnen het pensioenfonds. Ook houdt de raad toezicht op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. Elk jaar stelt de raad van toezicht een jaarplan op waarin hij aangeeft hoe hij zijn taken invult en welke onderwerpen in de toezicht- en adviesrol centraal zullen staan. De raad is negen keer autonoom bijeengekomen in 2023.

In 2023 zijn de raad van toezicht en het bestuur zeven keer bij elkaar gekomen om de voortgang van lopende grote projecten en programma's te bespreken en te doorgronden. Daarnaast vinden vanuit hun toezicht- en adviesrol gesprekken plaats met het gehele bestuur of delen daarvan. Dit is afhankelijk van de onderwerpen. Beide voorzitters hebben daarnaast periodiek werkoverleg. De voorzitter van de raad van toezicht deelt de uitkomsten daarvan met de overige leden van de raad in de reguliere overleggen.

Ook is er periodiek overleg tussen de raad van toezicht en de sleutelfunctiehouders. Verder zijn er regelmatig incidentele gesprekken met beleidsbepalers en andere functionarissen, zowel intern als extern. Ook vindt er jaarlijks een overleg plaats met de externe accountant in het kader van het jaarverslag. Twee keer per jaar vindt overleg plaats tussen de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan. Hierin wordt de verantwoording over het voorgaande jaar en het jaarplan voor het komende jaar besproken.

Goedkeuringsbesluiten

In 2023 was er sprake van de volgende goedkeuringsbesluiten door de raad van toezicht:

- het jaarverslag 2022 van het pensioenfonds met daarin verantwoording over de eigen toezichthoudende rol;
- één uitgaande collectieve waardeoverdracht;
- functieprofiel bestuurder lid Commissie Balansbeheer;
- geen bezwaren tegen de herbenoeming van Jochem Dijkmeester als voorzitter van Pensioenfonds PGB.

Zelfevaluatie

De raad van toezicht heeft ook in 2023 zijn functioneren geëvalueerd. Enkele observaties:

- het behouden van focus op enkele speerpunten van de raad van toezicht (maximaal 3) gedurende een jaar;
- het behouden van de diversiteit van de aanpak (op inhoud, vorm en stijl) van de contacten tussen de raad van toezicht of zijn leden en het bestuur(ders);
- het versterken van de discipline in de voorbereiding van de raad van toezicht (delen beelden en indrukken, verkennen verschillende perspectieven, kiezen/benoemen inzet van stijl en vorm).

De raad van toezicht heeft vastgesteld, dat de relatie tussen raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan goed is ingebed en op orde is. De relatie tussen de raad van toezicht en het bestuur kan worden gekarakteriseerd als constructief, open en transparant en over en weer bestaat waardering voor de samenwerking.

Ontwikkeling samenstelling raad van toezicht

Benoemd

- De heer P. Loven is per 1 maart 2024 benoemd als lid van de raad van toezicht, hij volgde de heer prof. dr. A. Slager op.

Afgetreden

- De heer prof. dr. A. Slager heeft zijn functie als lid van de raad van toezicht op 31 december 2023 beëindigd vanwege het bereiken van de maximale zittingstermijn.

Het bestuur bedankt de heer Slager voor zijn jarenlange inzet en betrokkenheid.

Een overzicht van de samenstelling van de raad van toezicht is te vinden in bijlage 1 'Samenstelling fondsorganen'. Het verslag van de raad van toezicht is opgenomen onder de 'Overige gegevens'.

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop dit is uitgevoerd. Het verantwoordingsorgaan adviseert het bestuur en behartigt daarbij de belangen van deelnemers en werkgevers. Het verantwoordingsorgaan kwam vijf keer bijeen voor overleg met het bestuur en vergaderde zes keer autonoom. Ook nam het deel aan een vijftal kennissessies over de Wet toekomst pensioenen. Er was twee keer een overleg met de raad van toezicht. Daarnaast waren er twee gezamenlijke overleggen van de raad van toezicht, het bestuur en het verantwoordingsorgaan.

In 2023 is een bindende voordracht uitgebracht voor de herbenoeming van de heer H. Noten als voorzitter van de raad van toezicht en de voordracht van de heer P. Loven als nieuw lid van de raad van toezicht, per 1 maart 2024. Ook heeft het verantwoordingsorgaan de heer F. van Dijk voorgedragen als voorzitter van de Commissie van Bezwaar.

Het verantwoordingsorgaan gaf in 2023 advies over aansluitingen, het communicatieplan en het premiebeleid.

Daarnaast is het verantwoordingsorgaan door het bestuur geïnformeerd over, en betrokken bij, de ontwikkelingen rondom de Wet toekomst pensioenen, de voortgang van de strategie, het project Lotus (nieuw pensioenadministratiesysteem) van de uitvoeringsorganisatie, het jaarverslag 2022, het toeslagbeleid en de toeslag voor 2024, de begroting 2024, de herbenoeming van de bestuursvoorzitter Jochem Dijkmeester en het strategisch beleggingsbeleid. Verder heeft het bestuur de evaluatie van InAdmin RiskCo met het verantwoordingsorgaan besproken.

Het verantwoordingsorgaan werkt met de volgende commissies: Commissie Governance, Commissie Financiën, beleggingen en jaarverslag, Commissie Aansluitingen en de Commissie Communicatie. Verder kent het verantwoordingsorgaan de werkgroep die zich bezighoudt met IT en de implementatie van het nieuwe pensioenadministratiesysteem (project Lotus) en zijn er twee verkenners voor de Wet toekomst pensioenen aangesteld. Via de commissies is regelmatig contact met individuele bestuursleden.

Ontwikkeling samenstelling verantwoordingsorgaan

Benoemd

- De heer B. Rietdijk is per 1 mei 2023 benoemd als lid van het verantwoordingsorgaan namens de Vereniging van Gepensioneerden van Pensioenfonds PGB. Per 1 januari 2024 is hij benoemd als voorzitter van het verantwoordingsorgaan en daarmee opvolger van de heer J.G.C. van Rijsingen.
- De heer H.N.A.M. Vugs is per 1 januari 2024 benoemd als vicevoorzitter en volgt daarmee de heer R.G. de Bree op.

Alle (her)benoemingen zijn voor een periode van vier jaar.

Afgetreden

- De heer R. Boersma heeft per 1 januari 2024 zijn lidmaatschap van het verantwoordingsorgaan beëindigd.
- Mevrouw S. van der Hoeven heeft per 1 januari 2024 haar lidmaatschap van het verantwoordingsorgaan beëindigd.
- De heer G. de Bree heeft per 1 maart 2024 zijn functie in het verantwoordingsorgaan beëindigd.
- De heer W.J. Monsieurs was per 1 mei 2023 aftredend en niet herbenoembaar. Hij zet zijn werkzaamheden voort totdat een opvolger is benoemd.

Het bestuur bedankt mevrouw Van der Hoeven en de heren Boersma, Monsieurs en De Bree voor hun inzet en betrokkenheid.

Een overzicht van de samenstelling van het verantwoordingsorgaan is te vinden in bijlage 1 'Samenstelling fondsorganen'. Het verslag van het verantwoordingsorgaan is opgenomen onder de 'Overige gegevens'.

Sleutelfuncties

Pensioenfonds PGB beschikt over drie sleutelfuncties, die buiten het bestuur zijn belegd: een actuariële functie, een interne auditfunctie en een risicobeheerfunctie. Het bestuur draagt de verantwoordelijkheid voor het adequaat functioneren van de sleutelfuncties. Waarbij de sleutelfuncties hun eigen verantwoordelijkheid hebben ten aanzien van hun wettelijke taken. Ze zijn als volgt ingericht:

- Actuariële beheer: het houderschap en de rol van vervuller zijn uitbesteed aan de heer drs. B. Weijers AAG verbonden aan WTW.
- Interne audit: het houderschap is belegd bij mevrouw drs. M. van Maarseveen RA. De rol van vervuller is uitbesteed aan PwC.
- Risicobeheer: het houderschap is belegd bij de heer drs. R.A. Huisman, die tevens de rol van vervuller heeft.

Sleutelfunctiehouders rapporteren aan het gehele bestuur en indien nodig kunnen zij escaleren naar de raad van toezicht en externe toezichthouders. De sleutelfunctiehouder risicobeheer rapporteert periodiek aan zowel het bestuur als de raad van toezicht.

Extern toezicht

Pensioenfonds PGB staat onder toezicht van De Nederlandsche Bank, de Autoriteit Financiële Markten en de Autoriteit Persoonsgegevens. Het pensioenfonds had in 2023 geregeld contact met de toezichthouders en nam deel aan een aantal onderzoeken.

De Nederlandsche Bank

De Nederlandsche Bank (DNB) houdt toezicht op banken, pensioenfonds, verzekeraars en andere financiële instellingen. DNB let daarbij op de financiële positie en de kwaliteit van het bestuur. DNB doet dit onder andere door het toetsen van bestuurders, verlenen van vergunningen en aanpakken van financieel-economische criminaliteit. Ook controleert zij of instellingen financieel solide zijn, zodat deze, ook als het economisch tegenzit, kunnen voldoen aan hun verplichtingen.

Gedurende het verslagjaar is met de toezichthouder DNB contact geweest over diverse onderwerpen.

Onderwerp	Achtergrond
Wtp: risicohouding en contract	Met DNB is een verkennend gesprek gevoerd over de door Pensioenfonds PGB beoogde nieuwe pensioencontracten en vaststelling van de risicohouding.
Datakwaliteit	Met DNB is een gesprek gevoerd over datakwaliteit in het kader van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.
Onderzoek naar het acceptatiebeleid van nevenfuncties	Het onderzoek omvatte de beoordeling van het acceptatiebeleid, de procedures en maatregelen, het register van nevenfuncties en compliance-rapportages.
Uitvraag Wtp pensioenfonds (uitvraag 3 en 4)	Een uitvraag om inzicht te krijgen in de voortgang van en de voorbereiding op de overgang naar een nieuwe pensioenregeling (NPR) met name in de governance, operationele en IT-risico's die in deze fase relevant zijn.
Sectorbrede analyse niet-financiële risico's (integriteit)	Dit betrof een sectorbrede jaarlijkse uitvraag op het gebied van integriteitsrisico's.
Informatiebeveiliging	Dit is een reguliere sectorbrede uitvraag naar de volwassenheid van informatiebeveiliging en de beheersing van uitbestedingsrelaties.
Niet-financiële risico's (prudentieel)	Regulier sectorbreed onderzoek, via een vragenlijst, naar de beheersing van risico's (operationele, IT-, integriteits- en financiële risico's) en naar de invloed van de governance en het gedrag.
Uitzettingen woninghypotheken	Via dit onderzoek volgt DNB de ontwikkelingen in de portefeuille hypothecaire dienstverlening.

Terugkijken op 2022: een turbulent jaar

Bij de presentatie van de cijfers van het vierde kwartaal keek onze voorzitter terug op 2022. 'Veel onrust in de wereld en op de financiële markten. Een slecht jaar voor ons vermogen. Maar ook: door stijgende rente konden we voor het eerst sinds 2008 de pensioenen verhogen (totaal met 3%). En per 1 januari 2023 opnieuw (met 7%).'

Autoriteit Financiële Markten

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) houdt toezicht op de financiële markten: op sparen, beleggen, verzekeren, lenen, pensioenen, kapitaalmarkten, assetmanagement en accountantsorganisaties en verslaggeving. Het toezicht van de AFM heeft als doel dat het publiek, het bedrijfsleven en de overheid vertrouwen hebben en houden in de financiële markten. Daarvoor is het belangrijk dat de markten op een duidelijke en eerlijke manier werken. Voor de pensioensector houdt de AFM toezicht op de informatieverstrekking door pensioenuitvoerders. In de Pensioenwet is vastgelegd welke informatie pensioenuitvoerders moeten verstrekken of beschikbaar stellen aan de (ex-)deelnemers en pensioenontvangers. Deze informatie moet correct, duidelijk, tijdig en evenwichtig zijn. Hieronder een overzicht van de contactmomenten met de AFM.

Onderwerp	Achtergrond
SFDR Duurzaamheidsinformatie	De SFDR (Sustainable Finance Disclosure Regulation) beoogt de informatieverstrekking door financiële marktpartijen aan eindgebruikers, waaronder pensioendeelnemers, over de effecten op duurzaamheid van het beleggingsbeleid en de beleggingsbeslissingen, te verbeteren. De AFM wil met dit onderzoek vaststellen of en op welke manier pensioenfondsen invulling geven aan de informatievereisten uit de SFDR.
Tweede pijler pensioenmarkt	Jaarlijks informatieverzoek over de geadmistreerde pensioenen (kapitaal-, premie- en uitkeringsovereenkomsten in de opbouw- en uitkeringsfase).

Autoriteit Persoonsgegevens

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) is opgericht en aangewezen als toezichthouder op de uitvoering van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). De AP is een zelfstandig bestuursorgaan.

Wanneer personen of instanties ongeautoriseerd toegang krijgen tot meerdere gevoelige persoonsgegevens van een ander (zogenoemde 'betrokkenen'), spreken we van een datalek. Of een datalek gemeld moet worden, is afhankelijk van de (potentiële) impact ervan op de bescherming van persoonsgegevens en de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen. Een datalek hoeft niet gemeld te worden als het niet waarschijnlijk is dat het leidt tot een risico voor de rechten en vrijheden van betrokkenen. Pensioenfonds PGB volgt hierin de richtlijnen van de AP.

In 2023 hebben zich geen datalekken voorgedaan die gemeld moesten worden aan de AP (in 2022: nul). Van acht datalekken (2022: twee) is de potentiële impact voor de betrokkene als laag beoordeeld. Dit vanwege het karakter van de gelekte informatie. De meeste van deze datalekken waren het gevolg van een menselijke fout.

De Pensioenfederatie heeft een gedragslijn Verwerken persoonsgegevens opgesteld. De gedragslijn is door Pensioenfonds PGB ondertekend en wordt nageleefd. Jaarlijks toetst de afdeling Riskmanagement de naleving van de AVG inclusief gedragslijn en rapporteert hierover.

Overige zaken

Naleving Code Pensioenfondsen

In de Code Pensioenfondsen staan principes voor een goed pensioenfondsbestuur en deze is wettelijk verankerd in de Pensioenwet. Per 1 januari 2024 is een herziene Code Pensioenfondsen in werking getreden. Deze herziening heeft plaatsgevonden tegen de achtergrond van de Wtp en beoogt recente relevante (maatschappelijke) ontwikkelingen die zich sinds de vorige versie hebben voorgedaan in de Code te laten terugkomen. De wijzigingen komen in het bijzonder tot uiting in de onderwerpen: (1) duurzaamheid en beleggingsbeleid, (2) visie, missie en strategie en (3) diversiteit en inclusie. In 2024 zal Pensioenfonds PGB de herziene Code Pensioenfondsen implementeren.

In dit verslagjaar wordt nog gerapporteerd vanuit de Code Pensioenfondsen 2018. De Code bevat 65 normen voor 'goed pensioenfondsbestuur' die verdeeld zijn over de volgende acht thema's:

- vertrouwen waarmaken
- verantwoordelijkheid nemen
- integer handelen
- kwaliteit nastreven
- zorgvuldig benoemen
- gepast belonen
- toezicht houden en inspraak waarborgen
- transparantie bevorderen

Pensioenfonds PGB voldeed in 2023 aan deze normen, behalve aan norm 33 die beoogt de diversiteit in pensioenfondsorganen te bevorderen (leeftijdsofbouw en de man-vrouwverhouding). Dit is een onderdeel van het thema 'zorgvuldig benoemen'. De toelichting hierbij:

Bestuur

In het bestuur heeft één vrouw en één jongere (onder de 40 jaar) zitting. Dit gedeelte van de norm wordt nageleefd.

Verantwoordingsorgaan (VO)

In het VO heeft geen jongere onder de 40 jaar zitting. Wel hebben in het VO meerdere vrouwen zitting. In het diversiteitsbeleid van het fonds, de competentievisie die voor het VO is opgesteld en de functieprofielen wordt expliciet aandacht gevraagd voor diversiteit.

Pensioenfonds PGB voldeed in 2023 aan de normen over transparantie van beloningen. We verwijzen hiervoor naar de jaarrekening, die onderdeel is van dit jaarverslag.

Gedragscodes

Alle leden van het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan hebben de Verklaring Naleving Gedragscodes Pensioenfonds PGB over 2023 ondertekend. De externe compliance officer heeft in zijn rapportage van 7 maart 2024 geconcludeerd dat alle gedragsregels zijn nageleefd.

PGB Pensioendiensten

Pensioenfonds PGB heeft de uitvoering van het pensioen- en balansbeheer uitbesteed aan PGB Pensioendiensten, dat zich exclusief toelegt op de dienstverlening aan Pensioenfonds PGB en een nauw verbonden sociaal fonds (ASF). Pensioenfonds PGB is 100 procent aandeelhouder van en heeft volledige zeggenschap over PGB Pensioendiensten.

De relatie met PGB Pensioendiensten betreft een uitbestedingsrelatie in de zin van de Pensioenwet. De taken en verantwoordelijkheden van PGB Pensioendiensten zijn vastgelegd in een uitbestedingsovereenkomst (UBO). Daarin zijn afspraken over de wijze waarop de dienstverlening plaatsvindt op hoofdlijnen uitgewerkt. Voor het pensioen- en balansbeheer zijn aparte contracten opgesteld. Bepaalde aspecten van de dienstverlening op dat gebied zijn verder uitgewerkt en vastgelegd in een service-level-agreement. Ieder kwartaal legt de uitvoeringsorganisatie verantwoording af aan het bestuur over de geleverde prestaties. Het jaarplan van PGB Pensioendiensten stond in 2023 opnieuw in het teken van het doorontwikkelen van de kwaliteit van de dienstverlening en het realiseren van de strategische ambities van het pensioenfonds.

Klachten en bezwaren

In het afgelopen jaar hebben we belangrijke stappen gezet in de verdere ontwikkeling van ons klantsignalenbeleid. We analyseren en verwerken nu proactief zowel positieve als negatieve klantsignalen. Dat doen we omdat we elk klantsignaal willen gebruiken om onze dienstverlening te verbeteren. Pensioenfonds PGB heeft daarnaast een klachten- en geschillenregeling. Deze regelingen willen we bewust laagdrempelig houden. Elke uiting van onvrede behandelen we daarom als klacht. In 2023 waren er 88 klachten (2022: 100) over de dienstverlening en 57 klachten (2022: 72) over de toepassing van het reglement in een individueel geval. Klachten over de dienstverlening betreffen bijvoorbeeld bejegening door een medewerker van PGB Pensioendiensten, het niet nakomen van toezeggingen zoals een reactietermijn of het gevoel 'van het kastje naar de muur gestuurd' te worden.

Klachten

Het grootste aantal klachten komt van deelnemers en is afgehandeld door de klantenservice. De meeste klachten gingen over het beleid van Pensioenfonds PGB (toeslag- en/of beleggingsbeleid). Als een belanghebbende het niet eens is met de wijze waarop een klacht is afgehandeld door de klantenservice bestaat de mogelijkheid om zich te wenden tot de klachtencommissie van Pensioenfonds PGB. Aan de klachtencommissie is in 2023 één klacht voorgelegd (2022: nul).

Bezwaren

Het bestuur behandelde tien bezwaren in 2023 (2022: twaalf). Een bezwaar is een klacht die volgens de belanghebbende niet afdoende door de klantenservice opgelost kon worden. In drie van de tien bezwaren is de betrokkene volledig in het gelijk gesteld. In één geval is de betrokkene gedeeltelijk in het gelijk gesteld. Er zijn drie bezwaren door betrokkenen doorgezet naar de onafhankelijke Commissie van Bezwaar van Pensioenfonds PGB. Belanghebbenden die het niet eens zijn met een beslissing van het bestuur over de toepassing van het pensioenreglement kunnen zich tot deze commissie wenden. In alle drie de gevallen is het bestuur door de Commissie van Bezwaar in het gelijk gesteld.

Onderwerp	Klachten	Klachten voorgelegd aan de klachtencommissie	Bezwaren voorgelegd aan het bestuur
Service en klantgerichtheid	22		
Behandelingsduur	27	1	
Informatieverstrekking	18		
Deelnemersportaal	6		
Pensioenberekening en -betaling	11		6
Registratie werknemersgegevens/ datakwaliteit	11		
Toepassing wet- en regelgeving: algemeen	32		1
Toepassing wet- en regelgeving: invaren, transitie	4		
Financiële situatie	8		2
Duurzaamheid	3		1
Keuzebegeleiding	1		
Overig	2		
Totaal	145	1	10

Geschilleninstantie Pensioenfondsen

Op grond van de Wet toekomst pensioenen moeten pensioenfondsen zich per 1 januari 2024 aansluiten bij een externe geschilleninstantie. De Geschilleninstantie Pensioenfondsen (GIP) is door de overheid aangewezen als officiële geschilleninstantie voor pensioenfondsen. De Ombudsman Pensioenen maakt onderdeel uit van GIP, hij houdt een bemiddelende rol. De deelnemer moet eerst de interne klachtenprocedure doorlopen voordat hij naar GIP gaat.

Pensioenfonds PGB heeft zich per 1 januari 2024 aangesloten bij GIP. Vanaf deze datum kunnen deelnemers die het niet eens zijn met een beslissing van het bestuur over de toepassing van het pensioenreglement terecht bij GIP. Er is dan sprake van een geschil.

PGB-ombudsman

Individuele deelnemers kunnen sinds 2021 terecht bij een eigen PGB-ombudsman. Na een proefperiode van twee jaar heeft de functionaris in het voorjaar van 2023 een vaste plek in de pensioenfondsorganisatie gekregen. Via een reglement zijn de onafhankelijke positie, taak en werkwijze vastgelegd.

De PGB-ombudsman staat naast de deelnemer en helpt hem of haar verder door zaken uit te zoeken, te informeren, te bemiddelen of een dialoog te organiseren. De ombudsman (m/v) kan ook een kwestie voorleggen aan het bestuur voor een oordeel of besluit. En kijkt - gevraagd of ongevraagd - naar mogelijkheden om de dienstverlening en communicatie te verbeteren.

Deelnemers kunnen de PGB-ombudsman rechtstreeks benaderen als ze er niet uitkomen via de normale kanalen. Daarnaast worden deelnemerskwesties uitgezocht op verzoek van bestuur, klachtenbehandelaars of op eigen initiatief. De ombudsman was betrokken bij één vraag van de Ombudsman Pensioenen.

In 2023 behandelde de PGB-ombudsman 26 individuele deelnemerskwesties of -vragen (2022: zeven). Een belangrijke reden voor de stijging is dat de bekendheid en vindbaarheid van de PGB-ombudsman is verbeterd. Daarbij ging het in zeventien gevallen om onvrede over een reactie of beslissing van het pensioenfonds. De onderwerpen waren onder meer wezenpensioen bij een collectieve waardeoverdracht, de geldigheidsduur van een levensbewijs, het bijzonder partnerpensioen bij scheiding en de communicatie bij afhandeling van een klacht. In negen gevallen beantwoordde de ombudsman een vraag. Het ombudswerk leidde tot acht toegezegde of uitgevoerde verbeteringen en vier geslaagde bemiddelingen. Betrokkenheid bij twee bezwaarzaken leidde niet tot een andere uitkomst.

Voor twee onderwerpen vroeg de ombudsman speciale aandacht. Na praktijkonderzoek adviseerde de PGB-ombudsman om deelnemers zonder adres eerder en actiever op te sporen en te informeren. Na een aantal vragen over het nieuwe stelsel, nam de PGB-ombudsman het initiatief om deelnemers proactiever te informeren over mogelijkheden om mee te denken of praten over het nieuwe pensioen. Over dit onderwerp verscheen onder meer een column.

De ombudsman ging in 2023 met verschillende relaties van het pensioenfonds in gesprek om uitleg te geven over de werkzaamheden, onder meer met de Ombudsman Pensioenen, het verantwoordingsorgaan en een aantal sectorcommissies. De stap van Pensioenfonds PGB om via een ombudsfunctie beter naar deelnemers te luisteren, leidde in juni tot een onderscheiding van het vakblad Pensioen Pro.

Procedures

Er is sprake van een juridisch geschil tussen Booking.com en Pensioenfonds PGB over de toepassing van de verplichtstelling van de pensioenregeling in de Reisbranche op Booking.com. Op 9 april 2021 heeft de Hoge Raad hierover arrest gewezen. Uit dit arrest volgt dat Booking.com weliswaar is aangemerkt als reisagent, maar nog niet of dit in hoofdzaak zo is. Op 30 januari 2024 heeft het Gerechtshof Den Haag in de vervolprocedure vastgesteld dat hiervan sprake is. De uitspraak van het hof bevestigt dat Booking.com vanaf 1 januari 1999 verplicht is om aan de pensioenregeling van de Reisbranche deel te nemen. Ten tijde van het vaststellen van deze jaarrekening is de omvang van de pensioenaanspraken en premie-betalingsplicht niet vast te stellen. Tegen deze uitspraak van het hof is nog een cassatieberoep door Booking.com mogelijk. Inmiddels is duidelijk geworden dat cassatieberoep door Booking.com zal worden ingesteld. Belangrijk element daarin is het verschil van inzicht met betrekking tot de vraag of door Booking.com een beroep op verjaring kan worden gedaan ten aanzien van een deel van de premievorderingen. Ook is aangekondigd dat door Booking.com een dispensatieverzoek zal worden ingediend.

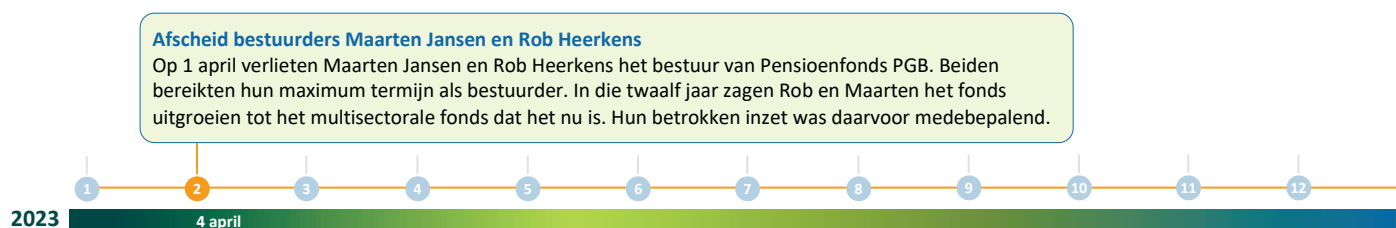
De omvang van de potentiële pensioenaanspraken van (ex)werknemers van Booking.com op Pensioenfonds PGB en de daar tegenover staande vorderingen van Pensioenfonds PGB op Booking.com zijn derhalve nog niet vast te stellen.

In 2021 is een soortgelijke zaak beoordeeld door de kantonrechter. Daarbij gaat het om de vraag of Hader onder de werking van de verplichtstelling van de pensioenregeling in de reisbranche valt. Hader levert de IT-ondersteuning voor onder meer Prijsvrij Vakanties. Prijsvrij is weliswaar reisbemiddelaar, maar de kantonrechter heeft in eerste aanleg in haar vonnis gesteld dat het verwante en service verlenende Hader niet in hoofdzaak aan reisbemiddelingswerkzaamheden doet, wat Pensioenfonds PGB betwist. Pensioenfonds PGB heeft in 2022 daarom hoger beroep ingesteld tegen het vonnis van de kantonrechter. Het hoger beroep is ingesteld bij het Hof Den Bosch. De zitting vond plaats op 28 februari 2024. De uitspraak wordt verwacht in mei 2024.

Ten slotte is Pensioenfonds PGB, samen met pensioenfonds 'Reiswerk in liquidatie' gedagvaard in een collectieve actie door een aantal belanghebbenden. Betwist wordt dat Reiswerk de pensioenen mocht verlagen om vervolgens bij Pensioenfonds PGB aan te kunnen sluiten. Het gaat hier om de hogerberoepprocedure ingesteld door claimanten tegen het vonnis d.d. 6 juli 2023 van de rechtbank Amsterdam sector kanton. De claimanten hebben in eerste aanleg ongelijk gekregen. Deze hogerberoepprocedure omvatte een vermeende onrechtmatige daad actie door Pensioenfonds PGB. Pensioenfonds PGB ontkent ook in deze procedure alle aansprakelijkheid. De verwachting is dat in eerste kwartaal van 2025 er een zitting zal plaatsvinden.

Boetes, dwangsommen, verplichte aanwijzing en bewindvoering

Er zijn in 2023 geen boetes of dwangsommen opgelegd aan het pensioenfonds. Ook was in 2023 geen sprake van een verplichte aanwijzing of van bewindvoering.

Onze pensioenregelingen

Pensioenfonds PGB voert pensioenregelingen uit voor zeven verplichte sectoren. Bij een verplichte sector is via een ‘Verplichtstellingsbesluit’ (afgegeven door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid) deelname aan de pensioenregeling verplicht voor alle in het besluit genoemde werknemers. Werkgevers zijn daarmee verplicht om zich aan te melden. Er is dan één pensioenregeling die voor de gehele sector geldt. Daarnaast bieden wij werkgevers aan om vrijwillig een (aanvullende) regeling af te spreken, bijvoorbeeld in de vorm van een excedentregeling. Werkgevers uit negen andere sectoren kunnen zich bij Pensioenfonds PGB ook vrijwillig aansluiten op basis van onze statutaire werkingsfeer. In het schema hieronder staan de sectoren weergegeven.

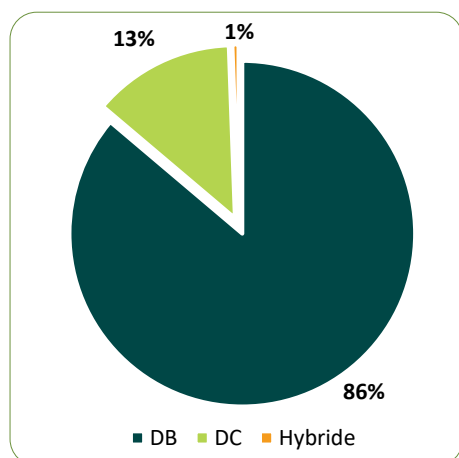
Sectoren waarin een verplichtstelling geldt	Sectoren waarin vrijwillige aansluiting mogelijk is
Grafimedia en reprografie	Uitgeverijbedrijf
Kartonnage- en flexibele verpakkingenbedrijf	Papierindustrie
Verf- en drukinktindustrie	Chemische en farmaceutische industrie
Groothandel in bloemen en planten	Kunststof-, rubber- en lijmindustrie ³
Zeevisserij	Procesindustrie
Agrarische en voedselvoorzieningshandel ⁴	Dienstverlening
Reisbranche	Informatie- en communicatie-industrie
	(Technische) Groothandel
	Maritieme aannemerij

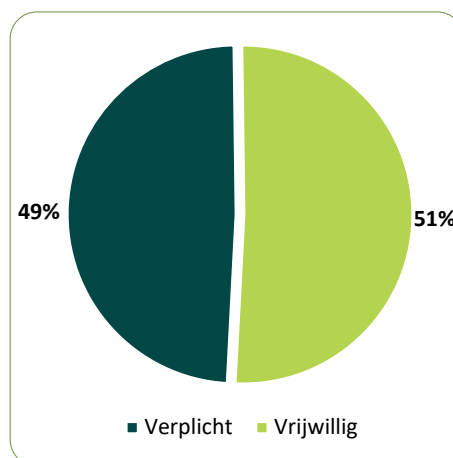
Een overzicht van de actieve deelnemers en werkgevers per sector is te vinden in bijlage 3 ‘Samenstelling sectoren’.

Sectoren en vrijwillig aangesloten werkevers hebben de keuze uit twee soorten pensioenregelingen: middelloonregelingen (ook wel DB-regelingen genoemd) en beschikbare premieregelingen (ook wel DC-regelingen genoemd). Combinaties van deze beide regelingen zijn ook mogelijk (hybride regelingen). In figuur 3 zie je de verhouding tussen de soorten pensioenregelingen die we uitvoeren. In figuur 4 staat de verhouding tussen verplichte en vrijwillige pensioenregelingen.

Figuur 3: Pensioenregelingen actieve deelnemers (ultimo 2023)

Figuur 4: Type aansluiting actieve deelnemers (ultimo 2023)

Binnen deze pensioenregelingen kunnen er ook nog meerdere keuzes gemaakt worden. Pensioenfonds PGB maakt jaarlijks een ‘Productencatalogus’ waarin alle keuzemogelijkheden voor een pensioenregeling op maat uitgebreid staan omschreven. Hieronder worden de uitgangspunten van beide regelingen kort uitgelicht.

³ In de kunststof-, rubber- en lijmindustrie geldt geen verplichtstelling, wel geldt voor een deel van de aangesloten werkgevers een door sociale partners van de cao vormgegeven pensioenregeling.

⁴ De sector agrarische en voedselvoorzieningshandel bestaat uit 3 aparte sectoren met eigen sociale partners en pensioenregelingen: Groothandel in aardappelen, groenten of fruit, Groothandel in kaas (particulier kaaspakhuisbedrijf) en Groothandel in eieren, eiproducten en de eiproductenindustrie.

Middelloodregeling (DB)

Pensioenfonds PGB biedt binnen de middelloodregeling nog een aantal keuzes aan. Om hiervoor een premie te bepalen, stelt Pensioenfonds PGB elk jaar de premie van de 'basismiddelloodregeling' vast. In 2023 bedroeg de premie voor de basismiddelloodregeling 28 procent van de pensioengrondslag.

De basismiddelloodregeling heeft de volgende kenmerken:

- De franchise en het maximum pensioengevend salaris zijn vrij te kiezen binnen fiscale grenzen.
- Het jaarlijkse opbouwpercentage voor ouderdomspensioen is 1,75 procent bij een pensioenrichtleeftijd van 68 jaar.
- Het partnerpensioen is voor 70 procent van het te bereiken ouderdomspensioen verzekerd. Hiervan is de helft (35 procent) verzekerd op kapitaalbasis (opgebouwd partnerpensioen).
- Het wezenpensioen bedraagt 14 procent van het te bereiken ouderdomspensioen.
- De premievrijstellingsregeling bij arbeidsongeschiktheid is verzekerd in 6 klassen en bedraagt maximaal 70 procent in geval van volledige arbeidsongeschiktheid.
- De toeslagverlening (verhoging) is voorwaardelijk en wordt gefinancierd uit overrendement.

Verplichte sectoren en vrijwillig aangesloten werkgevers kunnen van bovenstaande pensioenregeling positief of negatief afwijken. Dit leidt tot een hogere of juist lagere premie dan 28 procent van de pensioengrondslag. Daarnaast kan de opbouw van het deelnemersbestand ook invloed hebben op de hoogte van de premie. Verder is het mogelijk deze regeling vorm te geven als een CDC-regeling (een middelloodregeling met een vaste premie) of in combinatie met een beschikbare premiereregeling (hybride regeling).

Beschikbare premiereregeling (DC)

Pensioenfonds PGB biedt ook een beschikbare premiereregeling aan. Daarbij is een keuze mogelijk uit een progressieve premiestaffel - waarbij de premie in cohorten stijgt naarmate de deelnemer ouder wordt - of een vlakke premiestaffel, waarbij de ingelegde premie voor elke deelnemer gelijk is. Voor de progressieve premiestaffels kan worden gekozen tussen verschillende rekenrentes (1,5, 2, 2,5, 3 of 4 procent). Hoe hoger de onderliggende rekenrente, hoe meer de ingelegde premie oploopt met de leeftijd van de deelnemer. Elke staffel kan ook gedeeltelijk worden toegepast met een benuttingspercentage op de staffel lager dan 100 procent.

De beschikbare premiereregeling heeft de volgende kenmerken:

- De franchise en het maximum pensioengevend salaris zijn vrij te kiezen binnen fiscale grenzen.
- De pensioenrichtleeftijd is 68 jaar.
- Het partnerpensioen is maximaal 1,3125 procent van de pensioengrondslag, verzekerd op middellood- en op risicobasis.
- Het wezenpensioen is 20 procent van het partnerpensioen en op risicobasis verzekerd.
- De premievrijstellingsregeling bij arbeidsongeschiktheid is verzekerd in zes klassen en bedraagt maximaal 100 procent in geval van volledige arbeidsongeschiktheid.
- Het pensioenkapitaal wordt belegd in een zogeheten lifecycle, waarbij het beleggingsrisico met het oplopen van de leeftijd afneemt. Deelnemers kunnen daarbij zelf kiezen voor iets meer risico (offensief profiel), een neutraal profiel (dit is de standaard als een deelnemer geen keuze maakt) of iets minder risico (defensief profiel).
- Het persoonlijk pensioenkapitaal wordt vanaf tien jaar voor de pensioendatum in stapjes omgezet naar een DB-pensioenaanspraak vanaf pensioendatum. Dit is een keuze voor een 'stabiel' pensioen. Deelnemers hebben ook keuze uit een 'variabel' pensioen, waarbij het pensioenkapitaal tot aan pensioendatum volledig wordt belegd. Bij deze keuze hebben deelnemers de mogelijkheid om op pensioendatum alsnog een middellooduitkering aan te kopen bij Pensioenfonds PGB, of een variabele uitkering bij een andere pensioenuitvoerder B ('shoprecht').

Voor de verplichte bedrijfstakregelingen zeevisserij en groothandel in bloemen en planten wordt de beschikbare premiereregeling uitgevoerd met een doorsneepremie.

Eerste Kamer akkoord met nieuwe pensioenwet

Op 30 mei ging de Eerste Kamer akkoord met het wetsvoorstel Wet toekomst pensioenen. Na jarenlange discussies en veel debatten gaan we nu dan echt samen op weg naar het nieuwe pensioen. De belangrijkste verandering is dat iedereen straks individueel pensioenkapitaal opbouwt in een premiereregeling.

Aanvullende regelingen

Verplichte sectoren en vrijwillig aangesloten werkgevers kunnen ook aanvullende collectieve regelingen afsluiten als onderdeel van de pensioentoezegging, zoals een WIA-excedentverzekering, Anw-hiaatverzekering (Anw-Plusverzekering) of een netto nabestaandenpensioenregeling voor het salaris boven het wettelijk maximum (Netto Partnerpensioen Plus).

- Collectieve WIA-excedentverzekering: in 2023 waren 17.212 deelnemers collectief verzekerd voor de WIA-excedentverzekering (2022: 16.281).
- Collectieve Anw-Plusverzekering: in 2023 waren 17.271 deelnemers collectief verzekerd voor een Anw-hiaatverzekering (2022: 17.056). Deze verzekering is ook individueel af te sluiten (zie verderop).
- Netto Partnerpensioen Plus: In 2023 waren 453 werknemers collectief verzekerd voor extra netto partnerpensioen (in 2022: 556). 2023 was het laatste jaar waarin Pensioenfonds PGB deze Netto Partnerpensioen Plus-verzekering aanbood. Dit met het oog op de Wet toekomst pensioenen (Wtp) en de overstap naar een nieuw administratiesysteem in 2024. Alle betrokken werkgevers en deelnemers zijn hierover geïnformeerd en de verzekeringen zijn per 1 januari 2024 stopgezet.

Voor alle middelloonregelingen geldt dat deelnemers binnen de fiscaal gestelde grenzen kunnen kiezen voor extra pensioenopbouw via een pensioenkapitaal. Daarvoor kennen wij twee producten:

- PGB Pensioen Plus: via deze regeling hadden in 2023 2.478 deelnemers een pensioenkapitaal ondergebracht bij Pensioenfonds PGB, met een vermogen van 29 miljoen euro (2022: 2.657 deelnemers met een vermogen van 30 miljoen euro). Het rendement over 2023 was 11,7 procent positief⁵ (2022: 26,3 procent negatief). Deze spaarregeling kent een inleggarantie en is gesloten voor nieuwe deelnemers vanaf 1 januari 2020.
- Het PGB Ouderdomspensioen Plus (OP+) is een nieuwe bijspaarregeling. Deze regeling heeft geen inleggarantie, waardoor de kosten lager zijn. Een ander verschil is dat het persoonlijke pensioenkapitaal vanaf 10 jaar voor de pensioendatum in stapjes wordt omgezet in ouderdomspensioenaanspraken vanaf pensioendatum. Via de regeling OP+ hebben in 2023 323 deelnemers een pensioenkapitaal met een vermogen van 5 miljoen euro (2022: 315 deelnemers met een vermogen van 5 miljoen euro). Het rendement over 2023 was 11,7 procent positief⁶ (2022: 25,8 procent negatief).

Deelnemers kunnen verder aanvullende regelingen afsluiten om hun partner financieel beter te beschermen bij een eventueel overlijden van de deelnemer. In 2023 waren er 775 deelnemers met een individuele PGB Partnerpensioen Plus-regeling (2022: 786). Dit is een aanvullende opbouw van partnerpensioen in de middelloonregeling, in het geval de werkgever nog niet 70 procent op opbouwbasis heeft verzekerd. Daarnaast waren er 3.220 deelnemers met een individuele Anw-hiaatverzekering (2022: 3.557). Deze verzekering kende twee varianten: een direct ingaande Anw-hiaatverzekering (bij overlijden deelnemer) of een uitgestelde Anw-hiaatverzekering (na overlijden van de deelnemer als het jongste kind 18 is geworden). Slechts weinigen maakten gebruik van de variant met een uitgestelde uitkering. Daarom wordt deze verzekering na 2023 niet meer aangeboden. De deelnemers die deze variant hadden, zijn hierover benaderd met de mogelijkheid hun verzekering, als gewenst, om te zetten naar de variant met een direct ingaande uitkering.

Relevante wijzigingen wet- en regelgeving

Pensioenfonds PGB heeft te maken met wet- en regelgeving op het gebied van pensioen- en vermogensbeheer. Hieronder worden relevante implementatietrajecten kort, op hoofdlijnen, uitgelicht.

Wet toekomst pensioenen

De ‘Wet toekomst pensioenen’, die per 1 juli 2023 van kracht is, schept een nieuw kader voor pensioencontracten. De kern hiervan is de verplichte overstap naar een nieuwe manier van pensioen opbouwen via twee nieuwe typen van premieovereenkomsten: de solidaire premieregeling en de flexibele premieregeling. Die twee nieuwe premieovereenkomsten verschillen vooral in het moment waarop en de mate waarin risico's worden verzekerd of collectief worden gedeeld door een daartoe bestemde solidariteitsreserve. De manier waarop vanaf (uiterlijk) 1 januari 2028⁷ pensioen wordt opgebouwd, wijzigt vooral door afschaffing van de middelloonregeling en de daarbij behorende doorsneesystematiek en de introductie van individuele premieregelingen met een vlakke premie.

Pensioenfonds PGB staat bekend als fonds waar je zelf ‘aan de knoppen kan draaien’ en je eigen pensioenregeling kan vormgeven. Dit heeft ertoe geleid dat Pensioenfonds PGB momenteel honderden verschillende regelingen uitvoert. Hoewel wij flexibiliteit

⁵ Het rendement van PGB Pensioen Plus is het rendement van het pensioenfonds, verminderd met 1%-punt voor administratiekosten en garantieopslag.

⁶ Het rendement van PGB Ouderdomspensioen Plus is het rendement van het pensioenfonds, verminderd met 0,5%-punt voor administratiekosten.

⁷ Pensioenfonds PGB streeft ernaar om 1 januari 2027 de transitie te hebben gemaakt naar het nieuwe pensioenstelsel.

willen blijven bieden, biedt de nieuwe wet ook de kans om de administratie te vereenvoudigen en afscheid te nemen van uitzonderingen die in de afgelopen jaren zijn gegroeid. Daarom is er in 2023 hard gewerkt aan het ontwerpen van een nieuw productaanbod. Hierbij zijn vier uitgangspunten als leidraad genomen:

1. *Voorselectie van keuzemogelijkheden*

Pensioen is een belangrijke arbeidsvoorwaarde en niet ieder bedrijf heeft dezelfde wensen. Te veel keuze maakt de gesprekken op de arbeidsvoorwaardetafel lastig. Complexiteit en maatwerk zijn duur. Door een voorselectie van keuzemogelijkheden bieden we daarom een beperkt aantal keuzes aan. We maken het hiermee voor sociale partners en werkgevers eenvoudiger om tot een transitieplan te komen.

2. *Evenwichtige transitie, voor alle groepen*

We geloven in de kracht van solidariteit en collectiviteit. Wij vinden het belangrijk dat de keuzes niet onevenwichtig uitpakken. Sommige keuzemogelijkheden die de wet biedt, kunnen bij ons tot ongewenste effecten leiden. Bijvoorbeeld omdat een specifieke groep bevoordeeld wordt ten opzichte van een andere groep. Deze keuzemogelijkheden komen daarom niet terug in ons aanbod. Dit draagt ook bij aan een snellere en efficiëntere implementatie. Dat is een voordeel voor alle belanghebbenden.

3. *Duidelijk verschil in de regelingen*

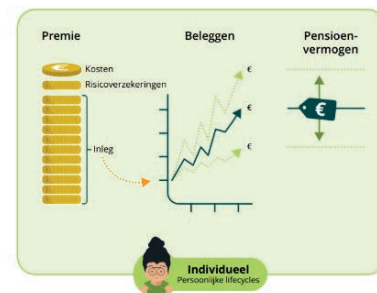
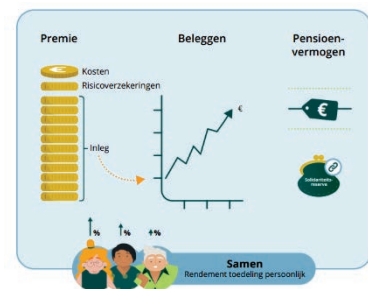
We hebben de premiereregelingen zo uitgewerkt dat er echt iets te kiezen valt. We vragen sociale partners en werkgeversom een echte keuze te maken. We ondersteunen hen met informatie om deze keuzes op basis van de juiste gronden te maken.

4. *Voorspelbare uitkeringen*

In het nieuwe pensioenstelsel blijven we het pensioenvermogen van deelnemers ook na pensioendatum beleggen. Daardoor kan de uitkering ieder jaar omhoog- of omlaaggaan. De wet biedt verschillende mogelijkheden om pensioenontvangers zo veel mogelijk te beschermen tegen een verlaging van hun uitkering. Pensioenfonds PGB maakt gebruik van deze mogelijkheden, passend bij de risicobereidheid van de deelnemers. Zo geven wij financieel houvast aan onze deelnemers.

Vrijwillig aangesloten werkgevers en hun sociale partners krijgen in het nieuwe productaanbod de keuze uit beide regelingen die in de wet mogelijk worden gemaakt:

- **De solidaire premiereregeling** kenmerkt zich door een collectief beleggingsbeleid, waarbij we twee soorten rendement (overrendement en beschermingsrendement) leeftijdsafhankelijk kunnen verdelen. Zo laten we ouderen minder risico dragen dan jongeren. Onderdeel van deze regeling is de solidariteitsreserve: een fondsbrede reserve van maximaal 5 procent van het vermogen in de solidaire premiereregeling. Deze reserve wordt gevuld vanuit 10 procent van het overrendement van alle deelnemers (actief, slaper of uitkeringsgerechtigd) en wordt ingezet om verlagingen van uitkeringen zoveel mogelijk te voorkomen. Zo dragen we bij aan zo voorspelbaar mogelijke uitkeringen.
- **De flexibele premiereregeling** kenmerkt zich door een individueel bij te sturen beleggingsbeleid, waarbij deelnemers zelf kunnen kiezen tussen een meer offensief of een meer defensief beleggingsprofiel. De focus verschuift van meer rendement als de deelnemer jong is naar meer nadruk op zekerheid naarmate de pensioendatum nadert. Pensioenfonds PGB heeft ervoor gekozen geen gezamenlijke reserve te voeren om tegenvallende resultaten op te vangen, zoals een risicodelingsreserve. Wel krijgt de deelnemer keuze uit een variabele uitkering of een stabiele uitkering. Dit wordt uitgevoerd vergelijkbaar met het huidige Financieel Toetsingskader.

NB: Pensioenfonds PGB gaat de flexibele premiereregeling uitvoeren zonder risicodelingsreserve. Daarom is het voor sectoren met een verplichte bedrijfstakpensioenregeling niet mogelijk om voor de flexibele premiereregeling te kiezen bij Pensioenfonds PGB.

Binnen de regelingen zijn er nog enkele keuzes, zoals de hoogte van de franchise en het maximum pensioengevend salaris (binnen fiscale grenzen), de hoogte van de premie (maximaal 30 procent van de pensioengrondslag). Maar ook de hoogte van het partnerpensioen (maximaal 50 procent van het pensioengevend salaris) en twee keuzes voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid: gelijkblijvend of stijgend met de consumentenprijsindex. Een hybride regeling (deels solidaire, deels flexibel), is niet meer mogelijk vanwege de complexiteit van de uitvoering en de begrijpelijkheid voor de deelnemer, met name in de uitkeringsfase.

Sociale partners, zowel van de verplichte sectoren als de vrijwillige werkgevers, krijgen bij de overgang naar een nieuwe pensioenovereenkomst de keuze om alle opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten met een collectieve

waardeoverdracht om te zetten naar het door hen gekozen nieuwe type premieovereenkomst (invaren). De wetgever stuurt sterk aan op het gebruikmaken van deze keuze voor invaren. Dit blijft echter een keuze voor sociale partners die daarbij een eigen belangenafweging moeten kunnen maken.

Per 1 juli 2023 en per 1 januari 2024 zijn onderdelen van de Wtp onmiddellijk van toepassing. Wij noemen de volgende:

- Artikel 48a Keuzebegeleiding. Vanaf inwerkingtreding Wtp, per 1 juli 2023, is de norm keuzebegeleiding voor pensioenuitvoerders opgenomen. Keuzebegeleiding is het begeleiden van de (gewezen) deelnemer, gewezen partner en pensioengerechtigde bij het maken van pensioenkeuzes, zodat hij een passende keuze kan maken.
- Met ingang van 1 januari 2024 is de externe geschilleninstantie pensioenfondsen (GIP) van kracht (artikel 48c). Na het doorlopen van de interne klachten- en geschillenprocedure heeft een belanghebbende nu de mogelijkheid om die voor te leggen aan deze permanente externe instantie.
- Wijziging informatiebepalingen. De pensioenuitvoerder bevordert dat de door hem verstrekte/beschikbaar gestelde informatie de deelnemer, gewezen deelnemer, gewezen partner of pensioengerechtigde aanzet tot relevante actie. Deze bepaling is vanaf 1 juli 2023 van toepassing.
- De minimale toetredingsleeftijd wordt 18 jaar (artikel 8). Inwerkingtreding per 1 januari 2024.

DORA (Digital Operational Resilience Act)

Eind 2022 werd de Digital Operational Resilience Act (DORA) aangenomen. DORA is een Europese Verordening met als doel dat financiële organisaties hun IT-risico's beter gaan beheersen en daarmee weerbaarder worden tegen cyberdreigingen. DORA heeft een rechtstreekse werking en behoeft daardoor geen omzetting in Nederlandse wetgeving. De verordening trad in werking op 17 januari 2023 en wordt per 17 januari 2025 van toepassing op financiële entiteiten in de Europese Unie, waaronder ook pensioenuitvoerders.

Om de digitale operationele weerbaarheid te bewerkstelligen, krijgen 'entiteiten', als gedefinieerd in DORA, verplichtingen ten aanzien van (i) ICT-risicobeheer, (ii) melding van ernstige ICT-gerelateerde incidenten, (iii) het testen van de digitale operationele veerkracht, en (iv) het beheer van het ICT-risico van een derde aanbieder van ICT-diensten. Pensioenfonds PGB ziet erop toe dat zichzelf en haar kritische (onder)uitbestedingspartijen, inclusief PGB Pensioendiensten, oog hebben voor deze wetgeving en voorbereidingen treffen om de bijbehorende technische standaarden te implementeren.

Wet digitale overheid

De datum van inwerkingtreding van deze wet is 1 juli 2023. De wet heeft betrekking op veilige toegang tot de digitale dienstverlening van de overheid, maar geldt ook voor financiële instellingen. Verplichtingen uit deze wet treden gefaseerd in werking en hebben betrekking op eisen die worden gesteld aan inlogmethoden op het deelnemersportaal en werkgeversportaal, van financiële instellingen en dus ook voor die van ons pensioenfonds.

Herziening Code Pensioenfondsen

De ingangsdatum van de herziene Code is 1 januari 2024. Pensioenfondsen hebben vanaf 1 januari 2024 een jaar de tijd om de Code te implementeren. De Code Pensioenfondsen 2024 bestaat uit vijf thema's die aansluiten bij de driehoek bestuur, intern toezicht en verantwoording:

- goed zorgen voor het pensioen van belanghebbenden;
- goed besturen;
- effectief intern toezicht houden en controle uitoefenen;
- verantwoording en inspraak organiseren;
- effectief functioneren van fondsorganen.

De driehoek geeft de kern aan wat 'goed fondsbestuur' is. Het bestuur neemt de herziene Code Pensioenfondsen mee bij de (verdere) inrichting van goed fondsbestuur binnen Pensioenfonds PGB.

Staffelbesluit Pensioenen

Op 6 juli 2023 is door de Belastingdienst een nieuw Staffelbesluit pensioenen gepubliceerd. Dit Staffelbesluit vervangt per 1 juli 2023 het besluit van 20 december 2019 in verband met de inwerkingtreding van de Wtp per 1 juli 2023. Ook zijn de berekeningsgrondslagen geactualiseerd. De staffels die Pensioenfonds PGB hanteert zijn in overeenstemming gebracht met het nieuwe Staffelbesluit.

AOW-leeftijd

Op 10 november 2023 is de AOW-leeftijd voor 2029 bekend gemaakt. Deze gaat ten opzichte van 2028 niet omhoog. De AOW-leeftijd tot en met 2029 is als volgt vastgesteld:

- in 2022: 66 jaar en 7 maanden;
- in 2023: 66 jaar en 10 maanden;
- in 2024 tot en met 2027: 67 jaar;
- in 2028: 67 jaar en 3 maanden;
- in 2029: 67 jaar en 3 maanden.

Wet bedrag ineens

De ‘Wet bedrag ineens’ treedt niet eerder dan 1 januari 2025 in werking. De inwerkingtredingsdatum is meerdere malen uitgesteld en we spreken niet langer van een verwachte datum van inwerkingtreding. De wet geeft deelnemers de mogelijkheid om tot maximaal 10 procent van het pensioen als bedrag ineens uit te laten keren. Dat kan op de pensioendatum (AOW-datum) of in de maand januari van het jaar erop, wat fiscaal aantrekkelijker kan zijn. De introductie van deze keuzemogelijkheid biedt deelnemers bij de start van de uitkeringsfase meer flexibiliteit. Het idee is dat dit de welvaart van deelnemers verhoogt, doordat het pensioen beter kan worden afgestemd op de persoonlijke leefsituatie en bestedingsbehoefte. Bovendien kan dit de betrokkenheid van deelnemers bij het pensioenstelsel en hun eigen pensioensituatie vergroten. Pensioenfonds PGB zal deelnemers begeleiden bij deze keuze.

Enkele relevante verplichtingen uit hoofde van EMIR

EMIR (European Market Infrastructure Regulation) is een Europese verordening die regels bevat voor de rapportage van transacties in derivaten. Sinds het derde kwartaal 2023 is Pensioenfonds PGB vanuit die verordening verplicht om bepaalde OTC-derivaten centraal te *clearen*. Sinds september 2022 was Pensioenfonds PGB al onderworpen aan een nieuwe set regels daaruit. Deze verplichten het pensioenfonds en zijn wederpartijen om extra onderpand (ook wel *initial margin* genoemd) uit te wisselen voor dekking van het risico dat Pensioenfonds PGB loopt als de *variation margin* onvoldoende waarborg biedt. Bijvoorbeeld door marktbevingen waardoor de *exposure* verandert. De verplichting om initial margin uit te wisselen geldt slechts als de waarde van de transacties tussen het pensioenfonds en zijn wederpartij een bepaalde drempelwaarde overschrijft. Pensioenfonds PGB had hier reeds (operationele) voorbereidingen voor getroffen en de relevante OTC-derivaten worden inmiddels gecleared. Verder heeft de Europese Commissie een voorstel gedaan om EMIR verder aan te passen, om het clearen bij Europese centrale tegenpartijen verder te stimuleren en faciliteren. Pensioenfonds PGB volgt ook de ontwikkelingen op dit gebied nauwlettend.

Wat zijn OTC-derivaten?

OTC staat voor *over the counter*. Het verwijst naar financiële transacties die niet op een officiële beurs worden uitgevoerd. De meeste OTC-transacties vinden plaats tussen twee partijen. Derivaten zijn financiële instrumenten waarvan de waarde is afgeleid van de waarde van een ander goed, zoals aandelen of goud, of een bepaalde graadmeter, zoals rente of valuta. Een ander goed of graadmeter wordt vaak de onderliggende waarde genoemd.

Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) en de Taxonomieverordening

Pensioenfonds PGB is sinds 2021 onderworpen aan de transparantieregels van de SFDR level 1. Met de inwerkingtreding van de daarop aanvullende eisen uit hoofde van de SFDR level 2 per 1 januari 2023, zijn verdere en meer gedetailleerde transparantieregels gaan gelden voor, onder andere, pensioenfondsen op het gebied van duurzaamheid. Gezien deze aanvullende verplichtingen heeft Pensioenfonds PGB aanvullende documenten opgesteld, gepubliceerd en bijgewerkt op zijn website, op Pensioen 1-2-3 en in het jaarverslag (zie 'Bijlagen jaarverslag').

De Taxonomieverordening heeft ook invloed op de SFDR en deze bevat een classificatiesysteem – de taxonomie – dat investeerders moet voorzien van duidelijke en transparante informatie over de milieuduurzaamheid van financiële producten om onder meer ‘greenwashing’ tegen te gaan. In dit verband stelt de Taxonomieverordening strenge eisen om producten als ecologisch duurzaam te mogen kwalificeren. Pensioenfonds PGB volgt ook de ontwikkelingen op dit gebied nauwlettend.

Een overzicht van de wijzigingen in de statuten en reglementen is te vinden in bijlage 4 ‘Statuten- en reglementswijzigingen’.

Pensioenbeheer

Het beheer van de pensioenen is uitbesteed aan onze uitvoeringsorganisatie PGB Pensioendiensten. Die zorgt namens het pensioenfonds voor onder meer de administratie, het innen van de premies en het verstrekken van de uitkeringen. Alle communicatie daarover met deelnemers, werkgevers en sociale partners is ook een taak van de uitvoeringsorganisatie. In dit hoofdstuk leest u meer over zowel de pensioenuitvoering als de pensioencommunicatie in 2023.

Pensioenuitvoering

Net als in het vorige verslagjaar zijn er twee thema's die in 2023 het meest impactvol voor de uitvoeringsorganisatie waren, en voorlopig ook even blijven.

1. Wet toekomst pensioenen

Op 1 juli 2023 ging de Wet toekomst pensioenen in. Pensioenfonds PGB maakte afgelopen jaar het definitieve productaanbod voor dit nieuwe stelsel bekend. De keuzes zijn passend bij de aard van Pensioenfonds PGB. De werkgevers en sociale partners hebben we daarover geïnformeerd. In die gesprekken legden we uit wat dit productaanbod voor hen betekent en welke verplichtingen wij en zij hebben om de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel mogelijk te maken. Wij ondersteunen de werkgevers en sociale partners hier ook bij. Onze deelnemers houden we via verschillende kanalen en middelen op de hoogte van de voortgang van het nieuwe pensioenstelsel.

2. De nieuwe pensioenketen

Het programma Lotus heeft tot doel de implementatie van het softwarepakket Lumera AxyLife van systeemleverancier Lumera te realiseren. De processen en organisatie worden nu klaargemaakt voor de overgang naar dit nieuwe administratiesysteem. Samen met Lumera streven we ernaar om in de loop van 2024 onze producten en regelingen binnen het nieuwe systeem uit te voeren.

Daarnaast stelden we drie thema's vast die voortkomen uit of samenhangen met een meer klantgerichte organisatie en het toenemende belang van IT en data.

1. Een klantgerichte organisatie: klantsignalenbeleid

Door het veranderende pensioenstelsel wil de organisatie zich meer en meer onderscheiden op haar klantgerichtheid. Daarom is de keuze gemaakt om klantsignalenbeleid te introduceren. Concreet betekent dit dat we onze deelnemers, sociale partners en werkgevers betrekken bij beslissingen die we nemen. Door het luisteren naar wat zij zeggen centraal te stellen in onze organisatie geven we invulling aan een klantgerichte ontwikkeling. We analyseren en verwerken zowel positieve als negatieve klantsignalen. Dit stelt ons in staat die klantgerichte en zichzelf continu verbeterende organisatie te zijn die we willen zijn. En op die manier geven we invulling aan onze merkbelofte 'voor elkaar'.

2. Technologische ontwikkeling en informatiebeveiliging

De ontwikkeling naar een datagedreven organisatie wordt steeds belangrijker. Daarom werkt het pensioenfonds aan een modern dataplatform dat niet alleen wordt ingezet voor rapportages, maar ook voor bijvoorbeeld beleggingsalgoritmen, klantanalyses en actuariële berekeningen. Daarnaast professionaliseren we onze cloud-gerelateerde activiteiten. De data die we gebruiken, zijn van essentieel belang voor de uitvoering van onze diensten. Alle data moeten ook aantoonbaar volgens het informatiebeveiligingsbeleid worden beheerd. Als gevolg van de toename van dreigingen van buitenaf is er continu aandacht voor de verbetering van informatiebeveiliging en cybersecurity. Dit geldt ook voor de leveranciers die gegevens van Pensioenfonds PGB in eigen omgevingen beheren. Om regie te houden over de hele informatievoorziening verbeteren we doorlopend de interne IT-processen.

3. **Datamanagement**

Goed datamanagement bevordert de efficiëntie van interne processen en geeft de mogelijkheid nieuwe (datagedreven) producten en werkwijzen te ontwikkelen. Daarnaast is goed datamanagement onontbeerlijk bij de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Ook de toezichthouder stelt in toenemende mate concrete eisen aan datamanagement. In 2023 is gewerkt aan inbedding van datamanagement in de organisatie zodat het integraal onderdeel is van onze manier van werken. De volgende mijlpalen werden gerealiseerd:

- De datastewards volgden een op hen afgestemde training over datamanagement.
- Periodiek werd een vaste afvaardiging van het bestuur integraal geïnformeerd over datamanagement.
- De datamanagement-beleidsdocumentatie werd geëvalueerd en waar nodig aangepast.
- We creëerden een set met beheersmaatregelen zodat processen en werkzaamheden rondom datamanagement beheerst uitgevoerd werden.

Pensioencommunicatie

In 2023 investeerden we opnieuw in onze (digitale) diensten. Aantrekkelijke, laagdrempelige en gebruiksvriendelijke digitale communicatie moet vooral bijdragen aan meer financieel inzicht en pensioenbewustzijn van onze deelnemers. We realiseren ons daarbij dat er ook deelnemers zijn, die minder behoefte hebben aan of meer moeite met digitale communicatie. Daarom blijven we ook investeren in persoonlijk contact door bijvoorbeeld telefonisch contact met onze klantenservice. Ook houden onze deelnemers de keuze tussen fysieke en digitale post.

Digitale communicatie verhogen

Onze (toekomstige) dienstverlening aan onze deelnemers vindt steeds vaker digitaal plaats. Bijvoorbeeld via e-mails, onze deelnemers- en werkgeversportalen, de website, maar ook via digitale nieuwsbrieven. Hierdoor kunnen we onze klanten sneller bereiken en beter begeleiden. Digitaal communiceren betekent ook een kostenbesparing en past daarnaast goed in een duurzaam beleid. Pensioenfonds PGB heeft daarom de ambitie zo veel mogelijk digitaal te communiceren. Daarbij blijven we oog houden voor het persoonlijk contact met onze deelnemers.

Veel deelnemers kunnen we nog niet digitaal bereiken, omdat we van hen nog geen e-mailadres hebben. Daarom kregen onze deelnemers in december 2023 een persoonlijke feestdagenkaart met de oproep hun e-mailadres aan ons door te geven. Deze kaart viel bij ongeveer 208.000 deelnemers op de deurmat en ongeveer 50.000 deelnemers gaven hun e-mailadres aan ons door. Het percentage deelnemers met wie we digitaal kunnen communiceren steeg daarmee van 32 procent naar 43 procent. Bij het doorgeven van het e-mailadres konden deelnemers ook een mobiel nummer aan ons doorgeven. Meer dan 44.000 deelnemers deden dat, waardoor we nu ruim 67.000 telefoonnummers hebben. Zo kan onze klantenservice, waar nodig, persoonlijk contact opnemen met deze deelnemers. Ook in 2024 staan er acties gepland om de (digitale) bereikbaarheid van onze deelnemers te verhogen.

Publieksprijs Pensioenwegwijzer 2023 voor 'Financieel Inzicht Tool'

Tijdens de Pensioen3daagse, in november 2023, ontvingen wij de publieksprijs van de 'Pensioenwegwijzer 2023'. Dit is een prijs voor initiatieven die het mensen gemakkelijk maken om inzicht te krijgen in hun pensioen en om actie te ondernemen als dat nodig is. We ontvingen de prijs voor onze 'Financieel Inzicht Tool' (FIT) waarmee onze deelnemers een compleet, persoonlijk en beeldend inzicht krijgen in hun financiële toekomst. Deelnemers kunnen FIT gebruiken op hun deelnemersportaal via mijnpgbpensioen.nl.

Structureel gevraagde en ongevraagde feedback ophalen om te leren

Bij de klantgerichte organisatie die we willen zijn, hoort goed luisteren naar de klant, begrijpen wat klanten meemaken en wat hun wensen zijn. Daarom halen we steeds structureel feedback op om onze dienstverlening te verbeteren.

Gevraagde feedback

Als onderdeel van ons klantsignalenbeleid hebben we in 2023 een feedbackplatform ingericht. Dat houdt in dat we deelnemers en werkgevers vragen naar hun ervaring met Pensioenfonds PGB. Zij krijgen een e-mail met een link naar enkele vragen. Op het feedbackplatform kunnen wij vervolgens analyseren hoe de ervaringen waren. We metende klanttevredenheid en we vragen wat we kunnen verbeteren bij:

- het aanvragen van pensioen;
- de afhandeling van klantsignalen en -klachten;
- klantcontact.

In 2024 gaan we ook meten hoe gebruiksvriendelijk onze klanten onze website en ons deelnemersportaal vinden. En we gaan jaarlijks klanttevredenheidsonderzoek doen om de algemene tevredenheid onder werkgevers en deelnemers te meten. Dit op basis van een rapportcijfer en een toelichting. Kijkend naar de mate van tevredenheid is ons doel om eind 2027 een 8,0 te scoren onder actieve deelnemers, pensioenontvangers en werkgevers. En een 7,5 onder ex-deelnemers.

Ongevraagde feedback

Naast gevraagde feedback registreren en analyseren we ook steeds vaker ongevraagde feedback, oftewel klantsignalen. Na een succesvolle pilot bij deelnemers, nemen we onze ervaringen en inzichten mee om dit ook voor onze aangesloten werkgevers te doen. We kunnen nu zien over welke onderwerpen we signalen binnenkrijgen en hoeveel. In 2024 maken we de stap naar structureel verbeteren op basis van deze klantsignalen.

Luisteren naar klanten; we kregen de Gouden Oor Erkenning

Pensioenfonds PGB liet onafhankelijk onderzoeken of wij goed naar onze klanten luisteren. We willen ons namelijk blijvend verbeteren op basis van feedback van onze klanten. In 2023 kregen we voor ons luisterend vermogen een Gouden Oor Erkenning van Stichting Gouden Oor. Om hiervoor in aanmerking te komen, moesten we aantonen dat we goed luisteren én hier ook iets mee doen. Stichting Gouden Oor heeft een puntensysteem ontwikkeld op basis van de ISO-richtlijnen voor klanttevredenheid. Pensioenfonds PGB kreeg een erkenning met twee sterren.

“De energie en gedrevenheid in de organisatie, de verschillende initiatieven die ontwikkeld en (deels) geïmplementeerd zijn, de korte lijnen, de transparantie en het bewustzijn dat onderscheidend vermogen langs de lijn van de klant van groot belang is” werden als belangrijkste redenen hiervoor genoemd. “Er is veel om enthousiast over te worden”, aldus de onderzoekers.

We werken nu hard om ons luisterend vermogen verder te verbeteren en om zo een hogere erkenning te krijgen. Begin 2025 laten we dit opnieuw onderzoeken.

Actief op Instagram

Sinds augustus 2023 kunnen onze deelnemers ons ook volgen op Instagram. We gebruiken het platform actief om vooral onze jongere deelnemers op een laagdrempelige manier op de hoogte te houden van het laatste nieuws over Pensioenfonds PGB en pensioenen in het algemeen. Bijvoorbeeld met tips, animaties, polls en interviews.

In gesprek met onze deelnemers

Jongeren

Om jonge deelnemers meer te betrekken bij hun pensioen heeft Pensioenfonds PGB een Whatsappgroep opgericht. Al een aantal jaar wordt maandelijks naar een groep deelnemers tussen de 25 en 40 jaar een appje gestuurd met de uitnodiging om mee te denken over een actueel onderwerp. Wij vroegen hen onder meer welke thema's zij belangrijk vinden op het gebied van duurzaam beleggen. Via de leden van deze Whatsappgroep zijn we ook uitgenodigd om aan jongeren op locatie uitleg te geven over pensioen. In 2023 gaf onze jongerenvereniging, PGB Jong, daarom een presentatie over pensioen bij één van onze grote aangesloten werkgevers.

(Bijna-)gepensioneerden

Voor bijna-gepensioneerden organiseerden we in september het webinar 'Bijna met pensioen' om hen te ondersteunen bij de pensioenkeuzes die zij kunnen maken. In de uitzending konden deelnemers ook live vragen stellen aan onze klantenservice. Die beantwoordde in totaal 174 kijkersvragen. De uitzending werd door onze kijkers gewaardeerd met een 8,2.

Communicatie in cijfers

	2023
Schriftelijke informatieverzoeken klantenservice	31.171
Telefonische informatieverzoeken klantenservice	33.178
Best gelezen nieuwsbericht op de website: 'Jouw pensioen gaat met 5,2 procent omhoog in 2024'	21.852
Aantal live kijkers webinar 'Bijna met pensioen'	478
Aantal verzonden pensioenoverzichten	500.547

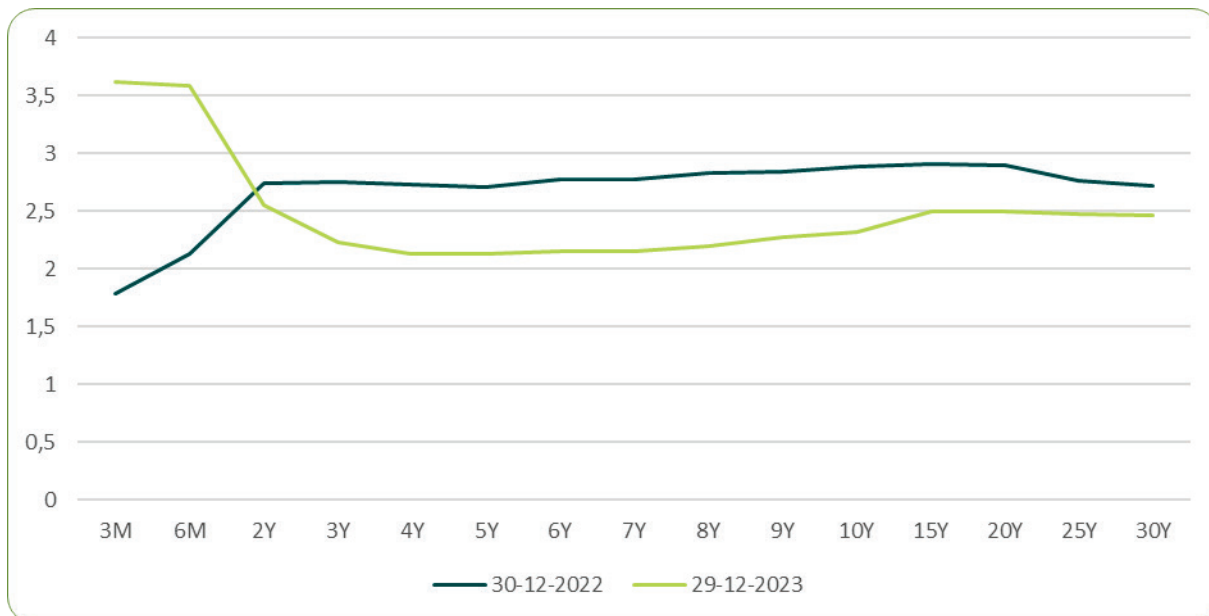
Balans- en vermogensbeheer

Financiële markten en beleggingsresultaten in 2023

Pensioenfonds PGB belegt het pensioenvermogen om het te laten groeien ten opzichte van de verplichtingen. Dit voor een zo goed mogelijk pensioen voor onze deelnemers. De pensioenverplichtingen stegen 6,7 procent door de gedaalde 'langere' rentes. Pensioenfonds PGB besloot in 2023 de pensioenen per 1 januari 2024 met 5,2 procent te verhogen. Deze twee effecten leidden samen tot een stijging van de pensioenverplichtingen van 25,6 naar 28,6 miljard euro per eind 2023. De beleggingen rendeerden in 2023 met 11,7 procent (2022: -25,3 procent). Het belegd vermogen steeg van 28,8 naar 32,0 miljard euro.

De impact van de Oekraïne-crisis op de financiële markten nam in 2023 af ten opzichte van 2022. Dit had tot gevolg dat de energieprijzen daalden en de inflatie daarmee iets afnam. De inflatie was echter met name begin 2023 nog hoog, hoger dan de doelstelling van de centrale banken. Dit gaf centrale banken reden de *korte* rente (de rente die je betaalt over leningen met korte looptijden) te verhogen om de economie te remmen en inflatie naar acceptabele niveaus terug te brengen. Op de financiële markten leidde de verkrapte geldhoeveelheid tot recessie-inschattingen, wat zich juist vertaalde in lagere *lange* rentes (de rente die je betaalt over leningen met lange looptijden) aan het eind van 2023. De pensioenverplichtingen zijn met name gevoelig voor de lange rentes, omdat het grootste deel van de verplichtingen ver weg in de tijd ligt. Zie grafiek 1 voor de rentecurve per eind 2022 en per eind 2023.

Grafiek 1: Rentecurve (rentestand per looptijd) Nederland per 30/12/2022 en 29/12/2023

Tabel 1: Rendement beleggingen

	Rendement	
	Pensioenfonds PGB	Benchmark
	%	%
Totaal rendement	11,7	15,5
Matchingportefeuille⁸	12,8	13,2
Euro-staatsobligaties	7,2	-
Euro-bedrijfsobligaties	6,7	-
Hypotheken	3,9	-
Returnportefeuille	10,5	16,7
Aandelen	15,5	18,8
Alternatieve zakelijke waarden*	-1,8	14,6
Alternatieve vastrentende waarden**	8,8	9,3
*Alternatieve zakelijke waarden	-1,8	14,6
Onroerend goed	-11,5	13,5
Infrastructuur	6,1	14,4
Private equity	5,4	21,2
**Alternatieve vastrentende waarden	8,8	9,3
Bedrijfsobligaties opkomende markten	2,2	2,7
Bank loans	10,5	10,8
High yield-obligaties	8,3	8,0
Directe leningen	6,4	12,5

Matchingportefeuille

De matchingportefeuille bevat vastrentende beleggingen die worden ingezet om de grote rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen deels op te vangen: te 'matchen'. De renteafdekking was gedurende het jaar vrij stabiel en bewoog zich tussen de 65 procent en 70 procent van de verplichtingen.

Na een jaar met relatief grote rentebewegingen eindigde 2023 met licht lagere rentes voor lange looptijden. De matchingportefeuille kende hierdoor een positief rendement van 12,8 procent over 2023. De ontwikkeling van de rentecurve had een positief resultaat op de matchingportefeuille.

De omvang van de matchingportefeuille varieerde tussen de 35 procent en 40 procent van het totale beleggingsvermogen. Dit was niet voldoende om de beoogde renteafdekking (het afgelopen jaar tussen de 65 procent en 70 procent van de verplichtingen) te kunnen realiseren. Daarom wordt in de matchingportefeuille naast euro-staatsobligaties, euro-bedrijfsobligaties en hypotheke, gebruikgemaakt van rentederivaten. Rentederivaten worden, conform het matchingbeleid van Pensioenfonds PGB, ingezet om de rentegevoeligheid van de beleggingen te verhogen. Met als doel een betere aansluiting van de beleggingen op de pensioenverplichtingen te realiseren.

Het rendement van de benchmark, de pensioenverplichtingen (teruggerekend naar de omvang van de matchingportefeuille), was 13,2 procent. Het verschil in rendement tussen de matchingportefeuille en de pensioenverplichtingen komt grotendeels door de invullingen van de beleggingen over de rentecurve. Daarnaast liepen door de sterk stijgende ECB-rentes voor korte looptijden, de kosten van de variabele kant van renteswaps op, tot boven de rentevergoeding op de vaste, lange kant van de renteswaps. Dit had een negatief effect op het rendement van de matchingportefeuille.

⁸ Dit totaal wordt beïnvloed door het rendement op renteswaps en rentefutures die niet afzonderlijk in de weergegeven rendementscijfers zijn opgenomen, aangezien deze niet over een relevante marktwaarde beschikken. Het totaalrendement over 2023 komt hierdoor hoger uit dan op basis van de weergegeven onderliggende cijfers zou worden verwacht.

Returnportefeuille

De returnportefeuille bevat beleggingen in zakelijke waarden, en vastrentende waarden met een hoger risico. Aandelen stegen in totaal met 15,5 procent. Met alternatieve vastrentende waarden (8,8 procent) en alternatieve zakelijke waarden (-1,8 procent) kwam het rendement van de returnportefeuille in totaal uit op 10,5 procent. Onroerend goed liet een negatief rendement zien, wat ook leidde tot het negatieve rendement op alternatieve zakelijke waarden. Afgezien van onroerend goed liet de returnportefeuille over de hele linie positieve rendementen zien.

Doorbraken in kunstmatige intelligentie (AI), zoals bijvoorbeeld ChatGPT, resulteerden in sterke stijgingen voor de 'magnificent seven', de zeven grootste technologiebedrijven in de wereld. De meeste aandelen konden deze sterke stijging niet volgen, maar in totaal leidde dit tot positieve rendementen voor aandelen. Ons portefeuillerendement bleef achter bij de benchmark door de onderweging van de genoemde 'magnificent seven' en door achterblijvende resultaten van factorbeleggen.

Na twee erg goede jaren voor de alternatieve zakelijke waarden beleggingen (met name infrastructuur) liet deze categorie beleggingen in 2023 een minder resultaat zien. Infrastructuur en private equity noteerden positieve rendementen. Onroerend goed noteerde weliswaar een negatief totaalrendement door lagere vastgoedwaarderingen, maar het directe rendement bleef positief. Alternatieve zakelijke waarden benchmarken we tegen beursgenoteerde aandelen. Dat kan in individuele kalenderjaren tot grote verschillen leiden. Dat is onder meer het gevolg van de vertraging waarmee ontwikkelingen op de beurs zich vertalen in de waarderingen van (illiquide) alternatieve zakelijke waarden. Na in 2022 positieve resultaten te hebben getoond ten opzichte van de benchmark, bleef de returnportefeuille in 2023 achter.

Z-score: positief over 2023, boven vereist minimum over vijf jaar

Pensioenfonds PGB moet een Z-score berekenen overeenkomstig de eisen voor verplicht gestelde bedrijfstakpensioenfonds. Over 2023 is een Z-score behaald van 0,44 (2022: 0,65). De performancetoets over de periode 2019 tot en met december 2023 bedraagt 0,45 (2022: 0,13). Daarmee blijft de performancetoets boven het vereiste minimum van 1,28 negatief.

In het algemeen gebruiken we voor de berekening van de Z-score dezelfde benchmarks als in het beleggingsplan. Daar waar er voor beleggingscategorieën geen passende belegbare benchmarks bestaan, hanteert Pensioenfonds PGB, conform de richtlijnen, 'rente+1%' als benchmark. Dit geldt bijvoorbeeld voor illiquide beleggingen. In een aantal gevallen is er helemaal geen representatieve belegbare benchmark te definiëren; in dat geval wordt het portefeuillerendement gelijk gesteld aan het benchmarkrendement. Dit kan, zoals in 2023, leiden tot een Z-score die niet altijd in lijn is met getoonde portefeuille en benchmarkrendementen.

Het Vrijstellingsbesluit Wet Bpf 2000 biedt ondernemingen de gelegenheid vrijstelling te verkrijgen van de verplichtstelling van deelname aan een bedrijfstakpensioenfonds. Bijvoorbeeld als uit de performancetoets, uitgevoerd over een periode van vijf kalenderjaren, blijkt dat het feitelijk behaalde beleggingsrendement van het pensioenfonds in negatieve zin aanzienlijk afwijkt van het rendement van de door het pensioenfonds vastgestelde normportefeuille. Er is sprake van een aanzienlijke afwijking in negatieve zin als de uitkomst van de berekening van de performancetoets lager is dan het vereiste minimum van 1,28 negatief. Dit is dus niet aan de orde.

Beleggingsbeleid 2023

In 2023 zijn de beleggingsovertuigingen van het pensioenfonds geëvalueerd en opnieuw vastgesteld. In 2023 is deelnemers gevraagd hun risicopreferenties aan te geven, zodat een nieuwe risicohouding kan worden vastgesteld. In 2024 komen de resultaten en zal op grond daarvan een beleidsevaluatie plaatsvinden voor de verschillende beleggingskeuzes.

De doelstelling van Pensioenfonds PGB is het duurzaam realiseren van koopkrachtbehoud voor haar deelnemers en daarbij de kans op grote kortingen (het moeten verlagen van de pensioenen) te beperken. Om deze doelstelling te bereiken moeten we beleggingsrisico nemen. De beleggingsovertuigingen zijn de basisprincipes waarop beleggingsrisico's worden genomen.

De beleggingsovertuigingen van Pensioenfonds PGB zijn:

1. Deelnemer centraal: bij onze beleggingen staat de deelnemer altijd centraal. Pensioenfonds PGB is transparant over de beleggingen en het beleggingsbeleid.
2. Risico en ambitie: we zijn ervan overtuigd dat risico nemen nodig is om (netto) rendement te halen en zo de ambitie van onze belanghebbenden te kunnen halen.
3. Collectief: we kunnen beleggen, hebben toegang tot veel beleggingsoplossingen en kunnen diversificatie toepassen doordat we samen één pensioenfonds zijn. Diversificatie werkt risico-reducerend.
4. Lange termijn: we zijn een lange-termijnbelegger, met een bestendig lange-termijnbeleggingsbeleid. Dit betekent dat wij ook gebruik kunnen maken van de illiquiditeitspremie.
5. Duurzaamheid: we vinden duurzaamheid noodzakelijk om ervoor te zorgen dat onze deelnemers kunnen genieten van een goed pensioen in een leefbare wereld.
6. Adaptief vermogen: we zijn ervan overtuigd dat adaptief vermogen belangrijk is en waarde toevoegt in een continu veranderende wereld.
7. Passief of actief beleggen: het is moeilijk om markten te verslaan. Als we actief beleggen, willen we daar een goede reden voor hebben. Dat kan onder andere gelegen zijn in mindere efficiency van een markt, de verbeterde samenhang van rendement, risico, kosten en duurzaamheid of de onmogelijkheid een gewenste categorie op passieve wijze in te passen. Ook duurzaamheidsredenen kunnen tot een actieve benchmark leiden, die dan wel passief gevolgd wordt.

De gevolgen van de nieuwe beleggingsovertuigingen en de Wet toekomst pensioenen op het strategisch beleggingsbeleid van Pensioenfonds PGB worden in 2024 onderzocht. Dat doen we aan de hand van de evaluatie van ons beleggingsbeleid en de beleggingsportefeuille.

Beleggingsbeleid: houdt rekening met hoogte dekkingsgraad

Het beleggingsbeleid van Pensioenfonds PGB is gebaseerd op de risicobereidheid van de deelnemers en op onze ambitie om zoveel mogelijk koopkracht te behouden, ofwel indexatie (verhoging) van de pensioenen.

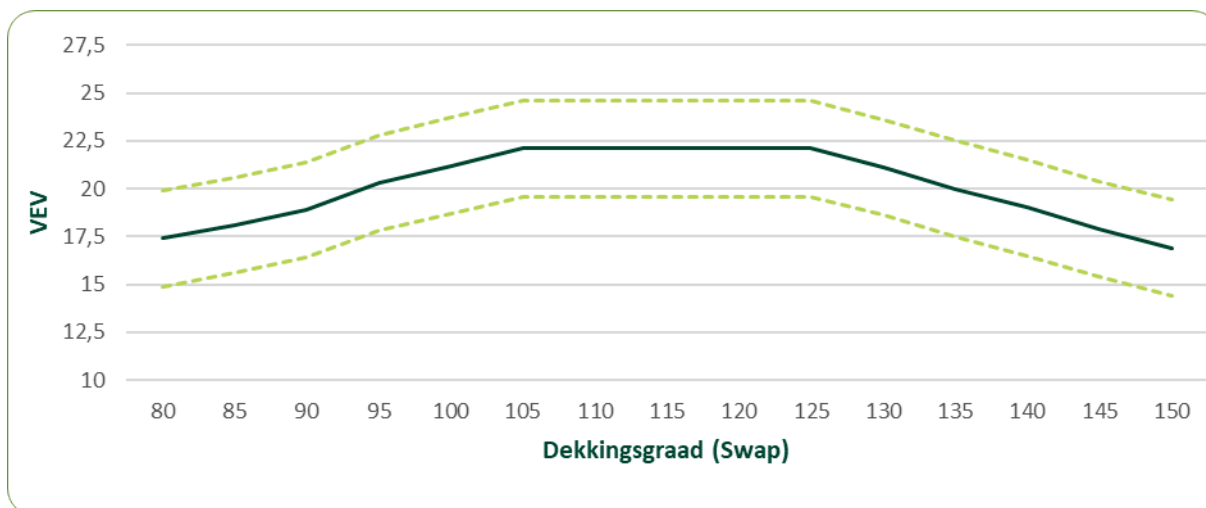
In de afweging tussen de kans op indexatie en het risico op korten zit dynamiek:

- Bij hoge dekkingsgraden kan er volledig geïndexeerd worden en is er de wens om minder risico te nemen.
- Bij lage dekkingsgraden is er de wens om kans op (grote) kortingen te beperken door minder risico te nemen.
- Ertussenin kan het meeste risico genomen worden om de kans op indexatie te vergroten.

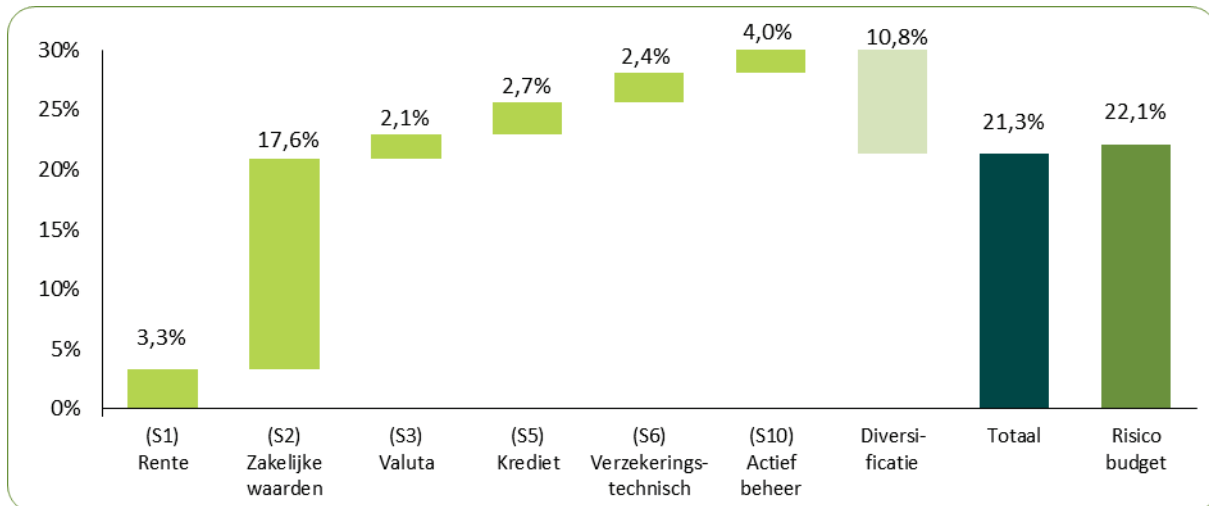
Risicobudget

De mate van risico nemen, het risicobudget, beweegt mee met de nominale dekkingsgraad op marktwaarde en is vastgelegd in de beleidsmatrix. Het is een optelsom van vooral aandelen-, rente-, valuta- en kredietrisico en wordt weergegeven in de vorm van een VEV-percentage. Dit percentage is gebaseerd op een model dat gebruikmaakt van de methodiek van het vereist eigen vermogen (VEV) van DNB.

Grafiek 2: Risicobudget bij nominale dekkingsgraden

Grafiek 3: Risicogebruik

Portefeuilleconstructie: matching- en returnportefeuille

Bij een ALM-studie ligt de focus primair op de beleidsmatrix en de renteafdekking. Dit is de beleggingsportefeuille op hoofdlijnen. In de portefeuilleconstructie wordt het risicobudget vertaald naar de daadwerkelijk gewenste verhouding tussen de matching- en de returnportefeuille en daarbinnen naar de verschillende beleggingscategorieën. In tabel 2 is de werkelijke en strategische verdeling van de matching- en returnportefeuille en de onderliggende beleggingscategorieën per eind 2023 opgenomen.

Matchingportefeuille

De beleggingscategorieën die samen de matchingportefeuille vormen zijn: euro-staatsobligaties (van Nederland en Duitsland), euro-liquiditeiten, euro-bedrijfsobligaties en Nederlandse woninghypotheken. Daarnaast worden derivaten, eurorenteswaps en rentefutures ingezet voor het renteafdeckingsbeleid.

Returnportefeuille

De beleggingscategorieën die samen de returnportefeuille vormen, zijn: aandelen, vastgoed, infrastructuur, private equity en alternatieve vastrentende waarden. Aandelen vormen veruit de grootste beleggingscategorie. Binnen de beleggingscategorie aandelen is er een onderverdeling naar ontwikkelde en opkomende markten. Binnen deze ontwikkelde en opkomende markten wordt enerzijds passief belegd en anderzijds op basis van factoren.

Extra pensioenkeuze 'bedrag ineens' opnieuw uitgesteld

Een deel van je pensioen in één keer opnemen als je met pensioen gaat (bedrag ineens), kan voorlopig nog niet. Dat kan op z'n vroegst vanaf 1 juli 2024. Minister Schouten stuurde hierover een brief naar de Eerste en Tweede Kamer.

Tabel 2: Beleggingsportefeuille

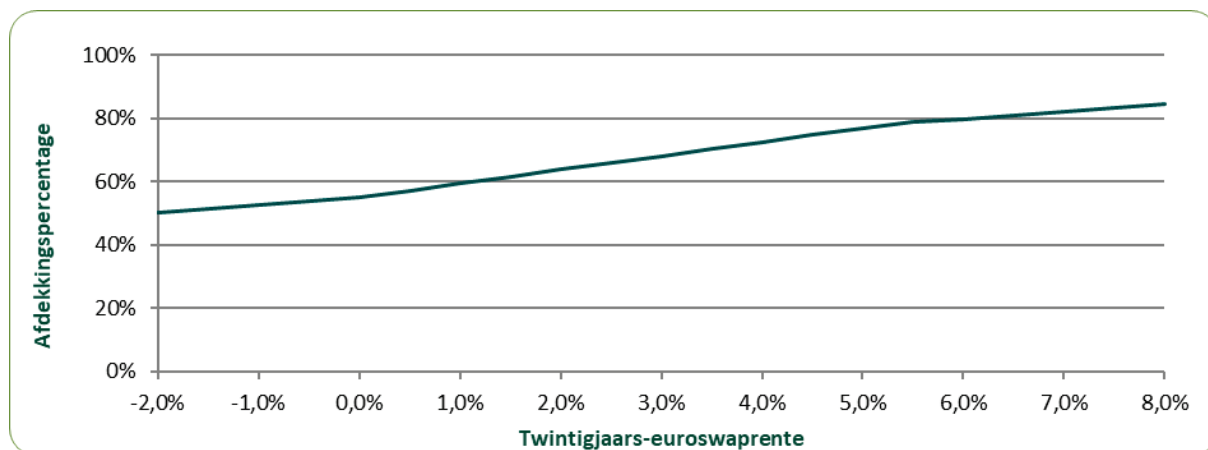
	Werkelijke portefeuille 31 december 2023	Strategische portefeuille 31 december 2023
	%	%
Matchingportefeuille	39,6	39,3
Euro-staatsobligaties	21,7	16,8
Euro-bedrijfsobligaties	13,3	18,1
Hypotheken	4,6	4,4
Returnportefeuille	60,4	60,7
Aandelen	43,8	45,0
Alternatieve zakelijke waarden*	6,6	6,4
Alternatieve vastrentende waarden**	9,5	9,3
Valuta-afdekking	0,5	-
*Alternatieve zakelijke waarden	6,6	6,4
Onroerend goed	2,5	2,5
Infrastructuur	2,9	2,9
Private equity	1,2	1,0
**Alternatieve vastrentende waarden	9,5	9,3
Bedrijfsobligaties opkomende markten	1,8	1,8
Bank Loans	5,4	5,2
High yield-obligaties	1,6	1,6
Directe leningen	0,7	0,7
Renteafdeckingspercentage	70,9	71,0
Valuta-afdeckingspercentage	78,1	77,0

Renteafdekking

Het renteafdeckingsbeleid is ontwikkeld om het renterisico dat Pensioenfonds PGB loopt, zo goed mogelijk aan te laten sluiten bij de ambitie en het risicoprofiel van het pensioenfonds. De renteafdekking is gekoppeld aan de hoogte van de twintigjaars-euroswaprente (zie grafiek 4). Het renteafdeckingsbeleid wordt via de matchingportefeuille uitgevoerd.

De sterke stijging van de rente begin 2022 betekende dat de renteafdekking in die periode ook sterk is verhoogd om meer bescherming te bieden tegen rentedalingen. In 2023 daalden de rentes met langere looptijden, waardoor de verhoogde bescherming tegen rentedalingen positief bijdroeg aan het rendement.

Grafiek 4: Renteafdekking per 1 januari 2023, afhankelijk van niveau twintigjaars-euroswaprente

Aandelenrisicobeheersing

Om het pensioenvermogen deels te kunnen beschermen tegen een extreme daling van de aandelenkoersen past Pensioenfonds PGB aandelenrisicobeheersing toe. Bij bepaalde trends in de markt worden aandelenindex-put-opties gekocht, op voorwaarde dat de aankoopkosten acceptabel zijn en opwegen tegen het risico. Deze tijdelijke beheersmaatregel biedt bescherming tegen bepaalde aandelenkoersdalingen.

De beheersmaatregel heeft geen continu karakter. Dit zou te kostbaar zijn. Het is dus mogelijk dat er geen aandelenindex-put-opties aanwezig zijn in de beleggingsportefeuille van Pensioenfonds PGB op het moment van een significante aandelenkoersdaling. In 2022 was sprake van negatief marktsentiment en is bescherming aangeschaft. In 2023 stegen aandelen en liep de bescherming af.

Valuta-afdekking

Een deel van het vermogen van Pensioenfonds PGB is belegd in andere valuta dan de euro, met als voornaamste vreemde valuta de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen. Het risico van beleggen in vreemde valuta is dat deze in waarde dalen ten opzichte van de euro, waardoor de belegging in euro's gemeten in waarde daalt. Pensioenfonds PGB dekt dit risico deels af via valutabeleid.

Duurzaam beleggen

Het kader van ons duurzaam beleggingsbeleid

Het duurzaam beleggingsbeleid is integraal onderdeel van het beleggingsbeleid.

Net als bij andere beleidsonderwerpen volgen we hierbij een formeel proces. Dat proces bestaat uit vier stappen: beleidsvorming, implementatie, monitoring en verantwoording en, tot slot, evaluatie en review.

Bij elke stap duiken risico's op die we kunnen accepteren, beperken of vermijden. Het identificeren, beoordelen en managen van risico's valt onder risicobeheersing.

Daarnaast is er de invloed vanuit de wetgeving en de convenanten waaraan we ons hebben verbonden. Denk bij dat laatste bijvoorbeeld aan UNPRI, IMVB en VBDO. Deze invloed valt onder externe compliance.

We houden bij de diverse stappen ook rekening met onze stakeholders. Bij het bepalen van het duurzaam beleggingsbeleid vinden we het bijvoorbeeld belangrijk om de voorkeuren en risicobereidheid van onze deelnemers te kennen. Zo kunnen we die meewegen in de besluitvorming. We willen keuzes maken die passen bij onze achterban.

Er zijn een paar elementen die we belangrijk vinden voor duurzaam beleggen:

- onze duurzaam beleggingsdoelstelling, beleggingsovertuiging en risicobereidheid;
- de focusthema's waarop we ons willen richten;
- de invulling die we geven via de drie pijlers;
- de integrale aanpak die we volgen.

Hieronder lichten we die elementen verder toe.

Duurzaamheidsdoelstelling

Onze belangrijkste taak is om te zorgen voor een goed pensioen in een leefbare wereld.

Daarom is duurzaamheid volledig geïntegreerd in ons beleggingsproces.

Dat wil zeggen: bij al onze beleggingen maken we een afweging tussen rendement, risico, kosten en duurzaamheid.

Beleggingsdoelen, beleggingsovertuiging & risicobereidheid

Focusthema's

Pijlers duurzaam beleggen

1. Beperken

2. Versterken

3. Benutten

Integrale aanpak

Beleggingsovertuiging en risicobereidheid

Zoals gezegd vinden we de voorkeuren van onze achterban erg belangrijk. We willen draagvlak voor de keuzes die we maken. Daarom hebben we gesprekken en onderzoeken met deelnemers, werkgevers, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan georganiseerd, om input te verzamelen voor onze beleggingsovertuiging en risicobereidheid voor duurzaam beleggen. Beide hebben we in 2023 vastgesteld en staan hieronder volledig weergegeven.

Beleggingsovertuiging duurzaam beleggen

“Wij achten duurzaamheid noodzakelijk om ervoor te zorgen dat onze deelnemers kunnen genieten van een goed pensioen in een leefbare wereld. Om onze lange termijn beleggingsdoelstelling conform onze pensioenambitie te realiseren, beoordelen wij al onze beleggingen op de elementen rendement, risico’s, kosten én duurzaamheid.”

- Wij vinden het belangrijk dat onze beleggingen een goed rendement hebben én bijdragen aan de transitie naar een duurzame samenleving en economie.
- Wij zijn ervan overtuigd dat de transitie naar een duurzame samenleving beleggingskansen biedt. Daar willen we gebruik van maken. Onze voorkeur gaat uit naar beleggingen die bijdragen aan een duurzame samenleving en economie, óók dichtbij.
- Wij hechten veel waarde aan een actief betrokkenheidsbeleid. Wij zijn ervan overtuigd dat wij de grootste maatschappelijke impact hebben als wij onze invloed als belegger aanwenden om, samen met andere investeerders, bedrijven en landen te stimuleren om de duurzame transitie te maken.
- Wij zijn van mening dat de risico’s van niet-duurzame businessmodellen groot zijn en zoveel mogelijk vermeden moeten worden. Daarom beleggen wij niet in bedrijven en landen die de transitie naar een duurzame samenleving en economie niet kunnen of willen maken.
- Wij vinden het vanzelfsprekend om transparant te zijn over en onze deelnemers te betrekken bij de keuzes die wij maken op het gebied van duurzaam beleggen.

Risicobereidheid duurzaam beleggen

“Pensioenfonds PGB is niet bereid om beleggingsbeslissingen te nemen zonder de duurzaamheidsaspecten ervan te begrijpen, noch het risico te lopen om in strijd met duurzaamheidswetgeving te handelen.”

- Pensioenfonds PGB is niet bereid om risico’s te lopen met betrekking tot de naleving van de relevante wet- en regelgeving en de eisen die gesteld worden naar aanleiding van (inter)nationale principes en afspraken inzake duurzaam beleggen waaraan Pensioenfonds PGB zich vrijwillig heeft verbonden.
- Pensioenfonds PGB is alleen bereid om nieuwe beleggingsvoorstellen te accorderen mits duurzaamheidsaspecten expliciet en onderbouwd zijn afgewogen, acceptabel worden geacht en in lijn zijn met het beleid van Pensioenfonds PGB.
- Pensioenfonds PGB streeft naar optimale transparantie over duurzaamheidsrisico’s, duurzaamheidsdoelstellingen, alsmede de impact van duurzaamheidsfactoren op de beleggingsportefeuille en de impact van de beleggingen op de omgeving.

Focusthema’s

Als je duurzaam wilt beleggen dan kun je verschillende doelen nastreven.

Tegelijkertijd beseft het pensioenfonds dat zijn middelen en invloed beperkt zijn. Er is dus focus nodig om doelgericht en effectief bij te dragen aan duurzaamheidsdoelen. Daarom hebben we in 2023 een enquête onder de deelnemers gehouden om een beter beeld te krijgen van wat zij daarin echt belangrijk vinden.

Het bestuur heeft op basis van die enquête, diverse kennissessies en uitgebreide discussies drie focusthema’s vastgesteld. Deze drie focusthema’s vertegenwoordigen risico’s voor de maatschappij en de economie, maar ze bevatten ook kansen voor de toekomst. Deze focusthema’s zullen vanaf 2024 richting geven aan ons duurzaam beleggingsbeleid en het uitvoeren ervan.

Deze focusthema’s zijn:

1. klimaatverandering, inclusief de energietransitie (o.a. SDG 13, 7, 8 en 9);
2. verlies van biodiversiteit (o.a. SDG 12, 14 en 15);
3. duurzame en betaalbare voedselsystemen (o.a. SDG 2 en 3).

SDG staat voor *Sustainable Development Goals*. Dat zijn zeventien duurzaamheidsdoelen die door de Verenigde Naties zijn vastgesteld (zie ook het plaatje hiernaast).

Deze focusthema's zijn niet helemaal nieuw voor het pensioenfonds. Pensioenfonds PGB heeft al enkele jaren beleid over klimaatverandering, mensenrechten, arbeidsrechten en corruptiebestrijding. Deze punten komen ook al aan bod in het kader van actief aandeelhouderschap. Maar vanaf 2024 zullen deze focusthema's meer aandacht krijgen en richting geven aan ons duurzaam beleggingsbeleid en de implementatie ervan.

Uit de enquête zijn ook twee thema's - huisvesting en gezondheidszorg - naar voren gekomen, die we nader willen verkennen.

Drie pijlers van duurzaam beleggen

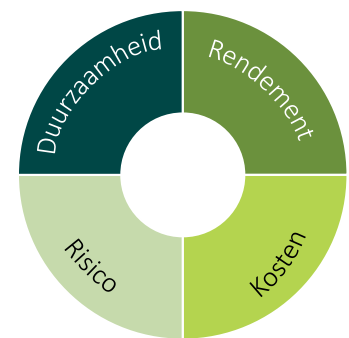
Het duurzaam beleggingsbeleid van ons pensioenfonds kent drie pijlers: beperken, versterken en benutten. Elke pijler geeft antwoord op een specifieke vraag.

1. Beperken: waar beleggen we niet in?
2. Versterken: hoe motiveren we de bedrijven en sectoren waarin we wel beleggen om bij te dragen aan de eerlijke transitie naar een duurzame economie en samenleving?
3. Benutten: welke specifieke, meetbare impact willen we verder realiseren?

Integrale aanpak

Het duurzaam beleggingsbeleid is, zoals in de inleiding al aan bod kwam, onderdeel van het beleggingsbeleid van het pensioenfonds. Dat betekent concreet dat we alle beleggingsvoorstellen altijd integraal beoordelen op verwacht rendement, risico's, kosten en duurzaamheidsaspecten.

Soms moeten we hiervan afwijken. Dat is bijvoorbeeld het geval met beleggingen die uitgesloten worden maar waarvan de verkoop niet mogelijk is. Of omdat het om beleggingen in externe beleggingsfondsen gaat.

Klimaatplan

De gevolgen van klimaatverandering worden alsmaar duidelijker. Daarom hebben we ons klimaatplan weer onder de loep genomen en aangescherpt. De eisen die we stellen aan groene obligaties zijn strenger geworden. We eisen nu een onafhankelijke audit van de beloofde impact (bijvoorbeeld energiebesparing, vervangen fossiele door duurzame energie). Daarnaast hebben we ook de uitsluitingscriteria voor thermische kolen, schaliegas en teerzandolie aangescherpt.

We stellen ook vast dat de CO₂-voetafdruk van onze beursgenoteerde beleggingen verder is gedaald ten opzichte van vorig jaar. Daarmee zitten we op koers voor ons doel: halvering van de CO₂-voetafdruk eind 2030.

SFDR

Het fonds besloot afgelopen jaar om voortaan inzicht te geven in de negatieve impact van de beleggingen van Pensioenfonds PGB. Dat doen we volgens de spelregels van de Europese Unie, aan de hand van een 'verklaring ongunstige effecten', volgens de SFDR. De eerste rapportage over 2024 wordt medio 2025 gepubliceerd.

Wilt u meer weten over de ontwikkelingen in duurzame beleggingen? In april 2024 publiceren we een apart (digitaal) jaarverslag over duurzaam beleggen op pensioenfondspgb.nl/duurzaambeleggen.

Onze financiële situatie

De financiële situatie van het pensioenfonds meten we aan de hand van de dekkingsgraad. Dat is de verhouding tussen het vermogen en de pensioenen die we nu en in de toekomst moeten uitbetalen. De dekkingsgraad drukken we op twee manieren uit: de actuele dekkingsgraad (UFR-dekkingsgraad) en de beleidsdekkingsgraad. De actuele dekkingsgraad eindigde op 31 december 2023 op 112,5 procent (2022: 113,2 procent). Die daling wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de verleende toeslag van 5,2 procent per 1 januari 2024 in boekjaar 2023. Hiertegenover staat een stijging van de dekkingsgraad als gevolg van de stijging van de aandelenkoersen. De daling van de rente leidt enerzijds tot een stijging van de technische voorzieningen (onze pensioenverplichtingen) en anderzijds tot een stijging van het vermogen.

Rekenrente

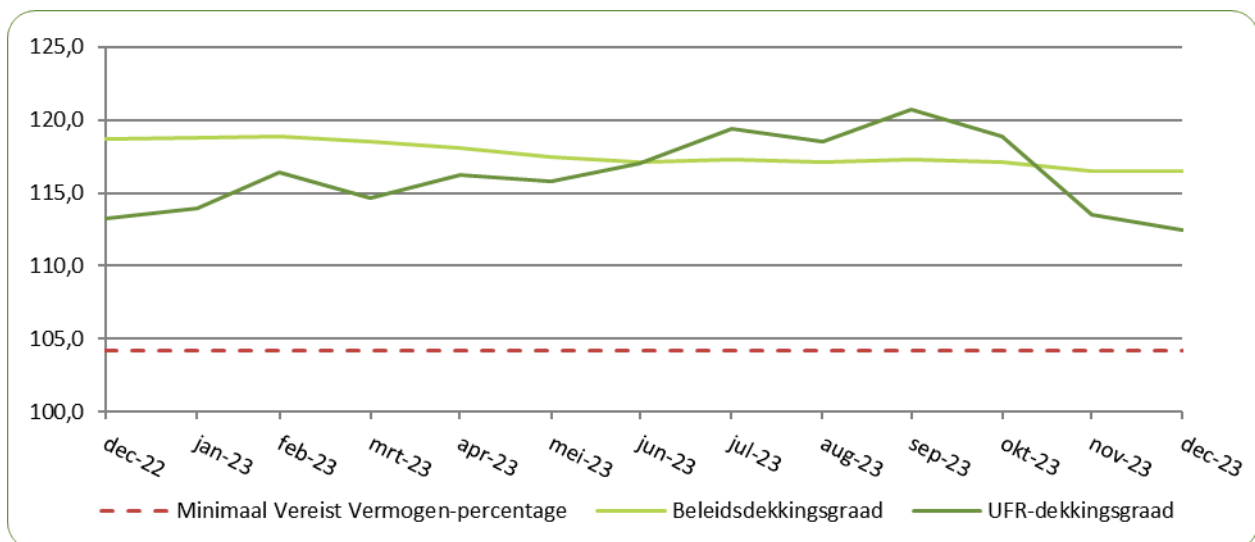
Pensioenfonds hebben langetermijnverplichtingen en beleggen daarom ook voor de lange termijn. De vermogenspositie, en dus ook de dekkingsgraad, wordt telkens op één moment op marktwaarde bepaald. Dit leidt ertoe dat bij sterk schommelende rentestanden of beurzen ook de dekkingsgraad hevig beweegt. Een lastig aspect bij de waardering op marktwaarde is dat de looptijd van pensioenverplichtingen zo lang is, dat daar geen goede marktnotering voor bestaat. Om aan dit bezwaar enigszins tegemoet te komen wordt bij de rekenrente voor lange looptijden uitgegaan van de Ultimate Forward Rate (UFR). Eind 2023 bedroeg de gemiddelde rekenrente 2,32 procent (2022: 2,58 procent).

Dekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de UFR-dekkingsgraad over de afgelopen 12 maanden. De beleidsdekkingsgraad is bepalend bij het vaststellen of sprake is van een tekort of dat het pensioenfonds een toeslag mag verlenen (verhogen). Zowel de beleidsdekkingsgraad als de UFR-dekkingsgraad op 31 december is van belang voor de vraag of het pensioenfonds de pensioenen moet verlagen. De beleidsdekkingsgraad is in 2023 gedaald van 118,7 procent naar 116,5 procent.

In grafiek 5 is het verloop van de UFR-dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad weergegeven ten opzichte van de minimaal vereiste dekkingsgraad (oftewel minimaal vereist vermogen: ultimo 2023 104,2 procent).

Grafiek 5: Ontwikkeling dekkingsgraden Pensioenfonds PGB

Tabel 3 laat zien hoe de daling van de UFR-dekkingsgraad van 113,2 procent (de dekkingsgraad op 31 december 2022) naar 112,5 procent in het verslagjaar tot stand is gekomen.

Tabel 3: Verklaring ontwikkeling UFR-dekkingsgraad

	2023	2022
	%	%
Dekkingsgraad 1 januari	113,2	116,8
M1 Premie	0,4	-1,1
M2 Uitkering	0,5	0,5
M3 Toeslagverlening	-5,8	-8,7
M4 Rentetermijnstructuur	-3,8	53,4
M5 Overrendement	8,3	-28,6
M6 Overig	-0,3	-19,1
Dekkingsgraad 31 december	112,5	113,2

Hieronder volgt een toelichting op de ontwikkeling van de UFR-dekkingsgraad:

- Het resultaat op premie (M1) in 2023 komt overeen met de verwachting uit het geactualiseerde herstelplan 2023. De premiedekkingsgraad in 2023 (129 procent) was hoger dan de dekkingsgraad op 1 januari 2023 (113,2 procent) zodat de premie een positief effect heeft op de dekkingsgraad.
- De dekkingsgraad op 1 januari 2023 van 113,2 procent zorgde voor een vrijval van eigen vermogen door uitkeringen. De uitkeringen (M2) hadden daardoor een positief effect op de dekkingsgraad.
- Er is per 1 januari 2024 een toeslag verleend van 5,2 procent. De toeslagverlening (M3) heeft daarmee een negatief effect op de dekkingsgraad.
- De wijziging van de rentetermijnstructuur is voornamelijk het gevolg van marktontwikkelingen. In 2023 is de gemiddelde rente uit de rentetermijnstructuur gedaald waardoor de technische voorzieningen zijn gestegen. Dit heeft een negatief effect van 3,8 procentpunt op de dekkingsgraad (M4).
- Het feitelijke rendement is hoger dan de benodigde interesttoevoeging aan de technische voorzieningen. De beleggingsrendementen, na aftrek van de benodigde rente, hebben een positief effect op de dekkingsgraad van 8,3 procentpunt (M5).
- Het negatieve effect op de dekkingsgraad onder overige resultaten (M6) van 0,3 procentpunt bestaat voornamelijk uit kruiseffecten. Kruiseffecten worden veroorzaakt doordat de procentuele effecten van M1 tot en met M5, conform de richtlijnen van DNB, worden uitgedrukt ten opzichte van de dekkingsgraad per eind 2022. Hierdoor is de dekkingsgraad per eind 2022 vermeerderd met alle afzonderlijke procentuele effecten, niet gelijk aan de dekkingsgraad per eind 2023. Het verschil betreft de kruiseffecten. In het algemeen geldt dat deze post groter is naarmate de uitschieters in de afzonderlijke resultaatscomponenten groter zijn.

Het pensioenvermogen steeg van 29,0 naar 32,2 miljard euro. Het rendement van de beleggingen over 2023 is positief. De beleggingen voor de afdekking van het renterisico (matchingportefeuille) hebben een positief rendement behaald als gevolg van de daling van de rente. Het positieve rendement is ook het gevolg van het gebruik van rentederivaten om de rentegevoeligheid van de beleggingen te verhogen en daarmee beter aan te laten sluiten bij de rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen. De returnportefeuille, bestaande uit vooral aandelen, heeft over 2023 ook een positief rendement behaald. Daarnaast daalt het pensioenvermogen als gevolg van de pensioenuitkeringen. Tegenover deze dalingen stijgt het pensioenvermogen door de premiebetalingen.

Het gewogen gemiddelde van de rente waarmee de technische voorzieningen moeten worden berekend, daalde van 2,58 procent eind 2022 naar 2,32 procent eind 2023. Deze rentedaling verhoogde de technische voorzieningen. Daarnaast stegen de technische voorzieningen als gevolg van toeslagverlening en de toevoeging van de pensioenopbouw in het boekjaar. Tegenover deze stijging staan dalingen van de technische voorziening als gevolg van vrijval door uitkeringen en een collectieve uitgaande waardeoverdracht. De technische voorzieningen voor rekening en risico van de deelnemers bedroegen 464 miljoen euro. In totaal zijn de technische voorzieningen gestegen van 25,6 naar 28,6 miljard euro.

Tabel 4: Kengetallen Financieel Toetsingskader op basis van de rentetermijnstructuur van DNB

Bedragen in miljoenen euro's

	31 december 2023	31 december 2022
Totaal pensioenvermogen	32.172	28.974
Technische voorzieningen risico pensioenfonds	28.120	25.253
Technische voorzieningen risico deelnemers	464	328
Reserves	3.588	3.393
UFR-dekkingsgraad	112,5%	113,2%
Vereist vermogen in % werkelijke beleggingsportefeuille	120,9%	115,8%
Vereist vermogen in % strategische beleggingsportefeuille	121,4%	121,6%

Herstelplan

In het herstelplan staat hoe het pensioenfonds naar verwachting binnen de wettelijke termijn uit het reservetekort komt. Dit betekent dat onder de gehanteerde aannames het vermogen binnen de wettelijke termijn minimaal gelijk zal zijn aan het vereist vermogen op basis van de strategische beleggingsportefeuille. Jaarlijks wordt getoetst of Pensioenfonds PGB naar verwachting binnen de gestelde termijn van tien jaar het vereist vermogen zal bereiken.

Volgens het geactualiseerde herstelplan van 31 december 2022 werd per 31 december 2023 een beleidsdekkingsgraad van 114,8 procent verwacht. De daadwerkelijke beleidsdekkingsgraad komt uit op 116,5 procent. Voor de UFR-dekkingsgraad geldt dat deze uitkwam op 112,5 procent, terwijl deze dekkingsgraad op basis van het verwachte herstelplan 115,8 procent zou zijn. De reden dat de UFR-dekkingsgraad lager uitkomt dan verwacht, wordt met name veroorzaakt door de toeslagverlening van 5,2 procent per 1 januari 2024.

Per eind 2023 is de beleidsdekkingsgraad van Pensioenfonds PGB (116,5 procent) lager dan de vereiste dekkingsgraad 121,1 procent. Hierdoor verkeert het fonds ultimo 2023 in een herstelsituatie en zal er binnen drie maanden een herstelplan ingediend moeten worden bij De Nederlandsche Bank (DNB). Op 14 december 2023 heeft DNB een Q&A gepubliceerd waarin wordt aangegeven dat pensioenfondsen in 2024 – onder voorwaarden – kunnen afzien van het indienen van een herstelplan.

Op 14 februari 2024 heeft het bestuur besloten dat het voornemens is om vóór 1 juli 2024 een overbruggingsplan in te dienen. Daarnaast heeft het bestuur besloten af te zien van het indienen van een herstelplan bij DNB vóór 1 april 2024. Conform de voorwaarden van DNB heeft het bestuur beide besluiten vóór 1 april 2024 bij DNB gemeld. DNB heeft op 16 februari 2024 bevestigd deze melding te hebben ontvangen.

Haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Jaarlijks voeren we een haalbaarheidstoets uit om te toetsen of het verwachte pensioenresultaat overeenkomt met de ambitie.

De resultaten van de haalbaarheidstoets op basis van de door DNB voorgeschreven scenarioset 2023 en de ondergrenzen zijn opgenomen in tabel 5.

Tabel 5: Uitkomsten haalbaarheidstoets

	Uitkomst	Ondergrens
	%	%
Pensioenresultaat vanuit actuele dekkingsgraad	85,9	82,5
Pensioenresultaat vanuit vereiste dekkingsgraad	n.v.t.	87,5
Maximale afwijking in slechte omstandigheden	22,4	37,5

De resultaten van de haalbaarheidstoets geven aan dat de doelen en grenzen ook haalbaar zijn. Dit betreft een statistische analyse met een horizon van 60 jaar, zoals die door de wet- en regelgeving is gedefinieerd. Het pensioenresultaat op basis van de vereiste dekkingsgraad wordt alleen berekend als een aanvangshaalbaarheidstoets is uitgevoerd. In boekjaar 2023 is die niet uitgevoerd omdat het beleid niet significant is aangepast.

Toeslagbeleid

In november 2023 besloot het bestuur tot een toeslagverlening van 5,2 procent per 1 januari 2024.

Onder het huidige financieel toetsingskader (FTK) worden voorwaarden gesteld aan de toeslagverlening. Het verlenen van een toeslag mag alleen toekomstbestendig. Dat wil zeggen dat de financiële positie van het pensioenfonds zodanig is dat het te verlenen toeslagpercentage naar verwachting ook in de toekomst verleend kan worden. Bij een beleidsdekkingsgraad lager dan 110 procent wordt geen toeslag verleend.

De toeslagmaatstaf is voor iedereen gelijk. Er wordt dus geen onderscheid gemaakt in de toeslagverlening aan deelnemers, ex-deelnemers of pensioenontvangers. Ook heeft het bestuur bekeken wat de gevolgen zijn op de korte en lange termijn voor de verschillende belanghebbenden. Voor pensioenontvangers was het verlenen van de toeslag gunstig. Voor jongere deelnemers die nog pensioen opbouwen, was het naar de toekomst toe iets gunstiger geweest om de verhoging te baseren op de voorwaarden uit het huidige FTK. Het bestuur heeft dit meegewogen bij de besluitvorming.

Sinds eind 2022 is de toeslagmaatstaf van het fonds gebaseerd op de jaarmutatatie van de consumentenprijsindex afgeleid (CPI) per september. In november 2023 heeft het bestuur besloten om de CPI-maatstaf te verfijnen. Hierbij is de maatstaf gewijzigd van de jaarmutatatie van de CPI afgeleid per september naar het twaalfmaands gemiddelde van de CPI afgeleid (oktober-september).

Voor de toeslagverlening per 1 januari van enig jaar is de (verwachte) beleidsdekkingsgraad per 31 december van het voorgaande jaar bepalend. Hierbij wordt de wettelijke randvoorwaarde van toekomstbestendig indexeren in acht genomen.

De (verwachte) beleidsdekkingsgraad per 31 december van het voorgaande jaar wordt in principe in de maand november van het voorgaande jaar bepaald op basis van het twaalfmaands gemiddelde van de (verwachte) actuele dekkingsgraden van het voorgaande kalenderjaar.

Het bestuur besluit uiterlijk in januari van enig jaar of en met welk percentage per 1 januari van dat jaar de pensioenuitkeringen en de opgebouwde pensioenen kunnen worden verhoogd.

De toeslagverlening is voorwaardelijk en wordt gefinancierd uit overrendementen. De premie bevat geen opslag voor toeslagverlening. Het toeslagbeleid is bij premieovereenkomsten alleen van toepassing op de pensioenaanspraken die door de (geleidelijke) omzetting van het opgebouwde pensioenkapitaal zijn ontstaan.

Het bestuur kan te allen tijde het toeslagbeleid en de daarbij gehanteerde voorwaarden aanpassen.

In tabel 6 staan de mogelijke toeslagen en kortingen weergegeven bij verschillende beleidsdekkingsgraden.

Tabel 6: Toeslagbeleid

Bij een (verwachte) beleidsdekkingsgraad van:	Kunnen de pensioenen zich als volgt ontwikkelen:
Onder het MVV-percentage	Geen toeslag, wel (voorwaardelijke) korting mogelijk als het vereiste eigen vermogen niet binnen 10 jaar kan worden bereikt en verplichte onvoorwaardelijke korting als 5 jaar onder MVV-percentage
Het MVV-percentage tot 110%	Geen toeslag, wel (voorwaardelijke) korting mogelijk als het vereiste eigen vermogen niet binnen 10 jaar kan worden bereikt
110% tot de toeslagdekkingsgraad	Pro rata toeslag van de prijsontwikkeling*
De toeslagdekkingsgraad en hoger	- Toeslag conform de prijsontwikkeling*; - Ongedaan maken eventuele korting.

**De prijsontwikkeling volgens de consumentenprijsindex alle huishoudens, afgeleid, zoals gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek. Als uitgangspunt voor de periode van de prijsontwikkeling geldt het twaalfmaands gemiddelde (oktober-september).*

Het beleid van Pensioenfonds PGB kent geen inhaaltoeslagen.

Per 31 december 2023 bedraagt het minimaal vereist vermogen (MVV) 104,2 procent. In het uiterste geval kan het bestuur genoodzaakt zijn om op grond van de financiële situatie de pensioenen van deelnemers en pensioenontvangers te verlagen. Tot nu toe heeft Pensioenfonds PGB deze maatregel niet hoeven te nemen.

Per 1 juli 2022 trad een Algemene Maatregel van Bestuur in werking waardoor pensioenfondsden tijdelijk extra ruimte kregen om een toeslag te verlenen. Voor het gebruik van deze tijdelijke regeling was wel een aantal voorwaarden van toepassing. Zo moet het pensioenfonds het voornemen hebben om bij de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel de opgebouwde pensioenen om te zetten naar een kapitaal in de nieuwe regeling (invaren). Ook moet de toeslagverlening passen binnen de ruimte die de eigen pensioenregeling biedt. De tijdelijke regeling is opgenomen in artikel 15c van het Besluit FTK. Per 1 juli 2023 is de tijdelijke maatregel verlengd tot en met 31 december 2023.

Op basis van het toeslagbeleid, verfijnde maatstaf en de verruimde mogelijkheden van de tijdelijke regeling heeft het bestuur op 6 november 2023 besloten om per 1 januari 2024 een toeslag van 5,2 procent te verlenen. In de besluitvorming over de toeslagverlening zijn de belangen van deelnemers, ex-deelnemers en pensioenontvangers evenwichtig afgewogen.

Premiebeleid

Het bestuur bepaalt jaarlijks de premie van de basismiddeloonregeling. Hierbij streeft het bestuur een evenwichtige premie na. De volgende uitgangspunten wegen daarbij mee:

- een zoveel als mogelijk dekkingsgraadneutrale of andere kostendekkende premie. Een verschil tussen de werkelijke premie en de dekkingsgraadneutrale premie wordt beoordeeld in het kader van evenwichtige belangenafweging;
- een zo stabiel mogelijke premie met draagbare premiestappen van maximaal 2 procentpunt;
- draagvlak bij sociale partners;
- de premie wordt niet als sturingsinstrument gebruikt in geval van een tekort: er is geen sprake van verhoging van de premie of bijstortingen als de dekkingsgraad onder de (minimaal) vereiste dekkingsgraad ligt;
- er is geen sprake van premiekorting of terugstorting van premie.

Het bestuur heeft de bevoegdheid van bovenstaand beleid af te wijken.

De zogenoemde kostendekkende premie volgens de definitie van de Pensioenwet wordt ten behoeve van stabiliteit gedempt. Dat is mogelijk conform artikel 128 van de Pensioenwet. Pensioenfonds PGB hanteert een systematiek van premiedemping op basis van verwacht rendement, gecorrigeerd voor de toeslagambitie van het pensioenfonds. Dat past beter bij het beleid van Pensioenfonds PGB en is gebruikelijk bij grote bedrijfstakpensioenfondsden.

De premie voor de basismiddeloonregeling is voor 2023 vastgesteld op 28 procent. De premie voor 2024 is eveneens vastgesteld op 28 procent. Bij de vaststelling van de premie zijn stabiliteit en evenwichtigheid voor langer tijd een belangrijk uitgangspunt. Daarbij is ook van belang dat dit evenwichtig zou uitpakken voor de verschillende groepen belanghebbenden. Het bestuur keek ook naar de financiële situatie van het fonds en de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel.

De samenstelling van de zuivere kostendekkende premie volgens de definitie van de Pensioenwet op basis van de door DNB gepubliceerde rekenrente per 31 december 2022 (premie 2023) respectievelijk 31 december 2021 (premie 2022) en de gedempte toetspremie wordt in tabel 7 toegelicht.

Tabel 7: Samenstelling feitelijke premie, zuivere kostendekkende premie en gedempte toetspremie

	Bedragen in miljoenen euro's	
	2023	2022
	€	€
Feitelijke premie		
Werkgeversgedeelte	501	479
Werknemersgedeelte	394	377
Totaal feitelijke premie	895	856
Zuivere kostendekkende premie		
Inkoop aanspraken ouderdoms- en partnerpensioen	613	944
Risico nabestaandenpensioen en arbeidsongeschiktheid	57	89
Kosten	28	26
Opslag solvabiliteit	147	209
Totaal zuivere kostendekkende premie	845	1.268
Gedempte toetspremie		
Inkoop aanspraken ouderdoms- en partnerpensioen	346	323
Risico nabestaandenpensioen en arbeidsongeschiktheid	37	35
Kosten	28	26
Opslag solvabiliteit/toeslag	284	266
Totaal gedempte toetspremie	695	650

Toelichting: De feitelijke premie betreft de pensioenpremie over het premiejaar 2023. In de jaarrekening zijn naast de pensioenpremie over premiejaar 2023 ook de pensioenpremie over voorgaande jaren en overige premies opgenomen.

In 2023 was de feitelijke premie hoger dan de gedempte toetspremie. Hiermee is voldaan aan de gestelde wettelijke eisen. Bij de berekening van de zuivere kostendekkende premie en de gedempte toetspremie zijn de totale uitvoeringskosten opgenomen. De gepresenteerde zuivere kostendekkende premie is inclusief een solvabiliteitsopslag van 21,9 procent (2022: 20,2 procent).

De zuivere kostendekkende premie en de gedempte toetspremie worden bepaald op basis van de grondslagen aan het begin van het boekjaar. De gewogen gemiddelde rekenrente van de zuivere kostendekkende premie begin 2023 bedroeg 2,27 procent (2022: 0,67 procent).

De premiedekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de premie en de inkoop van pensioen. Voor 2023 gold een premiedekkingsgraad 129 procent (in 2022: 80 procent). De UFR-dekkingsgraad bedroeg 113,2 procent ultimo 2022. Door de daling van de rente in 2023 ligt de premiedekkingsgraad aan het eind van het verslagjaar lager.

De val van het kabinet heeft geen invloed op jouw pensioen

Vrijdag 7 juli viel het kabinet Rutte IV. Dit heeft geen gevolgen voor jouw pensioen. Op 30 mei ging de Eerste Kamer akkoord met het wetsvoorstel Wet toekomst pensioenen. Hiermee is de wet officieel aangenomen. De nieuwe regels voor het pensioen gaan gewoon door.

Actuariële analyse

Het pensioenfonds maakt voor de financiële opzet gebruik van veronderstellingen. De actuariële analyse geeft inzicht in de verschillen tussen deze veronderstellingen en de werkelijkheid zoals die na afloop van het verslagjaar kunnen worden vastgesteld. De actuariële analyse van het saldo van baten en lasten is als volgt:

Tabel 8: Actuariële analyse

	Bedragen in miljoenen euro's				
	2023	2022	2021	2020	2019
	€	€	€	€	€
Premieresultaat					
Premiebijdragen	991	939	886	710	611
Pensioenopbouw (inclusief risicokoopsommen)	-793	-1.130	-1.164	-934	-654
	198	-191	-278	-224	-43
Kostenresultaat					
In premie begrepen bedrag voor kosten	30	28	21	19	11
Vrijval voor kosten uit voorziening	18	16	15	14	14
Pensioenuitvoeringskosten (betaalde kosten)	-48	-44	-36	-33	-31
	-	-	-	-	-6
Interestresultaat					
Beleggingsresultaten (direct en indirect, na aftrek kosten vermogensbeheer)	3.093	-9.211	2.162	1.990	4.081
Rentetoevoeging technische voorzieningen	-825	163	181	93	59
Toeslagverlening	-1.373	-2.573	-	-	-
Wijziging marktrente	-877	10.021	2.233	-3.486	-3.641
	18	-1.600	4.576	-1.403	499
Overig resultaat					
Resultaat op waardeoverdrachten (saldo-overdracht van rechten)	-3	109	242	1	35
Resultaat op kanssystemen (overige wijzigingen)	-14	20	42	41	40
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	-	-328	-	843	-
Overige baten	-	3	-	8	94
Overige lasten	-4	-	-4	-	-
	-21	-196	280	893	169
Totaal saldo baten en lasten	195	-1.987	4.578	-734	619

Premieresultaat

De pensioenopbouw bestaat voor de middelloonregelingen uit de ingekochte aanspraken. De premies worden gefinancierd op basis van een doorsneepremie. De koopsommen worden gefinancierd op basis van de in 2023 geldende inkooptarieven. Voor de beschikbare premieregelingen bestaat de pensioenopbouw uit de ingelegde premies.

De verschuldigde premie voor de basismiddelloonregeling van Pensioenfonds PGB was 28 procent in 2023. Deze premie is in oktober 2022 vastgesteld op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur eind september 2022 en het premiebeleid van het pensioenfonds. De actuariële benodigde premies zijn berekend op de grondslagen van eind 2022.

Het premieresultaat is inclusief koopsommen en exclusief de opslag voor pensioenuitvoeringskosten. De opslag voor pensioenuitvoeringskosten is in het kostenresultaat opgenomen. In totaal bedraagt de inkoop uit de premies en koopsommen, inclusief bijstellingen inkoop voor voorgaande boekjaren, 793 miljoen euro. Financieel stond hier 991 miljoen euro tegenover waardoor er een positief resultaat van 198 miljoen euro overblijft. Dit positieve resultaat wordt vooral veroorzaakt door de premiedekkingsgraad in boekjaar 2023 van 129 procent (gebaseerd op de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur van 31 december 2022).

Kostenresultaat

Het kostenresultaat wordt vastgesteld door de totale werkelijke pensioenuitvoeringskosten te verminderen met de vrijval voor excassokosten. Het bedrag dat resteert wordt vervolgens in zijn geheel onttrokken aan de ontvangen premies. Op deze wijze ontstaat een kostenresultaat van nihil.

Interestresultaat

Voor 2023 bedraagt de benodigde interesttoevoeging aan de technische voorzieningen 3,264 procent (dit is de eenjaarsrente per 31 december 2022). In 2023 is de gemiddelde rekenrente (UFR) gedaald. Per saldo is het resultaat op wijziging marktrente negatief. Door de verhoging van de pensioenaanspraken en pensioenrechten van 5,2 procent per 1 januari 2024, nemen de technische voorzieningen toe. De beleggingsresultaten waren daarnaast positief (11,7 procent). Per saldo ontstaat een positief interestresultaat van 18 miljoen euro.

Overig resultaat

Het totaal van de overige resultaten bedraagt 21 miljoen euro negatief. Dit wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door het resultaat op kanssystemen. Dat bedraagt 14 miljoen euro negatief en bestaat uit het resultaat op sterfte, arbeidsongeschiktheid en overige mutaties.

- Het resultaat op sterfte is 25 miljoen euro positief. Er overleden meer deelnemers, pensioenontvangers en nabestaanden dan verwacht.
- Het resultaat op arbeidsongeschiktheid bedroeg 23 miljoen euro negatief. Belangrijke oorzaak daarvan is de verhoging van de pensioengrondslagen van de arbeidsongeschikten als gevolg van de hoge inflatie.
- Het resultaat op overige mutaties is 16 miljoen euro negatief en wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de tarieven voor het vervroegen van het ouderdomspensioen. De vervroegingsfactoren zijn per eind 2019 voor een periode van vijf jaar bevroren als gevolg van de harmonisatie van de pensioenaanspraken naar de pensioenrichtleeftijd 68 jaar. In het resultaat in boekjaar 2023 zijn de renteveranderingen tussen 2019 en 2023 in de vervroegingsfactoren verwerkt.

Risicomanagement

Het pensioenfonds werkt volgens het zogenoemde *three lines*-model. Daarbij bestaat onderscheid tussen primaire processen (eerste lijn) en monitorende, beoordelende en toetsende processen (tweede lijn). De derde lijn verschaft op verzoek op onafhankelijke wijze een bepaalde mate van zekerheid over de beheersing van de uitvoering van de twee genoemde soorten processen.

Risicomanagement zorgt voor de beheersing van drie soorten risico's: strategische, financiële en operationele risico's. Op die manier levert risicomanagement een bijdrage aan het behalen van de strategische doelstellingen van Pensioenfonds PGB. En aan de effectiviteit en continuïteit van het pensioenfonds. Daarnaast is risicomanagement gericht op het stimuleren van het risicobewustzijn bij alle betrokkenen: bestuur, bestuursbureau, uitvoeringsorganisatie en externe organisaties (bij uitbestedingsprocessen). Voor het bestuur maakt de beheersing van de drie genoemde risico's integraal onderdeel uit van de *governance*.

Risicobereidheid en risicoprofiel

Bij het vormen van de strategie betreft het bestuur van Pensioenfonds PGB haar eigen risicohouding en de risicobereidheid van de deelnemers. Enerzijds is Pensioenfonds PGB bereid risico's te nemen als daar een positief verwacht rendement tegenover staat. Anderzijds wil het Pensioenfonds PGB risicobewust en zorgvuldig handelen om te voorkomen dat risico's een te grote impact hebben op onze deelnemers en werkgevers. Met andere woorden: Pensioenfonds PGB handelt ondernemend om kansen te benutten, maar wil ook het vertrouwen van deelnemers en werkgevers waarmaken.

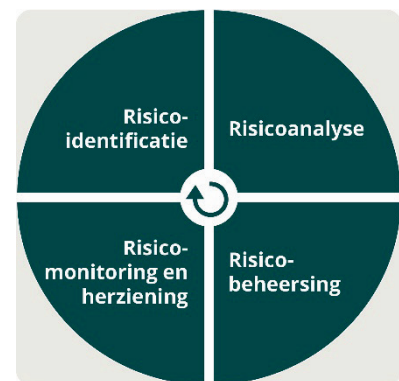
Het pensioenfonds heeft een risicohouding op financieel terrein die past bij de risicobereidheid van de deelnemers en de solvabiliteitspositie van het pensioenfonds. Deelnemers hebben eerder in een onderzoek naar risicobereidheid aangegeven enig risico met hun pensioendoelstelling te willen lopen om op termijn indexatie (een hoger pensioen om de inflatie te compenseren) mogelijk te maken. Als gevolg daarvan is het pensioenfonds bereid een zeker risico te lopen op de financiële markten (aandelenkoersen, rentestanden en valutakoersen).

In het operationele domein heeft het bestuur een kritische risicohouding omdat deze risico's niet beloond worden. We streven naar zo weinig mogelijk fouten in de pensioenuitvoering en het beheer van de beleggingen. Ook letten we goed op de kosten. Tegelijkertijd zien we dat veranderende wet- en regelgeving tot nieuwe mogelijkheden leidt waardoor kansen ontstaan voor vernieuwing.

Proces en organisatie

Het risicomanagementproces van het pensioenfonds bestaat uit vier stappen die continu doorlopen worden. Zo stimuleren we het zelflerende en zelfsturende vermogen van het bestuur en de uitvoeringsorganisatie. Dit proces sluit aan bij het raamwerk risicomanagement van DNB en wereldwijde risicomanagementstandaarden.

Het bestuur houdt toezicht op de naleving van het beleid en de realisatie van de fondsdoelstellingen door onafhankelijke rapportages; zowel over de strategische en operationele als de financiële risico's. Waar nodig stuurt het bestuur bij door aanvullende beheersmaatregelen en/of aanscherping van het beleid. Het bestuur steunt daarbij op de Commissies Risk en audit, Balansbeheer en Pensioenbeheer. Risicobeheer en belangenafweging maken een integraal onderdeel uit van het besluitvormingsproces binnen de commissies en het bestuur.

Risicoclassificatie

De tabel hieronder geeft een overzicht van de risicostructuur die het bestuur en de uitvoeringsorganisatie hanteert bij de risicobeheersingsprocessen.

1. Strategische risico's	2. Financiële risico's	3. Operationele risico's (S9)
<p>Strategie</p> <p>1.1 Strategie en aansluitingsrisico</p> <p>1.2 Kortingsrisico</p> <p>1.3 Toeslagrisico</p> <p>1.4 Continuïteitsrisico bestuur</p> <p>Omgeving</p> <p>1.5 Omgevingsrisico</p> <p>1.6 Veranderende wet- en regelgeving</p> <p>Gedrag, Cultuur & Governance</p> <p>1.7 Besturing & cultuur en 'Boardroomdynamics'</p> <p>1.8 Integriteit- en imagorisico</p>	<p>2.1 Renterisico</p> <p>2.2 Zakelijke waarden risico</p> <p>2.3 Valutarisico</p> <p>2.4 Grondstoffenrisico</p> <p>2.5 Kredietrisico</p> <p>2.6 Verzekeringstechnisch risico</p> <p>2.7 Liquiditeitsrisico</p> <p>2.8 Concentratierisico</p> <p>2.9 Operationeel risico</p> <p>2.10 Actief beheer risico</p> <p>2.11 Risico hoge kosten per deelnemer</p> <p>ESG-<i>risico</i></p> <p>2.12.1 Klimaatrisico-transitie</p> <p>2.12.2 Klimaatrisico-fysiek</p> <p>2.12.3 Biodiversiteitsrisico</p> <p>2.12.4 Sociaal risico</p>	<p>Procesinrichting, Organisatie & mensen</p> <p>3.1 Risico op onvoldoende dienstverlening aan deelnemers</p> <p>3.2 Risico op onvoldoende dienstverlening aan werkgevers</p> <p>3.3 Aansluitingsrisico's</p> <p>3.4 Risico m.b.t. datakwaliteit</p> <p>3.5 Modelrisico</p> <p>Bedrijfsmodel/Infrastructuur</p> <p>3.6 IT-continuïteit en uitvoeringsrisico</p> <p>3.7 (Onder-)uitbestedingsrisico</p> <p>3.8 Informatiebeveiligingsrisico</p> <p>Juridische risico's</p> <p>3.9 Zorgplicht/Communicatierisico's</p> <p>3.10 Fiscaal risico</p>

De hierboven samengevatte risicotaxonomie van Pensioenfonds PGB is de basis voor het 'Integrated Risk Management-dashboard'. In dit dashboard wordt gevolgd hoe de risico's van het pensioenfonds zich ontwikkelen. En hoe deze zich verhouden tot elkaar en tot de door het bestuur geformuleerde risicotolerantiegrenzen.

Strategische risico's

Anders dan veel pensioenfondsen, voert Pensioenfonds PGB de pensioenregeling voor meerdere bedrijfstakken en een groot aantal vrijwillig aangesloten ondernemingen uit. De implementatie van de Wet toekomst pensioenen, die op 1 juli 2023 is ingegaan, moet op een groot aantal arbeidsvoorwaardentafels tot besluitvorming leiden, binnen de strakke kaders die Pensioenfonds PGB daarvoor heeft geformuleerd. Dat vraagt een grote implementatie-inspanning van zowel Pensioenfonds PGB als de aangesloten partijen, waarbij strakke tijdslijnen gelden. Ook kan het voorkomen dat sommige aangesloten partijen afwijkende wensen hebben die buiten de kaders vallen en waarvoor geen oplossing kan worden geboden. Deze wetsimplementatie kan dan tot teleurstelling en ontevredenheid leiden en mogelijk zelfs tot vertrek van aangesloten partijen. Daarmee vormt dit een belangrijk strategisch risico. Binnen Pensioenfonds PGB heeft implementatie van de nieuwe wet en overleg met en begeleiding van de aangesloten partijen de hoogste prioriteit en aandacht. Dit komt dan ook naar voren in de strategische focusthema's voor de komende jaren.

Financiële risico's

Het bestuur houdt toezicht op de beheersing van de balansrisico's door onafhankelijke balans- en beleggingsrapportages. Daarbij gaat de aandacht naar allocaties, rendementen, risico's en kosten. Ook worden beleggingsvoorstellen aan het bestuur voorzien van een onafhankelijk risico-opinie.

De financiële risico's worden gestuurd en bewaakt op bandbreedtes zoals in de beleggingsrichtlijnen zijn vastgelegd. De belangrijkste financiële risico's voor Pensioenfonds PGB naast bovengenoemd toeslagrisico zijn: rente-, markt- en verzekeringstechnisch risico. Pensioenfonds PGB heeft een deel van het renterisico op de balans niet afgedekt omdat een stijging van de rente kan bijdragen aan een hogere dekkingsgraad. Verder brengt beleggen in aandelen en alternatieve beleggingen, zoals private equity, hoogrentende waarden en infrastructuur marktrisico's met zich mee. Deze worden beperkt door zoveel mogelijk te spreiden (te diversifiëren) over landen en regio's, sectoren en specifieke beleggingen daarbinnen.

Actief beheer risico

Het actief beheer risico is het risico dat ingenomen posities die afwijken van de benchmark negatief uitwerken als gevolg van verkeerde keuzes in beleggingsinstrumenten of timing. In 2023 was het excess rendement van de beleggingen negatief. In 2024 wordt een aantal beleggingsstrategieën heroverwogen.

Gedurende het jaar is het open renterisico intensief gemonitord en is besloten dit risico verder af te bouwen. De methodiek om het renterisico te beoordelen wordt in 2024 geëvalueerd.

In 2024 wordt een ALM-studie uitgevoerd. Op grond van de uitkomsten, en rekening houdend met de risicobereidheid van de deelnemers, zullen we opnieuw een optimale *asset allocatie* bepalen.

Wat is een asset allocatie?

De asset allocatie is de verdeling tussen verschillende soorten beleggingen binnen een bepaalde beleggingsstrategie. Een beleggingsportefeuille wordt samengesteld uit verschillende beleggingscategorieën zoals cash, aandelen en obligaties en alternatieve zakelijke waarden.

Operationele risico's

De belangrijke operationele risico's in 2023 hadden te maken met de volgende onderwerpen:

Uitbestedingsrisico

Het uitbestedingsrisico wordt beheerst door de uitvoeringsorganisatie, die verantwoordelijk is voor de pensioenadministratie en het vermogensbeheer. De uitvoerder rapporteert daarover aan het bestuur via periodieke *service level*-rapportages, incidentenrapportages en beoordelingen door de afdeling Risicomanagement. Deze onafhankelijke rapportages gaan over de effectiviteit van de interne beheersing bij de uitvoeringsorganisatie en over de naleving van het beleid, zoals het risicomanagementbeleid en het aansluitingenbeleid. De risicomangers van de uitvoeringsorganisatie en het bestuursbureau maken zelfstandig analyses van voorstellen die ze aan het bestuur ter besluitvorming voorleggen.

Daarnaast neemt het bestuur kennis van de observaties van de externe accountant, de certificerend actuaaris en de interne auditfunctie.

Projectrisico

In 2023 heeft het fonds volop gewerkt aan de realisatie van een aantal strategische projecten, zoals de invoering van een nieuw pensioenadministratiesysteem, de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel en de beheersing van IT-processen. Deze strategische projecten zullen ook in 2024 weer intensief gemonitord worden door het bestuur.

Informatiebeveiligingsrisico

Het informatiebeveiligingsrisico is het risico dat bedrijfsprocessen, IT-infrastructuur en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende beveiligd zijn. Informatie- en communicatietechnologie (IT) vormt een belangrijke pijler van de pensioenadministratie en het vermogensbeheer van Pensioenfonds PGB. In 2023 is verder invulling gegeven aan de beheersing van deze risico's. Gezien de voorziene IT-veranderingen zal daar ook in 2024 nadrukkelijk aandacht voor zijn.

Eigen risicobeoordeling (ERB)

In 2023 heeft Pensioenfonds PGB de eerder opgestelde ERB geëvalueerd en aangepast. Daarbij is vooral aandacht gegeven aan de beoordeling van de belangrijkste risico's zoals het bestuur die onderkent. Dat betreft met name de risico's die samenhangen met de strategische focusthema's, zoals de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel en van de nieuwe pensioenketen. Het bestuur heeft die risico's en een adequate monitoring en sturing daarvan scherp op de radar staan.

Interne audit

De *interne auditfunctie* is, anders dan de naam doet vermoeden, een externe partij die de derdelijnsfunctie uitvoert. Zij beoordeelt periodiek de interne controlemechanismen en rapporteert hierover aan het bestuur. Het vormt het sluitstuk van alle waarborgen binnen een pensioenfonds voor een beheerste en integere bedrijfsvoering.

Assurance is een belangrijke aanvulling op de monitoring door risicomanagement. Omdat deze rol een objectieve blik vereist, moet deze door een onafhankelijke derde lijn worden uitgevoerd.

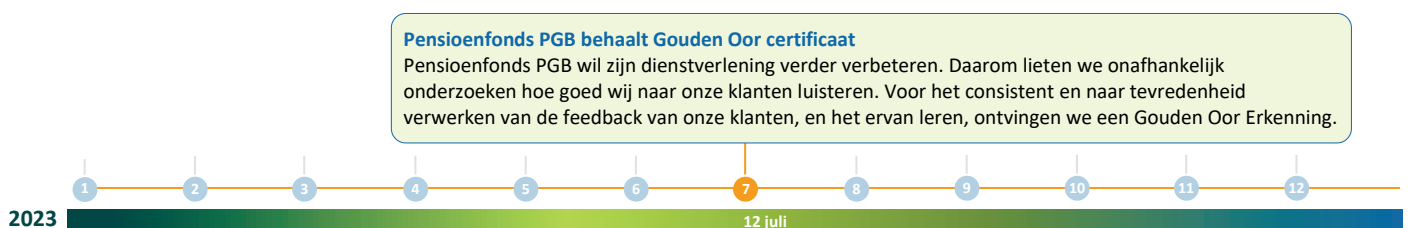
Jaarlijks stelt het bestuur een auditplan vast. De basis voor het auditplan is het processenmodel dat geldt voor Pensioenfonds PGB. Aanvullend vraagt de sleutelfunctiehouder interne audit input van de leden van de Commissie Risk en audit, het bestuur, de tweede lijn en de directie van de uitvoeringsorganisatie.

Dit resulteert in een auditplan waarbij in 2023 de volgende audits zijn uitgevoerd:

- datakwaliteit Lotus
- informatiebeveiliging
- communicatie
- risicomanagement
- collateral management
- Lotus deel I
- leveranciersmanagement
- Wtp

De rapportage over de uitgevoerde audits zijn besproken in de Commissie Risk en audit en als daar aanleiding toe was in het bestuur en/of de relevante commissies. De interne auditfunctie is van mening dat de resultaten/bevindingen van de audits over het algemeen worden opgevolgd.

Ook beoordeelt interne audit ieder kwartaal de opvolging van de openstaande auditbevindingen. En ieder kwartaal informeert de sleutelfunctiehouder interne audit de Commissie Risk en audit over de belangrijkste ontwikkelingen rondom de interne auditwerkzaamheden. Het bestuur en de raad van toezicht ontvangen deze rapportages ook.

Kosten pensioenfonds

De uitvoeringskosten van Pensioenfonds PGB bestaan uit de uitvoeringskosten van PGB Pensioendiensten, algemene kosten van het pensioenfonds en kosten van vermogensbeheer. Het bestuur ziet erop toe dat de totale uitvoeringskosten passend zijn voor de karakteristieken van de beleggingsportefeuille en de kwaliteit van de dienstverlening.

In 2023 zijn de totale kosten gedaald tot 0,62 procent (2022: 0,67 procent) doordat de kosten van vermogensbeheer, relatief gezien, daalden ten opzichte van het voorgaande jaar. Deze daling is grotendeels veroorzaakt doordat de reserveringen voor prestatievergoedingen van alternatieve zakelijke waarden lager zijn in 2023. Met name door lagere prestatievergoedingen binnen de portefeuille infrastructuur.

Tabel 9: Kosten pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten (als percentage van het gemiddeld belegd vermogen)

	2023	2022
	%	%
Reguliere vermogensbeheerkosten	0,39	0,45
Transactiekosten vermogensbeheer	0,07	0,08
<i>Totale vermogensbeheerkosten</i>	<i>0,46</i>	<i>0,53</i>
Pensioenbeheerkosten	0,16	0,14
Totale uitvoeringskosten	0,62	0,67
Totale kostenratio (excl. transactiekosten)	0,55	0,59
Pensioenbeheerkosten (in euro per deelnemer)	210	195

Kosten pensioenbeheer

De pensioenbeheerkosten bestaan uit een aandeel in de kosten van de pensioenfondsorganisatie en alle kosten van de uitvoeringsorganisatie die direct of indirect zijn toe te wijzen aan pensioenbeheer. De kosten van de pensioenfondsorganisatie hebben betrekking op het bestuur en de adviesorganen, het bestuursbureau en kosten voor het toezicht. Deze kosten zijn verdeeld op basis van de direct aan pensioenbeheer en vermogensbeheer toerekenbare kosten.

Bij de toerekenbare kosten van de uitvoeringsorganisatie gaat het om de kosten voor deelnemers- en werkgeversadministratie, het doen van uitkeringen, de voorlichting aan deelnemers en werkgevers en de uitvoering van projecten.

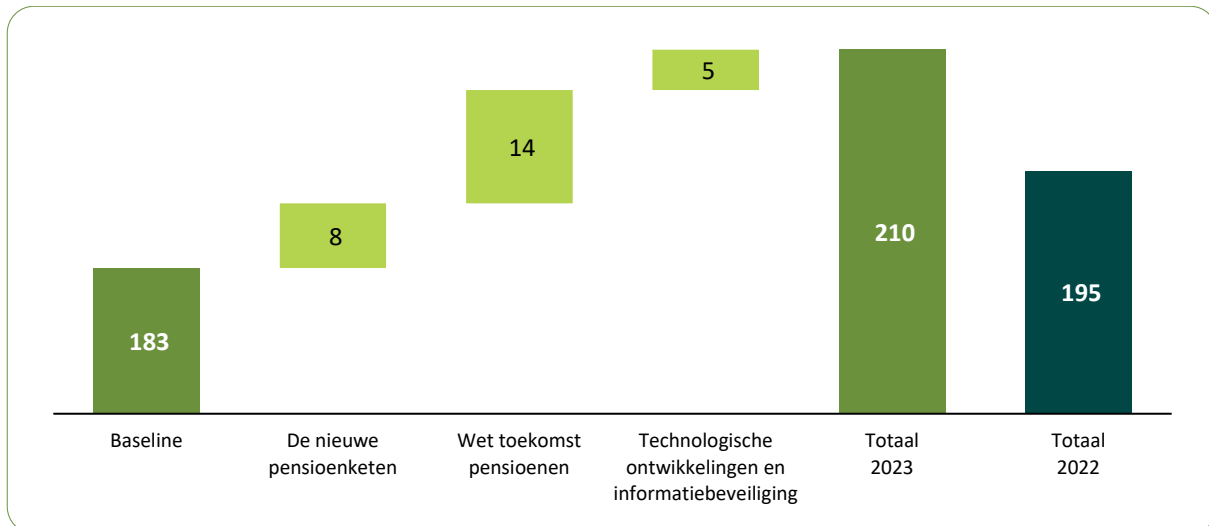
Tabel 10: Kosten pensioenbeheer

	Bedragen in miljoenen euro's	
	2023	2022
	€	€
Kosten pensioenfondsorganisatie	2,0	1,7
Kosten uitvoeringsorganisatie	46,0	42,4
Totale kosten pensioenbeheer	48,0	44,1

De totale kosten pensioenbeheer stegen in het verslagjaar met 3,9 miljoen euro tot 48,0 miljoen euro. Deze stijging wordt met name veroorzaakt door inflatie, ontwikkelingskosten voor de nieuwe pensioenketen, kosten in verband met de voorbereiding op de Wet toekomst pensioenen en extra IT-kosten in het kader van informatiebeveiliging.

Voor een beter inzicht in de opbouw van de kosten per deelnemer is die in grafiek 6 weergegeven.

Grafiek 6: Opbouw kosten per deelnemer (in euro)

Per deelnemer die pensioen opbouwt of ontvangt, zijn de kosten in 2023 met 15 euro gestegen naar 210 euro (2022: 195 euro). De kosten 'Baseline' in 2023 zijn ten opzichte van 2022 (2022: 163 euro) gestegen met 20 euro per deelnemer. Dit komt voornamelijk door personeelskosten en inflatie. In 2023 zijn aanvullende kosten gemaakt voor de veranderthema's 'Wet toekomst pensioenen' voor 14 euro per deelnemer en 'De nieuwe pensioenketen' voor 8 euro per deelnemer. Daarnaast zijn in 2023 extra IT-kosten gemaakt in het kader van 'Technologische ontwikkelingen en informatiebeveiliging' om de stabiliteit en beheersing van de IT-organisatie te vergroten. Dit heeft een effect van 5 euro per deelnemer.

Bij het aangaan van verplichtingen kijkt Pensioenfonds PGB kritisch naar de kosten, waarbij wordt gestreefd naar verlaging van de kosten per deelnemer. Daarom investeert het pensioenfonds de komende jaren verder in nieuwe processen en systemen voor een efficiëntere uitvoering.

In 2024 heeft Pensioenfonds PGB meegedaan aan het benchmarkonderzoek van het Institutioneel Benchmarking Instituut (IBI). De resultaten uit dit onderzoek worden onder meer gebruikt bij de beoordeling van het niveau van de pensioenbeheerkosten in relatie tot het niveau van kosten bij andere geselecteerde pensioenfonds (de *peer group*). De resultaten van het onderzoek hebben betrekking op het jaar 2022.

De uitkomsten over 2022 tonen aan dat Pensioenfonds PGB lagere kosten per deelnemer heeft in vergelijking met *alle* deelnemende fondsen van de IBI benchmark. Wel komt naar voren dat Pensioenfonds PGB hogere kosten per deelnemer heeft ten opzichte van *vergelijkbare* pensioenfonds uit het IBI Benchmark onderzoek (de *peer group*). De verklaring hiervoor is dat Pensioenfonds PGB een multisectoraal fonds is met veel verplicht en vrijwillig aangesloten sectoren en werkgevers. Ieder met hun eigen pensioenregeling. Hierdoor scoort Pensioenfonds PGB hoger op het onderdeel complexiteit dan de andere pensioenfonds in de *peer group*. Ondanks de hogere score op het onderdeel complexiteit, is de mate van automatisering van de processen hoger dan de *peer group*. De mate van serviceverlening van Pensioenfonds PGB is nagenoeg gelijk aan de *peer group*.

Kosten vermogensbeheer

De kosten voor het beheer van het vermogen bestaan uit kosten voor het portefeuillebeheer, selectie en monitoring door de uitvoeringsorganisatie van externe beheerders, bewaarloon, accountants, juridische adviseurs en eventuele prestatieafhankelijke vergoedingen. Omdat de kosten voor administratievevoering en bewaarloon beperkt zijn, heeft Pensioenfonds PGB ervoor gekozen deze niet apart te verantwoorden, maar op te nemen onder de kosten pensioenfondsorganisatie.

Voor de vermogensbeheerkosten streeft het bestuur een voortdurende optimalisatie na van het rendement-risicoprofiel. Hogere uitvoeringskosten zijn acceptabel zolang zij perspectief bieden op een hoger rendement voor de deelnemers. Daar waar de toegevoegde waarde van een actieve beleggingsstijl niet opweegt tegen de meerkosten, kiest het pensioenfonds voor het volgen van een index.

Tabel 11: Kosten vermogensbeheer

	Bedragen in miljoenen euro's	
	2023	2022
	€	€
Beheerkosten directe en indirecte beleggingen	69,6	67,5
Kosten uitvoeringsorganisatie	29,4	26,6
Kosten pensioenfondsenorganisatie	5,2	4,4
Subtotaal	104,2	98,5
Prestatievergoeding directe en indirecte beleggingen	12,1	47,6
Totaal	116,3	146,1

Toelichting: in de jaarrekening worden de kosten verantwoord die in rekening worden gebracht bij het pensioenfonds. Dit is conform de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving 610. Uit toelichting 14 bij de beleggingsresultaten blijkt dat deze kosten 59 miljoen euro bedragen (2022: 49 miljoen euro). De overige beheerkosten zijn ten laste van het rendement gebracht.

De beheerkosten voor directe en indirecte beleggingen zijn gestegen met 2,1 miljoen euro. Deze kostenstijging is grotendeels toe te wijzen aan de verdere opbouw van de beleggingscategorie private equity en de introductie van twee nieuwe fondsen binnen de categorie hoogrentende waarden. Door de toename van de waarde binnen de categorieën private equity en hoogrentende waarden wordt over een hogere waarde een managementvergoeding berekend waardoor de absolute managementvergoeding stijgt.

Per saldo zijn de kosten uitvoerings- en pensioenfondsenorganisatie tezamen gestegen met 3,6 miljoen euro. Deze stijging komt voornamelijk door inflatie, kosten in verband met de voorbereiding op de Wet toekomst pensioenen en extra IT-kosten.

De prestatievergoedingen van externe vermogensbeheerders bedragen 12,1 miljoen euro (2022: 47,6 miljoen euro). De daling van deze kosten is het directe gevolg van de lagere prestatievergoedingen voor alternatieve zakelijke waarden. Met name binnen de portefeuille infrastructuur.

Transactiekosten

De transactiekosten worden gemaakt om een beleggingstransactie tot stand te brengen en uit te voeren. Deze kosten zijn in de meeste gevallen onderdeel van de aan- en verkoopprijs, en in eerste instantie verwerkt in het behaalde rendement. Voor het grootste deel van de transacties zijn de werkelijke kosten vastgesteld. Als deze informatie (nog) niet beschikbaar is, is gebruik gemaakt van schattingen. Van de totale transactiekosten is 15 procent geschat. Het gaat om de beleggingscategorieën vastrentende waarden (2,1 miljoen euro) en afdekkingsportefeuilles (1,0 miljoen euro).

Tabel 12: Transactiekosten

	Bedragen in miljoenen euro's	
	2023	2022
	€	€
Vastrentende waarden	4,5	10,4
Aandelen	6,6	5,5
Alternatieve beleggingen	6,7	5,9
Afdekkingsportefeuilles	2,4	4,1
Totaal	20,2	25,9

In 2023 zijn de transactiekosten 5,7 miljoen euro lager dan in het voorgaande jaar. Dit komt vooral doordat in 2023 ten opzichte van 2022, relatief weinig gehandeld is in renteswaps. Dit komt door de rentestafel in combinatie met de ontwikkeling van de rente die binnen een smalle bandbreedte beweegt. Daarnaast is er in 2023 minder in opties gehandeld dan in 2022. Ook zijn er bij *high yield* (obligaties met een relatief hoog rendement, maar ook een hoog risico) ten opzichte van 2022 geen onttrekkingen gedaan waardoor de kosten lager uitkomen in 2023.

Beleggingsstijl en kosten

Bij de inrichting van de beleggingsportefeuille kijkt het bestuur naar de samenhang tussen kosten, rendement, risico en duurzaamheid. Het pensioenfonds belegt alleen in beleggingscategorieën met hogere kosten als hier naar verwachting een hoger nettorendement tegenover staat. Jaarlijks worden de kosten vermogensbeheer geëvalueerd.

De kosten vermogensbeheer van Nederlandse pensioenfondsen worden gepubliceerd door De Nederlandsche Bank. De gegevens over 2023 zijn bij het opstellen van dit jaarverslag nog niet beschikbaar. De kosten vermogensbeheer, inclusief transactiekosten, van Pensioenfonds PGB zijn 53 basispunten over 2022 (2021: 43 basispunten). Het gemiddelde van de tien grootste Nederlandse bedrijfstakpensioenfondsen is 48 basispunten over 2022 (2021: 63 basispunten). De kosten van Pensioenfonds PGB zijn over 2022 hoger dan over 2021, mede door hogere prestatievergoedingen bij beleggingen in de portefeuille infrastructuur.

Tabel 13: Vermogensbeheerkosten per beleggingscategorie (inclusief transactiekosten)

Bedragen in miljoenen euro's

	Gemiddeld belegd vermogen		2023 kosten in basispunten	Gemiddeld belegd vermogen		2022 kosten in basispunten
	€	€		€	€	
Vastrentende waarden*	15.130	41,4	27	13.809	37,5	27
Aandelen	13.352	33,6	25	15.674	33,7	22
Vastgoed en infrastructuur	1.858	32,6	175	2.010	75,4	375
Liquiditeiten en derivaten	-1.098	4,5	41	591	13,0	220
Private equity	310	24,4	787	174	12,4	713
Totaal vermogensbeheerkosten	29.552	136,5	46	32.258	172,0	53
*Vastrentende waarden						
Staatsobligaties	6.076	9,6	16	4.159	7,6	18
Bedrijfsobligaties	4.717	8,1	17	5.206	7,6	15
Hypotheke	1.490	5,8	39	1.618	5,8	36
Hoogrentende vastrentende waarden	2.276	15,8	69	2.143	13,7	64
Obligaties opkomende markten	571	2,1	37	683	2,8	41
Totaal vastrentende waarden	15.130	41,4	27	13.809	37,5	27

Het is vooral de beleggingsmix die het niveau van de totale vermogensbeheerkosten bepaalt. De kosten van illiquide beleggingen zijn bijvoorbeeld een stuk hoger dan de kosten van beursgenoteerde beleggingen. Dat komt doordat het beheer van de portefeuilles vastgoed, infrastructuur en private equity bewerklijker is. Naar verwachting staat hier een hoger rendement op langere termijn tegenover.

De totale kosten voor vermogensbeheer daalden in het verslagjaar van 172,0 miljoen euro naar 136,5 miljoen euro. De daling is vrijwel geheel het gevolg van de lagere kosten bij de categorie 'Vastgoed en infrastructuur'. Daar was sprake van een forse daling van de prestatievergoedingen, wat resulteerde in fors lagere kosten voor deze categorie.

De kosten in de categorie liquiditeit en derivaten daalden door lagere transactiekosten. Dit is vooral het gevolg van minder transacties in renteswaps en opties in 2023. De kosten voor private equity stegen door een verdere opbouw van deze categorie en een toename van de prestatievergoedingen.

De kosten van private equity zijn normaliter hoger ten opzichte van andere categorieën. Dit komt door de relatief hoge beheervergoedingen en performancevergoedingen die voor private equity gelden. Hier staat tegenover dat het verwachte lange-termijnrendement hoog is en dat toevoegen van private equity aan de portefeuille het risicoprofiel verbetert. Over 2023 stegen zowel de beheervergoedingen als de performancevergoedingen in deze portefeuille.

Amstelveen, 17 april 2024

Stichting Pensioenfonds PGB
Het bestuur

A photograph of a warehouse filled with large rolls of paper. The rolls are stacked in rows, with some labeled with numbers like '20.4' and '26'. Two men in light blue polo shirts and dark trousers are standing in the foreground, looking at a document. The text 'Bijlagen bestuursverslag' is overlaid on the image in white, bold font.

Bijlagen bestuursverslag

20.4

26

Bijlage 1: Samenstelling fondsorganen

Bestuur

Samenstelling bestuur

De heer J. (Jochem) Dijckmeester MSc (1982)

Voorzitter bestuur Pensioenfonds PGB (onafhankelijk)

Nevenfuncties

- Bestuurder BPF Schilders

De heer mr. T.J. (Tim) van Dijk (1987)

Bestuurslid Pensioenfonds PGB (werknemers)

Nevenfuncties

- Bestuurslid Horeca en Catering
- Bestuurslid Rijn- en Binnenvaart

De heer R.A.L. (Ronald) Heijn RBA EPP (1965)

Vicevoorzitter Pensioenfonds PGB (gepensioneerden)

Nevenfuncties

- Bestuurder Beroepspensioenfonds SPOA, tevens voorzitter van de beleggingscommissie
- Voorzitter raad van toezicht bij PPF APG (personeelspensioenfonds)
- Executive lecturer Universiteit Nyenrode

De heer E.D.O. (Edwin) de Jong (1964)

Bestuurslid Pensioenfonds PGB (werkgevers)

Nevenfuncties

- Lid raad van toezicht PMA

De heer drs. J.H. (Hans) Kamps (1959)

Vicevoorzitter bestuur Pensioenfonds PGB (werkgevers)

Nevenfuncties

- Lid raad van commissarissen Van Wijnen Holding B.V.
- Adviseur directie en raad van commissarissen Heisterkamp Beheer II B.V.
- Lid raad van commissarissen Jumbo Holding B.V.
- Lid raad van commissarissen IHC Merwede Holding B.V.

Mevrouw ir. A.C.C. (Anne) Kock-de Kreuk (1979)

Bestuurslid Pensioenfonds PGB (onafhankelijk)

Nevenfuncties

- Adviseur beleggingsadviescommissie Vfonds
- Opleidingsdirecteur certified pensioen executive vermogensbeheer Erasmus Universiteit

De heer F.A. (Frans) van de Veen CPE BBs CRA (1965)

Bestuurslid Pensioenfonds PGB (werknemers)

Nevenfuncties

- Coördinator pensioenafdeling CNV Vakmensen
- NUB-er van APF Unilever, voorzitter auditcommissie
- Lid projectgroep Transitiehandleiding Pensioenakkoord van de Stichting van de Arbeid namens CNV

Zittingstermijn bestuur

Bestuurder	In bestuur sinds	Aftredend volgens rooster	Na huidige termijn herbenoembaar
J.H. Dijkmeester MSc	januari 2016	januari 2028	Nee. 3 ^e termijn
mr. T.J. van Dijk	december 2022	december 2026	Ja. 1 ^e termijn
R.A.L. Heijn RBA EPP	mei 2020	mei 2024	Ja. 1 ^e termijn
E.D.O. de Jong	januari 2021	januari 2025	Ja. 1 ^e termijn
drs. J.H. Kamps	januari 2021	januari 2025	Ja. 1 ^e termijn
ir. A.C.C. (Anne) Kock-de Kreuk	juni 2023	juni 2027	Ja. 1 ^e termijn
F.A. van de Veen CPE BBs CRA	januari 2022	december 2025	Ja. 1 ^e termijn

Intern toezicht Pensioenfonds PGB

Raad van toezicht

De leden worden voor een periode van vier jaar benoemd door het bestuur, na bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan. Een lid van de raad van toezicht kan maximaal één keer worden herbenoemd.

Samenstelling raad van toezicht

Naam	Functie	Geboortejaar	Geslacht	Aandachtsgebieden	Datum ingang	Aftredend volgens rooster	Herbenoembaar
drs. H.C.P. Noten	voorzitter	1958	man	Governance, pensioenen, wet- en regelgeving en communicatie	april 2019	april 2027	Nee. 2 ^e termijn
P.A.M. Loven	lid	1956	man	Balansmanagement, risicomangement, beleggingsbeleid, vermogensbeheer	Maart 2024	Maart 2028	Ja. 1 ^e termijn
M. Poot	lid	1966	vrouw	Administratieve organisatie en interne controle, uitbesteding, communicatie	september 2022	september 2026	Ja. 1 ^e termijn

Nevenfuncties leden van raad van toezicht

De heer drs. H.C.P. Noten

- voorzitter ambulancezorg Nederland
- lid bestuur Liedhuis
- voorzitter van toezichthoudend orgaan bij Vitens waterbedrijf

De heer P.A.M. Loven

- technisch voorzitter Stichting Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM
- technisch voorzitter Stichting Algemeen Pensioenfonds KLM
- onafhankelijk voorzitter en niet uitvoerend bestuurder Stichting Pensioenfonds van de ABN AMRO Bank
- Paul Loven Coaching en Bestuursadvies BV

Mevrouw M. Poot

- manager Pensioenuitvoering Pensioenfonds Rail & Openbaar Vervoer

Verantwoordingsorgaan

Samenstelling verantwoordingsorgaan

Naam	Functie	Groep	Geboorte-jaar	Geslacht	Aanwijzende organisatie	Datum ingang	Aftredend volgens rooster
C. Camps	lid	werknemers	1969	man	FNV	april 2022	april 2026
T. Klein Hemmink	lid	gepensioneerden	1949	man	VVG	juli 2014*	mei 2026
mr. R. Manning CPL CPE	lid	werkgeversraad	1961	man	Werkgeversraad	mei 2021	mei 2025
W.J. Monsieurs	lid	werknemers	1957	man	NVJ	juli 2014*	mei 2023**
G.W. van der Peijl	lid	werkgevers	1963	man	Werkgeversraad	oktober 2018	oktober 2026
B. Rietdijk	voorzitter	gepensioneerden	1949	man	VVG	mei 2023	mei 2027
J.G.C. van Rijsingen	voorzitter	gepensioneerden	1953	man	VVG	mei 2016	mei 2024
E.W. Rozenkamp	lid	gepensioneerden	1955	man	FNV	april 2022	april 2026
P.J.C. Schimmel	lid	werknemers	1956	man	FNV	april 2022	april 2026
P. Verhorst	lid	werknemers	1951	man	CNV	juli 2014*	juli 2026
J. Visser	lid	werkgevers	1958	vrouw	Werkgeversraad	maart 2020	maart 2024
H.N.A.M. Vugs	lid	gepensioneerden	1954	man	CNV	juli 2021	juli 2025
Vacature	lid	Werknemers					
Vacature	lid	Werkgevers					
Vacature	lid	Werkgevers					

* Ingangsdatum Wet versterking bestuur pensioenfondsen

** Niet herbenoemd maar blijft aan tot vervanger is gevonden

Commissies verantwoordingsorgaan

Commissie Governance

Aandachtsgebieden: agendastelling en regiefunctie, procesbewaking, risicobeheersing, introspectie en scholing en ontwikkeling.

Samenstelling: H.N.A.M. Vugs, B. Rietdijk, T. Klein Hemmink, R. Manning en J. Visser

Commissie Financiën, beleggingen en jaarverslag

Aandachtsgebieden: het beleid van het bestuur ten aanzien van het beleggingsbeleid, balansbeheer, kostenbeheersing, risicomanagement en ALM. Daarnaast bereidt deze commissie het oordeel van het verantwoordingsorgaan voor over het handelen van het bestuur en het door hen uitgevoerde beleid. Dit als onderdeel van het jaarverslag.

Samenstelling: B. Rietdijk, R. Manning, G.W. van der Peijl, P. Verhorst en P.J.C. Schimmel

Commissie Aansluitingen

Aandachtsgebieden: het beoordelen van het aansluitingenbeleid en van adviesaanvragen voor specifieke aansluitingen.

Samenstelling: T. Klein Hemmink, E.W. Rozenkamp en H.N.A.M. Vugs

Commissie Communicatie

Aandachtsgebieden: het toezien op heldere communicatie aan stakeholders van Pensioenfonds PGB, het ontwikkelen van een actief informatiebeleid over het verantwoordingsorgaan en het coördineren van de werving van nieuwe leden van het verantwoordingsorgaan.

Samenstelling: J. Visser, W.J. Monsieurs en J.G.C. van Rijsingen

Opnieuw verbetering van onze financiële positie

De financiële positie van Pensioenfonds PGB verbeterde in het 2e kwartaal van 2023 opnieuw. We behaalden een positief beleggingsresultaat van 4,5% over het eerste half jaar. Ook de actuele dekkingsgraad steeg. Dit komt door goede rendementen op onze beleggingen en de stijgende marktrente.

Bijlage 2: Overige betrokkenen

Klachtencommissie

Pensioenfonds PGB heeft een klachtencommissie die in laatste instantie oordeelt over schriftelijke klachten van belanghebbenden over de klantenbehandeling. De bevoegdheden van deze commissie zijn vastgelegd in een reglement.

De samenstelling van de klachtencommissie

- E.D.O. de Jong
- T.J. van Dijk

Commissie van Bezwaar

Belanghebbenden kunnen zich tot de commissie wenden als zij het niet eens zijn met een beslissing van het bestuur over de toepassing van het pensioenreglement. De bevoegdheden van deze commissie zijn vastgelegd in een reglement. De onafhankelijke leden worden voorgedragen door het verantwoordingsorgaan en benoemd door het bestuur. Een lid wordt voor de duur van vier jaar benoemd door het bestuur, op voordracht van het verantwoordingsorgaan. Een lid kan ten hoogste twee keer voor een periode van maximaal vier jaar herbenoemd worden door het bestuur.

De samenstelling van de Commissie van Bezwaar

Naam	Functie	Datum ingang	Aftredend volgens rooster	Herbenoembaar
F.L.W. van Dijk	voorzitter	februari 2023	februari 2027	Ja. 1 ^e termijn
A. Burgers	lid	maart 2021	maart 2025	Ja. 1 ^e termijn
M.J. Blom	lid	januari 2023	januari 2027	Ja. 1 ^e termijn
M. Van der Wal	lid	januari 2023	januari 2027	Ja. 1 ^e termijn
mr. F.A. van Hout	secretaris	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Sectorcommissies

Pensioenfonds PGB biedt sectoren waarvoor het de pensioenregeling verzorgt, de mogelijkheid tot het instellen van een sectorcommissie. Deze sectorcommissies bestaan uit vertegenwoordigers van de sociale partners betrokken bij het arbeidsvoorwaardenoverleg in de betreffende sector. De diverse sectorcommissies komen op gezette tijden bij elkaar en bepalen zelf de agenda-onderwerpen. De sectorcommissies kennen een reglement. Deze commissies worden secretariaal ondersteund door de uitvoeringsorganisatie. Sectorcommissies zijn er op dit moment voor de volgende sectoren:

- grafimedia
- kartonnage- en flexibele verpakkingenbedrijf
- verf- en drukinktindustrie
- uitgeverijbedrijf
- groothandel in bloemen en planten
- zeevisserij
- kunststof-, rubber- en lijmindustrie
- agrarische en voedselvoorzieningshandel
- reisbranche

Het voornaamste doel van de sectorcommissies is de uitwisseling van informatie tussen het pensioenfonds en de sociale partners in de aangesloten sectoren over zaken die van belang zijn voor de inhoud en uitvoering van de pensioenregelingen.

Vereniging van Gepensioneerden van Pensioenfonds PGB (VVG)

Pensioenontvangers van Pensioenfonds PGB kunnen lid worden van de Vereniging van Gepensioneerden (VVG). De VVG draagt een kandidaat voor de vacatures voor de bestuurder namens pensioenontvangers in het bestuur van Pensioenfonds PGB en benoemt drie leden van het verantwoordingsorgaan namens pensioenontvangers.

Werkgeversraad

Werkgevers kunnen participeren in de werkgeversraad. Die draagt kandidaten voor bij vacatures voor bestuurders namens de werkgevers en benoemt leden van het verantwoordingsorgaan namens werkgevers.

Vakorganisaties FNV, NVJ en CNV

Vakorganisaties behartigen de belangen van actieve, gewezen en gepensioneerde deelnemers bij pensioenfondsen. Bij Pensioenfonds PGB zijn dat FNV, NVJ en CNV. Zij dragen bestuurders voor namens werknemers en pensioenontvangers. Ook benoemen zij leden van het verantwoordingsorgaan: vijf namens werknemers en 2 namens pensioenontvangers.

Bestuursbureau

Het bestuur en de commissies worden ondersteund door een bestuursbureau. Dit verzorgt het bestuurssecretariaat, de bestuursagenda, de beleidsvoorbereiding en de monitoring van de uitvoeringsorganisatie. Op het bestuursbureau werken dertien mensen per 31 december 2023.

Kantoor bestuursbureau

Bestuursbureau Pensioenfonds PGB:

Prof. E.M. Meijerslaan 2 - 1183 AV Amstelveen • Postbus 2311 - 1180 EH Amstelveen • Nederland

www.pensioenfondspgb.nl

Uitvoeringsorganisatie

Het pensioen- en balansbeheer is uitbesteed aan PGB Pensioendiensten B.V. waarvan Pensioenfonds PGB de enige aandeelhouder is. De uitvoeringsorganisatie ondersteunt het bestuur bij de uitvoering van de strategie en het beleid. De dienstverlening van de uitvoeringsorganisatie bestaat uit pensioenadministratie en -communicatie, vermogensbeheer, balansmanagement, businessinformatiemanagement, finance, risk en actuariaat. Naast het werk voor Pensioenfonds PGB verzorgt PGB Pensioendiensten B.V. van oudsher de administratie van Stichting Algemeen Sociaal Fonds voor de Grafimediabranche. Bij de uitvoeringsorganisatie werken 325 mensen per 31 december 2023.

Kantoor uitvoeringsorganisatie

PGB Pensioendiensten B.V.

Prof. E.M. Meijerslaan 2 - 1183 AV Amstelveen • Postbus 2311 - 1180 EH Amstelveen • Nederland

www.pgbpensioendiensten.nl

Certificerend actuaris

De heer drs. B. Weijers AAG verbonden aan WTW

Accountant

De heer W. Kevelam RA van KPMG Accountants N.V.

Compliance officer

Mevrouw N. van Opdam van HVG Law LLP

Sleutelfunctiehouders

Risicobeheerfunctie

De heer drs. R.A. Huisman verbonden aan het bestuursbureau van Pensioenfonds PGB

Actuariële functie

De heer drs. B. Weijers AAG verbonden aan WTW

Interne auditfunctie

Mevrouw drs. M. van Maarseveen RA verbonden aan het bestuursbureau van Pensioenfonds PGB

Bijlage 3: Samenstelling sectoren

Aantal actieve deelnemers (uitgesplitst per sector)

	31 december 2023	31 december 2022
Agrarische en voedselvoorzieningshandel	24.966	24.861
Grafimedia en reprografie	18.931	19.597
Procesindustrie	10.506	10.344
Chemische en farmaceutische industrie	9.027	9.383
Uitgeverijbedrijf	8.476	8.590
Dienstverlening	8.655	8.415
Groothandel in bloemen en planten	7.703	8.013
Reisbranche	7.424	6.605
Kartonnage- en flexibele verpakkingenbedrijf	6.092	6.130
Kunststof-, rubber- en lijmindustrie	6.091	5.568
Maritieme aannemerij	5.343	5.400
(Technische) Groothandel	4.598	4.496
Papierindustrie	2.699	2.812
Verf- en drukinktindustrie	1.958	1.969
Zeevisserij	692	721
Informatie- en communicatie-industrie	280	290
Overig	351	358
Deelnemers met meerdere dienstverbanden	-713	-490
Totaal aantal deelnemers per 31 december	123.079	123.062

Aantal actieve werkgevers (uitgesplitst per sector)

	31 december 2023	31 december 2022
Grafimedia en reprografie	1.214	1.258
Agrarische en voedselvoorzieningshandel	902	883
Reisbranche	633	594
Groothandel in bloemen en planten	559	574
Kartonnage- en flexibele verpakkingenbedrijf	137	140
Uitgeverijbedrijf	104	109
Kunststof-, rubber- en lijmindustrie	115	102
Chemische en farmaceutische industrie	68	75
Verf- en drukinktindustrie	71	68
Dienstverlening	72	68
Procesindustrie	70	67
(Technische) Groothandel	64	60
Zeevisserij	23	22
Papierindustrie	20	21
Maritieme aannemerij	8	9
Informatie- en communicatie-industrie	6	7
Overig	2	2
Werkgevers in meerdere sectoren	-19	-19
Totaal aantal werkgevers per 31 december	4.049	4.040

Bijlage 4: Statuten- en reglementswijzigingen

Het reglement van Pensioenfonds PGB kent drie delen: het basisreglement (deel I), het reglement waarin werkgevers- of sectorspecifieke bepalingen zijn weergegeven (deel II) en de bijlage met actuariële factoren en de wettelijke referentiegegevens (deel III).

De basisreglementen en sectorspecifieke reglementen zijn te vinden op de website van Pensioenfonds PGB.

Statuten (geen wijzigingen in 2023)

Pensioenreglement uitkeringsovereenkomst Pensioenfonds PGB

Per 1 juli 2023 (bestuursbesluit 22 juni 2023)

Deel I Basisregeling

Het volgende artikel is aangepast:

- Artikel 10: Verzoek tot verevening wordt door het fonds in behandeling genomen buiten de wettelijke termijn van twee jaar indien beide partijen het meldingsformulier ondertekenen.

Per 1 januari 2024 (bestuursbesluit 20 december 2023)

Deel I Basisregeling

De volgende artikelen zijn aangepast:

- Artikel 1: De definitie van 'prijsindex' is aangepast naar het twaalfmaands gemiddelde CPI alle huishoudens, afgeleid;
- Artikel 4: Vastlegging dat premievrije pensioenopbouw wordt gebaseerd op het parttimepercentage dat geldt op de dag voor de eerste ziektedag;
- Artikel 16: Vervallen verklaring eis beëindiging arbeidzame leven indien pensioeningangsdatum meer dan vijf jaar voor de pensioendatum ligt;
- Artikel 20: Tekstuele aanpassing zonder materiële impact;
- Artikel 28: De uitgestelde variant van de ANW Plus verzekering vervalt;
- Artikel 28a: Verduidelijking dat de verzekering wordt voortgezet als onderdeel van vrijwillige voortzetting of bij premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid;
- Artikel 29: Toevoeging dat de gedeeltelijk arbeidsongeschikte werknemer extra premie kan inleggen voor het gedeelte dat hij werkzaam is;
- Artikel 29a: Aanpassing gelijk aan artikel 29.

Deel II Sectorspecifieke bepalingen

Voor de sectoren Groothandel in Aardappelen, Groente en Fruit, Groothandel in eieren, Groothandel in kaas, de Bereide Verf- en of Drukinktindustrie, de Reisbranche, Grafimedia en Reprografie en Kartonage- en Flexibele Verpakkingenbedrijf zijn de volgende wijzigingen in werking getreden.

Groothandel in Aardappelen, Groente en Fruit

- Pensioengevend loon, nieuwe definitie: Het vaste bruto maand- of periodesalaris. Bij wisselende ploegendiensten met een structureel karakter worden de toeslagen voor gewerkte uren buiten het werkvenster meegenomen. Dit geheel wordt vermeerderd met de vakantietoeslag;
- De totale premie bedraagt 26,70 procent van de pensioengrondslag (2023: 26,95 procent).

Groothandel in kaas

- De franchise is bepaald op 19.362 euro (2023: 18.199 euro);
- Het maximum pensioengevend loon bedraagt 43.456 euro (2023: 40.846 euro);
- Het opbouwpercentage ouderdomspensioen is 1,536 procent van de pensioengrondslag (2023: 1,523 procent);
- Pensioengevend salaris, nieuwe definitie: Het vaste bruto maand- of periodesalaris vermeerderd met de vakantietoeslag, de toeslagen voor werken buiten het dagvenster en uitbetaalde contractueel vastgelegde overuren inclusief bijbehorende toeslagen over deze uren.

Groothandel in eieren

- De franchise is bepaald op 18.345 euro (2023: 17.706 euro);
- Het maximum pensioengevend loon bedraagt 40.842 euro (2023: 40.203 euro);
- De totale premie is bepaald op 25,05 procent van de pensioengrondslag (2023: 25,25 procent).

Bereide verf- en of drukinktindustrie

- Het maximum pensioengevend loon bedraagt 88.399 euro (2023: 76.847 euro);
- De franchise is bepaald op 18.643 euro (2023: 17.651 euro).

Reisbranche

- Het opbouwpercentage ouderdomspensioen is 1,55 procent (2023: 1,53 procent);
- Het maximum pensioengevend loon bedraagt 53.635 euro (2023: 52.073 euro);
- De franchise is bepaald op 17.545 euro (2023: 16.322 euro).

Grafimedia en Reprografie

- Het maximum pensioengevend loon bedraagt 71.628 euro (2023: 66.956 euro);
- De franchise is vastgesteld op 16.943 euro (2023: 16.446 euro).

Kartonnage en Flexibele Verpakkingenbedrijf

- Het maximum pensioengevend loon bedraagt 137.800 euro (2023: 128.810 euro);
- De franchise is bepaald op 21.834 euro (2023: 20.314 euro).

Pensioenreglement premieovereenkomst

Per 1 juli 2023 (bestuursbesluit 22 juni 2023)

Deel I Basisregeling

De volgende artikelen zijn aangepast:

- Artikel 13: Verzoek tot verevening wordt door het fonds in behandeling genomen buiten de wettelijke termijn van twee jaar indien beide partijen het meldingsformulier ondertekenen;
- Artikel 30a: De tabel is gewijzigd waarbij nu de 1,5 procent staffel inclusief benuttingspercentage en de vlakke staffel worden getoond.

Per 1 januari 2024 (bestuursbesluit 20 december 2023)

Deel I Basisregeling

De volgende artikelen zijn aangepast:

- Artikel 1: De definitie van 'prijsindex' is gewijzigd naar twaalfmaands gemiddelde CPI alle huishoudens afgeleid, met referteperiode oktober voorgaand jaar tot en met september lopend jaar;
- Artikel 7: Premievrije pensioenopbouw wordt gebaseerd op het parttimepercentage dat geldt op de dag voor de eerste ziektedag;
- Artikel 17: Intentieverklaring stoppen met werken vervalt bij vervroeging van pensioen;
- Artikel 21: Tekstuele aanpassing zonder materiële impact;
- Artikel 30: De uitgestelde variant van de ANW Plus verzekering vervalt;
- Artikel 30a: Wijziging van de staffels voor 2024.

Deel II Sectorspecifieke bepalingen

Voor de sectoren Zeevisserij en Groothandel Bloemen en planten zijn de volgende wijzigingen in werking getreden.

Zeevisserij

- Het benuttingspercentage voor Vissers en Walpersoneel is 100 procent (2023: 94 procent);
- Het maximum pensioengevend loon bedraagt 71.630 euro (2023: 60.060 euro)
- De franchise is bepaald op 17.550 euro (2023: 16.380 euro);
- De premie voor Vissers en Walpersoneel bedraagt 20,00 procent (2023: 18,65 procent);
- De hoogte van de ANW Plus Verzekering bedraagt 21.805 euro (2023: 20.411 euro).

Groothandel Bloemen en Planten

- Het maximum pensioengevend loon bedraagt 71.628 euro (2023: 66.956 euro);
- De franchise is bepaald op 17.545 euro (2023: 16.322 euro).

Uitvoeringreglement Uitkeringsovereenkomst Pensioenfonds PGB

Per 1 januari 2024 (bestuursbesluit 20 december 2023)

De volgende artikelen zijn aangepast:

- Artikel 8: De werkgever geeft het e-mailadres van de werknemer door;
- Artikel 10: Systematiek toeslagverlening gekoppeld aan prijsontwikkeling conform pensioenreglement.

Uitvoeringreglement Premieovereenkomst Pensioenfonds PGB

Per 1 januari 2024 (bestuursbesluit 20 december 2023)

De volgende artikelen zijn aangepast:

- Artikel 5: De werkgever geeft het e-mailadres van de werknemer door;
- Artikel 6: Systematiek toeslagverlening gekoppeld aan prijsontwikkeling conform pensioenreglement.

Reglement Pensioenfonds PGB WIA-excedentpensioen

Per 1 juli 2023 (bestuursbesluit 22 juni 2023)

Het volgende artikel is aangepast:

- Artikel 1: De franchise is aangepast aan de wettelijke standaard van 261 dagen (was 260 dagen).

Per 1 januari 2024 (bestuursbesluit 20 december 2023)

De volgende artikelen zijn aangepast:

- Artikel 1: Loon wordt gedefinieerd als loon op jaarbasis in het kalenderjaar. Peildatum 1 januari is vervallen;
- Artikel 5: Bij berekening van de uitkering wordt de berekening bij verlaging van de mate van arbeidsongeschiktheid toegevoegd;
- Artikel 9: Wijziging van het premiepercentage.

Reglement ANW Plus Collectief

Per 1 januari 2024 (bestuursbesluit 20 december 2023)

Het volgende artikel is aangepast:

- Artikel 2: Toegevoegd dat de verzekering op de pensioendatum eindigt.

Jaarrekening

Balans per 31 december 2023

(na bestemming van saldo van baten en lasten)

Bedragen in miljoenen euro's

		31 december 2023	31 december 2022
	<i>Toelichting*</i>		
ACTIVA			
Vastgoed en infrastructuur		2.158	2.318
Aandelen		13.448	13.514
Vastrentende waarden		17.516	13.988
Derivaten		3.228	3.779
Beleggingen voor risico pensioenfondsen	(1)	36.350	33.599
Vastgoed en infrastructuur		36	28
Aandelen		224	161
Vastrentende waarden		180	115
Derivaten		29	27
Beleggingen voor risico deelnemers	(2)	469	331
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	(3)	15	9
Deelneming	(4)	1	1
Materiële vaste activa	(5)	24	25
Vorderingen en overlopende activa	(6)	937	1.930
Overige activa	(7)	49	31
Totaal activa		37.845	35.926
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves	(8)	3.588	3.393
Technische voorzieningen risico pensioenfondsen	(9)	28.120	25.253
Technische voorzieningen risico deelnemers	(10)	464	328
Overige schulden en overlopende passiva	(11)	5.673	6.952
Totaal passiva		37.845	35.926
Actuele UFR-dekkingsgraad		112,5	113,2
Beleidsdekkingsgraad		116,5	118,7

*De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

Staat van baten en lasten over 2023

Bedragen in miljoenen euro's

		2023	2022
	<i>Toelichting*</i>		
BATEN			
Premiebijdragen voor risico pensioenfonds	(12)	924	903
Premiebijdragen voor risico deelnemers	(13)	108	82
Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds	(14)	3.093	-9.211
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	(15)	38	-63
Totaal baten		4.163	-8.289
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	(16)	900	825
Pensioenuitvoeringskosten	(17)	48	44
<i>Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfonds</i>	(9)		
Pensioenopbouw		678	1.042
Toeslagverlening		1.373	2.573
Rentetoevoeging		825	-163
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten		-921	-844
Wijziging marktrente		877	-10.021
Wijziging actuariële uitgangspunten		-	328
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		-23	720
Overige mutaties technische voorzieningen		58	-3
		2.867	-6.368
Mutatie technische voorzieningen voor risico deelnemers	(10)	136	16
Saldo herverzekering	(18)	-1	3
Saldo overdracht van rechten	(19)	18	-841
Overige lasten	(20)	-	19
Totaal lasten		3.968	-6.302
Saldo van baten en lasten		195	-1.987
<i>Bestemming van het saldo van baten en lasten</i>			
Mutatie vereiste reserve		195	-1.987

*De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten.

Kasstroomoverzicht over 2023

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

Bedragen in miljoenen euro's

	2023	2022
	<i>Toelichting*</i>	
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies van werkgevers en werknemer	914	903
Ontvangen premies voor risico deelnemers	108	82
Betaalde pensioenuitkeringen	-899	-824
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-52	-44
Ontvangen waardeoverdrachten	79	948
Betaalde waardeoverdrachten	-82	-111
Overige mutaties pensioenen	-8	-36
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	60	918
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen beleggingen voor risico pensioenfondsen	100.109	38.707
Verkopen beleggingen voor risico deelnemers	823	157
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	570	808
Aankopen beleggingen voor risico pensioenfondsen	-101.796	-37.951
Aankopen beleggingen voor risico deelnemers	-830	-139
Betaalde kosten vermogensbeheer	-57	-54
Gestelde zekerheden in liquide middelen	668	-1.169
Overige mutaties beleggingen	471	-1.301
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-42	-942
Mutatie liquide middelen	18	-24
Samenstelling geldmiddelen	2023	2022
Liquide middelen einde boekjaar	(7) 49	31
Liquide middelen begin boekjaar	31	55
Mutatie liquide middelen	18	-24

*De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

Pensioenfonds PGB wint publieksprijs Pensioenwegwijzer

Op 7 november, de eerste dag van de Pensioen3daagse, werd de 'Pensioenwegwijzer 2023' uitgereikt. De prijs voor initiatieven die het mensen gemakkelijk maken om inzicht te krijgen in hun pensioen. En om actie te ondernemen als dat nodig is. Pensioenfonds PGB kreeg de publieksprijs voor de 'Financieel Inzicht Tool' (FIT).

Toelichting behorende tot de jaarrekening

Inleiding

Het doel van de Stichting Pensioenfonds PGB, statutair gevestigd te Amsterdam (hierna 'Pensioenfonds PGB'), opgericht in 1953, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 41198535, is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden. Tevens verstrekt Pensioenfonds PGB uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Pensioenfonds PGB geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling voor ondernemingen en onderdelen van ondernemingen die bedrijfsactiviteiten uitoefenen die vallen onder de werkingssfeer van Pensioenfonds PGB.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610 Pensioenfondsen.

Het bestuur heeft op 17 april 2024 de jaarrekening vastgesteld.

Algemene grondslagen

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Presentatie- en functionele valuta

De jaarrekening wordt gepresenteerd in miljoenen euro's (tenzij anders vermeld), wat tevens de functionele valuta is.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2023, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2023.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaand jaar.

Presentatiewijzigingen

Er zijn geen presentatiewijzigingen.

Schattingswijzigingen

Op 30 november 2022 heeft de Commissie Parameters haar advies naar de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en DNB gestuurd. Onderdeel van het advies is een aanpassing van de UFR-methodiek. Het advies is door DNB overgenomen en is ingegaan per 1 januari 2023. De overgang naar de nieuwe UFR-methode resulteert in 2023 in een toename van de technische voorzieningen met 96 miljoen (berekend per 31 december 2023).

Consolidatiekring

Pensioenfonds PGB houdt alle aandelen in de uitvoeringsorganisatie PGB Pensioendiensten B.V. te Amstelveen. PGB Pensioendiensten B.V. is een groepsmaatschappij, maar wordt niet geconsolideerd in de jaarrekening van het pensioenfonds in verband met de te verwaarlozen betekenis. Dit wordt afgemeten aan de invloed van de dochtermaatschappij op solvabiliteit en liquiditeit. Het pensioenfonds maakt gebruik van de vrijstelling zoals bepaald in art. 2:407 lid 1 BW.

Verwerking van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar Pensioenfonds PGB zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Als een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's van een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen.

Hierdoor kan sprake zijn van een post ‘nog af te wikkelen transacties’. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Verantwoording van baten en lasten

Baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen als sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De rentebaten en rentelasten die samenhangen met de gesaldeerd opgenomen financiële vaste activa en financiële verplichtingen, worden ook gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur een oordeel vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten.

De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden periodiek beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Wijzigingen in schattingen in de voorziening voor pensioenverplichtingen worden toegelicht onder de betreffende waarderingsgrondslag. Het financieel effect wordt gekwantificeerd vermeld in de toelichting op de jaarrekening.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's, de functionele valuta van Pensioenfonds PGB, tegen de koers per balansdatum. Voor de omrekening worden de koersen gebruikt zoals WM/Reuters (fixing van 16:00, Londense tijd) die verstrekt. Baten en lasten die voortvloeien uit transacties in vreemde valuta's, worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten. Valutare resultaten voortvloeiend uit beleggingen zijn opgenomen in het resultaat beleggingen.

	31 december 2023	Gemiddelde 2023	31 december 2022	Gemiddelde 2022
	€	€	€	€
GBP	0,87	0,87	0,89	0,85
JPY	155,72	151,95	140,41	138,02
USD	1,10	1,08	1,07	1,05
CHF	0,93	0,97	0,99	1,01
HKD	8,62	8,47	8,35	8,25
AUD	1,62	1,63	1,57	1,52
CAD	1,46	1,46	1,45	1,37
SEK	11,14	11,47	11,16	10,63

Specifieke grondslagen

Beleggingen voor risico pensioenfondsen

Algemeen

Beleggingen voor risico pensioenfondsen en voor risico deelnemers worden tegen actuele waarde gewaardeerd. Participaties in beleggingsinstellingen gespecialiseerd in een bepaald soort beleggingen, worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die beleggingen.

Overige vorderingen en schulden inzake beleggingen zijn de nog af te wikkelen verhandelde posities op balansdatum c.q. tijdelijke banksaldi in verband met beleggingstransacties. Deze posities worden opgenomen overeenkomstig de waardering van de betreffende beleggingscategorie. In de specificaties worden zij als 'Overig' gerapporteerd.

Afhankelijk van de beschikbaarheid van objectieve gegevens, geldt bij de bepaling van de actuele waarde de waarderingssystematiek zoals hieronder beschreven. Hierbij wordt een getrapte aanpak toegepast. Wanneer een objectievere waarderingmethode niet (goed) bruikbaar is, wordt een minder objectieve aanpak gevolgd overeenkomstig de hieronder beschreven niveaus.

Genoteerde marktprijzen (level 1)

In liquide marktomstandigheden wordt de waardering gebaseerd op de 'marked-to-market' methode, waarbij gebruik wordt gemaakt van beurskoersen en uit de markt herleidbare objectieve prijzen, verstrekt door externe prijsleveranciers als ICE, IHS Markit, SIX Financial en Bloomberg.

Onafhankelijke taxaties (level 2)

Als er geen, door externe prijsleveranciers verstrekte beurskoersen en uit de markt herleidbare, objectieve prijzen beschikbaar zijn, wordt de actuele waarde gebaseerd op door markthandelaren afgegeven broker quotes of op door onafhankelijke deskundigen verrichte taxaties.

Modelmatige waarderingen (level 3)

In illiquide en bilaterale markten wordt volgens de 'mark-to-model'-methode gewaardeerd aan de hand van door de uitvoerder beheerde modellen. Deze aanpak wordt onder meer toegepast bij bilateraal verhandelde derivaten waarbij marktconforme waarderingmodellen worden gevoed met uit actieve markten herleidbare variabelen. En bij illiquide kapitaalbelangen zoals onderhandse leningen en hypotheekleningen.

Andere waarderingmethoden (level 4)

Als de actuele waarde niet ontleend kan worden aan marktdata, wordt deze gebaseerd op aannamen en schattingen die de prijs significant beïnvloeden. Dit is onder meer het geval bij beleggingen gewaardeerd op intrinsieke waarde aan de hand van de meest recente rapportages.

Wanneer niet-beursgenoteerde beleggingen worden verkocht waarvoor op balansdatum een bindend bod is ontvangen, dan worden deze beleggingen verantwoord tegen de geboden waarde van dat bod, onder aftrek van de kosten die met de verkoop samenhangen.

Kapitaalbelangen in fondsen worden verantwoord tegen de nettovermogenswaarde, de waardering overeenkomstig de grondslagen die een fonds hanteert voor de waardering van zijn activa en passiva. Bij deze grondslagen worden beleggingen gewaardeerd op basis van de door de fondsmanager toegepaste modellen en externe taxaties. Hierbij wordt vaak aangesloten bij de internationaal erkende waarderingrichtlijnen van brancheorganisaties, zoals IPEV (infrastructuur en private equity) en RICS (vastgoed).

Investeringsleningen in hypotheekfondsen worden ook verantwoord tegen de nettovermogenswaarde. De onderliggende hypotheekleningen worden gewaardeerd volgens de 'mark-to-model'-methode, waarbij toekomstige kasstromen worden verdisconteerd tegen uit de markt herleidbare rentetarieven.

Vastgoed en infrastructuur

Beursgenoteerde beleggingen in vastgoed en infrastructuur worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoersen. Niet-beursgenoteerde (indirecte) beleggingen in vastgoed en infrastructuur worden gewaardeerd tegen de

nettovermogenswaarde volgens opgaven van de fondsmanagers. Waar nodig worden correcties gemaakt op basis van recente ontwikkelingen of andere betrouwbare informatie over deze opgaven.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoersen. Niet-beursgenoteerde aandelen of participaties in beleggingsfondsen worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde volgens opgaven van de fondsmanagers c.q. de gecontroleerde jaarrekeningen van deze fondsen. De nettovermogenswaarde bij aandelenfondsen zijn gebaseerd op een balans waarin de onderliggende activa zijn gewaardeerd op basis van beurskoersen.

Niet-beursgenoteerde kapitaalbelangen in private-equityfondsen worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde die door fondsmanagers of het management van de betreffende beleggingen zijn bepaald. De waarderingen per ultimo boekjaar baseren zich op de formele waardering door de fondsmanagers per eind derde kwartaal. Deze formele waarderingen worden aangepast voor kasstromen in het vierde kwartaal en geschatte resultaten over het vierde kwartaal. Waar nodig worden correcties gemaakt op basis van recente ontwikkelingen of andere betrouwbare informatie uit externe bronnen.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden die verhandeld worden op liquide markten, worden gewaardeerd tegen uit actieve markten herleidbare prijzen, *broker quotes* of modelwaarderingen met inachtneming van de eerder beschreven getrapte aanpak. Waar vastrentende waarden niet via liquide markten verhandeld worden en er geen uit actieve markten herleidbare prijzen beschikbaar zijn, vindt waardebepaling plaats op grond van de door deze beleggingen genereerde verwachte kasstromen (rente en aflossingen) Deze worden contant gemaakt tegen de geldende rekenrente en rekening houdend met het risicoprofiel (kredietrisico en/of oninbaarheid) en de looptijd.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd tegen actuele waarde op grond van relevante beursnoteringen of, als niet beschikbaar, op basis van modelwaarderingen bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen die gevoed worden met uit actieve markten herleidbare variabelen. Derivaten met positieve marktwaarden worden opgenomen onder 'Beleggingen'; derivaten met negatieve marktwaarden worden opgenomen onder 'Overige schulden en overlopende passiva'.

Beleggingen voor risico deelnemers

De grondslagen voor de waardering van beleggingen voor risico deelnemers komen overeen met die voor de 'Beleggingen voor risico pensioenfonds'.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur voor pensioenfondsen per 31 december 2023, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds. Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft. Vorderingen uit herverzekeringsovereenkomsten worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet.

Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in herverzekeringsovereenkomsten worden verantwoord op het moment van toekenning door de herverzekeraar.

Deelneming

Deelnemingen worden gewaardeerd tegen nettovermogenswaarde, op basis van de grondslagen van het pensioenfonds. Gebruikmakend van de vrijstelling in art. 2: 407 lid 1 BW wordt er geen geconsolideerde jaarrekening opgesteld. De deelneming PGB Pensioendiensten B.V. brengt zelfstandig een jaarverslag uit.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden in de balans verwerkt als het waarschijnlijk is dat de toekomstige prestatie-eenheden van dat actief zullen toekomen aan het Pensioenfonds PGB en de kosten van het actief betrouwbaar kunnen worden vastgesteld. De bedrijfsgebouwen en -terreinen, andere vaste bedrijfsmiddelen en materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

De kostprijs van de genoemde activa bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Hierbij rekening houdend met de eventuele restwaarde van de individuele activa. Op bedrijfsterreinen, materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven. Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij afstoting.

Materiële vaste activa met een beperkte gebruiksduur worden afzonderlijk afgeschreven op basis van de economische levensduur. De onderneming past de componentenbenadering toe voor materiële vaste activa als belangrijke afzonderlijke bestanddelen van een materieel vast actief van elkaar te onderscheiden zijn. Rekening houdend met verschillen in gebruiksduur of verwacht gebruikspatroon, worden deze bestanddelen afzonderlijk afgeschreven.

De volgende afschrijvingstermijnen worden hierbij gehanteerd:

Bedrijfsgebouwen	: 40 jaar
Verbouwingen	: 25 jaar
Andere vaste bedrijfsmiddelen	: 4-10 jaar

Onderhoudsuitgaven worden alleen geactiveerd als zij de gebruiksduur van het object verlengen en/of leiden tot toekomstige prestatie-eenheden van het object.

Bijzondere waardeverminderingen

Voor de deelneming en materiële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde.

Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderverslies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderverslies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderverslies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderverslies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderverslies voor het actief zou zijn verantwoord.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking, worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde als geen sprake is van transactiekosten), voor zover van toepassing onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Vorderingen en overlopende activa worden onderscheiden van vorderingen in verband met beleggingstransacties. Vorderingen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen met uitzondering van de vorderingen uit hoofde van onderpand in liquide middelen.

Overige activa

Liquide middelen

Liquide middelen worden tegen nominale waarde opgenomen. Onder de liquide middelen zijn opgenomen de banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn. Deze worden onderscheiden naar tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Het eigen vermogen van Pensioenfonds PGB bestaat uit het stichtingskapitaal en verschillende reserves. Het stichtingskapitaal en de reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle activa en verplichtingen, inclusief technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen zijn verwerkt in de balans.

Stichtingskapitaal

Het stichtingskapitaal is het kapitaal zoals in de statuten vermeld.

Vereiste reserve

Onder de vereiste reserve wordt opgenomen het bedrag aan solvabiliteitsbuffers dat moet worden aangehouden in de zogenoemde evenwichtssituatie van het vereiste vermogen van Pensioenfonds PGB. Onderdeel van de vereiste reserve is het vereist eigen vermogen dat moet worden aangehouden in relatie tot de technische voorzieningen voor risico deelnemers (solvabiliteitsreserve risico deelnemers).

Vrije reserve

Onder de vrije reserve wordt verstaan: het ter vrije besteding van het bestuur blijvende gedeelte van de middelen, dat uitgaat boven de verplichtingen en de solvabiliteitsbuffer. De vrije reserve wordt onder meer aangehouden om eventuele toeslagen van pensioenrechten en pensioenaanspraken te kunnen financieren. Het saldo van baten en lasten wordt, voor zover niet toegevoegd aan de vereiste reserve, toegevoegd aan de vrije reserve.

Technische voorzieningen risico pensioenfonds

De technische voorzieningen risico pensioenfonds worden gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen op balansdatum. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag-)toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de rentetermijnstructuur zoals door DNB voorgeschreven.

Bij de berekening van de technische voorzieningen is uitgegaan van het geldende pensioenreglement op de balansdatum en van de verworven aanspraken over de verstreken deelnemersjaren. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of op de opgebouwde pensioenaanspraken een toeslag kan worden verleend. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de technische voorzieningen wordt rekening gehouden met de contante waarde van de pensioenopbouw waarvoor premievrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

De actuariële uitgangspunten zijn bepaald op prudente grondslagen, waarbij rekening is gehouden met de te verwachte trend in overlevingskansen.

De technische voorzieningen zijn de actuariële bepaalde gekapitaliseerde waarden van de tot de berekeningsdatum verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten inclusief, als van toepassing, de toeslag op de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten per 1 januari van het volgende jaar. Bij de technische voorzieningen worden de volgende verzekeringstechnische grondslagen in acht genomen:

- Overlevingstafel: Prognosetafel AG2022;
- Ervaringssterfte: Factoren met fondsspecifieke ervaringssterfte ter correctie van de overlevingstafel, toegepast op de overlevingskansen van de hoofd- en meeverzekerde variërend naar geslacht en leeftijd. De ervaringssterfte is gebaseerd op het postcodemodel van Aon Hewitt;
- Langlevenvoorziening: Bij collectieve waardeoverdrachten wordt een populatiespecifieke ervaringssterfte afgeleid. Aan de hand van deze populatiespecifieke ervaringssterfte wordt de koopsom gecorrigeerd met een langlevencorrectie. De ontvangen langlevensopslagen worden aangehouden in de langlevenvoorziening. Deze voorziening valt vrij op het moment dat de fondsspecifieke ervaringssterfte wordt herijkt;
- Leeftijdsverschil: Alle mannen zijn drie jaar ouder verondersteld dan hun partner;
- Partnerfrequenties: Voor niet-gepensioneerde deelnemers wordt er een factor toegepast die de kans weergeeft dat de hoofdverzekerde een partner heeft en er daarom na overlijden een partnerpensioen op de medeverzekerde ingaat. Vanaf leeftijd 66 jaar is de factor 100 procent om te bereiken dat er voldoende voorziening voor partnerpensioen is indien de hoofdverzekerde besluit tot uitruil of andere vormen van flexibilisering overeenkomstig het pensioenreglement. Voor gepensioneerde deelnemers wordt uitgegaan van de feitelijke burgerlijke staat vanaf de pensioendatum;
- Rente: De door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur voor pensioenfondsen. Per 1 januari 2023 is de methodiek voor de vaststelling van de rentetermijnstructuur gewijzigd conform het advies van de Commissie Parameters (30 november 2022).

- Met betrekking tot de financiering van de op te bouwen aanspraken tot de pensioendatum van verzekerden die arbeidsongeschikt zijn geldt:
 - De technische voorzieningen zijn gelijk aan de contante waarde van in de toekomst op te bouwen pensioenaanspraken voor de arbeidsongeschikte deelnemers.
 - Er wordt rekening gehouden met de mate van arbeidsongeschiktheid.
 - Er wordt geen rekening gehouden met een revalidatiekans;
- Excassokosten: Ter dekking van toekomstige administratiekosten van ingegane pensioenen is in de technische voorzieningen een opslag van 2 procent opgenomen. Deze opslag is voldoende om de kosten van de uitvoering te betalen indien er geen premieontvangsten meer zijn;
- IBNR: Voor deelnemers die in enig jaar ziek zijn en als gevolg daarvan binnen twee jaar arbeidsongeschikt kunnen worden en dan in aanmerking komen voor premievrijstelling voor toekomstige pensioenopbouw wordt de IBNR-voorziening vastgesteld als de opslag die door het pensioenfonds voor premievrijstelling in de premie is opgenomen in de afgelopen twee jaren. Ook de IBNR-opslagen vanuit collectieve waardeoverdrachten worden aan de IBNR-voorziening toegevoegd. De opslagen worden periodiek herrekend in verband met de wijziging van de rente tussen het moment waarop de opslag betaald wordt en het moment waarop de opslag gebruikt wordt voor de schadelast;
- Garantievoorziening PGB Pensioen Plus: De voorziening voor de garantie bij de PGB Pensioen Plus regeling (inleggarantie) wordt bepaald als de optiewaarde van de garantie;
- Niet opgevraagde pensioenen: De voorziening niet opgevraagde pensioenen wordt vastgesteld op basis van de fondsgrondslagen. Er wordt geen rekening gehouden met niet verrichte uitkeringen;
- Afwijkingen van de pensioenregeling zijn vastgelegd in excedentcontracten en worden meegenomen bij de bepaling van de technische voorzieningen.

Technische voorzieningen risico deelnemers

De waarde van de technische voorzieningen risico deelnemers is gelijk aan de waarde van de tegenover deze voorziening aangehouden beleggingen vermeerderd met een solvabiliteitsopslag van 1 procent.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking, worden overige schulden en overlopende passiva gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde als geen sprake is van transactiekosten). Overige schulden en overlopende passiva worden onderscheiden van schulden in verband met beleggingstransacties. Schulden uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen met uitzondering van de schulden uit hoofde van onderpand in liquide middelen en de schuldbalans derivaten.

Dekkingsgraden

Voor de berekening van de dekkingsgraad wordt de actuele waarde van de beleggingen gedeeld door technische voorzieningen per balansdatum. Voor de berekening van de technische voorzieningen wordt gebruik gemaakt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per balansdatum.

De beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds is de gemiddelde dekkingsgraad van de 12 maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.

Bij het berekenen van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds worden ten behoeve van deze berekening de technische voorzieningen herrekend, rekening houdend met de verwachte prijsinflatie.

Premiebijdragen voor risico pensioenfonds

Premiebijdragen zijn aan de periode toegerekend waarop zij betrekking hebben en waarin de arbeidsprestatie geleverd is. De premie wordt berekend op basis van het pensioenreglement. Op basis van extrapolatie vindt een schatting plaats voor zover de van werkgevers te ontvangen informatie niet is verkregen. De premiebijdragen bestaan uit:

- de feitelijke premie op basis van het pensioenreglement;
- overlopende post inzake nog te ontvangen premie over het boekjaar.

Premiebijdragen voor risico deelnemers

Premiebijdragen zijn aan de periode toegerekend waarop zij betrekking hebben en waarin de arbeidsprestatie geleverd is. De premie wordt berekend op basis van het pensioenreglement.

Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds

De beleggingsresultaten worden aan de periode toegerekend waarop ze betrekking hebben, onder aftrek van de kosten van vermogensbeheer. Directe en indirecte beleggingsresultaten evenals aan de verslagperiode toegerekende beleggingskosten worden afzonderlijk gepresenteerd.

Onder de directe beleggingsresultaten worden de opbrengsten uit rente, dividend en dergelijke gepresenteerd, evenals bronbelasting en daarmee samenhangende terugvorderingen. Dividenden worden op het moment van betaalbaarstelling verantwoord. Indirecte beleggingsresultaten zijn waardeveranderingen die aan de periode waarin zij optreden, worden toegerekend. Waardeveranderingen omvatten zowel de gerealiseerde als de ongerealiseerde waardemutaties.

Beleggingsresultaten voor risico deelnemers

De grondslagen voor de bepaling van de beleggingsresultaten voor risico deelnemers komen overeen met die voor de 'Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds'.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen voor rekening pensioenfonds

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariële berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de technische voorzieningen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en partnerpensioen.

Toeslagverlening

Het bestuur heeft in de bestuursvergadering van 16 november 2023 besloten tot een toeslagverlening per 1 januari 2024 van 5,2 procent. Aangezien het besluit is genomen vóór 1 januari 2024, is deze toeslag verwerkt in de technische voorzieningen per 31 december 2023. Bij de besluitvorming is gebruik gemaakt van de Algemene Maatregel van Bestuur van 12 april 2023 waarin pensioenfondsen (onder bepaalde voorwaarden) extra ruimte hebben gekregen om een toeslag te verlenen.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Aan de technische voorzieningen wordt een rente toegevoegd op basis van de eenjaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur primo verslagjaar.

Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten

De vrijval wordt ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in de periode waarin de lasten bij de berekening van de voorziening waren voorzien.

Wijziging marktrente

De wijziging marktrente op balansdatum als gevolg van wijzigingen in de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen. Onderdeel van de wijziging marktrente betreft de gewijzigde methodiek voor de vaststelling van de rentetermijnstructuur conform het advies van de Commissie Parameters (30 november 2022).

Wijziging actuariële uitgangspunten

In boekjaar 2023 heeft er geen wijziging plaatsgevonden van de actuariële uitgangspunten die ten grondslag liggen aan de technische voorzieningen.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Het resultaat op waardeoverdrachten bestaat uit resultaten op individuele waardeoverdrachten en collectieve waardeoverdrachten. In 2023 heeft er één collectieve uitgaande waardeoverdracht plaatsgevonden. Per 31 december 2023 zijn de pensioenverplichtingen overgedragen.

Overige mutaties technische voorzieningen

De overige mutaties worden toegekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen voor risico deelnemers

De mutatie in de technische voorzieningen voor risico deelnemers heeft vooral betrekking op ontvangen premiebijdragen, toevoeging van rendement, in- en uitgaande waardeoverdrachten en omzetting naar technische voorzieningen voor rekening pensioenfondsen (carousel).

Saldo herverzekering

Het saldo herverzekering heeft betrekking op de betaalde premie aan de herverzekeraar, ontvangen claims van de herverzekeraar en op de mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen. De mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen heeft betrekking op de toe- en afname van het aantal arbeidsongeschikte deelnemers in de beschikbare premieregeling, wijziging marktrente, onttrekking voor pensioenopbouw en overige mutaties.

Saldo overdracht van rechten

Waardeoverdrachten worden in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is overeenkomstig de directe methode opgesteld. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten. Onder de post ontvangen waardeoverdrachten zijn de liquide middelen verantwoord die bij de waardeovernames zijn ontvangen.

Toelichting op de balans per 31 december 2023

Activa

1. Beleggingen voor risico pensioenfonds

De mutaties in de beleggingen voor risico pensioenfonds zijn als volgt:

Bedragen in miljoenen euro's

	Vastgoed en infrastructuur	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2023	2.318	13.514	13.988	3.779	33.599
Aankopen/verstrekkingen	344	6.386	15.116	1.165	23.011
Verkopen /aflossingen	-352	-7.660	-13.073	-478	-21.563
Herwaardering	-88	1.496	717	386	2.511
Overige mutaties	-64	-288	768	-1.624	-1.208
Stand per 31 december 2023	2.158	13.448	17.516	3.228	36.350
Schuldpositie derivaten				-5.551	-5.551
Vorderingspositie cash collateral			781		781
Belegd vermogen per 31 december 2023	2.158	13.448	18.297	-2.323	31.580

Bedragen in miljoenen euro's

	Vastgoed en infrastructuur	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2022	2.318	18.568	15.794	817	37.497
Aankopen/verstrekkingen	527	5.075	22.662	8.145	36.409
Verkopen /aflossingen	-751	-8.046	-20.485	-6.997	-36.279
Herwaardering	133	-1.997	-3.116	-5.013	-9.993
Overige mutaties	91	-86	-867	6.827	5.965
Stand per 31 december 2022	2.318	13.514	13.988	3.779	33.599
Schuldpositie derivaten				-6.510	-6.510
Vorderingspositie cash collateral			1.448		1.448
Belegd vermogen per 31 december 2022	2.318	13.514	15.436	-2.731	28.537

Het belegd vermogen van de portefeuille is inclusief collateral en de schuldpositie derivaten. Collateral wordt met tegenpartijen uitgewisseld in de vorm van cash en obligaties. Cash collateral wordt door liquiditeitenbeheer beheerd als onderdeel van de liquide middelen en staat daarmee als bezit en verplichting op de balans onder de kortlopende vorderingen en kortlopende schulden. Uitgewisseld onderpand in de vorm van obligaties staat niet op de balans. De waarde hiervan bedraagt op balansdatum 64 miljoen euro ontvangen onderpand en 2.155 miljoen euro gesteld onderpand.

Gezien het liquide karakter van deposito's en geldmarktfondsen worden vrijgevallen en geherinveesterde gelden in deze beleggingscategorieën per maand gesaldeerd als aankoop of verkoop. Met derivaten worden specifieke risico's voor een bepaalde periode afgedekt, waarbij deze op de einddatum van een contract telkens wordt doorgerold. Aangezien de afdekking van risico's vergelijkbaar in stand wordt gehouden worden de aan- en verkopen wegens het verschuiven van de afloopdatum ook gesaldeerd per maand meegenomen.

De renteafdekking is dynamisch, wat inhoudt dat deze wordt aangepast aan het renteniveau. Bij fluctuerende rente wordt gehandeld in vastrentende waarden en rentederivaten, waardoor de aan- en verkopen stijgen. De valuta-afdekking is ook dynamisch en wordt aangepast afhankelijk van de valutakoersen van de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen.

Overige mutaties zijn de transacties die niet onder de andere type mutaties geclassificeerd kunnen worden. Dit zijn bijvoorbeeld de *cash settlements* van aan- en verkopen, ontvangsten uit opbrengsten, geldoverboekingen tussen de categorieën, betaalde kosten en herrubriceringen.

De levelindeling van de beleggingen voor risico pensioenfonds is als volgt:

Bedragen in miljoenen euro's

	level 1	level 2	level 3	level 4	Totaal
	€	€	€	€	€
Vastgoed en infrastructuur					
Indirect vastgoed	440	802	-	-	1.242
Infrastructuur	-	-	-	850	850
Liquide middelen	65	-	-	-	65
Overig	1	-	-	-	1
	506	802	-	850	2.158
Aandelen					
Aandelen volwassen markten	11.327	-	-	-	11.327
Aandelen opkomende markten	1.503	-	-	-	1.503
Private equity	-	-	-	389	389
Liquide middelen	180	-	-	-	180
Overig	49	-	-	-	49
	13.059	-	-	389	13.448
Vastrentende waarden					
Bedrijfsobligaties	8.716	-	-	-	8.716
Staatsobligaties	5.111	-	-	-	5.111
Bank loans	1.583	-	-	-	1.583
Hypotheken	-	-	1.510	37	1.547
Deposito's	198	-	-	-	198
Leningen met schuldbekentenis	37	-	-	-	37
Liquide middelen	335	-	-	-	335
Overig	770	-	-	-	770
	16.750	-	1.510	37	18.297
Derivaten					
Valutaderivaten	-	-	148	-	148
Aandelenderivaten	-	-	12	-	12
Rentederivaten	-	-	-3.056	-	-3.056
Liquide middelen	573	-	-	-	573
	573	-	-2.896	-	-2.323
Totaal beleggingen 31 december 2023	30.888	802	-1.386	1.276	31.580
<i>Procentuele verdeling</i>	<i>97%</i>	<i>3%</i>	<i>-4%</i>	<i>4%</i>	<i>100%</i>
Totaal beleggingen 31 december 2022	28.798	957	-2.466	1.248	28.537
<i>Procentuele verdeling</i>	<i>102%</i>	<i>3%</i>	<i>-9%</i>	<i>4%</i>	<i>100%</i>

De waarde van de vastrentende waarden bevat ook de cash collateral van 781 miljoen euro (2022: 1.448 miljoen euro). Op de balans is de vorderingspositie van de cash collateral van 782 miljoen euro opgenomen onder 'Vorderingen en overlopende activa' en de schuldpositie van de cash collateral van 1 miljoen euro opgenomen onder de 'Overige schulden en overlopende passiva'.

De waarde van de derivaten bevat ook de derivaten met een negatieve marktwaarde. Hierdoor wijkt deze waarde met 5.551 miljoen euro (2022: 6.510 miljoen euro) af van de balanswaarde. Op de balans zijn de derivaten met een negatieve marktwaarde opgenomen onder de 'Overige schulden en overlopende passiva'.

Toelichting op de levelindeling is opgenomen in de grondslagen.

Vastgoed en infrastructuur

Onder de vastgoed- en infrastructuurbeleggingen vallen investeringen in beursgenoteerde aandelen, vastgoed- en infrastructuurfondsen. Investerings in beursgenoteerde aandelen zijn gepresenteerd in level 1. Vastgoedinvesteringen in level 2 betreffen vastgoedfondsen, terwijl de level 4-waarderingen infrastructuurfondsen omvatten.

Aandelen

Pensioenfonds PGB belegt in aandelen door middel van extern beheerde aandelenmandaten. Dit zijn level 1-investeringen, omdat de aandelen beursgenoteerd zijn en liquide. Deze beursgenoteerde aandelen worden (semi-)passief en actief beheerd door externe managers. Het onderscheid tussen volwassen en opkomende markten wordt gemaakt op basis van de indeling door de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling).

De private-equity investeringen worden voornamelijk gedaan via twee door Pensioenfonds PGB gemaakte private equity fondsen. Deze fondsen realiseren de komende jaren een groot deel van de strategische allocatie naar private equity in Europa en de Verenigde Staten. Deze fondsen worden door twee strategisch adviseurs beheerd die gespecialiseerd zijn in private equity fonds investeringen in de betreffende regio's.

Vastrentende waarden

De staatsobligaties en een deel van de bedrijfsobligaties worden aangehouden om het renterisico op de verplichtingen af te dekken. Dit zijn liquide beleggingen met een hoogwaardig kredietrisicoprofiel die met interne mandaten worden beheerd. Vanwege de hoge liquiditeit worden ze geclassificeerd als level 1-investeringen.

De allocatie naar hypotheek wordt grotendeels gerealiseerd door middel van investeringen in een Nederlands hypotheekfonds. Door de modelmatige waardering is dit een level 3-belegging.

De categorieën deposito's en liquide middelen worden aangehouden in het kader van liquiditeitsbeheer.

Derivaten

Pensioenfonds PGB houdt derivaten aan om de financiële impact van risico's te beheersen. Onder rentederivaten vallen renteswaps en rentefutures. Aandelenexposure wordt ingenomen en afgedekt door middel van aandelenfutures, respectievelijk aandelenopties. Valutatermijncontracten worden afgesloten om de valutarisico's in de portefeuille te beheren. Derivaten worden modelmatig gewaardeerd, contractuele input kenmerken zoals looptijd, nominale waarden, rentetermijn en valuta's worden aangevuld met objectief uit de markt herleidbare parameters zoals rentes en valutakoersen, en worden daarom als level 3 posities gepresenteerd.

Liquide middelen en overig

De binnen de categorieën opgenomen regel 'Liquide middelen' bestaat uit geld dat administratief in de beleggingsstructuur aan die categorie wordt toegerekend. Deze moeten dus in samenhang met elkaar worden gezien.

De regel 'Overig' bestaat uit openstaande vorderingen en schulden die samenhangen met transacties die nog niet financieel zijn afgewikkeld. Aangekochte en verkochte posities zijn zichtbaar in de verschillende regels, maar de bijhorende overlopende activa en passiva worden opgenomen onder de regel 'Overig'.

Jouw pensioen gaat met 5,2% omhoog in 2024
Dat besloot het bestuur op 16 november 2023. De verhoging van 5,2% geldt voor alle (ex-) deelnemers, (ex-) partners en pensioenontvangers van Pensioenfonds PGB en gaat in per 1 januari 2024. Het bestuur besloot dit na zorgvuldige afweging van de belangen van alle verschillende deelnemers; jong en oud.

2. Beleggingen voor risico deelnemers

Beleggingen voor risico deelnemers bestaat uit de beschikbare premieregeling (DC-regeling) voor een bedrag van 430 miljoen euro (2022: 293 miljoen euro) en PGB Pensioen Plus/Ouderdomspensioen Plus voor een bedrag van 34 miljoen euro (2022: 35 miljoen euro). In de beleggingen voor risico deelnemers is 1 procent solvabiliteitsopslag inbegrepen van 5 miljoen euro (2022: 3 miljoen euro).

De mutaties in de beleggingen voor risico deelnemers zijn als volgt:

Bedragen in miljoenen euro's

	Vastgoed en infrastructuur	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2023	28	161	115	27	331
Aankopen/verstrekkingen	5	88	128	25	246
Verkopen /aflossingen	-5	-104	-111	-20	-240
Herwaardering	-1	21	7	3	30
Overige mutaties	9	58	41	-6	102
Stand per 31 december 2023	36	224	180	29	469
Schuldpositie derivaten				-49	-49
Belegd vermogen per 31 december 2023	36	224	180	-20	420

Bedragen in miljoenen euro's

	Vastgoed en infrastructuur	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2022	22	179	109	5	315
Aankopen/verstrekkingen	5	53	117	96	271
Verkopen /aflossingen	-7	-80	-109	-86	-282
Herwaardering	1	-22	-21	-28	-70
Overige mutaties	7	31	19	40	97
Stand per 31 december 2022	28	161	115	27	331
Schuldpositie derivaten				-43	-43
Belegd vermogen per 31 december 2022	28	161	115	-16	288

De levelindeling van de beleggingen voor risico deelnemers is als volgt:

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>				
	level 1	level 2	level 3	level 4	Totaal
	€	€	€	€	€
Vastgoed en infrastructuur					
Indirect vastgoed	7	14	-	-	21
Infrastructuur	-	-	-	14	14
Liquide middelen	1	-	-	-	1
	8	14	-	14	36
Aandelen					
Aandelen volwassen markten	189	-	-	-	189
Aandelen opkomende markten	25	-	-	-	25
Private equity	-	-	-	7	7
Liquide middelen	3	-	-	-	3
	217	-	-	7	224
Vastrentende waarden					
Bedrijfsobligaties	75	-	-	-	75
Staatsobligaties	55	-	-	-	55
Bank loans	27	-	-	-	27
Hypotheken	-	-	13	1	14
Leningen op schuldbekentenis	5	-	-	-	5
Deposito's	2	-	-	-	2
Liquide middelen	2	-	-	-	2
	166	-	13	1	180
Derivaten					
Valutaderivaten	-	-	2	-	2
Rentederivaten	-	-	-27	-	-27
Liquide middelen	5	-	-	-	5
	5	-	-25	-	-20
Totaal beleggingen 31 december 2023	396	14	-12	22	420
<i>Procentuele verdeling</i>	95%	3%	-3%	5%	100%
Totaal beleggingen 31 december 2022	275	11	-13	15	288
<i>Procentuele verdeling</i>	96%	4%	-5%	5%	100%

De waarde van de derivaten bevat ook de derivaten met een negatieve marktwaarde. Hierdoor wijkt deze waarde met 49 miljoen euro (2022: 43 miljoen euro) af van de balanswaarde. Op de balans zijn de derivaten met een negatieve marktwaarde opgenomen onder de 'Overige schulden en overlopende passiva'.

3. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Bedragen in miljoenen euro's

	2023	2022
	€	€
Stand per 1 januari	9	8
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	6	1
Stand per 31 december	15	9

Deze voorziening heeft betrekking op nog niet uitgekeerde herverzekerde bedragen uit hoofde van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid binnen de pensioenregeling voor risico deelnemers en WIA-excedentpensioen.

4. Deelneming

Bedragen in miljoenen euro's

	2023	2022
	€	€
Stand per 1 januari	1	3
Agio storting	-	17
Herwaardering	-	-19
Stand per 31 december	1	1

Onder de deelneming wordt de 100 procent deelneming in PGB Pensioendiensten B.V. verantwoord. In 2022 is totaal 17 miljoen euro aan agio gestort ter financiering van de activiteiten van InAdmin RiskCo. De ontwikkeling van het gezamenlijke platform met Achmea is in 2022 stopgezet wat heeft geresulteerd in een afwaardering van 19 miljoen euro.

5. Materiële vaste activa

Bedragen in miljoenen euro's

	2023	2022
	€	€
<i>Begin verslagjaar</i>		
Aanschafwaarde	26	26
Cumulatieve afschrijving	-1	-1
Boekwaarde 1 januari	25	25
<i>Mutatie verslagjaar</i>		
Investeringen	-	-
Afschrijvingen	-1	-
Mutatie verslagjaar	-1	-
<i>Ultimo verslagjaar</i>		
Aanschafwaarde	26	26
Cumulatieve afschrijving	-2	-1
Stand per 31 december	24	25

De materiële vaste activa betreft voornamelijk het kantoorgebouw 'Atria'. De afschrijvingskosten bedragen 0,9 miljoen euro (2022: 0,9 miljoen euro). Per 31 december 2023 is de boekwaarde van de 'Bedrijfsgebouwen' 13,4 miljoen euro, 'Verbouwingen' 9,6 miljoen euro en 'Andere vaste bedrijfsmiddelen' 0,8 miljoen euro.

6. Vorderingen en overlopende activa

Bedragen in miljoenen euro's

	31 december 2023	31 december 2022
	€	€
Vorderingen uit hoofde van onderpand in liquide middelen	782	1.793
Premie	136	126
Overig	19	11
Totaal	937	1.930

Alle vorderingen en overlopende activa hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar. Onder de post premie is een voorziening voor oninbaarheid opgenomen voor een bedrag van 0,3 miljoen euro (2022: 0,3 miljoen euro).

Vorderingen uit hoofde van onderpand in liquide middelen

Pensioenfonds PGB stort liquide middelen als zekerheid voor de reële waarde van derivatencontracten. Einde boekjaar bedraagt de omvang van de liquide middelen inzake gestort onderpand 782 miljoen euro (2022: 1.793 miljoen euro). De vorderingen uit hoofde van onderpand in liquide middelen zijn afgenomen ten opzichte van vorig jaar, wat samenhangt met de positieve waardeontwikkeling in de derivatenposities.

7. Overige activa

Bedragen in miljoenen euro's

	31 december 2023	31 december 2022
	€	€
Liquide middelen	49	31

Onder de overige activa worden de liquide middelen verantwoord. Onder de liquide middelen worden de kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen opgenomen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn.

Passiva

8. Stichtingskapitaal en reserves

Bedragen in miljoenen euro's

	Stichtingskapitaal en reserve risico pensioenfonds	Solvabiliteits- reserve risico deelnemers	Totaal
	€	€	€
Stand per 1 januari 2022	5.377	3	5.380
Uit bestemming saldo van baten en lasten 2022	-1.987	-	-1.987
Stand per 31 december 2022	3.390	3	3.393
Uit bestemming saldo van baten en lasten 2023	193	2	195
Stand per 31 december 2023	3.583	5	3.588

Dekkingsgraad en vermogenspositie

De dekkingsgraden zijn als volgt:

	31 december 2023	31 december 2022
	%	%
UFR-dekkingsgraad	112,5	113,2
Beleidsdekkingsgraad	116,5	118,7
Reële dekkingsgraad	86,9	90,7

De ontwikkeling in de bovenstaande dekkingsgraden kan als volgt worden verklaard:

- De *UFR-dekkingsgraad* is in 2023 gedaald. De daling van de UFR-dekkingsgraad wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de verleende toeslag in boekjaar 2023. Hiertegenover staat een positief resultaat als gevolg van de stijging van de aandelenkoersen. De daling van de rente leidt enerzijds tot een stijging van de technische voorzieningen en anderzijds tot een

stijging van het vermogen. Doordat PGB het renterisico niet volledig heeft afgedekt, is de stijging van de technische voorzieningen groter dan de stijging van het belegd vermogen, waardoor per saldo een negatief resultaat ontstaat als gevolg van de rentestijging.

- De *beleidsdekkingsgraad* is in 2023 gedaald. De daling van de beleidsdekkingsgraad in 2023 werd voornamelijk veroorzaakt doordat er toeslagverlening heeft plaatsgevonden. De beleidsdekkingsgraad in 2023 daalde van 118,7 procent naar 116,5 procent
- De *reële dekkingsgraad* is in boekjaar 2023 gedaald. De daling van de reële dekkingsgraad werd veroorzaakt door de daling van de beleidsdekkingsgraad in het boekjaar en een stijging van de toeslagdekkingsgraad als gevolg van de aangepaste parameters door de Commissie Parameters.

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het pensioenfonds gebruik van het standaardmodel. Het bestuur vindt het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het pensioenfonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder de toelichting in de paragraaf 'Risicobeheer'.

Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist eigen vermogen op 31 december:

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	31 december 2023	31 december 2022
	€	€
Aanwezig eigen vermogen	3.588	3.393
Minimaal vereist eigen vermogen	1.195	1.073
Vereist eigen vermogen	6.133	5.536

Per eind 2023 is het aanwezig eigen vermogen hoger dan het minimaal vereist eigen vermogen, maar lager dan het vereist eigen vermogen. De vrije reserve is daardoor nihil.

Actualisatie herstelplan

Aangezien het aanwezig eigen vermogen per eind 2022 lager was dan het vereist eigen vermogen, is begin 2023 een geactualiseerd herstelplan ingediend bij DNB.

Een verdere toelichting op het geactualiseerde herstelplan is opgenomen in het bestuursverslag in het hoofdstuk 'Onze financiële situatie'.

9. Technische voorzieningen risico pensioenfonds

De technische voorzieningen van Pensioenfonds PGB zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde per balansdatum. Deze actuele waarde wordt vastgesteld met behulp van de door het Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2022, met toepassing van de Pensioenfonds PGB leeftijdsafhankelijke ervaringssterfte en een kostenopslag van twee procent. Het is inherent aan schattingen, zoals de ervaringssterfte, dat deze kunnen worden bijgesteld op een later moment naar aanleiding van recentere informatie. De technische voorzieningen kunnen hierdoor hoger of lager uitvallen.

Het verloop voor de technische voorzieningen risico pensioenfonds is als volgt:

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	2023	2022
	€	€
Stand per 1 januari	25.253	31.621
Pensioenopbouw	678	1.042
Toeslagverlening	1.373	2.573
Rentetoevoeging	825	-163
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-921	-844
Wijziging marktrente	877	-10.021
Wijziging actuariële uitgangspunten	-	328
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-23	720
Overige mutaties technische voorzieningen	58	-3
Stand per 31 december	28.120	25.253

De technische voorzieningen voor risico pensioenfonds zijn naar categorieën als volgt samengesteld:

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	31 december 2023	31 december 2022
	€	€
Actieve deelnemers	7.780	7.170
Pensioenontvangers	11.735	10.547
Gewezen deelnemers	8.605	7.536
Technische voorzieningen risico pensioenfonds	28.120	25.253

De technische voorzieningen bestaan uit de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen, vermeerderd met een opslag van 2 procent (2022: 2 procent) voor toekomstige uitvoeringskosten.

De pensioenverplichtingen zijn zo bepaald dat er geen sprake is van een financieringsachterstand. Naar hun aard hebben de meeste technische voorzieningen een langlopend karakter.

Korte beschrijving pensioenregeling

De basispensioenregeling van Pensioenfonds PGB is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenrichtleeftijd van 68 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,75 procent van de in dat jaar geldende pensioengrondslag en een nabestaandenpensioen, deels op risico en deels op spaarbasis. Daarnaast bestaat bij Pensioenfonds PGB de mogelijkheid om pensioenregelingen onder te brengen met specifieke afwijkingen op de hoofdregeling. De pensioengrondslag is gelijk aan het loon verminderd met de franchise. De franchise wordt jaarlijks vastgesteld. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kwalificeert de pensioenregeling zich als een uitkeringsovereenkomst.

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariële berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de technische voorzieningen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen.

Toeslagverlening

Jaarlijks wordt besloten of en in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast. Er is sprake van een voorwaardelijke toeslagverlening waarvoor geen bestemmingsreserve is gevormd en geen premie wordt betaald. De toeslagverlening wordt uit overrendement gefinancierd.

Voor de toeslagverlening per 1 januari van enig jaar is de (verwachte) beleidsdekkingsgraad per 31 december van het voorgaande jaar bepalend. Hierbij wordt de wettelijke randvoorwaarde van toekomstbestendig indexeren in acht genomen.

De (verwachte) beleidsdekkingsgraad per 31 december van het voorgaande jaar wordt in principe in de maand november van het voorgaande jaar bepaald op basis van het 12-maands-gemiddelde van de (verwachte) actuele dekkingsgraden van het voorgaande kalenderjaar.

In november 2023 heeft het bestuur besloten om de CPI-maatstaf te verfijnen. Hierbij is de maatstaf gewijzigd van de jaarmutatie (september-september) naar het twaalfmaands gemiddelde van de CPI (oktober-september). In de onderstaande tabel is het toeslagbeleid opgenomen.

Bij een (verwachte) beleidsdekkingsgraad van:	Kunnen de pensioenen zich als volgt ontwikkelen:
Onder het MVV-percentage	Geen toeslag, wel (voorwaardelijke) korting mogelijk als het vereiste eigen vermogen niet binnen 10 jaar kan worden bereikt en verplichte onvoorwaardelijke korting als 5 jaar onder MVV-percentage
Het MVV-percentage tot 110 procent	Geen toeslag, wel (voorwaardelijke) korting mogelijk als het vereiste eigen vermogen niet binnen 10 jaar kan worden bereikt
110 procent tot de toeslagdekkingsgraad	Pro rata toeslag van de prijsontwikkeling*
De toeslagdekkingsgraad en hoger	- Toeslag conform de prijsontwikkeling*; - Ongedaan maken eventuele korting.

*De prijsontwikkeling volgens de consumentenprijsindex alle huishoudens, afgeleid, zoals gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek. Als uitgangspunt voor de periode van de prijsontwikkeling wordt het twaalfmaands gemiddelde van de CPI (oktober-september) gehanteerd.

Het minimaal vereist vermogen-percentage (MVV) bedraagt 104,2 procent per 31 december 2023.

Het beleid van Pensioenfonds PGB kent geen inhaaltoeslagen.

Het bestuur heeft besloten om per 1 januari 2024 een toeslag te verlenen van 5,2 procent. Bij de besluitvorming over de toeslag per 1 januari 2024 heeft het bestuur de verfijning op het toeslagbeleid als uitgangspunt gehanteerd. Bij dit besluit heeft het bestuur gebruik gemaakt van de Algemene Maatregel van Bestuur van 7 juni 2022 waarin pensioenfondsen (onder bepaalde voorwaarden) extra ruimte hebben gekregen om toeslag te verlenen. Aangezien het besluit over de toeslag per 1 januari 2024 is genomen vóór 1 januari 2024, is deze toeslag verwerkt in de technische voorzieningen per 31 december 2023.

Rentetoevoeging

De technische voorzieningen zijn toegenomen door de positieve 1-jaars forwardrente van 3,264 procent (2022: 0,486 procent negatief), zijnde de rente uit het eerste jaar van de door DNB voorschreven rentetermijnstructuur ultimo 2022 (respectievelijk 2021).

Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden actuariael berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De afname van de voorziening betreft onder meer het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van de uitkeerbare pensioenen in de verslagperiode. Ook verwachte toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden actuariael berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de kosten van de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de door DNB voorgeschreven rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het onderdeel wijziging marktrente. Daarnaast is ook de wijziging van de UFR-methodiek onderdeel van de wijziging van de rentetermijnstructuur in 2023. Dit heeft per saldo geresulteerd in een stijging van 877 miljoen euro.

Wijziging actuariële uitgangspunten

De actuariële uitgangspunten en methoden worden periodiek beoordeeld en zo nodig herzien voor de berekening van de actuele waarde van de technische voorzieningen. Hierbij maakt het pensioenfonds gebruik van interne en externe actuariële deskundigheid. In boekjaar 2023 zijn er geen wijzigingen geweest in de actuariële uitgangspunten ten behoeve van de vaststelling van de technische voorzieningen.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Het resultaat op waardeoverdrachten bestaat uit resultaten op individuele waardeoverdrachten en collectieve waardeoverdrachten. Per 31 december 2023 heeft er een collectieve uitgaande overdracht plaatsgevonden. Hierbij zijn de aanspraken overgedragen naar een andere uitvoerder.

Overige mutaties technische voorzieningen

	Bedragen in miljoenen euro's	
	2023	2022
	€	€
<i>Resultaten op kanssystemen</i>		
Sterfte	-17	-29
Arbeidsongeschiktheid	32	13
Mutaties	16	5
Overige mutaties	27	8
Totaal	58	-3

De overige mutaties bestaan voornamelijk uit het resultaat op flexibilisering. Dit heeft met name betrekking op vervroeging van de pensioendatum. De vervroegingsfactoren zijn per eind 2019 voor een periode van vijf jaar bevroren als gevolg van de harmonisatie van de pensioenaanspraken naar de pensioenrichtleeftijd 68 jaar. Het resultaat in boekjaar 2023 ontstaat als gevolg van renteveranderingen tussen 2019 en 2023.

10. Technische voorzieningen risico deelnemers

Technische voorzieningen voor risico deelnemers bestaan uit de beschikbare premieregeling (DC-regeling) voor een bedrag van 430 miljoen euro (2022: 293 miljoen euro) en PGB Pensioen Plus/ Ouderdomspensioen Plus voor een bedrag van 34 miljoen euro (2022: 35 miljoen euro).

Het verloop voor de technische voorzieningen risico deelnemers is als volgt:

	Bedragen in miljoenen euro's	
	2023	2022
	€	€
Stand per 1 januari	328	312
Inleg en stortingen	108	82
Onttrekkingen	-19	-14
Beleggingsresultaten risico deelnemers	38	-63
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	8	12
Overige mutaties technische voorzieningen	1	-1
Stand per 31 december	464	328

De pensioenregeling voor risico deelnemers is een beschikbare premieregeling (premieovereenkomst). Ook wordt de regeling ingezet voor deelnemers met een salaris boven de maximale pensioengrondslag in de middelloonregeling die over dit meerdere ook pensioen willen opbouwen (excedentregeling). Het pensioenfonds ontvangt jaarlijks de premie van de werkgever en belegt deze na aftrek van kosten en risicopremies.

De beleggingswaarde van de inleg vormt het pensioenkapitaal. Jaarlijks wordt het pensioenkapitaal verhoogd met het behaalde rendement. Met dit pensioenkapitaal wordt een pensioenuitkering ingekocht. De deelnemer kan vanaf de leeftijd 58 jaar (tien jaar voor pensioenrichtleeftijd) kiezen voor een stabiel of een variabel pensioen vanaf pensioeningangsdatum. Bij de keuze voor een stabiel pensioen wordt vanaf leeftijd 58 jaar (tien jaar voor de pensioenrichtleeftijd) automatisch jaarlijks een tijdsevenredig deel (1/10, 1/9 etc.) van het pensioenkapitaal omgezet naar een aanspraak op een pensioenuitkering (ouderdomspensioen en partnerpensioen). Op de pensioeningangsdatum wordt het dan nog aanwezige pensioenkapitaal omgezet naar pensioenaanspraken. Bij de keuze voor een variabel pensioen, blijft sprake van een pensioenkapitaal dat voor risico deelnemer wordt belegd tot aan de pensioeningangsdatum. Op die datum heeft de deelnemer de mogelijkheid (c.q. plicht) om op basis van het tot dan toe opgebouwde pensioenkapitaal (aanvullend) pensioen in te kopen bij Pensioenfonds PGB of een andere pensioenuitvoerder naar eigen keuze. Tussentijds opnemen van het pensioenkapitaal anders dan door middel van een waardeoverdracht is niet mogelijk.

De deelnemers aan de PGB Pensioen Plus-regeling hebben onder specifieke voorwaarden een inleggarantie zoals vastgelegd in het pensioenreglement Pensioenfonds PGB. De waardering van de inleggarantie bedraagt ultimo 2023 0,5 miljoen euro (2022: één miljoen euro) en is onderdeel van de technische voorzieningen voor risico pensioenfonds.

11. Overige schulden en overlopende passiva

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	31 december 2023	31 december 2022
	€	€
Derivaten	5.600	6.553
Nog te verwerken uit collectieve waardeoverdrachten	21	2
Derdengelden	19	22
Belastingen en premies sociale verzekeringen	19	18
Schulden uit hoofde van onderpand in liquide middelen	1	344
Overig	13	13
Totaal	5.673	6.952

Alle overige schulden en overlopende passiva hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Derivaten

In onderstaande tabel wordt de derivaten van beleggingen voor risico pensioenfonds en deelnemers in categorie weergegeven:

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	31 december 2023	31 december 2022
	€	€
Rentederivaten	5.552	6.537
Valutaderivaten	48	16
Totaal	5.600	6.553

Risicobeheer

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over meerdere beleidsinstrumenten om risico's te beheersen. De belangrijkste financiële risico's worden beheerst met de normstelling, risicomaatstaven en afspraken uit het beleggingsbeleid, premiebeleid, toeslagenbeleid, kortingsbeleid en de pensioenregeling. De inzet van deze instrumenten is toegelicht in het bestuursverslag. Ook beschikt het bestuur over een specifiek risicobeleid en risicoregister met een beschrijving van de gekozen risicomaatstaven en risiconormen. Het bestuur voert periodiek een risicoanalyse uit en gebruikt de uitkomsten om zijn beleid bij te sturen.

Solvabiliteitsrisico's

Pensioenfonds PGB wordt bij het beheer van de technische voorzieningen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van Pensioenfonds PGB is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling streeft het pensioenfonds naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de technische voorzieningen. Het belangrijkste risico voor Pensioenfonds PGB is het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat Pensioenfonds PGB niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de technische voorzieningen. De solvabiliteit wordt gemeten op basis van algemeen geldende normen die door de toezichthouder worden opgelegd. In het uiterste geval moet Pensioenfonds PGB de opgebouwde en ingegane pensioenen verlagen.

Dekkingsgraad

De UFR-dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

	2023	2022
	%	%
Dekkingsgraad 1 januari	113,2	116,8
M1 Premie	0,4	-1,1
M2 Uitkering	0,5	0,5
M3 Toeslagverlening	-5,8	-8,7
M4 Rentetermijnstructuur	-3,8	53,4
M5 Overrendement	8,3	-28,6
M6 Overig	-0,3	-19,1
Dekkingsgraad 31 december	112,5	113,2

- M1: Doordat de premiedekkingsgraad 2023 hoger is dan de UFR-dekkingsgraad per eind 2022 draagt de premie in 2023 bij aan herstel en is M1 positief.
- M2: Doordat de UFR-dekkingsgraad groter is dan 100 procent, heeft het verrichten van uitkeringen een positief effect op de dekkingsgraad.
- M3: In boekjaar 2023 is in totaal 5,2 procent aan toeslag verleend, hetgeen leidt tot een daling van de dekkingsgraad.
- M4: De wijziging van de rentetermijnstructuur heeft in M4 alleen betrekking op het deel van de technische voorzieningen en resulteert in een negatief effect van 3,8 procentpunt op de dekkingsgraad.
- M5: De impact van de rentedaling op het belegd vermogen is samen met de stijging van de aandelenkoersen onderdeel van het overrendement. De beleggingsrendementen hebben, na aftrek van de benodigde rente, een positief effect op de dekkingsgraad van 8,3 procentpunt.
- M6: Als gevolg van de omvang M3, M4 en M5 ontstaat een resultaat op kruiseffecten. Dit resultaat is opgenomen onder de overige oorzaken.

Opstelling Vereist Eigen Vermogen

Om het solvabiliteitsrisico te beheersen, houdt Pensioenfonds PGB buffers in het vermogen aan. Bij de berekening van deze buffers past Pensioenfonds PGB het standaardmodel toe.

Pensioenfonds PGB belegt in langlopende vastrentende waarden waarmee al een deel van de risico's wordt afgedekt. Om renterisico's af te dekken, heeft Pensioenfonds PGB rentederivaten (nominale renteswaps) en rentefutures afgesloten. Bij het bepalen van de vereiste buffer voor het renterisico is rekening gehouden met de netto positie, dus inclusief de derivaten met een negatieve marktwaarde. De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende tekort aan het einde van het boekjaar is als volgt:

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	31 december 2023	31 december 2022
	€	€
Technische voorzieningen risico pensioenfonds	28.120	25.253
Buffers:		
S1 Renterisico	1.023	981
S2 Risico zakelijke waarden	4.935	4.452
S3 Valutarisico	848	888
S5 Kredietrisico	865	705
S6 Verzekeringstechnische risico	676	615
S10 Actief-beheerisico	1.100	996
Diversificatie-effect	-3.319	-3.104
Toetswaarde solvabiliteit (In de evenwichtssituatie)	6.128	5.533
Vereist vermogen (artikel 132 pensioenwet)	34.248	30.786
Aanwezig vermogen	-31.703	-28.643
Saldo vereist versus aanwezig vermogen	2.545	2.143

Het 'Aanwezig vermogen' bestaat uit het 'Stichtingskapitaal en reserves' exclusief solvabiliteitsreserve en de 'Technische voorzieningen risico pensioenfonds'. Bij de vaststelling van het vereist eigen vermogen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix. Daarbij wordt gerekend met de evenwichtssituatie. De evenwichtssituatie is de fictieve situatie waarbij de algemene reserve exact toereikend is om het totale effect van voorgeschreven negatieve scenario's op te vangen. De eerste stap (iteratie) bij de vaststelling van het vereist eigen vermogen om de hoogte van de buffer te bepalen op basis van het aanwezig vermogen en de aanwezige verplichtingen. Einde boekjaar bedraagt het vereist eigen vermogen in de eerste iteratie 5,7 miljard euro (2022: 5,2 miljard euro). Het vereist eigen vermogen in de evenwichtssituatie (toetswaarde solvabiliteit) bij de strategische beleggingsmix bedraagt 6,1 miljard euro (2022: 5,5 miljard euro). De waarde in de evenwichtssituatie is hoger dan de berekening volgens de eerste iteratie. Dit komt omdat er voor het verschil tussen het vereist eigen vermogen en het aanwezige vermogen ook weer een buffer moet worden aangehouden.

Marktrisico's (S1-S4)

Het marktrisico omvat het renterisico, het risico zakelijke waarden, het valutarisico en het grondstoffenrisico. De strategie van Pensioenfonds PGB voor het marktrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. Het pensioenfonds beheert het marktrisico op dagelijkse basis in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overall marktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

Renterisico (S1)

Het renterisico is het risico dat het saldo van de beleggingsportefeuille in vastrentende waarden en van de technische voorzieningen verandert door veranderingen in de rekenrente. Het beheersen van het renterisico en curverisico dat Pensioenfonds PGB loopt, neemt een belangrijke plaats in het beleggingsbeleid van het pensioenfonds in. In geval Pensioenfonds PGB namelijk geen maatregelen zou nemen om het renterisico van het pensioenfonds te beheersen, dan zou elke daling van de actuele rente van 1 procent leiden tot een mutatie van de nominale dekkingsgraad op marktwaarde van ongeveer 14 procent. Het doel van het renterisicobeleid is dan ook om het renterisico zo te beheersen dat het resterende renterisico na renteafdekking zo goed als mogelijk aansluit bij de ambitie en het risicoprofiel van het pensioenfonds.

De solvabiliteit van Pensioenfonds PGB is gevoelig voor wijzigingen in het renteniveau en deze gevoeligheid wordt dagelijks beoordeeld. Een daling van de rentestand met 1 procent heeft een negatief effect op de solvabiliteit van ongeveer 1,6 miljard euro. Een stijging van de rentestand met 1 procent heeft een positief effect van ongeveer 1,2 miljard euro.

Onderstaande tabellen geven een indruk van de gevoeligheid van de solvabiliteit door de rente.

	Bedragen in miljoenen euro's		
	Stand bij 1% rentedaling	stand 31 december 2023	Stand bij 1% rentestijging
	€	€	€
Technische voorzieningen risico pensioenfonds (A)	33.727	28.120	23.852
Vastrentende waarden exclusief derivaten (B)	19.266	15.814	16.184
Rentederivaten inclusief schuldpositie (C)	-826	-3.056	-4.753
Totaal (B+C-A)	-15.287	-15.362	-12.421

Het renterisicobeleid van Pensioenfonds PGB is erop gericht om door middel van de matchingportefeuille een deel van de rentegevoeligheid van de verplichtingen af te dekken. De renteafdekking is per *key rate* vastgesteld en is afhankelijk van de hoogte van de 20-jaars swaprente, met per *key rate* vooraf vastgestelde onder- en bovengrenzen.

De beleggingen in de matchingportefeuille - in euro's uitgegeven staatsobligaties, bedrijfsobligaties, Nederlandse woninghypotheken, rentederivaten en liquiditeiten - moeten voor die benodigde kasstromen zorgen. Aan het eind van het verslagjaar bedroeg de renteafdekking 71 procent (2022: 67 procent).

De duratie en het effect van de renteafdekking kan als volgt worden samengevat:

	Bedragen in miljoenen euro's			
	31 december 2023		31 december 2022	
	€	Duratie	€	Duratie
Vastrentende beleggingen en rentederivaten	15.814	22,5	12.305	25,0
Totale beleggingsportefeuille (incl. derivaten)	32.000	11,3	28.825	11,0
Technische voorzieningen risico pensioenfonds	28.120	17,2	25.253	17,4

Op de balansdatum is de duratie van de totale beleggingsportefeuille korter dan de duratie van de nominale technische voorzieningen. Met de huidige rente-afdekking daalt de marktwaarde van de totale beleggingen minder snel dan de marktwaarde van de technische voorziening in geval van een stijging van de rente (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur). Hierdoor zal de dekkingsgraad stijgen. Bij een rentedaling zal de marktwaarde van de totale beleggingen minder snel stijgen dan de marktwaarde van de technische voorzieningen, waardoor de dekkingsgraad zal dalen.

De looptijdverdeling van de vastrentende waarden naar marktwaarde is als volgt:

	Bedragen in miljoenen euro's			
	31 december 2023		31 december 2022	
	€	%	€	%
Resterende looptijd < 1 jaar	2.755	16	1.750	13
Resterende looptijd 1-5 jaar	4.021	23	3.572	26
Resterende looptijd 5-10 jaar	3.663	21	3.046	22
Resterende looptijd >10 jaar	7.077	40	5.620	39
Totaal	17.516	100	13.988	100

Risico zakelijke waarden (S2)

Het vereist eigen vermogen voor aandelenrisico inclusief vastgoedbeleggingen, infrastructuur en private equity is gebaseerd op een grote koersdaling van deze beleggingen. Daarbij geldt een onderscheid tussen beursgenoteerde aandelen in ontwikkelde en opkomende markten, niet-beursgenoteerde aandelen en niet beursgenoteerde vastgoedbeleggingen. Per categorie wordt een andere schok voorgeschreven.

De nadere detaillering van de vastgoed- en infrastructuurbeleggingen naar de aard van de belegging is als volgt:

	31 december 2023		31 december 2022	
	€	%	€	%
Indirect vastgoed	1.242	58	1.417	61
Indirecte infrastructuur	850	39	1.001	43
Liquide middelen	66	3	-100	-4
Totaal	2.158	100	2.318	100

De segmentatie van de vastgoed- en infrastructuurbeleggingen naar regio is als volgt:

	31 december 2023		31 december 2022	
	€	%	€	%
Europa (EU)	878	41	780	34
Noord-Amerika	869	40	1.057	46
Europa (Niet-EU)	224	10	298	13
Pacific	157	7	126	5
Azië	14	1	34	1
Centraal- en Zuid-Amerika	2	-	8	-
Overig	14	1	15	1
Totaal	2.158	100	2.318	100

Bij deze tabel is gebruik gemaakt van het inzicht in de feitelijke posities van de indirecte beleggingen.

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar sector is als volgt:

	31 december 2023		31 december 2022	
	€	%	€	%
Handel en industriële bedrijven	7.050	52	6.376	47
Serviceorganisaties	3.729	28	3.747	28
Financiële instellingen	2.233	17	3.259	24
Andere instellingen	436	3	132	1
Totaal	13.448	100	13.514	100

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar regio is als volgt:

	31 december 2023		31 december 2022	
	€	%	€	%
Noord-Amerika	5.843	44	4.583	34
Europa (EU)	2.819	21	3.331	25
Pacific	1.707	13	1.417	15
Europa (Niet-EU)	1.531	11	1.805	13
Azië	1.210	9	1.973	10
Centraal- en Zuid-Amerika	166	1	207	2
Overig	172	1	198	1
Totaal	13.448	100	13.514	100

Bij bovenstaande tabel is gebruik gemaakt van de feitelijke posities van de indirecte beleggingen.

Valutarisico (S3)

Valutarisico is het risico dat de waarde van een belegging wijzigt door veranderingen in valutakoersen. Beleggen in vreemde valuta brengt valutarisico met zich mee, omdat de nominale pensioenverplichtingen in euro's zijn uitgedrukt.

Pensioenfonds PGB hanteert een dynamische valuta-afdekking, binnen een bandbreedte van 50-100 procent, van de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen. De valuta exposure naar beleggingen in aandelen uit opkomende landen wordt niet afgedekt.

Het deel van de beleggingsportefeuille dat niet in euro's wordt belegd, bedraagt ultimo 2023 ongeveer 46 procent (2022: ongeveer 54 procent). De belangrijkste vreemde valuta (in procenten) daarin zijn Amerikaanse dollar (28 procent), Britse pond (4 procent), Japanse yen (4 procent) en de Zwitserse frank (2 procent). De percentages in 2022 bedroegen respectievelijk 28 procent, 5 procent, 4 procent en 3 procent.

De specificatie van beleggingen (exclusief valutaderivaten) in vreemde valuta naar categorie is als volgt:

	Bedragen in miljoenen euro's			
	31 december 2023		31 december 2022	
	€	%	€	%
Vastgoed en infrastructuur	1.316	9	1.547	11
Aandelen	11.148	80	10.741	74
Vastrentende waarden	1.560	11	1.999	14
Derivaten en overige beleggingen	8	-	124	1
Totaal	14.032	100	14.411	100

De valutapositie per 31 december 2023 voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt:

	Bedragen in miljoenen euro's						
	Vastgoed en infrastructuur	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Totaal	31 december 2023	
						Valuta- derivaten	Nettopositie
	Voor afdekking					Afdekking	Na afdekking
	€	€	€	€	€	€	€
EUR	842	2.301	15.955	-2.480	16.618	11.206	27.824
USD	816	5.734	2.159	5	8.714	-8.018	696
GBP	231	867	179	1	1.278	-648	630
HKD	47	280	-1	-	326	-70	256
CHF	18	613	-	1	632	-448	184
AUD	60	387	-	-	447	-299	148
SEK	18	222	1	-	241	-156	85
JPY	29	1.207	-1	1	1.236	-1.161	75
CAD	5	218	-	-	223	-161	62
Overige	92	1.619	-776	-	935	-96	839
Totaal	2.158	13.448	17.516	-2.472	30.650	149	30.799

De valutapositie per 31 december 2022 voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt:

Bedragen in miljoenen euro's

	Vastgoed en infrastructuur	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Totaal	31 december 2022	
						Valuta- derivaten Afdekking	Nettopositie Na afdekking
	€	€	€	€	€	€	€
EUR	771	2.773	11.989	-3.115	12.418	10.051	22.469
USD	1.007	4.519	1.885	58	7.469	-6.326	1.143
HKD	66	595	-	-	661	-82	579
GBP	274	1.045	110	14	1.443	-1.101	342
CHF	20	668	-	10	698	-577	121
SEK	26	289	-	-	315	-218	97
AUD	27	342	-	3	372	-284	88
CAD	5	223	-	-	228	-179	49
JPY	29	906	-3	14	946	-907	39
Overige	93	2.154	7	25	2.279	-117	2.162
Totaal	2.318	13.514	13.988	-2.991	26.829	260	27.089

Bij deze tabel is gebruik gemaakt van het inzicht in de feitelijke posities van de indirecte beleggingen en is aangesloten op de balanswaarde van de beleggingen.

Grondstoffenrisico (S4)

Pensioenfonds PGB heeft geen posities in grondstoffen en is daarom niet direct gevoelig voor een daling van de grondstoffenprijzen.

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor Pensioenfonds PGB als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop Pensioenfonds PGB (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven.

Het pensioenfonds beheert het kredietrisico op verschillende manieren. Naast diversificatie stelt het pensioenfonds positielimieten voor tegenpartijen, zowel op product- als op totaalniveau. Ook stelt het limieten voor de kredietbeoordeling van de portefeuilles en tegenpartijen, vraagt het onderpand en hanteert het pensioenfonds prudente verstrekingsnormen. Om het *settlement*-risico af te dekken, wordt door Pensioenfonds PGB alleen direct belegd in die markten waarin een voldoende betrouwbaar systeem voor *clearing* en *settlement* functioneert.

Met betrekking tot OTC-derivaten, werkt Pensioenfonds PGB alleen met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten, zodat de vorderingen van Pensioenfonds PGB adequaat zijn afgedekt door onderpand. Deze zekerheden bestaan uit liquide middelen en hoogwaardige staatsobligaties. Liquide middelen worden op deposito uitgezet bij zeer kredietwaardige tegenpartijen met korte looptijden. Hiervoor gelden limieten per tegenpartij.

De segmentatie van de vastrentende waarden naar regio is als volgt:

Bedragen in miljoenen euro's

31 december 2023	Overheid	Financiële instelling	Reële economie	Totaal
	€	€	€	€
Europa (EU)	8.669	607	4.203	13.479
Noord-Amerika	-	422	2.455	2.877
Europa (Niet-EU)	7	202	758	967
Pacific	2	156	351	509
Azië	20	49	118	187
Centraal- en Zuid-Amerika	11	30	104	145
Overig	6	61	-715	-648
Totaal	8.715	1.527	7.274	17.516

Bedragen in miljoenen euro's

31 december 2022	Overheid	Financiële instelling	Reële economie	Totaal
	€	€	€	€
Europa (EU)	4.889	625	5.034	10.548
Noord-Amerika	-	436	2.453	2.889
Europa (Niet-EU)	-	272	665	937
Pacific	1	227	343	571
Centraal- en Zuid-Amerika	5	31	148	184
Azië	10	49	106	165
Overig	12	-1.384	66	-1.306
Totaal	4.917	256	8.815	13.988

Bij deze tabellen is gebruik gemaakt van de feitelijke posities van de indirecte beleggingen.

Het overzicht van de debiteuren van de vastrentende portefeuille naar kredietwaardigheid is als volgt:

Bedragen in miljoenen euro's

	31 december 2023		31 december 2022	
	€	%	€	%
AAA	9.779	56	6.162	44
AA	1.146	7	913	6
A	3.061	17	3.227	23
BBB	784	4	1.081	8
BB	329	2	725	5
B	1.224	7	1.232	9
Lager dan B	686	4	129	1
Geen rating	507	3	519	4
Totaal	17.516	100	13.988	100

De post 'Geen rating' bestaat voornamelijk uit geldmarktfondsen, deposito's en cash collateral.

Door het besluit om uitsluitend in hoogwaardige Europese staatsobligaties te beleggen, accepteert Pensioenfonds PGB bewust een concentratierisico op voornamelijk Nederland en Duitsland. Pensioenfonds PGB heeft in de matching-portefeuille bijna geen bedrijfsobligaties met een kredietwaardigheid lager dan BBB. Vanwege de risicoconcentratie in de financiële sector zijn in het universum van de benchmark besloot het bestuur een maximum van 25 procent in te stellen voor de financiële instellingen. Verder beperken de beleggingen in banken zich tot banken met een hoge kredietwaardigheid.

Verzekeringstechnische risico's (S6)

De belangrijkste verzekeringstechnische risico's zijn de risico's van langlevens, kortlevens en arbeidsongeschiktheid. Gelet op de materialiteit van het arbeidsongeschiktheidsrisico worden bij vaststelling van het vereist eigen vermogen alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte (overeenkomstig handreiking DNB).

Langlevensrisico

Het langlevensrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorzieningen. Hierdoor volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichtingen.

Kortlevensrisico

Het kortlevensrisico is het risico dat deelnemers overlijden vóór de pensioenleeftijd (dit is de eerste dag van de maand waarin de deelnemer voor het eerst AOW krijgt). Hierdoor moet Pensioenfonds PGB mogelijk een nabestaandenpensioen toekennen.

Voor vaststelling van de voorziening hanteert het pensioenfonds overlevingskansen die zijn gebaseerd op de Prognosetafel AG2022 gecorrigeerd met pensioenfondsspecifieke ervaringssterfte.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico is het risico dat Pensioenfonds PGB voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. De risico's van overlijden voor de pensioenleeftijd en van arbeidsongeschiktheid zijn verdisconteerd in de doorsneepremie. Het verschil met de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat.

Collectieve waardeoverdrachten

Als voor de collectief overgedragen pensioenverplichtingen een opslag is gevraagd op de koopsom vanwege verwachte betere overlevingskansen dan is deze opslag in de voorziening opgenomen. Bij een hernieuwde vaststelling van de ervaringssterfte vervalt deze extra voorziening voor de waardeovernames waarmee bij deze vaststelling rekening is gehouden.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen. Hierdoor zou Pensioenfonds PGB op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kunnen voldoen. Waar de overige risicomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn.

Het liquiditeitsrisico kan worden beheerst door in het strategische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Pensioenfonds PGB heeft ook relatief grote posities in liquide staatsobligaties en aandelen. Deze beleggingen kunnen relatief snel, zonder direct waardeverlies, te gelde worden gemaakt om een mogelijke onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.

Mogelijke bronnen van liquiditeitsbehoefte zijn vooral de pensioenuitkeringen, het doorrollen van valutatermijncontracten, betalingen van (korte) rente op eurorenteswaps en afrekeningen op futures, opgevraagde commitments voor vastgoed, infrastructuur en/of private equity alsook het herbalanceringsbeleid.

Het liquiditeitsrisicobeleid van Pensioenfonds PGB is gesplitst in een korte- en een langetermijnbeleid. Het risicobeleid op korte termijn stelt normen aan cash, deposito's en andere korte geldmarktinstrumenten. Dit om te kunnen voldoen aan de liquiditeitsbehoefte in een normaal en in een 'stress'-scenario op de korte termijn. Het risicobeleid op lange termijn stelt maxima aan illiquide beleggingen in de matching- en returnportefeuilles. Zo kan het pensioenfonds liquiditeitsbehoeften in een langdurig 'stress'-scenario opvangen en herbalanceringsvereisten waarborgen. Het liquiditeitsrisicobeleid van Pensioenfonds PGB wordt jaarlijks geëvalueerd en, waar nodig, aangepast op basis van onder meer 'stress'-scenario's, balanssturing en derivatenbeleid.

Concentratierisico (S8)

Het concentratierisicobeleid van Pensioenfonds PGB is erop gericht om te voorkomen dat door ontoereikende spreiding binnen de portefeuille een specifieke ontwikkeling of gebeurtenis een bovengemiddeld effect heeft op de waarde van de beleggingsportefeuille. Het belangrijkste instrument dat het pensioenfonds hiervoor inzet betreft spreiding over meerdere beleggingscategorieën, regio's, landen, sectoren en debiteuren.

Om het concentratierisico te bepalen, worden alle instrumenten met dezelfde tegenpartij gesaldeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke gesommeerde positie die 2 procent of meer van het balanstotaal uitmaakt. Per 31 december 2023 is hier alleen sprake van staatsobligaties van de volgende landen:

	Bedragen in miljoenen euro's			
	31 december 2023		31 december 2022	
	€	%	€	%
Nederlandse staatsobligaties	6.522	17	3.516	10
Duitse staatsobligaties	1.839	5	1.241	3
Totaal	8.361	22	4.757	13

De stijging van de staatsobligaties wordt met name verklaard door de gedaalde rente. Daarnaast zijn er ook aankopen gedaan ter afdekking van het renterisico.

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van onder meer een onjuiste afhandeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie en fraude. Pensioenfonds PGB beheert dergelijke risico's door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de uitvoeringsorganisatie. Het niveau van de dienstverlening is vastgelegd in een *service level-agreement*. Op basis van periodieke rapportages toetst het bestuur de kwaliteit van de dienstverlening.

Aanvullend beheert de uitvoeringsorganisatie via een stelsel van beheersmaatregelen (*controls*) de operationele risico's van de uitvoering van de pensioenregeling en van het vermogensbeheer. Elk kwartaal toetst de afdeling Riskmanagement de uitvoering van deze beheersmaatregelen en rapporteert haar bevindingen (in een *control assessment*) aan de Commissie Risk en audit. Daarnaast ontvangt Pensioenfonds PGB jaarlijks een assurance rapportage van de uitvoeringsorganisatie, op basis waarvan het fonds beoordeelt of de beheersmaatregelen om risico's te mitigeren hebben gefunctioneerd.

De uitvoeringsorganisatie van Pensioenfonds PGB beoordeelt ieder jaar de *assurance* rapportages van de grote uitbestedingsrelaties van Pensioenfonds PGB. Op basis van het uitbestedingsbeleid van het pensioenfonds wordt een analyse gemaakt en worden de aandachtspunten gerapporteerd aan de Commissie Risk en audit. Waar nodig worden aanvullende controlemaatregelen uitgevoerd, zoals een ad hoc operationele audit. De uitvoeringsorganisatie rapporteert de uitkomsten van de risicoanalyse en de belangrijkste incidenten aan de Commissie Risk en audit. Voor het operationeel risico wordt geen buffer aangehouden.

Actief beheer risico (S10)

Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van de strategische portefeuilles. De mate van actief beheer kan worden bepaald aan de hand van de tracking error. De tracking error geeft de mate van afwijking weer tussen het rendement van een beleggingsportefeuille en het rendement op een benchmarkportefeuille. Een lage tracking error impliceert dat de beleggingsportefeuille dusdanig wordt begrensd dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt. Een hoge tracking error geeft aan dat het rendement duidelijk van de benchmark af kan wijken. Een hogere tracking error impliceert daarmee een hogere mate van actief risico.

Het belangrijkste actieve risico in de portefeuille is de allocatie naar factor aandelenmanagers. Met beleggen in factoren wordt bewust en beheerst afgeweken van de marktgewogen benchmark.

Specifieke financiële instrumenten (derivaten)

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid maakt het pensioenfonds gebruik van financiële derivaten. Als hoofdregel geldt dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover die passend zijn binnen het algemene beleggingsbeleid. Pensioenfonds PGB gebruikt derivaten hoofdzakelijk om grote financiële risico's af te dekken binnen de door het bestuur gestelde limieten, of als tijdelijke posities uit hoofde van het dynamisch beleid. Een van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico, het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met partijen waarbij aantoonbaar sprake is van laag kredietrisico.

Valutatermijncontracten

Dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.

Renteswaps

Dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van renteswaps kan Pensioenfonds PGB de rentegevoeligheid van de portefeuille sturen.

Futures en opties

Pensioenfonds PGB handelt in rentefutures en aandelenfutures/-opties. Rentefutures vormen een aanvulling op het productenpakket binnen de matchingportefeuille. Het zijn op de beurs verhandelde derivaten waarmee renterisico wordt afgedekt. Bij rentefutures wordt dagelijks de waardeontwikkeling van de future met de tegenpartij afgerekend. Aandelenopties hebben als doel om neerwaarts koersrisico af te dekken. Met aandelenputopties kan Pensioenfonds PGB ervoor kiezen om het neerwaarts koersrisico af te dekken zodra sprake is van sterk gestegen aandelenbeurzen. Met aandelenfutures wordt exposure naar aandelenmarkten ingenomen of afgebouwd.

Pensioenfonds PGB heeft verschillende maatregelen genomen om de posities in verstrekte en ontvangen zekerheden te beheersen en te monitoren. Zo stelt het pensioenfonds limieten aan afgesloten contracten met tegenpartijen op totaalniveau en per tegenpartij, waarbij dagelijks de omvang van ontvangen en gestelde zekerheden gevolgd wordt. De omvang van deze zekerheden wordt in samenhang gezien met de gesaldeerde waarde van de derivatenposities per tegenpartij. Wanneer daartoe aanleiding bestaat, worden aanvullende zekerheden van tegenpartijen gevraagd of gesteld. De afwikkeling ervan vindt niet op dezelfde datum plaats, waardoor een kortstondige over- of onderdekking kan ontstaan.

Bestuursvoorzitter Jochem Dijkmeester herbenoemd voor derde termijn

Het bestuur van Pensioenfonds PGB heeft unaniem besloten om Jochem Dijkmeester (1982) te herbenoemen voor een derde termijn. De herbenoeming is per 1 januari 2024 en is goedgekeurd door DNB. Zijn aanblijven zorgt voor continuïteit. En dat is zeker met de overgang naar het nieuwe pensioen winst voor alle belanghebbenden.

Niet in de balans opgenomen vorderingen en verplichtingen

Investeringsverplichtingen

Vooruitlopend op verwachte inkomende kasstromen zijn de op balansdatum bestaande investerings- en stortingsverplichtingen als volgt:

	Bedragen in miljoenen euro's	
	31 december 2023	31 december 2022
	€	€
Private equity	1.097	1.217
Vastrentende waarden	362	527
Infrastructuur	295	390
Vastgoed	18	18
Hypotheken	4	4
Totaal	1.776	2.156

De investerings- en stortingsverplichtingen zijn in 2023 afgenomen doordat er commitments zijn opgevraagd, met name ter uitbreiding van de private equity allocatie en die in een fondsinvesteringen in directe leningen.

Langlopende contractuele verplichtingen

Pensioenfonds PGB en PGB Pensioendiensten B.V. hebben de volgende overeenkomsten gesloten:

- een (overkoepelende) uitbestedingsovereenkomst met (daaronder):
 - een fiduciair beheerovereenkomst en
 - een overeenkomst van pensioenadministratie en overige diensten.

Het betreffen overeenkomsten voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van respectievelijk twee, één en twee jaar.

De over 2023 betaalde vergoeding bedraagt 76 miljoen euro (2022: 69 miljoen euro).

Overige contractuele verplichtingen

De verplichting 2024 betreft voor de beleggingsadministratie 2,0 miljoen euro en voor de portfolio en riskmanagementsoftware voor beleggingen 1,0 miljoen euro.

Met ING Bank N.V. is een kredietfaciliteit van 50 miljoen euro overeengekomen.

Overige vorderingen en verplichtingen

Er is sprake van een juridisch dispuut ter zake de toepasselijkheid van de verplichtstelling inzake de reisbranche op Booking.com. Op 30 januari 2024 heeft het Gerechtshof Den Haag arrest gewezen. De uitspraak van het hof bevestigt dat Booking.com vanaf 1 januari 1999 verplicht is om aan de pensioenregeling van de Reisbranche deel te nemen. De uitspraak bevestigt dat Pensioenfonds PGB het recht heeft om premies in rekening te brengen bij Booking.com en hiervoor een premievordering op te nemen. Daarnaast is er een verplichting voor Pensioenfonds PGB om pensioenaanspraken van (ex) werknemers toe te kennen, ongeacht of Booking.com geheel of gedeeltelijk aan de premiebetalingsverplichting voldoet ('geen premie wel recht' principe).

Inmiddels is duidelijk dat Booking.com in cassatie zal gaan tegen de uitspraak van het hof. Daarin zal ook aan de orde komen de vraag of door Booking.com een beroep op verjaring van een groot deel van de vorderingen kan worden gedaan. Ook is duidelijk dat Booking.com een beroep op dispensatie zal doen.

De hoogte van de premievorderingen van Pensioenfonds PGB op Booking.com en de hoogte van de pensioenaanspraken en -rechten die leiden tot verplichtingen voor Pensioenfonds PGB kunnen niet betrouwbaar worden vastgesteld. De potentiële premievorderingen op Booking.com en potentiële pensioenverplichtingen zijn daarom aangemerkt als niet in de balans opgenomen activa en niet in de balans opgenomen verplichtingen, en niet verwerkt in de jaarrekening. Het is tevens niet mogelijk om tot een tot een betrouwbare schatting te komen van de omvang van de potentiële premievorderingen en pensioenverplichtingen en een eventueel verschil, positief dan wel negatief, dat ten gunste of ten laste van het vermogen van Pensioenfonds PGB zou komen.

Belastingen

Pensioenfonds PGB is opgenomen in de fiscale eenheid voor de omzetbelasting samen met PGB Pensioendiensten B.V. Op grond van de Invorderingswet is Pensioenfonds PGB hoofdelijk aansprakelijk voor verplichtingen en schulden die hieruit voortvloeien.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen Pensioenfonds PGB, zijn uitvoeringsorganisatie waarvan Pensioenfonds PGB de enige aandeelhouder is en hun bestuurders.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Voor informatie over de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de toelichting onder 'Vergoeding bestuurders' in het hoofdstuk 'Pensioenuitvoeringskosten'. Er zijn geen leningen verstrekt aan bestuurders. Ook is er geen sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders. Voor zover bestuurders deelnemen aan de pensioenregeling, gebeurt dit onder reguliere condities.

Overige transacties met verbonden partijen

Werkgevers en Pensioenfonds PGB hebben een uitvoeringsovereenkomst over de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de pensioenregeling. In deze overeenkomst staat dat beide zorgdragen voor de verplichtingen die voortvloeien uit de cao en het pensioenreglement.

Medewerkers van de uitvoeringsorganisatie en het bestuursbureau nemen deel aan een pensioenregeling die wordt uitgevoerd door Pensioenfonds PGB. Het gaat hierbij om reguliere- en excedentregelingen tegen standaardvergoedingen.

De medewerkers van de uitvoeringsorganisatie verrichten hun werkzaamheden in een kantoorgebouw dat in huur is van Pensioenfonds PGB.

De huurovereenkomst betreft een transactie op zakelijke gronden. Het kantoorgebouw is op 31 mei 2018 gewaardeerd op 13,1 miljoen euro bij een jaarlijkse huurprijs van 1,1 miljoen euro. De waarde per 01-01-2023 betreft 13,4 miljoen euro. De kosten van PGB Pensioendiensten B.V. worden aan Pensioenfonds PGB doorbelast op basis van een door het pensioenfondsbestuur goedgekeurde begroting. Hierin is geen winstopslag verwerkt.

De transacties met verbonden partijen zijn marktconform.

Toelichting op de staten van baten en lasten over 2023

12. Premiebijdragen voor risico pensioenfondsen

	Bedragen in miljoenen euro's	
	2023	2022
	€	€
Werkgeversgedeelte	512	496
Werknemersgedeelte	402	389
Eenmalige premiebijdragen	10	18
Totaal	924	903

De totale bijdrage van werkgevers en werknemers aan de basis Pensioenfondsen PGB-regeling bedraagt 28 procent (2022: 28 procent) van de pensioengrondslag.

De eenmalige premiebijdragen bestaan uit koopsommen en aanwending vanuit premiederden gelden.

De kostendekkende, feitelijke en gedempte premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

	Bedragen in miljoenen euro's	
	2023	2022
	€	€
Kostendekkende premie	845	1.268
Feitelijke premie	895	856
Gedempte toetspremie	695	650

De kostendekkende en gedempte premie worden bepaald op basis van de maandelijkse salarisgrondslagen. In boekjaar 2023 is de kostendekkende premie gedaald. De rentecurve per 31 december 2022 ligt hoger ten opzichte van de rentecurve per 31 december 2021. De gepresenteerde kostendekkende premie is inclusief een solvabiliteitsopslag van 21,9 procent (2022: 20,2 procent). Dit betreft de solvabiliteitsopslag per eind 2022 voor de pensioenregeling voor risico pensioenfondsen. De aan het boekjaar toe te rekenen premie is als baten in de staat van baten en lasten verantwoord.

Vanaf boekjaar 2019 hanteert Pensioenfondsen PGB een systematiek van premiedemping op basis van verwacht rendement, gecorrigeerd voor de toeslagambitie van het pensioenfondsen.

De samenstelling van de zuiver kostendekkende premie, feitelijke premie en gedempte toetspremie is opgenomen in het bestuursverslag bij het hoofdstuk 'Onze financiële situatie'.

13. Premiebijdragen voor risico deelnemers

	Bedragen in miljoenen euro's	
	2023	2022
	€	€
Werkgevers- en werknemersgedeelte	108	82

De premiebijdragen voor risico deelnemers bestaan voor 105 miljoen euro aan premies DC-regeling (2022: 79 miljoen euro) en voor 3 miljoen euro aan premie voor PGB Pensioen Plus/Ouderdompensioen Plus (2022: 3 miljoen euro).

Uitkomsten deelnemersonderzoek: klimaat, biodiversiteit en voeding in top-3

Een ruime meerderheid (ca. 70%) van de deelnemers vindt het belangrijk dat we duurzaam beleggen. Het beperken van de opwarming van de aarde, kreeg als doel de meeste stemmen. Het bestuur stelde op basis daarvan drie focusdoelen voor 2024 en verder vast: klimaat, biodiversiteit en voeding.

14. Beleggingsresultaten voor risico pensioenfondsen

Bedragen in miljoenen euro's

	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
	€	€	€	€
Vastgoed en infrastructuur	54	-88	-	-34
Aandelen	289	1.496	-42	1.743
Vastrentende waarden	481	717	-16	1.182
Derivaten	-184	386	-	202
Totaal 2023	640	2.511	-58	3.093
Totaal 2022	831	-9.993	-49	-9.211

De beleggingsopbrengsten zijn verlaagd met de directe beleggingskosten van 58 miljoen euro (2022: 49 miljoen euro) zoals door derden in rekening zijn gebracht. De kosten zijn naar rato van het behaalde resultaat aan de beleggingen toegerekend.

De specificatie van de vermogensbeheerkosten is als volgt (**inclusief** risico deelnemers):

Bedragen in miljoenen euro's

	2023	2022
	€	€
Beheervergoeding externe vermogensbeheerders	14	14
Beheervergoeding uitvoeringsorganisatie	31	27
Kosten vermogensbeheer	14	8
Totaal	59	49

15. Beleggingsresultaten voor risico deelnemers

Bedragen in miljoenen euro's

	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
	€	€	€	€
Vastgoed en infrastructuur	1	-1	-	-
Aandelen	4	21	-1	24
Vastrentende waarden	6	7	-	13
Derivaten	-2	3	-	1
Totaal 2023	9	30	-1	38
Totaal 2022	7	-70	-	-63

De kosten van vermogensbeheer voor risico deelnemers bedragen voor 2023 0,7 miljoen euro (2022: 0,4 miljoen euro).

16. Pensioenuitkeringen

Bedragen in miljoenen euro's

	2023	2022
	€	€
Ouderdomspensioenen	706	645
Partnerpensioenen	179	164
Wezenpensioenen	2	2
Premierestitutie/afkoopsommen	4	5
Vervroegd pensioen	5	5
ANW-hiaatpensioenen	4	4
Totaal	900	825

Per 1 januari 2023 is door het bestuur besloten een toeslag te verlenen van 7 procent. De toename van de pensioenuitkeringen wordt verklaard door reguliere instroom.

17. Pensioenuitvoeringskosten

Bedragen in miljoenen euro's

	2023	2022
	€	€
Beheervergoeding uitvoeringsorganisatie	46	42
Kosten bestuur en bestuursbureau	2	2
Totaal	48	44

De pensioenuitvoeringskosten bestaan uit de kosten van de uitvoeringsorganisatie, de kosten van het bestuursbureau (personeel en huisvesting), de bezoldigingen van bestuurders, bestuurscommissies en adviseurs en de inkoop van overige diensten.

De werkzaamheden worden vooral verricht door werknemers die in dienst zijn bij de uitvoeringsorganisatie. Pensioenfonds PGB heeft een bestuursbureau om het bestuur te ondersteunen bij zijn taken. Aan het eind van 2023 waren bij dit bureau dertien werknemers in loondienst. Van de totale kosten 2023 van het bestuursbureau van 7,2 miljoen euro (2022: 6,1 miljoen euro) is 2,0 miljoen euro (2022: 1,7 miljoen euro) toegerekend aan de pensioenuitvoeringskosten.

Aan het bestuur en medewerkers van het bestuursbureau zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt. Ook zijn aan Pensioenfonds PGB in het afgelopen jaar geen dwangsommen en boetes opgelegd.

De pensioenuitvoeringskosten stegen in het verslagjaar van 44 miljoen euro naar 48 miljoen euro. Deze stijging wordt met name veroorzaakt door inflatie en (project)kosten met betrekking tot het nieuwe pensioenadministratiesysteem, Wet toekomst pensioenen en extra IT kosten voor informatiebeveiliging.

Vergoeding bestuursleden, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan

De vergoedingen hebben betrekking op werkzaamheden voor het pensioenfonds, zoals het voorbereiden en bijwonen van diverse vergaderingen en bijeenkomsten. De vergoedingen bestaan uit vacatiegeld, vergoeding van reis- en verblijfkosten en overige bestuurskosten.

Bestuursleden

In 2023 bedroegen de totale vergoedingen voor de bestuursleden 0,8 miljoen euro (2022: 1,0 miljoen euro). Daarnaast is een bedrag besteed aan cursus- en reiskosten van 0,02 miljoen euro (2022: 0,05 miljoen euro). Hieronder een overzicht van de totale vergoedingen 2023 per bestuurslid.

Naam	Periode	Functie	2023
J.H. Dijckmeester MSc	1 januari 2023 – 31 december 2023	Voorzitter	€ 160.560
mr. T.J. van Dijk	1 januari 2023 – 31 december 2023	Bestuurslid	€ 100.350
drs. R.W.J. Heerkens*	1 januari 2023 – 31 maart 2023	Bestuurslid	€ 43.225
R.A.L. Heijn RBA EPP	1 januari 2023 – 31 december 2023	Vicevoorzitter	€ 100.350
mr. M.M. Jansen**	1 januari 2023 – 31 maart 2023	Bestuurslid	€ 25.088
E.D.O. de Jong	1 januari 2023 – 31 december 2023	Bestuurslid	€ 100.350
drs. J.H. Kamps	1 januari 2023 – 31 december 2023	Vicevoorzitter	€ 100.350
ir. A.C.C. Kock-de Kreuk***	20 juni 2023 – 31 december 2023	Bestuurslid	€ 72.754
F.A. van de Veen CPE BBs CRA	1 januari 2023 – 31 december 2023	Bestuurslid	€ 100.350

* De heer Heerkens is per 1 april 2023 afgetreden als bestuurslid. Hij heeft tot de benoeming van mevrouw Kock-de Kreuk overdrachtswerkzaamheden uitgevoerd.

** De heer Jansen is per 1 april 2023 afgetreden.

*** Anne Kock- de Kreuk is in april 2023 gestart als aspirant-bestuurslid en in juni benoemd als bestuurslid.

Raad van toezicht

De vergoedingen voor de leden van de raad van toezicht bedroegen in 2023 in totaal 0,1 miljoen euro (2022: 0,1 miljoen euro). Hieronder een totaaloverzicht van de vergoedingen 2023 per lid van raad van toezicht.

Naam	Periode	Functie	2023
drs. H.C.P. Noten	1 januari 2023 – 31 december 2023	Voorzitter	€ 31.610
M. Poot	1 januari 2023 – 31 december 2023	Lid	€ 27.095
Prof. dr. A Slager	1 januari 2023 – 31 december 2023	Lid	€ 27.095

Verantwoordingsorgaan

De vergoedingen voor de leden van het verantwoordingsorgaan bedroegen in totaal ook 0,1 miljoen euro (2022: 0,1 miljoen euro).

Accountants honoraria

Onder de pensioenuitvoeringskosten zijn de honoraria opgenomen van de externe accountant.

Bedragen in duizenden euro's

	2023	2022
	€	€
Onderzoek van de jaarrekening en verslagstaten		
Huidig boekjaar	384	336
Oudere jaren	11	16
Andere controleopdrachten (oudere jaren)	-	58
Totaal	395	410

De opstelling van accountants honoraria bevat de kosten die ten laste zijn gekomen van Pensioenfonds PGB en is inclusief de honoraria die ten laste zijn gekomen van de niet meegeconsolideerde dochtermaatschappij PGB Pensioendiensten B.V. De kosten voor onderzoek van de jaarrekening en verslagstaten van 384 duizend euro (2022: 336 duizend euro) hebben betrekking op de controle van de basisgegevens, Z-score en performancetoets, normportefeuille, jaarverslag en verslagstaten.

18. Saldo herverzekering

Bedragen in miljoenen euro's

	2023	2022
	€	€
Premies aan herverzekeraar	10	8
Claims bij de herverzekeraar	-5	-4
Mutatie herverzekeringdeel technische voorzieningen	-6	-1
Totaal	-1	3

19. Saldo overdracht van rechten

Het saldo overdracht van rechten betreft het saldo van betaalde en ontvangen waardeoverdrachten. Per 31 december 2023 heeft er een collectieve uitgaande waardeoverdracht. Hierbij zijn de aanspraken overgedragen naar een andere uitvoerder.

Bedragen in miljoenen euro's

	2023	2022
	€	€
Inkomende waardeoverdrachten (individueel)	-83	-82
Inkomende waardeoverdrachten (collectief)	-	-870
Uitgaande waardeoverdrachten (individueel)	82	111
Uitgaande waardeoverdrachten (collectief)	19	-
Totaal	18	-841

20. Overige lasten

De overige lasten hebben betrekking op de herwaardering van de deelneming in PGB Pensioendiensten B.V.

Belastingen

De activiteiten van het pensioenfonds zijn vrijgesteld van vennootschapsbelasting.

Gebeurtenissen na balansdatum

Op 30 januari 2024 heeft het Gerechtshof Den Haag arrest gewezen inzake de aansluiting Booking.com B.V. De uitspraak van het hof bevestigt dat Booking.com vanaf 1 januari 1999 verplicht is om aan de pensioenregeling van de Reisbranche deel te nemen en dat er sprake is van pensioenaanspraken en pensioenrechten alsmede pensioenpremies over het verleden. Op basis van de huidige gegevens kan nog niet worden vastgesteld wat de mogelijke omvang hiervan is. Bovendien is er onzekerheid over toekomstige procedures. De toelichting is opgenomen in het hoofdstuk 'Niet in de balans opgenomen vorderingen en verplichtingen'.

Amstelveen, 17 april 2024

Het bestuur van Pensioenfonds PGB

J.H. Dijckmeester MSc
Voorzitter

drs. J.H. Kamps
Vicevoorzitter

R.A.L. Heijn RBA EPP
Vicevoorzitter

E.D.O. de Jong
Bestuurslid

F.A. van de Veen CPE BBs CRA
Bestuurslid

mr. T.J. van Dijk
Bestuurslid

ir. A.C.C. Kock-de Kreuk
Bestuurslid

De raad van toezicht van Pensioenfonds PGB

drs. H.C.P. Noten
Voorzitter

P.A.M. Loven
Lid

M. Poot
Lid

A young man with dark hair, wearing a red polo shirt and a bright yellow safety vest with reflective stripes, is smiling as he works on an airport tarmac. He is wearing black gloves and is handling a large, light-colored suitcase on a conveyor belt. In the background, the wing of an airplane is visible, and the ground is a mix of asphalt and grass. The text 'Overige gegevens' is overlaid on the left side of the image in a white, sans-serif font.

Overige
gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Pensioenfonds PGB

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds PGB per 31 december 2023 en van het saldo van baten en lasten over 2023, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Stichting Pensioenfonds PGB ('de Stichting') te Amsterdam gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. de staat van baten en lasten over 2023;
3. het kasstroomoverzicht over 2023; en
4. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. De informatie en onze bevindingen ten aanzien van continuïteit, fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving en de kernpunten van onze controle moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Samenvatting

Materialiteit

- Materialiteit van EUR 150 miljoen
- Circa 0,5% van het pensioenvermogen

Risico van een afwijking van materieel belang vanwege risico's gerelateerd aan fraude, NOCLAR en continuïteit

- Frauderisico's: verondersteld risico van doorbreken interne beheersing door het bestuur geïdentificeerd en verder uiteengezet in de sectie 'Controleaanpak risico van fraude en het niet naleven van wet- en regelgeving'
- Risico's in verband met het niet naleven wet- en regelgeving (NOCLAR): geen risico van een afwijking van materieel belang vanwege NOCLAR risico's geïdentificeerd
- Geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd

Kernpunten

- Waardering van beleggingen
- Waardering van technische voorzieningen risico pensioenfonds
- Juridisch dispuut inzake de verplichtstelling van de pensioenregeling van de bedrijfstak Reisbranche

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 150 miljoen (2022: EUR 150 miljoen). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van het pensioenvermogen per 31 december 2023 (circa 0,5%). Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het pensioenvermogen een bepalende factor is in de berekening van de (beleids)dekkingsgraad die de financiële positie van de Stichting weergeeft. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met het bestuur en de raad van toezicht afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven EUR 7,5 miljoen rapporteren aan het bestuur en de raad van toezicht alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan dienstverleners

De Stichting heeft het pensioen- en balansbeheer uitbesteed aan PGB Pensioendiensten B.V., een 100% dochtermaatschappij van de Stichting, met onderuitbesteding aan Northern Trust Corporation, met betrekking tot de bewaring en administratie van de beleggingen. De jaarrekening wordt derhalve mede opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten, technische voorzieningen risico pensioenfonds, premiebijdragen, pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door PGB Pensioendiensten B.V.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang, zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op de geïdentificeerde risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van PGB Pensioendiensten B.V. en Northern Trust Corporation, zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde Standaard 3402 type II- en SOC 1-rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen en het bespreken van de beheersomgeving bij de dienstverlener met vertegenwoordigers van de dienstverlener. Op basis daarvan evalueren wij, en bespreken wij (waar noodzakelijk geacht) met de andere onafhankelijke accountant, de in de Standaard 3402- en SOC 1-rapportages beschreven interne beheersingsmaatregelen, de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2023 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan PGB Pensioendiensten B.V. en Northern Trust Corporation.

Wij hebben eigen gegevensgerichte analyses ten aanzien van premiebijdragen en pensioenuitkeringen uitgevoerd, waarbij wij de uitkomsten hebben getoetst op basis van verwachtingen die wij zelf hiervoor hebben ontwikkeld. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen de beleggingen, beleggingsstromen, mutaties in de pensioenadministratie, premiebijdragen en pensioenuitkeringen aan de hand van brondocumentatie bij de dienstverlener onderzocht.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemergegevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de technische voorzieningen risico pensioenfonds, premiebijdragen en pensioenuitkeringen verkregen.

Controleaanpak ten aanzien van risico's op fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving

In het kader van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de Stichting en haar bedrijfsomgeving, en van het risicomanagement van de Stichting met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

Onze werkzaamheden omvatten onder andere het evalueren van de gedragscode, de klokkenluidersregeling, de periodieke Service Level Agreement-rapportages en de procedures

van de Stichting om aanwijzingen van mogelijke fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving te onderzoeken. Bovendien hebben wij inlichtingen ter zake ingewonnen bij het bestuur en de raad van toezicht en hebben wij correspondentie met relevante toezichthoudende autoriteiten en regelgevers in onze evaluatie betrokken. We hebben elementen van onvoorspelbaarheid in onze controleaanpak opgenomen met betrekking tot de onkostenvergoedingen van het bestuur.

Op basis van onze risicoanalyse werkzaamheden hebben wij de volgende rechtsgebieden geïdentificeerd die de meest waarschijnlijke oorzaak zouden kunnen zijn voor een materieel effect op de jaarrekening in het geval van het niet-voldoen aan deze regelgeving:

- Pensioenwet;
- Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds (Wet Bpf 2000);
- Besluit Financieel toetsingskader pensioenfondsen (Bftp);
- Algemene verordening gegevensbescherming (AVG);
- Sanctiewetgeving.

Wij beoordelen het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording (waaronder premiebijdragen voor risico pensioenfonds en voor risico deelnemer, directe beleggingsopbrengsten en gerealiseerde indirecte beleggingsopbrengsten) als niet significant gezien de aard van de opbrengsten, de aanwezige uitbestedingsrelaties en de beperkte mogelijkheden tot het materieel beïnvloeden van de opbrengstverantwoording.

De premiebijdragen en directe beleggingsopbrengsten betreffen homogene en niet-complexe opbrengstenstromen, zonder aanwezige significante schattingselementen.

Ten aanzien van de indirecte gerealiseerde beleggingsopbrengsten hebben wij het veronderstelde frauderisico weerlegd omdat er geen verhoogde druk is op het bestuur van de Stichting om de opbrengstverantwoording te sturen en de gelegenheid om de opbrengstverantwoording materieel te beïnvloeden zeer beperkt is, mede door de aanwezige uitbestedingsrelaties.

In overeenstemming met het bovenstaande en met de controlestandaarden hebben wij het volgende risico geïdentificeerd ten aanzien van fraude dat relevant is voor onze controle (dit betreft het relevante veronderstelde risico zoals vastgelegd in de controlestandaarden). Wij hebben hierop als volgt ingespeeld:

Doorbreken van interne beheersing door het bestuur (een verondersteld risico)

Risico:

- Het bestuur is in een unieke positie om fraude te plegen door de mogelijkheid het proces van financiële verslaggeving en resultaten te manipuleren door middel van het doorbreken van de interne beheersing die anderszins effectief lijkt te werken, zoals schattingen gerelateerd aan de waardering van de technische voorzieningen risico pensioenfonds en de waardering van de beleggingen.

Controleaanpak:

- Wij hebben de opzet en de implementatie geëvalueerd en, waar passend geacht, de werking getoetst van de interne beheersingsmaatregelen die het frauderisico dienen te mitigeren, inclusief de interne beheersingsmaatregelen die aanwezig zijn bij de dienstverleners waaraan de Stichting bedrijfsprocessen heeft uitbesteed.

- Wij hebben een analyse uitgevoerd om te identificeren of er sprake is van (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico. De uitkomst van deze evaluatie is dat wij geen (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico hebben geïdentificeerd.
- Wij hebben significante schattingen alsook oordeelsvormingen en veronderstellingen van het bestuur met betrekking tot de waardering van de technische voorzieningen risico pensioenfonds en de waardering van de beleggingen geëvalueerd. Voor een omschrijving van onze werkzaamheden hieromtrent, verwijzen wij naar de kernpunten met betrekking tot de waardering van de technische voorzieningen risico pensioenfonds en de waardering van beleggingen.

Onze evaluatie van uitgevoerde procedures ten aanzien van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving heeft niet geleid tot een kernpunt van de controle.

Wij hebben onze risico-inschatting en controleaanpak en resultaten gecommuniceerd aan het bestuur en aan de raad van toezicht.

Onze controlewerkzaamheden leidden niet tot aanwijzingen en/of andere redelijke vermoedens van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving die van materieel belang zijn voor onze controle.

Controleaanpak continuïteit

Het bestuur van de Stichting heeft zijn continuïteitsbeoordeling uitgevoerd en geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd. Onze procedures om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te beoordelen omvatten onder andere:

- overwegen of de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van de controle kennis hebben;
- overwegen of actuariële ontwikkelingen (inclusief de voorzienbare trend in overlevingskansen) en de ontwikkelingen op financiële markten (inclusief ontwikkeling in de rentetermijnstructuur) aanleiding geven tot een significant continuïteitsrisico;
- analyse van de ontwikkeling van de financiële positie van de Stichting gedurende het boekjaar ten opzichte van wettelijke solvabiliteitseisen op indicatoren die kunnen duiden op continuïteitsrisico's en het evalueren van de toelichting in de jaarrekening hieromtrent.

De resultaten van onze risicobeoordelingsprocedures hebben geen aanleiding gegeven om additionele controlewerkzaamheden op de continuïteitsbeoordeling uit te voeren.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij aan het bestuur en de raad van toezicht gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Vergeleken met vorig jaar is het kernpunt gerelateerd aan het juridisch dispuut inzake de verplichtstelling van de pensioenregeling van de bedrijfstak Reisbranche toegevoegd.

Waardering van beleggingen

Omschrijving

De beleggingen vormen een significante post op de balans van de Stichting. De beleggingen van de Stichting bedragen circa 97% van het balanstotaal. Alle beleggingen dienen conform de Pensioenwet te worden gewaardeerd op reële waarde (marktwaarde). Uit noot 1 en 2 van de toelichting op de jaarrekening blijkt dat voor EUR 31.284 miljoen

(97%) van de beleggingen van de Stichting de waardering gebaseerd is op genoteerde marktprijzen, voor EUR 816 miljoen (3%) de waardering gebaseerd is op onafhankelijke taxaties, voor EUR -1.398 miljoen (-4%) de waardering gebaseerd is op modelmatige waarderingen en voor EUR 1.298 miljoen (4%) de waardering gebaseerd is op andere waarderingmethoden. Het bepalen van de marktwaarde voor deze laatste beleggingscategorieën is complex(er) en bevat subjectieve schattingselementen.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van modellen. Gezien de invloed hiervan op de waardering van de beleggingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de (beleids)dekkingsgraad vormde de waardering van de beleggingen een kernpunt van onze controle.

In de 'Specifieke grondslagen' geeft de Stichting de gehanteerde waarderinggrondslagen weer. In noot 1 en 2 zijn de gehanteerde waarderingmethoden en belangrijke veronderstellingen voor de waardering van de beleggingen uiteengezet.

Het evalueren van de waarderinggrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

Wij maken gebruik van de beheersmaatregelen die zijn ingericht bij de serviceorganisatie die de bewaring en beleggingsadministratie uitvoert en die hierover verantwoording aflegt in de SOC I-rapportage (waarbij een assurancerapport van de accountant is afgegeven). Deze relevante beheersmaatregelen zijn gericht op de aanstelling van betrouwbare fondsmanagers alsmede de betrouwbare transactieverwerking, waardering van beleggingen, aanlevering en toereikende evaluatie van periodieke performancecijfers. Daarnaast hebben wij de aansluiting vastgesteld tussen de financiële administratie en de actuele financiële rapportages van beleggingsadministrateur en fondsmanagers, indien nodig gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum. Vervolgens hebben wij de waardering van beleggingen gebaseerd op onafhankelijke taxaties, modelmatige waarderingen en andere waarderingmethoden onderzocht.

De waardering van de beleggingen gebaseerd op genoteerde marktprijzen hebben wij grotendeels onderzocht met gebruikmaking van een eigen waarderingsspecialist. Onze waarderingsspecialist heeft de gehanteerde waarderingen vergeleken met zelfstandig bepaalde waarderingen op basis van in de markt waarneembare prijzen. Dit geldt ook voor de controle van de waardering van de derivaten van de Stichting.

De waardering van de fondsbeleggingen hebben wij getoetst aan de hand van recente, door een andere onafhankelijke accountant gecontroleerde jaarrekeningen. Wij hebben hierbij onder meer aandacht besteed aan consistentie met de waarderinggrondslagen van de Stichting ten opzichte van die van het beleggingsfonds alsmede de strekking van de verklaring van de andere onafhankelijke accountant. Bovendien hebben wij de monitoring van de Stichting op recente financiële informatie van de beleggingen na balansdatum in onze werkzaamheden betrokken.

Wanneer niet tijdig een jaarrekening die is voorzien van een goedkeurende controleverklaring beschikbaar is, hebben wij de betrouwbaarheid van de marktwaardering zoals door de fondsmanager afgegeven, vastgesteld door de inschatting van deze fondsmanagers uit voorgaande jaren te toetsen aan de hand van de later in het jaar beschikbaar gekomen gecontroleerde jaarrekeningen (backtesting). In aanvulling hierop hebben we diverse gesprekken gevoerd met betrokken midoffice-medewerkers van de uitvoeringsorganisatie, waarbij wij significante gebeurtenissen na balansdatum, mogelijke

risico's en andere relevante aspecten die van invloed zijn op de waardering van deze fondsen hebben besproken en getoetst aan brondocumentatie.

Tevens hebben wij de waarderingsgrondslagen en de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen, waaronder die inzake waarderingsonzekerheid, in de jaarrekening geëvalueerd.

Onze observatie

Wij hebben geconstateerd dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen en gehanteerde waarderingsmethodieken voor de beleggingen in overeenstemming zijn met de geldende verslaggevingsregels en geschikt zijn om te kunnen komen tot een marktwaarde van deze beleggingen.

Wij vinden dat de waardering van de beleggingen in de jaarrekening op aanvaardbare wijze is bepaald. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de beleggingen is toereikend.

Waardering van technische voorzieningen risico pensioenfonds

Omschrijving

De technische voorzieningen risico pensioenfonds vormen een significante post op de balans van de Stichting die wordt gewaardeerd op reële waarde (marktwaarde). De waardering van de technische voorzieningen risico pensioenfonds komt tot stand door middel van een berekening waarin aanspraakgegevens van deelnemers met behulp van belangrijke schattingen over levensverwachtingen, kostenniveaus en arbeidsongeschiktheid worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen (uitkeringen). De kasstromen worden contant gemaakt met gebruikmaking van de rentetermijnstructuur ultimo boekjaar zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming door het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuariële deskundigen. Gezien de complexiteit en de invloed hiervan op de hoogte van de technische voorzieningen risico pensioenfonds, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de (beleids)dekkingsgraad vormt de waardering van de technische voorzieningen risico pensioenfonds een kernpunt van onze controle.

Het bestuur heeft in de paragraaf 'Specifieke grondslagen' de waarderingsgrondslagen en veronderstellingen voor de technische voorzieningen risico pensioenfonds opgenomen. Zoals toegelicht in de paragraaf 'Schattingwijzigingen' heeft in het boekjaar een schattingwijziging plaatsgevonden met betrekking tot de UFR-methodiek. In de paragraaf 'Risicobeheer' is de gevoeligheid van de berekening van de technische voorzieningen risico pensioenfonds voor schattingen uiteengezet.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerende actuaris die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerende actuaris over de te volgen aanpak, de attentiepunten en de uitkomsten.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de schattingsmethode en veronderstellingen betrokken. Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de

historische betrouwbaarheid daarvan en algemeen geactualiseerde uitgangspunten zoals overlevingskansen. De gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen hebben wij besproken met de certificerende actuaire. Wij hebben de actuariële verklaring zoals opgenomen in de overige gegevens en de werkzaamheden in het dossier van de certificerende actuaire geëvalueerd.

Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het saldo van baten en lasten in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij gebruikgemaakt van een eigen actuaire. Tevens hebben wij de waarderingsgrondslagen en de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen in de jaarrekening geëvalueerd.

Onze observatie

Wij vinden dat de waardering van de technische voorzieningen risico pensioenfonds in de jaarrekening op aanvaardbare wijze is bepaald. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de technische voorzieningen risico pensioenfonds is toereikend.

Juridisch dispuut inzake de verplichtstelling van de pensioenregeling van de bedrijfstak Reisbranche

Omschrijving

Zoals toegelicht op pagina 26 van het bestuursverslag en pagina 109 van de jaarrekening, is er een juridisch dispuut tussen Stichting Pensioenfonds PGB en Booking.com met betrekking tot de toepassing van de verplichtstelling van de pensioenregeling van de bedrijfstak Reisbranche (sinds 1 januari 2021 uitgevoerd door Stichting Pensioenfonds PGB als rechtsopvolger van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Reisbranche) op Booking.com. Omdat de potentiële financiële effecten uit hoofde van het dispuut niet betrouwbaar in te schatten zijn, zijn deze aangemerkt als niet in de balans opgenomen activa en niet in de balans opgenomen verplichtingen. We verwijzen voor verdere details van het juridisch dispuut naar de toelichting zoals opgenomen op de genoemde pagina's van het bestuursverslag en de jaarrekening.

Gezien de onzekerheden die samenhangen met het juridisch dispuut, de potentiële financiële en presentatie-effecten hiervan op de jaarrekening en de specifieke aandacht die wij hieraan hebben besteed in onze controle, hebben wij dit aangemerkt als een kernpunt van onze controle.

Onze aanpak

We hebben onder meer de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- besprekingen met het bestuur van de Stichting gevoerd om de ontwikkelingen ten aanzien van het juridisch dispuut door te spreken;
- relevante (juridische) documentatie geïnspecteerd;
- een advocatenbrief bij het door de Stichting ingeschakelde advocatenkantoor opgevraagd, ontvangen en geïnspecteerd;
- een gesprek gevoerd met de door de Stichting ingeschakelde advocaat en de relevante feiten en omstandigheden die tijdens het gesprek naar voren zijn gekomen geëvalueerd en getoetst;
- de door de Stichting gekozen verwerkingswijze en de toelichting in de jaarrekening geëvalueerd en getoetst aan de verslaggevingseisen.

Onze observatie

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij vastgesteld dat het juridisch dispuut tussen Stichting Pensioenfonds PGB en Booking.com in lijn met de verslaggevingsrichtlijnen in de jaarrekening van de Stichting is gepresenteerd.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben een mindere diepgang dan onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de informatie die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door het Bestuur op 3 oktober 2023 benoemd als accountant van de Stichting voor de controle van het boekjaar 2023 en zijn sinds 2013 de externe accountant.

Geen verboden diensten

Wij hebben geen verboden diensten als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van Organisaties van Openbaar Belang geleverd.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Daarbij is het bestuur, onder toezicht van de raad van toezicht, verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en de niet-naleving van wet- en regelgeving en het nemen van maatregelen om de gevolgen, voor zover mogelijk, ongedaan te maken en herhaling te voorkomen.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van de genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de Stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstelling is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een verdere beschrijving van onze verantwoordelijkheden ten aanzien van een jaarrekeningcontrole is te vinden op de website van de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) op: [nl_oob_01.pdf \(nba.nl\)](https://www.nba.nl/nl_oob_01.pdf). Deze beschrijving is onderdeel van onze controleverklaring.

Utrecht, 17 april 2024

KPMG Accountants N.V.

W. Kevelam RA

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Pensioenfonds PGB te Amsterdam is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2023.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Pensioenfonds PGB, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 150.000.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 7.500.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. Aangezien het pensioenfonds gebruik maakt van de versoepelde toeslagregels opgenomen in het Besluit toeslag in bijzondere omstandigheden 2023 is artikel 137 van de Pensioenwet niet volledig van toepassing. Ik heb onderzocht of is voldaan aan de voorwaarden voor het gebruik van de versoepelde toeslagregels.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (vereist eigen vermogen). Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

Hierbij is in aanmerking genomen dat het pensioenfonds gebruik maakt van de versoepelde toeslagregels opgenomen in het Besluit toeslag in bijzondere omstandigheden 2023, waardoor artikel 137, tweede lid, onderdelen a en b van de Pensioenwet niet van toepassing zijn. Het pensioenfonds heeft onderbouwd te hebben voldaan aan de in dat besluit gestelde voorwaarden voor het gebruik van de versoepelde toeslagregels.

Bij de bepaling van de toeslagverlening per 1 januari 2024 is het fonds uitgegaan van een wijziging van de toeslagmaatstaf. In plaats van gebruik te maken van de CPI afgeleid met referteperiode september – september is de maatstaf aangepast naar een twaalfmaands gemiddelde CPI afgeleid per september. Daardoor is het fonds in de gelegenheid geweest een ruimere toeslag toe te kennen dan mogelijk was geweest op basis van de oude maatstaf. Ik heb me ervan vergewist dat het fonds daarbij oog heeft gehad voor evenwichtige belangenafweging.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Pensioenfonds PGB is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Purmerend, 17 april 2024

drs. B.A. Weijers AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Verslag van het verantwoordingsorgaan

Conclusie

Het verantwoordingsorgaan spreekt zijn waardering uit over de samenwerking met het bestuur. Het bestuur heeft in zijn besluitvorming voldoende oog gehad voor de evenwichtige belangenafweging. Op basis hiervan heeft het verantwoordingsorgaan een positief oordeel over het in 2023 gevoerde beleid. Niettemin is er ruimte voor verbetering in het functioneren van het bestuur, dat van het verantwoordingsorgaan zelf alsook in de onderlinge samenwerking. Het verantwoordingsorgaan kijkt uit naar het aangaan van deze uitdagingen.

Adviezen en voordrachten

Het bestuur heeft het verantwoordingsorgaan in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen over:

- een uitgaande collectieve waardeoverdracht.
- bindende voordracht van herbenoeming van de heer H.C.P. Noten als voorzitter van de raad van toezicht.
- voordracht van de heer F.L.W. van Dijk als voorzitter van de Commissie van Bezwaar.
- voordracht herbenoeming van de heer M.J. Blom en mevrouw M. van der Wal als leden van de Commissie van Bezwaar.
- bindende voordracht van de heer P.A.M. Loven als lid van de raad van toezicht.
- premiebesluit 2024

Het bestuur heeft besloten de hoogte van de basispremie 2024 ten opzichte van 2023 niet te wijzigen. Met een uitgebreide notitie van zijn overwegingen én met een mondelinge toelichting heeft het bestuur dit besluit gemotiveerd.

Het verantwoordingsorgaan heeft vervolgens een positief advies afgegeven.

- communicatieplan 2023 (zie paragraaf communicatie).

Indexatie

Eind 2023 heeft het bestuur besloten om de CPI-maatstaf te verfijnen. Hierbij is de maatstaf gewijzigd van de jaarmutatatie van de Consumentenprijsindex (CPI) afgeleid per september, naar het twaalfmaands gemiddelde van de CPI afgeleid (oktober-september). Het verantwoordingsorgaan kan zich hierin vinden. Rekening houdend met de financiële positie, de ambitie op een waardevast pensioen voor alle deelnemers en de mogelijke gevolgen van de transitie naar de Wet toekomst pensioenen voor de verschillende generaties, heeft het bestuur besloten de pensioenaanspraken en rechten te verhogen met 5,2 procent per 1 januari 2024. Na toelichting van het bestuur heeft het verantwoordingsorgaan vastgesteld dat de afweging tot dit besluit evenwichtig heeft plaatsgevonden.

Wet toekomst pensioenen

In 2023 is het verantwoordingsorgaan op diverse fronten nauw betrokken geweest bij de Wet toekomst pensioenen (Wtp). Om het proces zo goed mogelijk te kunnen volgen, zijn er door het verantwoordingsorgaan uit eigen kring twee kwartiermakers aangesteld. Zij hebben regelmatig overleg met het programmamanagement om procesmatig vast te stellen welke onderwerpen er van belang zijn die integraal in het verantwoordingsorgaan moeten worden behandeld. Eveneens heeft het verantwoordingsorgaan de inzet van een externe adviseur georganiseerd die zo nodig kan worden geraadpleegd.

Van alle activiteiten die met en door het verantwoordingsorgaan worden ondernomen wordt een logboek bijgehouden om op eenvoudige wijze de diverse activiteiten over de Wtp terug te kunnen vinden.

Naast diverse workshops die zijn georganiseerd om de kennis te verbreden heeft het verantwoordingsorgaan met het bestuur gesproken over:

- productvarianten solidaire premieregeling (SPR) en flexibele premieregeling (FPR)
- risicodeling
- compensatie
- evenwichtigheid
- reserves
- communicatie
- risicohouding
- transitie-FTK en overbruggingsplan

Op het gebied van de productvarianten zijn er door het verantwoordingsorgaan schriftelijke vragen gesteld aan het bestuur. Deze zijn op bevredigende wijze beantwoord. Hoewel sommige stukjes in de Wtp-puzzel door het bestuur nog moeten worden gelegd én

vervolgens in het verantwoordingsorgaan moeten worden besproken, gaan wij alvast in op enkele beleidskeuzes van het bestuur. Een kanttekening hierbij is dat een geleding binnen het verantwoordingsorgaan mogelijk op sommige aspecten een ander standpunt inneemt. En hier op een later moment melding van maakt.

Het pensioenfonds gaat zowel de solidaire als de flexibele premiereregeling zonder risicodelingsreserve aanbieden. Deze keuze met een duidelijk onderscheid tussen de beide regelingen past bij een multisectoraal fonds als Pensioenfonds PGB. Voor sommige aansluitingen zou dat kunnen betekenen dat het aanbieden van de flexibele premiereregeling zonder risicodelingsreserve niet aansluit op de voorkeur van sociale partners. Het bestuur acht het aanbieden van een duidelijke keuze en daardoor het beheerst en integer uitvoeren van de transitie met het beheersbaar houden van de uitvoeringskosten van belang. Het verantwoordingsorgaan begrijpt deze keuze.

Het afschaffen van de doorsneesystematiek gaat niet gepaard met het bieden van compensatie vanuit de dekkingsgraad, zo heeft het bestuur besloten. De motivatie hierachter is dat niet alle bedrijfstakken en werkgevers de waarde bij aanvang van de deelname collectief overgedragen hebben en daarmee geen vergelijkbare historie hebben. En daarbij is het de vraag in hoeverre compensatie evenwichtig zou zijn ten opzichte van andere belanghebbenden. De meerderheid van het verantwoordingsorgaan vindt deze motivatie niet onlogisch.

Voor het stroomlijnen van het indienen van het transitieplan door de vele werkgevers heeft Pensioenfonds PGB een tool ontwikkeld. Iedere werkgever kan daarmee de impact van de verschillende keuzes in de overgang naar de Wtp doorrekenen voor zijn eigen werknemersbestand, gewezen werknemers en gepensioneerden. Dat de rekenmethodiek en de data in deze tool correct moeten zijn is onmiskenbaar. Sociale partners van vrijwillige aansluitingen zijn hierdoor helaas meerdere keren met uitstel van de uitrol van deze tool geconfronteerd. De druk op de sociale partners voor het indienen van een transitieplan, is door het verlengen van de deadline met twee maanden, wel enigszins verlicht.

Gezamenlijk met bestuur, raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan is er een bijeenkomst geweest waarin ieders bevoegdheden in de Wtp zijn toegelicht.

Het bestuur heeft besloten in 2023 geen gebruik te maken van het transitie-FTK. Hierdoor was het niet nodig om per 1 september een, voor het verantwoordingsorgaan adviesplichtig, overbruggingsplan bij DNB in te dienen. Het verantwoordingsorgaan heeft aangegeven daar positief tegenover te staan.

Het verantwoordingsorgaan wil benadrukken tevreden te zijn over de wijze waarop het door het bestuur is geïnformeerd. En dat het de ruimte heeft gekregen zijn inbreng te geven in de diverse discussies. Om zo in een latere fase goed voorbereide adviezen te kunnen geven.

IT-ontwikkelingen

IT-systemen

In 2023 heeft de werkgroep IT-systemen zich een aantal keren door het bestuur laten informeren over de stand van zaken van de IT-systemen binnen de uitvoeringsorganisatie.

Het bestuur van Pensioenfonds PGB heeft aangegeven dat vanwege de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel, zoals in de gehele pensioensector, een aantal IT-ontwikkelingen belangrijk zijn. De IT-projecten worden uitgevoerd en gemanaged door de uitvoeringsorganisatie PGB Pensioendiensten (PPD). Het bestuur wordt via een daarvoor ingerichte stuurgroep op de hoogte gehouden van de voortgang van dit project.

Eind maart 2023 is de werkgroep uitvoerig geïnformeerd over de door een externe partij uitgevoerde evaluatie van de beëindiging samen met Achmea opgezette en uiteindelijk niet haalbaar gebleken project InAdmin RiskCo Administratie Platform (RAP).

De *lessons learned* uit dit project hebben ertoe geleid dat er vervolgens gekozen is voor een reeds bestaand platform: AxyWare van de firma Lumera. Dit systeem zal het huidige Maia gaan vervangen. En zal later ook geschikt worden gemaakt voor de uitvoering van de Wtp.

Aanvankelijk lag het in de bedoeling op 1 januari 2024 met AxyWare live te gaan. Door het multisectorale karakter van Pensioenfonds PGB, de uitgebreide werkzaamheden verbonden aan het afdoende checken van de data ten behoeve van een

foutloze datamigratie en de beperkte resources is die datum niet gehaald en zijn de prognose van de kosten zoals eerder verwacht eind februari 2024 aanmerkelijk hoger dan in september 2022 was begroot. Het verantwoordingsorgaan vraagt zich af of de eerdergenoemde lessons learned de overschrijdingen niet (deels) hadden kunnen voorkomen. Het bestuur heeft een voor het verantwoordingsorgaan begrijpelijke uitleg over en inzicht in de complexiteit van het project gegeven. In de loop van 2024 zal de ingebruikname van het nieuwe systeem plaatsvinden, zo is nu de verwachting.

Het verantwoordingsorgaan begrijpt de complexiteit en heeft begrip voor de gekozen aanpak. Het heeft er vertrouwen in dat de vervanging van het huidige platform Maia een succes zal worden. Maar maakt zich wel zorgen over de beheersbaarheid van de kosten en de tijdigheid van ingebruikname.

Beveiliging informatiesystemen

In 2022 is, mede op basis van een uitgevoerde interne audit, geconcludeerd dat de kwaliteit van de informatiebeveiliging binnen de uitvoeringsorganisatie PPD van onvoldoende kwaliteit was. Grote incidenten hebben zich echter niet voorgedaan. Op basis van die conclusie is besloten om begin 2023 het project Aster binnen de uitvoeringsorganisatie op te starten. Dit met als doel om eind 2023 te voldoen aan de 'good practices' op beveiligingsgebied van DNB, versie 2019/2020. In het derde kwartaal van 2023 bleek dat binnen de uitvoeringsorganisatie nog onvoldoende voortgang werd geboekt en niet aan de oorspronkelijke doelstelling kon worden voldaan. Naar aanleiding hiervan zijn verdere procedurele en organisatorische maatregelen genomen, waarbij ook rekening is gehouden met de toenemende eisen op dit vlak.

Sinds begin 2023 is de Digital Operational Resilience Act (DORA) van kracht. DORA is een Europese richtlijn (verordening) die de financiële sector in de EU beter moet beschermen en weerbaarder maken tegen de toenemende cyber risico's, zoals cyberaanvallen en datalekken. Naar aanleiding daarvan is DNB eind 2023 met een nieuwe versie van de 'good practices' gekomen. Pensioenfondsen moeten begin 2025 aan de DORA vereisten voldoen. In de voortgang van project Aster wordt daar rekening mee gehouden.

Op basis van de door het bestuur verstrekte informatie is het verantwoordingsorgaan goed geïnformeerd over het op orde brengen van de diverse vereiste beveiligingsprocedures en de organisatorische maatregelen (ondanks de krapte op de arbeidsmarkt). Het zal de verdere uitwerking in 2024 blijven volgen.

Kosten per deelnemer

Voorafgaand aan 2023 heeft het verantwoordingsorgaan de kosten per deelnemer als een van zijn speerpunten benoemd. Het begrip 'kosten per deelnemer' zal met de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel - waar regelingen meer op elkaar zullen gaan lijken - een onderscheidend criterium zijn.

Het verantwoordingsorgaan vindt de gestage stijging van de kosten per deelnemer – realisatie 2022: 195 euro, begroting 2023: 207 euro, begroting 2024: 233 euro – zorgelijk. In absolute bedragen is dat respectievelijk 75 miljoen euro, 83 miljoen euro en 95 miljoen euro. Vanaf het jaar 2025 verwacht het bestuur een duidelijke daling van de kosten per deelnemer.

Beleggingen

In het najaar van 2023 is een risicopreferentieonderzoek onder de deelnemers gehouden. Voorafgaand daaraan is invulling gegeven aan een aanbeveling van het verantwoordingsorgaan na het vorige onderzoek (in 2021). Het suggereerde destijds een plan te maken om deelname aan het onderzoek en spreiding over de sectoren en overige aansluitingen te vergroten. In 2024 zullen de resultaten met het verantwoordingsorgaan worden gedeeld. Dan zal blijken welk effect dit heeft gehad. Mogelijk kan in een volgend onderzoek rekening worden gehouden met de situatie van de individuele deelnemer (hoeveel risico kan en wil men nemen) waardoor de risicohouding nog beter wordt gemeten. De risicobereidheid en het risicodraagvlak staan tenslotte niet los van elkaar.

Het bestuur is zich ervan bewust dat gegeven het risico het rendement van het pensioenfonds achterblijft bij de markt. Het heeft belangrijke stappen ter verbetering genomen, zowel organisatorisch als procedureel.

Om de doelstelling – het duurzaam realiseren van koopkrachtbehoud met een beperkte kans op grote kortingen – te bereiken moet het pensioenfonds beleggingsrisico's nemen. Dat doet men aan de hand van enkele basisprincipes: de beleggingsovertuigingen. Het bestuur heeft in 2023 nieuwe en duidelijke overtuigingen gedefinieerd. De gevolgen van deze nieuwe beleggingsovertuigingen op het strategisch beleggingsbeleid van Pensioenfonds PGB zullen in 2024 en de jaren daarna blijken. Daarnaast is de governance aangepast, zo blijkt uit het strategisch beleggingsplan 2024. De uitvoeringsorganisatie PGB Pensioendiensten neemt besluiten binnen het door het bestuur vooraf vastgestelde beleid en rapporteert periodiek hierover.

Hopelijk leiden deze wijzigingen tot de gewenste verbetering van de rendementen.

Communicatie

In 2023 is het verantwoordingsorgaan op verschillende wijzen betrokken geweest bij het communicatiebeleid van het pensioenfonds.

In februari werd het verantwoordingsorgaan gevraagd om advies uit te brengen over het communicatieplan 2023. Speerpunten in dit plan betroffen:

1. corporate communicatie; laden en versterken identiteit en vergroten aandacht voor duurzaam beleggen;
2. pensioencommunicatie: Wtp en keuzebegeleiding;
3. klantbeleving: verhogen klanttevredenheid en pensioenbewustzijn, digitale communicatie, vergroten luisterend vermogen.

Het verantwoordingsorgaan heeft een positief advies uitgebracht. De genoemde speerpunten kennen veelal een vervolg in 2024. In mei vond een presentatie aan het verantwoordingsorgaan plaats door en over de interne ombudsman en het Gouden Oor.

In december deelde het bestuur met het verantwoordingsorgaan de successen uit 2023, waaronder de interne ombudsman, klantsignaalmanagement, Gouden Oor, verbeteringen portaal 'Mijn PGB', FIT en de publieksprijs 2023 en pensioenwegwijzer 2023 (demo).

In zijn algemeenheid vindt het verantwoordingsorgaan dat het bestuur veel en goed aandacht aan communicatie met alle belanghebbenden besteedt en is daar dan ook content mee.

Enige zorg die het verantwoordingsorgaan heeft is dat de voorgenomen communicatie met een aantal (vrijwillig) aangesloten bedrijven over de Wtp niet vlekkeloos is verlopen. Dit is een aandachtspunt voor 2024.

Aansluitingen

Het verantwoordingsorgaan heeft in 2023 een positief advies uitgebracht over 1 uitgaande collectieve waardeoverdracht (CWO). Ook zijn de evaluatierapportages besproken van de inkomende CWO's van Stichting Pensioenfonds Fluor en Stichting Pensioenfonds De Fracties die in 2022 zijn geëffectueerd. Uit die rapportages is gebleken dat deze zonder noemenswaardige problemen en binnen de tijd en het budget zijn gerealiseerd.

Naast advisering heeft het verantwoordingsorgaan twee keer per jaar een gesprek met het bestuur om aansluitingen te evalueren en vooruit te kijken.

Vanaf begin 2022 is er een nieuw aansluitingenbeleid van kracht, dat zich voornamelijk richt op behoud van bestaande aansluitingen, meer dan op het verwerven van nieuwe aansluitingen. Dit beleid is mede ingegeven door de aanstaande invoering van de Wtp.

Met als basis het nieuwe beleidsplan van het bestuur, houdt het verantwoordingsorgaan in zijn advisering vooral rekening met de toegevoegde waarde van nieuwe aansluitingen, de daarbij behorende CWO's en de evenwichtige belangenafweging van alle deelnemers. Dit geldt ook voor de beleidskaders om de bestaande aansluitingen te kunnen behouden.

Het verantwoordingsorgaan is tevreden met de rapportage over de aansluitingen en de toelichting hierop door het bestuur.

Ten slotte

In dit verslag heeft het verantwoordingsorgaan een oordeel over het bestuursbeleid gegeven en de wijze waarop het is uitgevoerd. Welke beleidskeuzen voor de toekomst maakt het bestuur en wat voor gevolgen heeft dit op de uitvoeringskosten? Dit oordeel is gebaseerd op informatie die tot half maart 2024 door het bestuur met het verantwoordingsorgaan is gedeeld. Het verantwoordingsorgaan stelt het op prijs om vooraf heldere afspraken te maken over de tijdsplanning van zijn activiteiten met betrekking tot dit oordeel en de daarvoor benodigde informatie waaronder het tijdig beschikbaar stellen van het concept bestuursverslag.

Amstelveen, 17 april 2024

Het verantwoordingsorgaan van Pensioenfonds PGB

Reactie van het bestuur

Het bestuur heeft ook in 2023 de open houding van en de dialogen met het verantwoordingsorgaan zeer gewaardeerd. Het bestuur stelt het op prijs dat er op deze wijze van uit ieders eigen rollen constructief wordt samengewerkt. In 2023 hebben de meeste overleggen met het verantwoordingsorgaan live op kantoor plaatsgevonden, na een aantal jaren waarin vergaderingen grotendeels online plaatsvonden. Door de live vergaderingen was er in en buiten de vergadering om meer tijd voor informeel contact met het verantwoordingsorgaan en de verantwoordingsorgaan leden. Het bestuur heeft dit gebruikt door het verantwoordingsorgaan op diverse onderwerpen mee te nemen. Het bestuur denkt hierbij aan de presentaties van diverse collega's over de ontwikkelingen ter attentie van klantgerichtheid, het merkverhaal, propositiemanagement etc.

In het verslag van het verantwoordingsorgaan worden de onderwerpen genoemd die het bestuur met het verantwoordingsorgaan heeft besproken of waarover van het verantwoordingsorgaan advies is ontvangen. De kritische aandachtspunten die het verantwoordingsorgaan in zijn verslag noemt zijn open en transparant met elkaar gedeeld en constructief besproken. De aard en inhoud van de gesprekken met het verantwoordingsorgaan zijn voor het bestuur waardevolle input geweest in 2023 en richting de toekomst.

Het bestuur waardeert het zeer dat het verantwoordingsorgaan aangeeft dat het bestuur voldoende oog heeft gehad voor de evenwichtige belangenafweging bij de besluitvorming. Immers dit is één van de belangrijkste pijlers onder de beleidsvorming en -uitvoering. Daarnaast geeft het verantwoordingsorgaan een positief oordeel over het in 2023 gevoerde beleid. Dat verheugt het bestuur.

Het bestuur spreekt de wens uit om de manier waarop het verantwoordingsorgaan vroegtijdig wordt geïnformeerd en betrokken bij de voor hem relevante onderwerpen verder wordt voortgezet. Dit zorgt voor een verdere versterking van de onderlinge samenwerking en het onderling vertrouwen. We doen het immers 'Voor Elkaar'.

Adviezen en voordrachten

In 2023 zijn door het bestuur de in het verslag vermelde adviezen aan het verantwoordingsorgaan voorgelegd. Het bestuur waardeert de snelle en adequate manier waarop het verantwoordingsorgaan zijn adviezen uitbrengt. Zo was de aanpak en advisering van het verantwoordingsorgaan bij de diverse voordrachten, waaronder de benoeming van de heer Loven in de raad van toezicht en de herbenoeming van de heer Noten als voorzitter van de raad van toezicht zeer adequaat, helder en compleet. Waardoor het bestuur deze benoemingen volmondig heeft kunnen goedkeuren.

Indexatie

Het bestuur heeft besloten om de pensioenen per 1 januari 2024 te verhogen. Voorafgaand heeft het bestuur het bestaande indexatiebeleid geëvalueerd en is daarbij tot de conclusie gekomen dat door de CPI-maatstaf te verfijnen deze beter past bij de inflatieontwikkeling. De maatstaf is gewijzigd van de jaarmutatie van de CPI afgeleid per september naar het twaalfmaands gemiddelde van de CPI afgeleid (oktober-september). Vervolgens is beoordeeld of een toeslag in 2024 past in deze periode waarin het fonds zich voorbereidt op de overgang naar het nieuwe pensioensysteem. Op basis van de daarvoor gehanteerde uitgangspunten heeft het bestuur weloverwogen besloten om een toeslag toe te kennen. Het bestuur en het verantwoordingsorgaan hebben in deze periode met elkaar informatie en meningen uitgewisseld en over de indexatie gesproken, zodat het verantwoordingsorgaan volledig inzicht had in de afwegingen van het bestuur. Hoewel het verantwoordingsorgaan tijdens het besluitvormingstraject al heeft aangegeven zich te kunnen vinden in de besluiten van het bestuur en deze evenwichtig vindt, waardeert het bestuur het dat het verantwoordingsorgaan dit ook in zijn verslag aangeeft.

Wet toekomst pensioenen

De Wet toekomst pensioenen is voor Pensioenfonds PGB, en de gehele sector, één van de grootste veranderingen in haar bestaan. Het bestuur vindt het daarom van zeer groot belang dat in deze overgangperiode samen met sociale partners, raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan wordt opgetrokken om deze transitie in goede banen te leiden. Binnen het bestuurlijke programma Wtp is het tijdig informeren en betrekken van het onder andere het verantwoordingsorgaan een belangrijk aspect.

Het feit dat het verantwoordingsorgaan twee kwartiermakers heeft aangesteld en kan beschikken over een externe adviseur verstrekt de korte lijnen van overleg en de rol van het verantwoordingsorgaan. Hoewel er in 2023, voor de Wet toekomst pensioenen, geen advies plichtige onderwerpen waren is in meerdere vergaderingen gesproken over diverse WTP-onderwerpen. Zo is er onder andere stilgestaan bij de productvorming, compensatie, het transitie FTK. Aan het verantwoordingsorgaan is een demo

getoond van het portaal waarmee Pensioenfonds PGB het grote aantal aangesloten werkgevers ondersteunt bij hun transitieplannen.

De overleggen geven het bestuur de mogelijkheid om met het verantwoordingsorgaan meningen uit te wisselen en gedachten op te halen. Dit is voor het bestuur een waardevol proces om zo samen de komende jaren op te trekken in de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

ICT

Het bestuur heeft een externe partij ingeschakeld om een evaluatie uit te voeren naar InAdmin RiskCo. De resultaten van dit onderzoek zijn met het verantwoordingsorgaan gedeeld.

Het verantwoordingsorgaan is geïnformeerd dat in 2023 door PGB Pensioendiensten, de uitvoeringsorganisatie van Pensioenfonds PGB, grote stappen zijn gezet om in 2024 het huidige Maia systeem te vervangen door AxyLife. Met het verantwoordingsorgaan is ook gesproken over het steeds groter wordende belang van informatiebeveiliging, Pensioenfonds PGB heeft dit onderwerp voor nu onder controle, maar door middel van een bij de uitvoeringsorganisatie lopend project beoogt Pensioenfonds PGB de informatiebeveiliging naar een nog hoger niveau te krijgen. Beide trajecten zijn complex waardoor meer tijd dan eerder voorzien nodig is om deze goed en zorgvuldig af te ronden. De continuïteit is daarbij altijd geborgd. Door deze extra benodigde tijd, de inflatie en een zeer krappe arbeidsmarkt zijn de kosten hoger dan eerder begroot.

Kosten per deelnemer

Met het verantwoordingsorgaan constateert het bestuur dat de kosten per deelnemer stijgen. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de strategische programma's onder andere verbonden aan de Wtp en het feit dat door de hoge inflatie over de afgelopen periode de loonkosten aanzienlijk zijn gestegen. Tevens zijn de kosten voor de inhuur van externen gestegen. Dit zijn ontwikkelingen die het bestuur nauwgezet monitort, waarbij een beleid is uitgezet om na afronding van de strategische projecten tot een daling van de kosten te komen.

Beleggingen

In 2023 is door Pensioenfonds PGB een risicopreferentie onderzoek uitgevoerd. Bij het opstellen van de uitgangspunten voor het onderzoek is rekening gehouden met de suggesties die door het verantwoordingsorgaan bij een eerder onderzoek zijn gedaan. Verder is veel aandacht besteed aan het verkrijgen van een hogere respons, hetgeen is gelukt. Mede hierdoor kregen we een nog breder beeld van de risicopreferenties en risicodraagkracht van de deelnemers. Hier wordt per sector en leeftijdscohort naar gekeken. De resultaten van het onderzoek worden met het verantwoordingsorgaan gedeeld en besproken.

In 2023 heeft het bestuur met het verantwoordingsorgaan gesproken over wijzigingen die worden doorgevoerd in de governance van balans- en vermogensbeheer. Het bestuur heeft in 2023 de beleggingsovertuigingen aangepast. Het bestuur zal ook in 2024 het verantwoordingsorgaan informeren over de ontwikkelingen ter attentie van het balans- en vermogensbeheer.

Aansluitingen

In 2024 was er één uitgaande waardeoverdracht. Dit betrof een specifieke groep deelnemers met een specifieke pensioenregeling die reeds bij een ander bedrijfstakpensioenfonds het grootste deel van hun pensioen opbouwen. Het bestuur gaat ook in 2024 met het verantwoordingsorgaan in gesprek over het aansluitingenbeleid.

Communicatie

Het communicatiebeleid is voor het bestuur een belangrijk aspect. Het bestuur heeft op diverse manieren bewust aandacht besteed aan de communicatie. In 2023 werd het merkverhaal 'Voor Elkaar' van Pensioenfonds PGB geïntroduceerd en er is nog meer aandacht besteed aan klantbeleving en de pensioencommunicatie.

Het bestuur is dan ook verheugd dat het verantwoordingsorgaan de in 2023 behaalde resultaten onderkent en waardeert. Immers het communicatiebeleid bepaalt onder andere op welke wijze wij in contact treden met de diverse stakeholders van het fonds. Het bestuur heeft voor 2024 een aantal speerpunten benoemd. Richting de overgang naar het nieuwe pensioensysteem wordt ook in 2024 gestreefd naar het zo volledig mogelijk en tijdig informeren van alle betrokkenen.

Ten slotte

Ook 2024 zal voor een groot deel in het teken staan van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. In 2024 worden ook een groot aantal strategische projecten afgerond, danwel naar een volgende belangrijke fase gebracht. In de wereld om ons heen is steeds sprake van veranderingen en we moeten daar adequaat en goed op inspelen.

Dit betekent dat de agenda's van het bestuur en de overleggen van en met het verantwoordingsorgaan ook in 2024 gevuld zullen zijn met belangrijke en interessante onderwerpen. Daarbij hebben we elkaar nodig. Het bestuur sluit dan ook graag af met waar het verslag van het verantwoordingsorgaan mee begint; we koesteren de onderlinge samenwerking en verbeteren deze nog meer waar dat kan en kijken uit naar de uitdagingen van de komende tijd.

Amstelveen, 17 april 2024

Het bestuur van Pensioenfonds PGB

Verantwoording van de raad van toezicht

Inleiding

De raad van toezicht (de raad) spreekt zijn waardering uit voor de inzet en betrokkenheid van het fonds en de uitvoeringsorganisatie in deze uitdagende tijden.

In 2023 heeft de de raad een jaarplan opgesteld met daarin een aantal speerpunten, te weten: van strategieontwikkeling naar implementatie, Wet toekomst pensioenen (Wtp), werking van de organisatorische keuzes en duurzaamheid. De raad heeft de belangrijkste speerpunten kunnen volgen en behandelen en spreekt ook zijn waardering uit voor de manier waarop het bestuur deze thema's heeft opgepakt.

Eind 2023 heeft de raad afscheid genomen van Alfred Slager. De raad is Alfred zeer erkentelijk voor zijn inzet en bijdrage gedurende zijn volledige zittingstermijn. Paul Loven is per 1 maart 2024 benoemd als lid van de raad.

Visie op toezicht

De raad werkt vanuit de visie dat goed pensioenfondsbestuur het centrale thema is van het intern toezicht. De nadruk ligt daarbij op een goed werkende governance, een samenhangende visie op beleid en uitvoering, een adequate organisatie van het integraal risicomanagement en het waarborgen van evenwichtige belangenafweging. Het intern toezicht voegt waarde toe aan de missie van Pensioenfonds PGB door zijn toezichtstaak zodanig in te vullen dat het bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het pensioenfonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering.

Goed toezicht vereist goed inzicht. De raad verkrijgt dit inzicht door de dialoog met het bestuur en alle relevante belanghebbenden. Het bestuur en de raad vinden het belangrijk dat deze dialoog plaatsheeft met alle leden van het bestuur en goed wordt voorbereid. De onderwerpen en focus in de doorlopende dialoog bepalen raad en bestuur in onderling overleg, waarbij de raad vanuit zijn taakstelling ook eigen onderwerpen op de agenda kan zetten. Deze dialoog biedt de basis voor een constructieve en vooruitkijkende toezichtrelatie waarin de raad niet alleen betrokken is bij de reguliere en meer operationele zaken die spelen. Maar ook (in een vroeg stadium) bij strategische en andere ingrijpende ontwikkelingen bij het pensioenfonds.

Het bestuur staat op zijn beurt open voor de invalshoeken en accenten die de raad inbrengt, naast de speerpunten uit het jaarplan. De raad legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan en zoekt daarmee ook actief de interactie op. Zo kan het eventuele invalshoeken en accenten vanuit het verantwoordingsorgaan meenemen in zijn jaarplan.

De raad houdt zich aan de geformuleerde governance principes en de normen in de Code Pensioenfondsen voor het intern toezicht. De raad richt zich bij de uitoefening van zijn werkzaamheden altijd op het belang van het pensioenfonds en al zijn belanghebbenden, in het bijzonder de deelnemers.

Overleg

Gedurende het jaar heeft de raad zeven keer een reguliere vergadering met het voltallige bestuur gehouden. De agenda voor de vergaderingen met het bestuur is steeds voorbereid in een overleg tussen de voorzitter van de raad en de voorzitter van het bestuur. Daarnaast is twee keer met het verantwoordingsorgaan vergaderd en één keer met zowel het bestuur als het verantwoordingsorgaan. Er hebben ook negen autonome vergaderingen van de raad plaatsgevonden. Een van de leden van de raad heeft ook één keer deelgenomen (als toehoorder) aan vergaderingen van de Commissie Balansbeheer van het pensioenfonds. Een ander lid van de raad heeft ook één keer deelgenomen (als toehoorder) aan de Commissie Pensioenbeheer van het fonds. Naast de reguliere overleggen hebben leden van de raad ook meerdere keren gesproken met (leden van) het bestuur in het kader van strategische onderwerpen (zoals de risicohouding en het evenwichtigheidskader). Er hebben ook diverse periodieke werkoverleggen plaatsgevonden tussen de voorzitter van de raad en de voorzitter van het bestuur. Verder heeft er ook dit jaar structureel (twee keer) overleg plaatsgevonden tussen sleutelfunctiehouders en de raad, waarbij (onder meer) de audits zoals uitgevoerd aan de orde zijn gekomen. Verder hecht de raad aan periodiek overleg met DNB; in het verslagjaar heeft dit twee keer plaatsgevonden.

Zelfevaluatie

De raad heeft in 2023 een zelfevaluatie uitgevoerd onder externe begeleiding. Met de evaluatie beoordeelt de raad zichzelf op de vraag of het met zijn toezicht voldoende toegevoegde waarde heeft geleverd aan het fonds (bestuur). Met de uitkomsten beoogt de raad zijn toegevoegde waarde verder te optimaliseren, ook met het oog op de Wtp-transitie. Enkele observaties:

- het behouden van enkele speerpunten van de raad (maximaal drie) gedurende een jaar;
- het behouden van de diversiteit van de aanpak (op inhoud, vorm en stijl) van de contacten tussen de raad(sleden) en bestuur(ders);
- het versterken van de discipline in de voorbereiding van de raad (delen beelden en indrukken, verkennen verschillende perspectieven, kiezen/benoemen inzet van stijl en vorm).

De toegevoegde waarde van de raad bestaat uit het bieden van reflectie (voor het bestuur) en de kwaliteit van de dialoog (tussen bestuur en raad) over strategische (niet operationele) vraagstukken. Tegelijkertijd heeft de raad de ambitie zich ook meer te richten op de executie en de veranderkracht van de uitvoerder. Daar heeft de raad in 2023 meer aandacht voor gevraagd; zo heeft er onder meer een gesprek met de directie van de uitvoeringsorganisatie plaatsgevonden.

De raad heeft vastgesteld dat de relatie tussen raad en verantwoordingsorgaan goed is ingebed en op orde is. De relatie tussen de raad en het bestuur is constructief, open en transparant en er vindt goede samenwerking plaats.

Goedkeuringsactiviteiten

Goedkeuring jaarverslag

Op 20 april 2023 heeft de raad in een vergadering met het bestuur het jaarverslag 2022 besproken en goedgekeurd.

Collectieve waardeoverdrachten

In 2023 heeft de raad één uitgaande collectieve waardeoverdracht goedgekeurd.

Benoeming bestuursleden

De raad heeft in 2023 verder het door het bestuur voorgelegde functieprofiel bestuurder lid Commissie Balansbeheer goedgekeurd. Daarnaast heeft de raad de (voorgenomen) benoeming van het bestuurslid Anne Kock getoetst aan de hand van het functieprofiel en het bestuur laten weten daartegen geen bezwaar te hebben. Met het nieuwe bestuurslid heeft een gesprek plaatsgevonden.

In 2023 was de (her-)benoeming van de voorzitter van het fonds aan de orde. De raad heeft geconcludeerd dat de huidige voorzitter in voldoende mate past binnen het (in 2022) gewijzigde functieprofiel. De raad heeft destijds geconcludeerd dat er aldus geen bezwaren bestaan tegen de voortzetting van Jochem Dijkmeester in zijn rol als voorzitter van Pensioenfonds PGB. De raad heeft vastgesteld dat het functieprofiel niet tussentijds is gewijzigd en er ook anderszins geen aanleiding is tot heroverweging van zijn oordeel. Het doet de raad deugd dat Jochem beschikbaar is voor een volgende termijn als voorzitter; daarmee is de continuïteit binnen het bestuur op adequate wijze geborgd.

Bevindingen

In de vergaderingen met het bestuur is gesproken over uiteenlopende onderwerpen als uitvoeringsvraagstukken (projecten Wtp en Lotus), de wijze waarop Pensioenfonds PGB acteert op het nieuwe pensioenstelsel (het ontwikkelde evenwichtigheidskader en de contractvarianten), de voortgang en vervolgstappen van het project Lotus, de risicohouding, de aanscherping van de besturing (aanpassing van de governance), het duurzaamheidsbeleid (ESG-beleid), datamanagement en de opvolging van de *on site* onderzoeken van DNB. De raad heeft extra aandacht gevraagd voor project Lotus vanuit de minder positieve ervaringen vanuit het daaraan voorafgaande project (Pioen). De raad heeft bijzondere aandacht gevraagd voor de *lessons learned*; of deze in praktijk worden gebracht. Overkoepelend heeft de raad een positief beeld overgehouden aan de gesprekken met het bestuur over de huidige ontwikkelingen binnen het pensioenfonds.

Adequate risicobeheersing

Het fundament van het risicobeheer is op adequate wijze ingevuld binnen het fonds. Daarmee is de basis voor een goed werkende tweede lijn gewaarborgd. Dat blijkt onder andere uit de rapportage van de sleutelfunctiehouder risicobeheer.

Strategieontwikkeling en implementatie

De raad heeft vastgesteld dat het bestuur vasthoudt aan een continuering van de ingeslagen weg met focus op een beperkt aantal strategische thema's, waaronder Lotus, Aster en Wtp.

Project Lotus (overgang naar nieuwe pensioenadministratie) heeft in het verslagjaar een grote impact op de organisatie/beheersing gehad in verband met de continuïteit. De raad is adequaat meegenomen in de voortgang van het project en vraagt daar bij voortduring aandacht voor. De raad heeft voldoende vertrouwen in het managen van de voortgang en ziet dat het bestuur de juiste afwegingen maakt. De kwaliteit en uitvoerbaarheid voor de uitvoeringsorganisatie gaat boven de snelheid. Het betreft een beheerst en zorgvuldig proces.

Het programma Aster heeft als doelstelling de verbetering van het IT Risk en Control Raamwerk binnen de uitvoeringsorganisatie, zodat medio 2024 voldaan wordt aan de gestelde eisen en beheersing daarvan geborgd is in de organisatie. De raad heeft vastgesteld dat het programma in de steigers staat.

De stuurgroep datamanagement heeft als doel het samenbrengen van de drie initiatieven op het gebied van datamanagement (inrichten dataorganisatie, datakwaliteit binnen project Lotus en aantoonbare datakwaliteit voor invaren conform het normenkader datakwaliteit Wtp). De raad heeft vastgesteld dat de juiste stappen worden gezet, maar dat de voortgang veel capaciteit en aandacht vraagt en blijft vragen.

Overkoepelend heeft de raad een positief beeld overgehouden:

- Het bestuur heeft de raad intensief en adequaat geïnformeerd over de voortgang binnen de projecten. De raad observeert dat het bestuur de projecten proactief monitort en veel aandacht heeft voor het sturen op het realiseren van de project *deliverables*, de risico's daarbij in kaart heeft en adequaat adresseert.
- De raad vraagt wel bijzondere aandacht voor de haalbaarheid van de implementatie van project Lotus, met name of de tijdslijnen niet op het kritieke pad komen.
- De raad heeft zich laten informeren over de voortgang op de realisatie van de strategie alsook de focus op kosten(ontwikkeling). De raad heeft het bestuur meegegeven dat kosten in de toekomst een nog belangrijker *driver* zullen zijn, maarl dat de focus de komende jaren (in samenhang met de Wet toekomst pensioenen) meer op continuïteit is komen te liggen. De raad meent dat kosten en *pricing* cruciaal zijn voor de strategie van het fonds op langere termijn. De raad pleit voor blijvende aandacht daarvoor.. Maar begrijpt dat het huidige kostenniveau nodig is door de aard en omvang van de strategische projecten en met name de gevolgen van de Wtp-transitie.

Wet toekomst pensioenen

Het bestuur heeft de raad adequaat geïnformeerd en inzicht verschaft in: het bestuurlijke project en de stand van zaken, de diverse rollen van bestuur, raad, verantwoordingsorgaan en sociale partners (bevoegdheid en verantwoordelijkheid) en de algemene voortgang. De raad heeft gemeend er verstandig aan te doen om het bestuur al in een vroeg stadium een beeld te geven waar de raad te zijner tijd het bestuur op zal bevragen in zijn toezichtsrol bij de transitie inzake Wtp. De raad heeft daartoe een kader ontwikkeld dat *guidance* geeft aan het bestuur. De hoofdgedachte daarbij is dat de raad zich richt op drie hoofdthema's: (1) effectieve besluitvorming, (2) effectieve bestuurlijke aansturing en (3) adequate risicobeheersing.

De raad heeft een adequaat beeld bij de contractvarianten die zijn ontwikkeld en de wijze waarop de stakeholders daarbij zijn betrokken; dat biedt houvast en geeft richting. De raad vraagt wel bijzondere aandacht voor de voortgang van de oplevering van het dashboard in het Wtp-portaal voor werkgevers en sectoren en voor het alignement van stakeholders. De raad heeft verder aandacht gevraagd voor het maken van de juiste afwegingen met betrekking tot de service aan de huidige klanten. Klantbehoud moet niet ten koste van alles de doelstelling zijn. Dit kan leiden tot veel maatwerk en daardoor extra kosten en druk op de organisatie.

Vermogens- en balansbeheer

De raad is meegenomen door het bestuur in de wijze waarop invulling wordt gegeven aan het duurzaamheidsbeleid. De raad is goed in staat gesteld de duurzaamheidsontwikkelingen te volgen en heeft in voldoende mate inzicht gekregen in beleidsaanpassingen (verscherpen beleggingsovertuigingen en duurzaam beleggen integraal onderdeel laten uitmaken van de beleggingscyclus). De raad is in deze context verder adequaat geïnformeerd over (het proces van) het verder aanpassen van het duurzaamheids-beleid en de ESG-risicohouding. Vermogens- en balansbeheer zullen in de loop van 2024 extra aandacht krijgen als duidelijk wordt in hoeverre de opzet en werking een onderscheidende factor wordt richting het nieuwe pensioenstelsel.

Governance

Het bestuur heeft in 2022 besloten de governance op enkele punten, binnen de reeds aanwezige structuur, te herzien. Het wilde de daadkracht en slagvaardigheid vergroten door het terugbrengen van het aantal bestuurders, het benoemen van een tweede vicevoorzitter en versterking van het bestuursbureau met een 'hoofd bestuursbureau'. De raad acht het zinnige en verstandige keuzes. De raad geeft het bestuur wel mee de onderwerpen vanuit integraliteit te bespreken (en vanuit de doelstelling: het versterken van de slagvaardigheid en wendbaarheid). De raad vraagt bijzondere aandacht voor het borgen van het adequaat en effectief monitoren van de doelstellingen door de aanscherping van de besturing (daaronder ook begrepen het gedragsaspect), te weten daadkrachtiger en effectiever handelen. De raad en het bestuur zijn gedurende het jaar regelmatig in dialoog geweest over de werking van de organisatorische keuze. De raad heeft het beeld dat de verkleining van het bestuur van tien naar zeven leden helpt voor een betere onderlinge discussie en besluitvorming aan de bestuurstafel.

Gezien deze bevindingen stelt de raad het volgende vast:

- dat het bestuur in control is, functioneert als een hecht team en een goed fundament heeft neergezet waarmee zij de komende transitie tegemoet kan treden;
- overkoepelend meent de raad dat de samenwerking tussen bestuur, verantwoordingsorgaan en raad binnen het pensioenfonds goed functioneert; de raad acht zich goed geïnformeerd en betrokken.

Vooruitblik 2024

De speerpunten van 2024 zijn grotendeels in lijn met de speerpunten van het voorgaande jaar. Dat komt omdat de ontwikkelingen niet alleen grootschalig en complex zijn, maar ook een langere doorlooptijd kennen.

Strategie en projecten Lotus en Aster

De raad volgt nauwgezet de voortgang van de implementatie naar een nieuwe pensioenadministratie. De raad richt zich daarnaast ook op de vraag of de drivers van de strategie voldoende robuust en gedragen zijn. En of de strategie voldoende wendbaar is als de omgeving sneller verandert dan verwacht. De raad vraagt aandacht voor het borgen van blijvende aandacht op termijn voor kosten en pricing. De raad neemt hier geen positie in, maar vindt duidelijkheid en al dan niet consequente sturing hierop wel van belang, afhankelijk van hoe het bestuur dit positioneert in het pensioenproduct.

De raad zal bij genoemde projecten volgen of de gekozen aanpak werkt, of plannen worden gehaald en of er eventueel bijsturing nodig is. Deze projecten, inclusief datakwaliteit als belangrijk onderdeel daarvan, zijn belangrijk voor de *licence to operate* van Pensioenfonds PGB. En dat kan niet zonder adequate informatiebeveiliging.

Wet toekomst pensioenen

De overgang naar het nieuwe pensioencontract is voor de gehele pensioensector een complexe en meerjarige operatie. Mogelijk leidt dit tot een wijziging van de pensioenmarkt. Het bestuur heeft een bestuurlijk project ingericht. De raad richt zich op het volgende:

- de raad zal volgen of de door het bestuur gekozen aanpak werkt, of plannen worden gehaald en of er eventueel bijsturing nodig is. De raad heeft daarvoor een 'kader Wtp' ontwikkeld als een *guidance* voor het bestuur;
- de raad volgt of er helderheid en draagvlak is voor de diverse rollen van bestuur, raad, verantwoordingsorgaan en sociale partners;
- blijvend aandachtspunt is of en zo ja hoe het fonds in staat is flexibiliteit en maatwerk te ontwikkelen zonder te verliezen op standaardisatie en schaalvoordelen;
- de raad monitort waar het fonds/bestuur staat met haar plannen voor, tijdens en na de transitie en de voorbereidingen voor communicatie (verder centraal staan van de deelnemer);
- de raad ziet datakwaliteit als een absolute randvoorwaarde voor een succesvolle overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. De raad monitort de ontwikkelingen nauwgezet.

Propositiemanagement

De raad zal de ontwikkelingen op het gebied van propositiemanagement nauwgezet volgen, mede indachtig het merkverhaal en de bevindingen van de raad inzake kosten en pricing.

Tot slot

De raad bedankt het bestuur en het verantwoordingsorgaan voor de goede en constructieve samenwerking. De onderlinge samenwerking en verbondenheid is een belangrijke factor in het met succes aangaan van de uitdagingen van de komende tijd.

Amstelveen, 17 april 2024

De raad van toezicht van Pensioenfonds PGB

Statutaire regeling voor de bestemming van het saldo van baten en lasten

Voor de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het pensioenfonds. Het saldo is onttrokken aan de balanspost 'Stichtingskapitaal en reserves'.

A woman with grey hair, wearing black-rimmed glasses, a white lab coat, and white gloves, is focused on her work in a laboratory. She is pouring a dark liquid from a brown glass bottle into a white container. The background shows laboratory equipment, including a microscope and a safety sign on a cabinet. The scene is overlaid with several semi-transparent circles in shades of blue, green, and pink.

Bijlagen jaarverslag

SFDR – Periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een ecologische of een sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd, praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Template periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten, bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, lid 1, van Verordening (EU) 2020/852

Productnaam: Stichting Pensioenfonds PGB

Identificatiecode juridische entiteiten (LEI): 724500SCJKY3JGCW5E50

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S-kenmerken)

Heeft dit financieel product een duurzame beleggingsdoelstelling?	
☒ ☐ Ja	☒ ☐ ☒ Nee
☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling gedaan: ___% <ul style="list-style-type: none">☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden☐ in economische activiteiten die volgens EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden	☐ Dit product promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken. Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het een minimum van ___% duurzame beleggingen <ul style="list-style-type: none">☐ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden☐ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden☐ met een sociale doelstelling
☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: ___%	☒ Dit product promootte E/S-kenmerken, maar heeft niet duurzaam belegd.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Stichting Pensioenfonds PGB (Pensioenfonds PGB) heeft in 2023 de onderstaande ecologische en sociale kenmerken gepromoot ten aanzien van haar duurzaam beleggingsbeleid. De prestatie van de duurzaamheidsindicatoren die met deze E/S kenmerken verbandhouden staat hieronder beschreven.

1. **Het verlagen van de CO₂-voetafdruk:** Pensioenfonds PGB heeft bedrijven uitgesloten die meer dan 25 procent van de inkomsten generen uit de kolenindustrie. Dit is in lijn met het Commitment Klimaatakkoord dat Pensioenfonds PGB heeft ondertekend. Hiermee heeft het fonds zich verbonden aan het opstellen en uitvoeren van een klimaatactieplan dat gericht is op de realisatie van de klimaatdoelen van Parijs.

Pensioenfonds PGB heeft voldaan aan de promotie van het verlagen van de CO₂-voetafdruk. Pensioenfonds PGB heeft conform haar uitsluitingsbeleid niet belegd in ondernemingen die meer dan 25 procent van de inkomsten genereren uit thermische kolen, schaliegas of teerzandolie. Daarnaast sluit het fonds bedrijven uit die meer dan 25 procent van hun energie uit thermische kolen halen.

Daarnaast heeft Pensioenfonds PGB de absolute CO₂-uitstoot per onderneming in de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles gemeten.

Pensioenfonds PGB monitort de bovenstaande uitsluitingen en CO₂-uitstoot aan de hand van data van Sustainalytics. Op basis van deze data past het pensioenfonds ook de uitsluitingenlijst periodiek aan en wordt de realisatie van de carbon-reductiedoelstellingen opgevolgd.

Duurzaamheidsindicatoren 1 en 2 hebben betrekking tot dit kenmerk.

2. **Actief aandeelhouderschap:** Pensioenfonds PGB gelooft dat het optreden als betrokken belegger door middel van engagement en stemmen ('voting') leidt tot langetermijn-waardecreatie van de beleggingen. Pensioenfonds PGB heeft bedrijven aangemoedigd om belangrijke factoren op het gebied van maatschappij en milieu te adresseren.

In de referentieperiode heeft Pensioenfonds PGB opgetreden als betrokken belegger door te stemmen als aandeelhouder in de beursgenoteerde aandelenportefeuille.

Uitvoering van stemrechten (voting) en engagement is uitbesteed aan Columbia Threadneedle Investment (CTI), een aanbieder van engagement en voting-dienstverlening. Speciaal voor grote institutionele investeerder heeft CTI een Responsible Engagement Overlay-programma (Reo[®]). Binnen Reo[®] heeft Pensioenfonds PGB enkele thematische aandachtsgebieden benoemd. Aan de hand van deze thematische aandachtsgebieden worden de behaalde mijlpalen gemeten.

De voting- en engagement programma's zijn van toepassing op de ondernemingen in de aandelenportefeuille van Pensioenfonds PGB. Het engagement programma is van toepassing op de portefeuille bedrijfsobligaties. CTI heeft hierover periodiek gerapporteerd aan Pensioenfonds PGB.

Duurzaamheidsindicatoren 3 en 4 hebben betrekking tot dit kenmerk

3. **Het realiseren van SDG-ontwikkelingsdoelen:** Pensioenfonds PGB promoot het realiseren van een positief effect op haar omgeving op basis van de ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (de United Nations Sustainable Development Goals, kortweg de SDG's). Pensioenfonds PGB hanteert daarbij vijf SDG's als speerpunten:
 - a. Goede gezondheid en welzijn (SDG3)
 - b. Betaalbare duurzame energie (SDG7)
 - c. Eerlijk werk en economische groei (SDG8)
 - d. Industrie, Innovatie en Infrastructuur (SDG9) en
 - e. Actie tegen klimaatverandering (SDG 13)

Pensioenfonds PGB monitort, voor zover betrouwbare data beschikbaar is, de beleggingen met een potentiële positieve bijdrage aan deze ontwikkelingsdoelen.

Pensioenfonds PGB heeft aan dit kenmerk voldaan. Pensioenfonds PGB heeft, aan de hand van het SDI-AOP platform, bepaald welke investeringen als SDG-investering geïdentificeerd worden. Aan de hand van deze criteria heeft Pensioenfonds PGB het percentage van de beleggingen dat aan de criteria voldoet ten opzichte van de totale marktwaarde van de beleggingen berekend en gerapporteerd.

Als onderdeel van haar klimaatplan belegt Pensioenfonds PGB in zgn. 'green bonds'. Op die manier draagt Pensioenfonds PGB ook bij aan de realisatie van SDG's. Pensioenfonds PGB heeft met 51 green bonds met een totale waarde van 1.468 miljoen euro voldaan aan dit vereiste. Naast green bonds heeft Pensioenfonds PGB verder 7 social bonds, 3 sustainability bonds en 16 sustainable linked bonds in de portefeuille gedurende de referentieperiode.

De green bonds zijn geïdentificeerd aan de hand van het label dat door het Bloomberg-systeem wordt gegeven aan een bond.

Duurzaamheidsindicatoren 2 en 5 hebben betrekking tot dit kenmerk.

4. **Maatschappelijk verantwoord ondernemen:** Pensioenfonds PGB promoot het maatschappelijk verantwoord ondernemen door het onderschrijven van de OESO-richtlijnen, voor multinationale ondernemingen en de Global Compact Principles van de Verenigde Naties (UNG).

Pensioenfonds PGB heeft aan dit kenmerk voldaan. De monitoring op UNGP zijn geïncorporeerd in de UNGC, de naleving van de UNGP is daarmee indirect gemonitord. Pensioenfonds PGB heeft ondernemingen die internationale standaarden schenden, zoals UNPRI en UNGC, gemonitord op basis van door Sustainalytics geleverde data. Ondernemingen die deze standaarden schenden werden meegenomen in de engagement-activiteiten, dan wel uitgesloten op basis van het uitsluitingsbeleid.

Duurzaamheidsindicator 1 heeft betrekking tot dit kenmerk.

5. **Uitsluiting van maatschappelijk controversiële activiteiten:** Pensioenfonds PGB wil niet beleggen in bepaalde bedrijven die een negatieve impact hebben op de maatschappij. Het gaat daarbij om de volgende type bedrijven die betrokken zijn bij:
- Productie van tabak en thermische kolen, schaliegas en oliewinning uit teerzanden;
 - De productie en verkoop van handwapens voor particulieren;
 - De productie van controversiële wapens; en
 - De overtreding van sanctiewetgeving (m.n. EU en VN-sanctielijsten).

Pensioenfonds PGB heeft aan dit kenmerk voldaan. Pensioenfonds PGB heeft conform haar uitsluitingsbeleid gedurende 2023 niet belegd in ondernemingen die betrokken waren bij het bovengenoemde controversiële gedrag en/of de controversiële activiteiten.

Als gevolg van de militaire aanval door Rusland in de Oekraïne zijn twee bestaande beleggingen in de portefeuille in bedrijven op een (inter)nationale sanctielijst komen te staan, te weten de SberBank en VTB-bank. Vanwege de wettelijke beperkingen die zijn opgelegd gedurende de referentieperiode is het (nog) niet mogelijk deze beleggingen te verkopen.

Pensioenfonds PGB heeft bovenstaande uitsluitingen gemonitord op basis van informatie van Sustainalytics en de Economist Intelligence Unit (EIU). Sustainalytics stelt elk kwartaal een lijst op met bedrijven die uitgesloten moeten worden op basis van de bovengenoemde controversiële activiteiten. De restricties van de relevante portefeuilles zijn op basis van deze uitsluitingenlijst aangepast. EIU monitort landen en geeft daaraan ESG-scores. Op basis van het uitsluitingsbeleid van Pensioenfonds PGB in combinatie met de ESG-scores is een uitsluitingenlijst opgesteld voor de portefeuilles staatsobligaties en -bedrijven.

Duurzaamheidsindicatoren 1 heeft betrekking tot dit kenmerk.

De portefeuille heeft geen gebruik gemaakt van een referentiebenchmark gedurende 2023.

Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?

Indicator	Presentatie
<p>1. Er wordt transparantie geboden over het % van de portefeuille dat voldoet aan uitsluitingsbeleid van Pensioenfonds PGB, waarbij beleggingen worden uitgesloten die:</p> <ol style="list-style-type: none"> Een of meerdere van de Tien Principes van de VN (UN Global Compact) overtreden. Meer dan 25 procent omzet halen uit tabaksproducten. Betrokken zijn bij productie of handel in controversiële wapens. Vuurwapens maken voor of verkopen aan burgers. Meer dan 25 procent omzet of de elektriciteitswinning uit kolen, schaliegas en/of teerzandolie halen. Niet (meer) voldoen aan het beleid ten aanzien van staatsobligaties en staatsbedrijven. 	<p>Minstens 91 procent van de marktwaarde van de portefeuille voldoet aan ons uitsluitingsbeleid. Dit percentage is geen 100 procent, voornamelijk doordat bij beleggingsfondsen de naleving van ons uitsluitingsbeleid niet volledig kan worden afgedwongen.</p>

Duurzaamheids-indicatoren meten hoe de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot, worden verwezenlijkt.

Indicator	Presentatie
<p>2. Er wordt transparantie geboden over het CO₂e-profiel van de beleggingen. Het CO₂e-profiel van de beleggingen bestaat uit:</p> <p>a. De evolutie van de volgende CO₂e-gerelateerde indicatoren m.b.t. de beleggingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • CO₂e-intensiteit o.b.v. scope 1 en 2 emissies; • Financed Emissions; • De mate waarin de beleggingen zijn gealigneerd met het Klimaatakkoord van Parijs. <p>b. De mate waarin de beleggingen van Pensioenfonds PGB voldoen aan de minimale klimaateisen; en</p> <p>c. Het percentage klimaatoplossingen in de portefeuille.</p>	<p>a. CO₂-gerelateerde indicatoren</p> <ul style="list-style-type: none"> • De CO₂-voetafdruk (WACI) eind 2023 bedroeg voor bedrijfsobligaties 91 en voor de aandelenportefeuille 92 (totaal voor beiden samen 91). De reductie ten opzichte van basisjaar 2020 bedraagt voor bedrijfsobligaties -70 procent en aandelen -56 procent (totaal voor beiden samen -62 procent). • De Financed Emissions ten aanzien van de obligatieportefeuille per eind 2023 bedragen 52 en voor aandelen 46 (totaal voor beiden samen 48). • De beleggingsportefeuille per eind 2023 draagt bij aan een temperatuurstijging van 2,9°C ten opzichte van de benchmark met 3,2°C. De portefeuille wordt daarmee als 'significantly misaligned' aangemerkt. <p>b. Ten aanzien van de 91 procent van de marktwaarde van de portefeuille dat voldoet aan ons uitsluitingsbeleid (zie item 1), voldoen alle beleggingen aan de minimale klimaateisen.</p> <p>c. Bij een gestelde minimumeis van 9 procent van de matchingportefeuille aan beleggingen in groene bedrijfs- en overheidsobligaties, komt dit aandeel per eind 2023 uit op 11,3 procent.</p>
<p>3. Er wordt transparantie geboden over het percentage engagementtrajecten binnen de portefeuille dat Pensioenfonds PGB op de focusthema's van het duurzaam beleggingsbeleid heeft gevoerd.</p>	<p>Bijna 48 procent van de engagementtrajecten had betrekking op focusthema's van ons beleggingsbeleid.</p>
<p>4. Er wordt transparantie geboden over percentage aandeelhoudersresoluties binnen de portefeuille waarop Pensioenfonds PGB conform zijn duurzaam beleggingsbeleid heeft gestemd.</p>	<p>In 2023 is bij 98 procent van de aandeelhoudersresoluties conform ons beleggingsbeleid gestemd.</p>
<p>5. Er wordt transparantie geboden over de 'impactbeleggingen' in % van de portefeuille:</p> <p>a. SDG-bijdrage binnen de listed equity portefeuille volgens SDI-AOP;</p> <p>b. Groene, sociale en duurzame obligaties (green, social & sustainable bonds);</p> <p>c. Duurzame infrastructuur;</p> <p>d. Duurzaam vastgoed.</p>	<p>Van het totaal aan beleggingen per eind 2023 is 15,6 procent volgens ons beleid aan te merken als 'impactbelegging'. Dit is als volgt uitgesplitst:</p> <p>a. Aandelen 6,4 procent,</p> <p>b. Obligaties 5,5 procent,</p> <p>c. Vastgoed 2,5 procent en</p> <p>d. Infrastructuur 1,2 procent van de totale beleggingsportefeuille.</p>

Indicator	Presentatie
<p>6. Ten behoeve van een goede borging van het duurzaam beleggingsbeleid vindt stakeholder engagement plaats.</p>	<p>Volgende activiteiten vonden plaats in 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Er is een kennissessie over duurzaam beleggen georganiseerd voor bestuur, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan. b. Er zijn met werkgeversorganisaties kennissessies over duurzaam beleggen georganiseerd. c. Deelnemers zijn betrokken bij besluitvorming ten aanzien van duurzaam beleggen en er is met de deelnemers gecommuniceerd hoe deze input in de besluitvorming verwerkt is. d. Naast het Jaarverslag Duurzaam Beleggen worden deelnemers geïnformeerd over ontwikkelingen op het gebied van duurzaam beleggen.

● **...en in vergelijking tot voorafgaande perioden?**

In vergelijking met de voorgaande periode heeft strengere uitsluitingsregels toegepast inzake fossiele brandstoffen. De aanscherping van die regels vond plaats als onderdeel van het klimaatplan dat het pensioenfonds eind 2022 heeft vastgesteld. Daarnaast is de carbon-voetafdruk van het pensioenfonds verder afgenomen in 2023. Voor meer informatie hierover verwijzen we graag door naar het klimaatplan van 2022 en het duurzaam beleggen jaarverslag van 2023, die op de website van het pensioenfonds staan.

In de EU-taxonomie is het beginsel "geen ernstige afbreuk doen" vastgelegd. Dit houdt in dat op de taxonomie afgestemde beleggingen geen ernstige afbreuk mogen doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie, en dat een en ander vergezeld gaat van specifieke Uniecriteria.

Het beginsel "geen ernstige afbreuk doen" is alleen van toepassing op de onderliggende beleggingen van het financiële product die rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. De onderliggende beleggingen van het resterende deel van dit financiële product houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.

Andere duurzame beleggingen mogen evenmin ernstige afbreuk doen aan ecologische of sociale doelstellingen.

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

Pensioenfonds PGB heeft geen rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren.

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

Grootste beleggingen	Sector	% Activa	Land
Nederlandse Staat	Staatsobligaties	3,1%	Nederland
Nederlandse Staat	Staatsobligaties	2,9%	Nederland
Nederlandse Staat	Staatsobligaties	2,2%	Nederland
Nederlandse Staat	Staatsobligaties	2,0%	Nederland
Nederlandse Staat	Staatsobligaties	1,9%	Nederland
Nederlandse Staat	Staatsobligaties	1,6%	Nederland
Nederlandse Staat	Staatsobligaties	1,3%	Nederland
Duitse Staat	Staatsobligaties	1,2%	Duitsland
Nederlandse Staat	Staatsobligaties	1,2%	Nederland
Nederlandse Staat	Staatsobligaties	1,1%	Nederland
Duitse Staat	Staatsobligaties	0,8%	Duitsland
Apple Inc.	Informatie Technologie	0,7%	Verenigde Staten
Nederlandse Staat	Staatsobligaties	0,7%	Nederland
Nederlandse Staat	Staatsobligaties	0,7%	Nederland
Microsoft Corporation	Informatie Technologie	0,6%	Verenigde Staten

De percentages zijn gebaseerd op de stand per 29 december 2023 en gebaseerd op de totale portefeuille van Pensioenfonds PGB. Derivaten en contanten zijn niet opgenomen in de tabel. Er is niet doorgekeken in beleggingsfondsen.

De lijst bevat de beleggingen die het **grootste aandeel beleggingen** van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: **1 januari 2023 tot en met 31 december 2023**

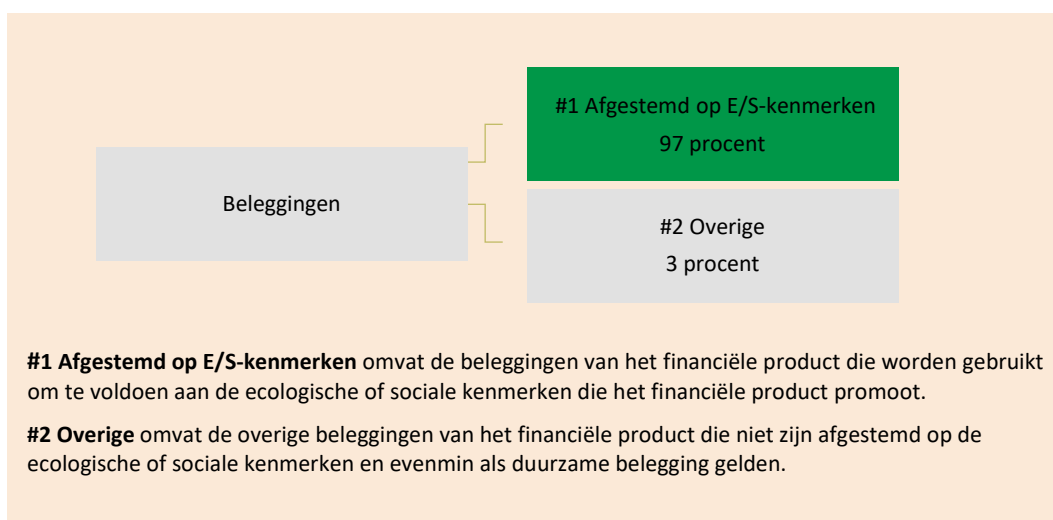

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Pensioenfonds PGB promootte ecologische en sociale kenmerken zonder dat het een duurzame beleggingsdoelstelling nastreeft. Pensioenfonds PGB heeft geen minimumallocatie naar duurzame beleggingen in de zin van SFDR of beleggingen in ecologisch duurzame activiteiten in de zin van de Taxonomie-Verordening opgenomen. Het overgrote deel van de beleggingen van Pensioenfonds PGB was afgestemd op de ecologische en of sociale kenmerken. Deze beleggingen hadden betrekking op aandelen (publiek en privaat), bedrijfsobligaties (publiek en privaat), beleggingen in vastgoed en staatsobligaties. De overige beleggingen waren niet afgestemd op deze kenmerken en waren belegd in derivaten en liquide middelen. Daarvoor gelden geen ecologische of sociale minimumwaarborgen.

De activa-allocatie beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

in welke economische sectoren werd belegd?

Sectorverdeling	Som marktwaarde %
Commerciële diensten	1,77%
Communicatie	1,41%
Duurzame consumptiegoederen (consumer durables)	1,94%
Niet-duurzame consumptiegoederen (consumer non-durables)	4,08%
Consumentendiensten	2,24%
Distributiediensten	0,75%
Elektronische technologie	5,20%
Energie mineralen	1,51%
Financiën	19,38%
Overheid	26,16%
Gezondheidszorg	0,93%
Gezondheidstechnologie	4,99%
Industriële diensten	0,73%
Niet-energie mineralen	1,29%
Procesindustrieën	1,92%
Productie verwerkende industrie	3,49%
Detailhandel	2,53%
Technologische dienstverlening	5,97%
Vervoer	1,78%
Nutsvoorzieningen	1,67%
Overige	10,28%

De percentages zijn gebaseerd op de stand van de beleggingsportefeuille per 29 december 2023. De sectorverdeling is gemaakt op basis van de FactSet Industry-classificatie. De sectorverdeling kijkt door in onderliggende beleggingsfondsen, voor zover hierover data beschikbaar was. Onder de sectie “overige” vallen onder andere derivaten, niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen (hypotheken, vastgoed, infrastructuur en private equity) en cash en cash-equivalenten.

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

0 procent. Pensioenfonds PGB heeft geen minimum percentage van haar portefeuille naar ecologisch duurzame economische activiteiten gealloceert zoals opgenomen in de EU-taxonomie.

● Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen⁹?

Ja:

In fossiel gas In kernenergie

Nee

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor **kernenergie** bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer.

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

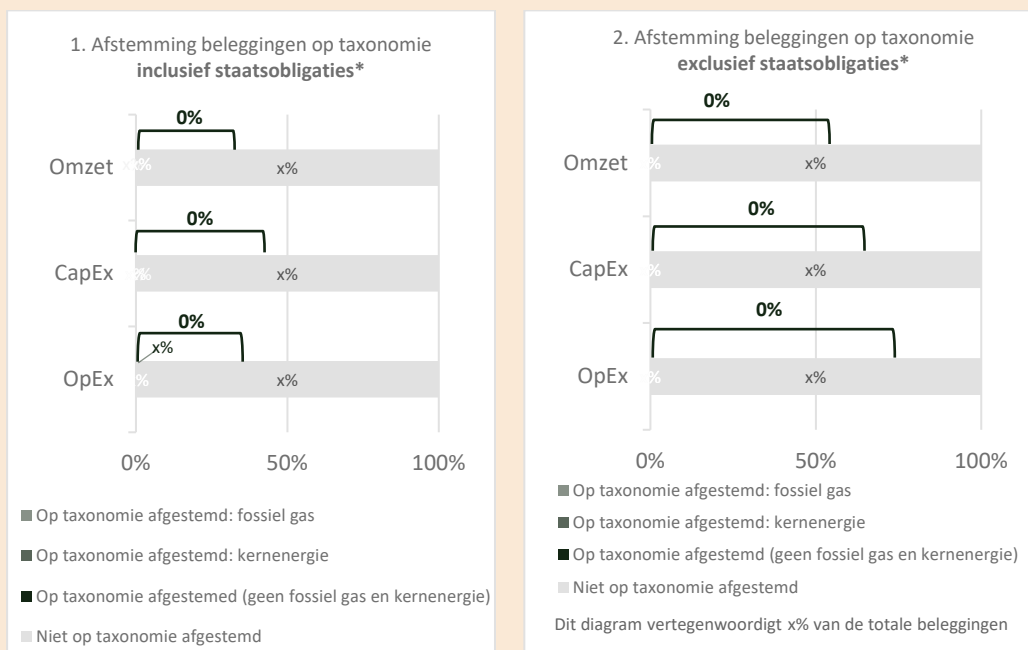
Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

⁹ Activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie zullen alleen aan de EU-taxonomie voldoen indien zij bijdragen aan het beperken van de klimaatverandering (“klimaatmitigatie”) en geen ernstige afbreuk doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie – zie de toelichting in de linkermarge. De uitgebreide criteria voor economische activiteiten in de sectoren fossiel gas en kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen, zijn vastgesteld in Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/1214 van de Commissie.

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten van ondernemingen waarin is belegd, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd, weergeven. een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

De onderstaande diagrammen geven in het groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties* op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.

* In deze diagrammen omvat 'staatsobligaties' alle blootstellingen aan overheden.

● **Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten**

Deze vraag is niet van toepassing. Pensioenfonds PGB heeft zich gedurende de referentieperiode niet geïnteresseerd in duurzame beleggingen en heeft daarom niet gemeten of het belegd heeft in duurzame beleggingen conform SFDR.

● **Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen zich tot eerdere referentieperiodes?**

De verhouding is ongewijzigd gebleven.

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

Deze vraag is niet van toepassing. Pensioenfonds PGB heeft zich gedurende de referentieperiode niet geïnteresseerd in duurzame beleggingen en heeft daarom niet gemeten of het belegd heeft in duurzame beleggingen conform SFDR.

Wat was het aandeel sociaal duurzame beleggingen?

Deze vraag is niet van toepassing. Pensioenfonds PGB heeft zich gedurende de referentieperiode niet geïnteresseerd in duurzame beleggingen en heeft daarom niet gemeten of het belegd heeft in duurzame beleggingen conform SFDR.

zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die **geen rekening houden met de criteria** voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Welke beleggingen zijn opgenomen in “overige”? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

Pensioenfonds PGB heeft 3 procent van de portefeuille belegd in activa die niet zijn afgestemd op E/S kenmerken en daarom in de categorie ‘overige’ vallen. De beleggingen in de categorie ‘overige’ waren de beleggingen in hypotheek, een beleggingsfonds, derivaten en liquide middelen. Voor deze beleggingen zijn geen ecologische of sociale minimumwaarborgen opgenomen.

Pensioenfonds PGB heeft derivaten hoofdzakelijk gebruikt om grote financiële risico's af te dekken binnen de door het bestuur gestelde limieten. Derivaten werden hoofdzakelijk ingezet voor het dynamisch renteafdeckingsbeleid en valuta-afdekking. Liquide middelen waren opgenomen om te kunnen voldoen aan aangegane verplichtingen, zoals margin calls en uitkeringen.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Pensioenfonds PGB heeft de volgende maatregelen getroffen:

- Voor de reductie van CO₂-voetafdruk heeft Pensioenfonds PGB een klimaatplan opgesteld. Dat plan is in lijn met de risicolijnen van de Pensioenfederatie. Het bevat onder andere CO₂-reductiedoelstellingen op het niveau van de diverse beleggingscategorieën, klimaatoplossingen en beperkingen inzake investeringen in sterk vervuilende, fossiele brandstoffen. Pensioenfonds PGB werkt samen met PGB Pensioendiensten B.V. en de externe portfoliomanagers aan deze strategieën die bijdragen aan het behalen van de Parijs-doelstellingen. Het duurzaam beleggen-jaarverslag en het klimaatplan van Pensioenfonds PGB bevatten meer informatie hierover.
- Een uitsluitingsbeleid is toegepast en de toetsing ervan op bedrijven is uitgevoerd door Sustainalytics. Pensioenfonds PGB ontvangt elk kwartaal een lijst met bedrijven die moeten worden uitgesloten. Op basis van de toetsingsresultaten wordt de portefeuille aangepast. Het uitsluitingsbeleid is aangescherpt ten opzichte van vorig jaar door de invoering van het landenbeleid. De EIU levert op kwartaalbasis een update van de ESG scores van landen. Op basis van de scores stelt Pensioenfonds PGB een uitsluitingenlijst op die wordt gehanteerd voor de uitsluiting van overheidsobligaties en staatsbedrijven. De uitsluitingenlijst is elk kwartaal geactualiseerd.
- Pensioenfonds PGB past zijn engagement- en stembeleid toe op de portefeuille beursgenoteerde aandelen. De uitvoering van de engagement- en stemactiviteiten voor de beursgenoteerde aandelenportefeuilles is uitbesteed aan CTI. Pensioenfonds PGB kan hierop eigen accenten aanbrengen. Pensioenfonds PGB is periodiek geïnformeerd over de resultaten hiervan. Eind 2022 zijn de engagementthema's voor 2023 aangescherpt in samenspraak met CTI.
- Pensioenfonds PGB monitort bedrijven die internationale standaarden schenden, zoals de UNPRI en UNGC. Bedrijven die deze standaarden schenden, worden meegenomen in de engagementactiviteiten, dan wel uitgesloten op basis van het uitsluitingsbeleid.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Deze vraag is niet van toepassing. Pensioenfonds PGB heeft geen referentiebenchmark om te voldoen aan de ecologische of sociale kenmerken voor de gehele pensioenregeling.

Referentie-benchmarks zijn indices waarmee wordt gemeten of het financiële product de ecologische of sociale kenmerken verwezenlijkt die dat product promoot.

Overzicht begrippen jaarverslag

A	ABTN	Actuariële en bedrijfstechnische nota. In deze, door de wet verplichtgestelde, nota worden naast de actuariële aspecten ook de hoofdlijnen van het interne beheersingssysteem en de opzet van de administratieve organisatie en interne controle beschreven.
	ALM	Asset liability management. Een methode om modelmatig de samenstelling van de strategische beleggingsportefeuille te bepalen, rekening houdend met de pensioenverplichtingen.
B	Balanssturing	Uitwerking van alle beleidskeuzes waarmee de doelen van het pensioenfonds worden vertaald in de inrichting van de balans en de portefeuille.
	Based pentest	Het opstellen van testgevallen op basis van modellen gebaseerd op de requirements en het gedrag van het systeem.
	Benchmark	Vooraf vastgestelde, objectieve maatstaf voor het meten van prestatie van een beleggingsportefeuille of beleggingsfonds.
	Beleidsdekkingsgraad	De beleidsdekkingsgraad is het voortschrijdende gemiddelde van de actuele UFR-dekkingsgraden over de afgelopen 12 maanden. De beleidsdekkingsgraad is bepalend voor: <ul style="list-style-type: none">• Het moment dat het pensioenfonds in een tekortsituatie komt, dan wel uit een tekortsituatie komt;• De evaluatie van het herstelplan;• Het doorvoeren van eventuele kortingen;• Het toeslagbeleid;• Individuele waardeoverdrachten.
	Beleggingsovertuigingen	(policy beliefs) Principes en overtuigingen van het bestuur die leidend zijn bij de invulling van het beleggingsbeleid.
	Beschikbare premieregeling	Zie: defined contribution.
C	Collateral	Onderpand. Manier om het kredietrisico op tegenpartijen uit hoofde van over-the-counter-derivatentransacties te beperken. Het risico is dat de tegenpartij op afloopdatum niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen. Het collateral reduceert dit risico doordat er gedurende de looptijd van de transactie onderpand in de vorm van kasgeld of andere waarden wordt voldaan ter dekking van de marktwaarde van de transacties.
	Contante waarde	De waarde van een bedrag op dit moment dat in de toekomst beschikbaar komt.
	Custodian	(Effectenbewaarder) De <i>custodian</i> is een externe financiële partij die verantwoordelijk is voor het bewaren van de financiële effecten.
D	Deelnemer	Werknemer die pensioenaanspraken opbouwt bij het pensioenfonds conform de voorwaarden in het van toepassing zijnde pensioenreglement.
	Defined benefit (DB)	Een pensioenregeling waarbij de pensioenuitkering van tevoren vastligt. Voor de berekening van de pensioenen wordt uitgegaan van het loon, een opbouwpercentage per jaar en de AOW-uitkering. Eindloonregelingen en middelloonregelingen zijn typische vormen van defined benefit-regelingen.

Defined contribution (DC)	(beschikbare premieregeling) Een pensioenregeling waarbij de premie vastligt. Deze premie is een vast bedrag of een vast percentage van het jaarsalaris of de pensioengrondslag. Het is ook mogelijk een premie op te nemen, die zich volgens een staffel ontwikkelt. De beschikbare premie wordt tot de pensioendatum belegd of gespaard. Het kapitaal moet op de pensioendatum worden gebruikt om pensioen aan te kopen. De pensioenuitkering ligt niet van tevoren vast.
Dekkingsgraad	De dekkingsgraad is een (globale) indicator voor de vermogenspositie van het pensioenfonds: hierbij wordt de actuele waarde van de beleggingen gedeeld door de contante waarde van de pensioenverplichtingen (zie ook: beleidsdekkingsgraad, kritische dekkingsgraad, reële dekkingsgraad, Swap dekkingsgraad, toeslagdekkingsgraad en UFR-dekkingsgraad.)
Dekkingsgraadneutrale premie	De betaalde premie wordt zodanig vastgesteld dat de inkoop van pensioenen plaatsvindt met een opslag die gelijk is aan de dekkingsgraad van het pensioenfonds.
Derivaten	Afgeleide beleggingsproducten. Dit kan bijvoorbeeld een renteswap zijn of een recht om iets voor een bepaalde koers te kopen of te verkopen. De waarde van een derivaat hangt af van de onderliggende waarde zoals de waarde van een aandeel, grondstof of vreemde valuta of de rentestand.
Duratie	De duratie is een maatstaf voor het effect dat een renteverandering heeft op de koers van een obligatie of portefeuille van obligaties.
 Eigen vermogen	Tegenover de pensioenverplichtingen staan op de balans van een pensioenfonds de bezittingen. Het verschil tussen de bezittingen op de balans en de verplichtingen op de balans is het (positieve of negatieve eigen vermogen).
Excassokosten	Om de pensioenen uit te kunnen keren worden kosten gemaakt. Deze kosten worden excassokosten genoemd. Daarvoor wordt een vergoeding gevraagd in de vorm van een percentage van de premie.
 Franchise	De franchise is het gedeelte van het salaris waarover geen premie betaald wordt en waarover ook geen pensioenrechten opgebouwd worden. De franchise verschilt per regeling.
(n)FTK	Nieuw financieel toetsingskader. Methodiek voor toetsing van de financiële opzet en toestand van pensioenfondsen en verzekeraars door De Nederlandsche Bank.
 Gedempte premie	Als alternatief voor de actuele rentetermijnstructuur mag bij de berekening van de kostendekkende premie worden uitgegaan van het verwachte portefeuillerendement of een voortschrijdend gemiddelde van de rentetermijnstructuur met een maximumperiode van 10 jaar. Dit wordt 'gedempte premie' genoemd.
Gemiddelde rekenrente	Het gemiddelde van de door DNB voor pensioenfondsen gepubliceerde rentetermijnstructuur.
Gepensioneerde	Een gepensioneerde is een oud-deelnemer wiens ouderdompensioen is ingegaan.
Gewezen deelnemer	Ook wel slaper genoemd. Een werknemer voor wie de pensioenopbouw is beëindigd maar van wie het pensioen niet is overgedragen aan een andere pensioenuitvoerder.

H	Haalbaarheidstoets	De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden.
	Herstelplan	Als een pensioenfonds op grond van de beleidsdekkingsgraad niet langer voldoet aan het vereist vermogen (VV) dient het binnen drie maanden een herstelplan in bij DNB. In het herstelplan werkt het pensioenfonds uit hoe het in maximaal 10 jaar weer voldoet aan het vereist eigen vermogen op basis van beleidsdekkingsgraad.
I	Inflatieobligaties	(inflation linked bonds) Obligaties waarvan de hoofdsom en de rentebetalingen worden geïndexeerd met de inflatie van een bepaald land.
	IORP	IORP staat voor <i>Institutions for Occupational Retirement Provision</i> en geldt (alleen) voor pensioeninstellingen in de EU. De IORP-wetgeving past in de toenemende vereisten voor <i>good governance</i> (goed bestuur) binnen pensioenfonds. IORP II (de tweede herziening van de wet) leidt tot extra informatieverplichtingen door pensioenfonds aan deelnemers, vooral op het UPO.
K	Kostendekkende premie	De feitelijke premie die het pensioenfonds in rekening brengt moet tenminste gelijk zijn aan de kostendekkende premie. De kostendekkende premie bestaat uit vier onderdelen: de actuariel benodigde premie voor de inkoop van nieuwe pensioenverplichtingen, een opslag voor uitvoeringskosten van het pensioenfonds, een opslag voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen en een opslag voor de financiering van voorwaardelijke toeslagverlening (indien van toepassing).
	Kritische dekkingsgraad	De kritische dekkingsgraad is de minimale actuele UFR-dekkingsgraad die het pensioenfonds nodig heeft om binnen de (resterende) herstelperiode het niveau van het vereist vermogen (VV) te bereiken zonder dat gekort hoeft te worden.
M	Markrentre	De rente die op een bepaald moment op de kapitaalmarkt en de geldmarkt geldt.
	Matchingportefeuille	De portefeuille waarmee het renterisico van het pensioenfonds wordt verminderd. Hierbij worden de verplichtingen van het pensioenfonds 'gematcht' met de vastrentende-waardenportefeuille.
	Middelloonregeling	Een uitkeringsregeling waarbij de pensioentoezegging afhankelijk is van het gemiddelde verdiende loon, de diensttijd, een opbouwpercentage per jaar en de franchise.
	Minimaal vereist vermogen (MVV)	Het minimaal vereist vermogen is de ondergrens van het vereist vermogen. Op grond van de Richtlijn Pensioenen mag een pensioenfonds niet te lang niet beschikken over het MVV. Dat is de reden dat in de Pensioenwet bepaald is dat een pensioenfonds dat gedurende vijf jaren niet over MVV heeft beschikt, binnen zes maanden maatregelen neemt waardoor het in een keer aan het MVV voldoet. Voor zover het daarbij gaat om korting van pensioenaanspraken en –rechten, mag die korting over het aantal jaren uitgesmeerd worden dat door het pensioenfonds gekozen is ten aanzien van de hersteltermijn.
N	Normportefeuille	De vooraf gedefinieerde samenstelling van de beleggingsportefeuille met bijbehorende benchmarks, waaraan de behaalde beleggingsresultaten achteraf worden getoetst.

Organisatie van openbaar belang (OOB)

Organisaties die door hun omvang of functie in het maatschappelijk verkeer de belangen van grotere groepen raken, zoals beursgenoteerde bedrijven, verzekeraars en kredietinstellingen. Grote pensioenfondsen vallen hier waarschijnlijk in de toekomst ook onder.

Outperformance

Er wordt een beter resultaat behaald dan de benchmark.

Over-the-counter (OTC)

Over-the-counter-contracten zijn contracten die buiten de beurs verhandeld worden.

Pensioenbeheerketen

De wijze waarop mensen, processen en informatievoorziening (samen)werken en aangestuurd worden om het hele administratieproces rondom pensioenen uit te kunnen voeren.

Pensioenontvanger

Een pensioenontvanger is een oud-deelnemer of zijn/haar nabestaande(n) die een pensioen ontvangen. Het kan dan gaan om ouderdomspensioen, partnerpensioen of wezenpensioen.

Pensioengrondslag

Het bedrag (loon) dat als grondslag dient voor de berekening van de hoogte van de pensioenuitkering.

Pensioenresultaat

De verhouding tussen de som van de verwachte uitkering uitgaande van het fondsbeleid op basis van het wettelijk voorgeschreven economische scenario en de som van de verwachte uitkeringen zonder toepassing van vermindering van de pensioenaanspraken en met volledige prijscompensatie.

Performancetoets

De performancetoets meet het gemiddelde van vijf jaargangen Z-scores. De toets is vastgesteld door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid Indien de performance toets, die is gebaseerd op vijf opeenvolgende Z-scores, onder de norm uitkomt, staat het bedrijven vrij een alternatief te zoeken voor het verplichtgestelde bedrijfstakpensioenfonds in hun branche.

Prognosetafel AG2020

De meest recente tabel van Het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG) waarmee de toekomstige overlevingskansen worden ingeschat ten behoeve van waardering van verplichtingen.

Premievrije deelnemer

Gewezen deelnemers met aanspraken, de zogenaamde slapers.

Private equity

Beleggingen in niet aan de beursgenoteerde ondernemingen.

Reële dekkingsgraad

Dekkingsgraad (actuele waarde van de beleggingen gedeeld door de actuele waarde van de verplichtingen) waarbij in de berekening van de verplichtingen de (voorwaardelijke) toekomstige indexatie worden meegenomen.

Renteafdekking

De financiële positie van pensioenfondsen is gevoelig voor veranderingen in de (lange) rente. Door het verschil in looptijd tussen de beleggingen (korter) en de verplichtingen (langer) is de rentegevoeligheid van de beleggingen doorgaans lager dan die van de verplichtingen. Hierdoor verslechtert de financiële positie van een pensioenfonds bij een rentedaling. Dit risico kan worden beperkt middels rente-afdekking. Renteafdekking is de mate waarin het renterisico dat over de verplichtingen gelopen wordt, gecompenseerd wordt door het aanhouden van beleggingen met eenzelfde renterisico.

Renteswap

Een renteswap of Interest Rate Swap (IRS) is een afspraak tussen twee partijen om gedurende een bepaalde periode (variërend van 1 tot 30 jaar) rentebetalingen over een bepaalde hoofdsom uit te wisselen.

Rentetermijnstructuur	De rentetermijnstructuur is een curve die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen/te betalen marktrente anderzijds.
Reservetekort	Tekort dat aangeeft dat er niet genoeg geld is om naast de voorziening voor de pensioenen en voor de algemene risico's, ook nog de vereiste reserves te hebben voor onder meer de beleggingsrisico's.
Returnportefeuille	De portefeuille die is bedoeld om extra rendement te halen.
S Solvabiliteit	De mate waarin het pensioenfonds aan zijn verplichtingen (zijnde de toekomstige pensioenuitkeringen) kan voldoen.
Swapdekkingsgraad	De actuele waarde van de beleggingen gedeeld door de actuele waarde van de verplichtingen waarbij in de berekening van de verplichtingen is gebaseerd op de swapcurve. Deze dekkingsgraad is bepalend voor de dekkingsgraadneutrale koopsom bij collectieve waardeoverdrachten. Ook wordt in de balanssturing op deze dekkingsgraad gestuurd.
T Technische voorzieningen	De technische voorzieningen zijn vastgesteld als de contante waarde van de pensioenverplichtingen uit hoofde van pensioenaanspraken.
Toeslagdekkingsgraad	De toeslagdekkingsgraad is de dekkingsgraad waarbij wordt voldaan aan de eis dat naar verwachting de volledige toeslag van 2 procent in de toekomst gerealiseerd kan worden. Als in een jaar de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de toeslagdekkingsgraad, mag het pensioenfonds dat jaar de volledige toeslag van 2 procent verlenen.
Tracking error	Risicomaatstaf die aangeeft in welke mate het rendement in percentages kan afwijken van het benchmarkrendement, gegeven een betrouwbaarheidsinterval.
U Uitwijktest	Test om aan te tonen dat de IT-dienstverlening voor een dienst waarvoor IT-uitwijk is afgesproken, volgens vooraf gestelde condities weer geleverd kan worden vanuit een uitwijksituatie. Hierbij worden zowel de uitwijkeninfrastructuur zelf, als de benodigde plannen, procedures en overeenkomsten getest.
Ultimate Forward Rate (UFR)	Ultimate Forward Rate is de verwachte langetermijnrente. Met de introductie van de UFR werd de waardering op basis van de marktrente voor lange looptijden in feite vervangen door een lange termijn verwachte rente. De belangrijkste reden om dit te doen was een gebrek aan liquiditeit in de markt voor langlopende staatsobligaties en renteswaps.
Uniforme pensioen aangifte (UPA)	Een standaard voor het volautomatisch uitwisselen van salarisgegevens tussen werkgevers /administratiekantoren en pensioenfonds.
Uniform pensioen overzicht (UPO)	Een overzicht dat wordt verstrekt aan deelnemers waarin informatie wordt getoond over hun pensioenregeling.
UFR-dekkingsgraad	De actuele waarde van de beleggingen gedeeld door de actuele waarde van de verplichtingen. Waarbij de berekening van de verplichtingen is gebaseerd op de door DNB voor pensioenfonds gepubliceerde RTS op enig moment (inclusief een UFR). Deze dekkingsgraad is bepalend voor de dekkingsgraadneutrale inkoop van nieuwe pensioenaanspraken (door middel van de reguliere premiebetaling of de inkooptarieven). Ook is deze dekkingsgraad bepalend voor de actualisatie van een herstelplan en een eventueel besluit tot korten.

Valuta-afdekking

De mate waarin het wisselkoersrisico dat het pensioenfonds loopt met betrekking tot beleggingen in vreemde valuta wordt afgedekt via beleggingen met een tegengesteld valutarisico. Als er geen beleggingen met een tegengesteld valutarisico worden aangehouden is de valuta-afdekking 0 procent. Indien het tegengestelde valutarisico even groot is als het valutarisico op de belegging in vreemde valuta, is de valuta-afdekking 100 procent.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden zijn effecten waarbij gedurende de looptijd een vast bedrag aan rente uitgekeerd wordt en waarbij aan het eind van de looptijd de hoofdsom terugbetaald wordt.

Vereist vermogen (VV)

Het vereist vermogen is de omvang van het vermogen waarover een pensioenfonds ten minste zou moeten beschikken. De hoogte van het vereist vermogen is gericht op de wettelijke zekerheidsmaat van 97,5 procent. Dat wil zeggen dat de kans dat het pensioenfonds binnen een periode van één jaar over minder vermogen beschikt dan de technische voorzieningen, kleiner is dan 2,5 procent. De hoogte van het vereist vermogen is afhankelijk van het risicoprofiel van het pensioenfonds volgend uit zijn strategisch beleggingsbeleid.

Voorziening pensioenverplichtingen (VPV)

Zie technische voorzieningen.

Waardeoverdracht

Overdracht van de waarde van de pensioenaanspraken van de deelnemer als hij of zij van werkgever én pensioenuitvoerder verandert.

Z-score

Getal dat de afwijking aangeeft van het door het pensioenfonds behaalde rendement op de vooraf opgegeven normportefeuille.

pensioenfonds

Jaarverslag 2023
Pensioenfonds PGB

.....
Prof. E.M. Meijerslaan 2 - 1183 AV Amstelveen
Postbus 2311 - 1180 EH Amstelveen

 pensioenfondspgb.nl
 020 541 84 18